

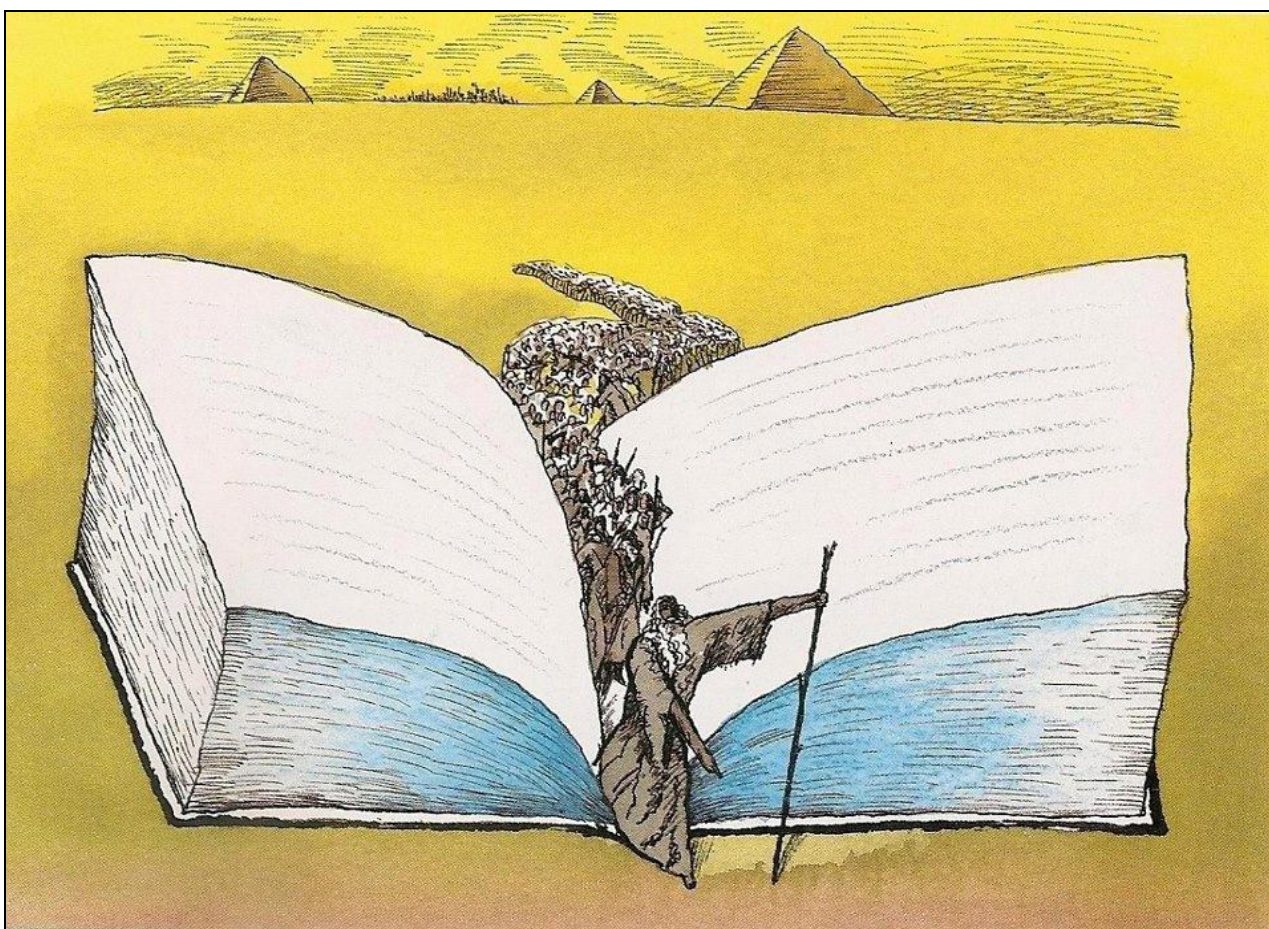
Vatra veche

Vatra veche

7

Lunar de cultură * Serie veche nouă* Anul V, nr. 7(55), iulie 2013 *ISSN 2066-0952

VATRA, Foaie ilustrată pentru familie (1894) *Fondatori I. Slavici, I.L. Caragiale, G. Coșbuc
VATRA, 1971 *Redactor-șef fondator Romulus Guga* VATRA VECHE, 2009, Redactor-șef Nicolae Băciuț

Ilustrația numărului: DEVIS GREBU (Franța)

Antologie *Vatra veche*

Inedit

DUMNEZEU

Ași cânta liniștea din ograda mea;
seara când s' aprinde în cireș o stea,
Mă mai uit odată la curechiu și
bostani,
că-s plugar de-atât amar de ani.

Fața Dumnezeului meu e'nblânzită.
Când mângâi pe grumaj câte-o vită,
s'au când m'aplec să culeg un trifoi,

văd turma lui în țarină la noi.

Cea mai frumoasă unealtă e coasa.
Cine toarce păpușoiului mătasa?
Eu cred în Dumnezeul țarinei mele,
printre cartofi dormind ca printre
stele.

Nu mă tem de fulgerul lui: e-un
amnar.
Dumnezeu, ca și mine-i plugar:
seamănă, pune vie, culege.
Uneori nici n'asteaptă să lege.

Și pe mine-o să mă strângă'ntr'o zi.
Am să mă culc, n'am să mă pot trezi.
Chipul lui, din nori îmi va zâmbi:
„Ioane, astăzi nu mai este zi...”

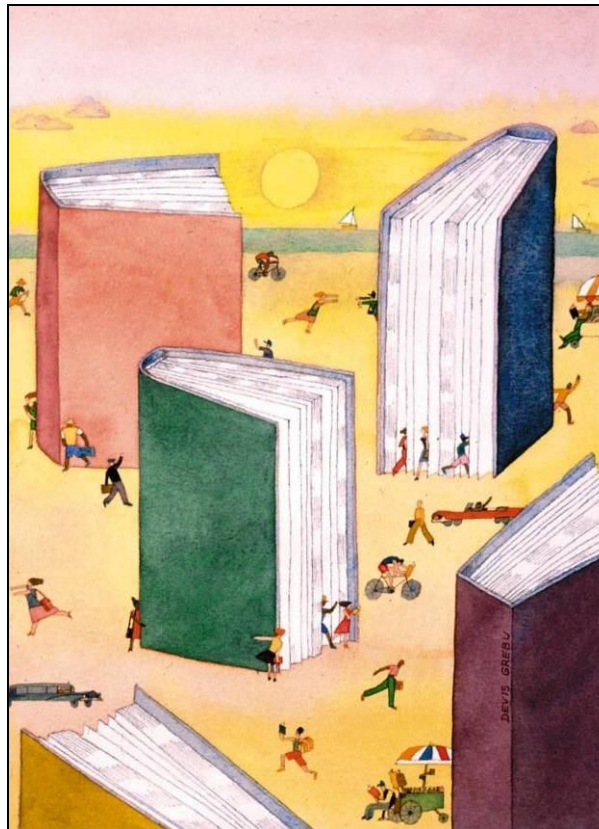
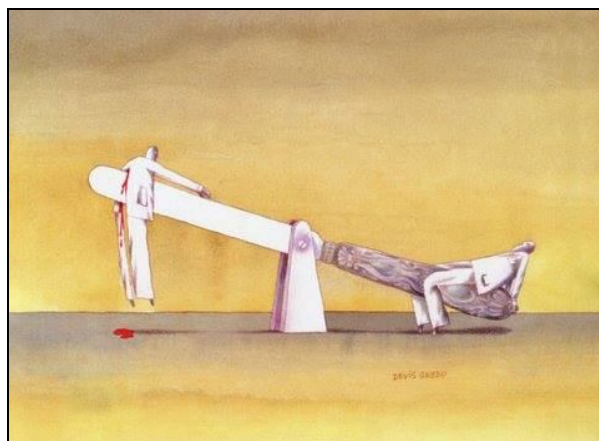
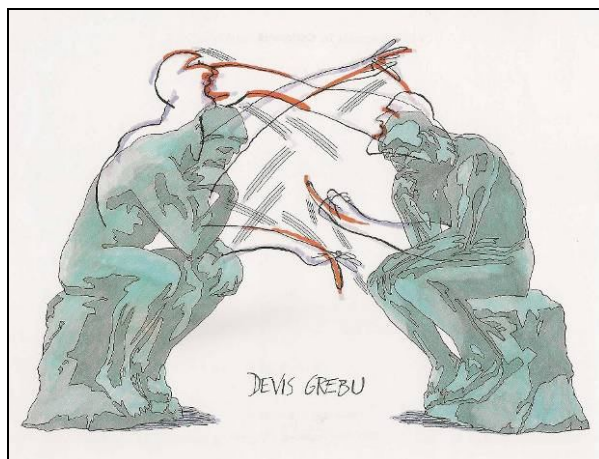
MAGDA ISANOS

Din volumul **Marin Iancu**, *Portret de grup. Albatros, Sârmă ghimpată, Gândul nostru*, în curs de apariție la Editura Nico. (Originalele tuturor documentelor se găsesc în biblioteca prof. Marin Iancu)

Vatra veche dialog cu Mircea Martin

SUMAR

Antologie *Vatra veche* Inedit: Magda Isanos, Dumnezeu/1
Vatra veche dialog cu Mircea Martin, de Gabriel Dragnea/3
 Eminescu și Biserica, de Stelian Gomboș/6
 Fenomenologia receptării poeziei, de George Popa/8
 Caragiale și Alexandra Burelly, de Mihai Știrbu/9
 Amurgul iubirii, de Aurel Codoban/11
 Despre femeie și sacru, de Eliza Purcariu/12
 Decadentism european și modernism hispanic, de Dan Rujea/14
Vatra veche dialog cu Ion Brad, de Ilie Rad/15
 Geo Dumitrescu, Scrisori inedite, de Marin Iancu/17
 Conjugarea verdelui. Nesupunerea lui Octavian Goga, de Valentin Marica/17
Vatra veche dialog cu Efin Tarlapan, de Dorin Dușciac/18
 Poezii de Melania Cuc/19
 Poezii de Dumitru Ichim/19
 Cronica literară. Despre verticalitate (Daniel Drăgan), de Livia Ciupercă/20
 Cronici regăsite (Luminița Cebotari), de Ionel Popa/21
 Incursiuni în istorie (A. Gh. Olteanu), de Marin Iancu/23
 Visele doamnei Pachet, de Gabriela Mocănașu/24
 Premiile Astrei. Poemul comentat (A. I. Brumaru)/24
 Femeia celor o mie și una de stele (Alina Beatrice Cheșcă), de Cezarina Adamescu/25
 Colocviile de la Beclen, în antologie, de Menuț Maximilian/26
 Materia respiră (Vasile Popovici), de Gellu Dorian/27
 Apelul la verticalitate... (Adrian Suci), de Angela Mamier/28
 Așteptându-l pe Godot cu Gheorghe Stroe, de Rodica Lăzărescu/30
 „Jocul de-a clipa” al lui George L. Nimigeanu, de Răzvan Ducan/32
 Singurătatea ultimului Ghilgameș (Ionuț Cristache), de Daniel Tache/33
 Iubirea ca dar (Mihaela Malea Stroe), de Răzvan Ionescu/34
 Cronici în vitralii (Maria Stoica), de Valentin Marica/35
 Anotimpul ingerilor (Lucreția Bogdan-Înța), de Nicolae Băciut/36
 Dor de noi, la bine și la greu (Camelia Boaru), de Sorina Bloj/36
 Un suprarrealist (Octavian Mihalcea), de Lucian Gruia/37
 Valori arhitecturale din județul Teleorman (Stan V. Cristea), de Corneliu Vasile/38
 Sub vâlul tristeții (Ion C. Gociu), de Mircea M. Pop/39
 Laconismul în poezie (Eugen D. Popin), de Mircea M. Pop/39
 Povești din traista cu pătrățele (Veronica Oșorheian), de Monica Grosu/40
 Oglinda umbrei (Lucia Sava), de Gheorghe A. Stroia/41
 Noduri în semne (Menuț Maximilian), de Valentin Falub/42
 George Bush, Vladimir Putin și Angela Merkel au jefuit o bancă! (Michael Cutu-Baetu), de Răzvan Ducan/43
 Ana Blandiana în lecturi critice. Demoni de cuvinte, de Daniela Elena Ene /45
 Esența unei vieți, de Svetlana Paleologu Matta/46
 Poeme de Adrian Botez/47
 Documentele continuității. Convorbiri duhovnicești cu Î.P.S. Selejan, de Luminița Cornea/49
 Stăruind vei dobândi, de Nicolae Gheorghe Șincan/50
 Tinerimea de elită a României (Constantin Dobrescu, Carmen Bejenaru), de Mircea Botiș, Radu Botiș/51
 Pecetea Blajului (Ana Hinescu, Arcadie Hinescu), de Luminița Cornea/52
 Nicolae Manegăuțiu, Almanahul Sf. Nicolae, de Iosif Zoica/53
 Pe urmele mele (Ion Cepoi), de Nicolae Dima/54
 Casa memorială „Nicolae Iorga”, Botoșani, de Luminița Cornea/55
 Ceahlăul, de Tănăsă Valeriu/56
 Starea prozei. Prima delegare, de Dumitru Hurubă/57
 Starea prozei. O zi din viața unui băiat cuminte, de Geo Constantinescu/58
 Poeme de Valeriu Marius Ciungan/60
 Călătorie cu zeppelinul spre America, de Elena Bran. Ediție de M.N. Rusu/61
 Jurnal. Vietnam, de Alexander Bibac/62
 Balcul – răscolitor colț de lume, de Elena Buică/63
 Biblioteca Babel. August Strindberg, traducere de Dorina Brândușa Landén/65
 Alexandr Pușkin, Giacomo Leopardi, traducere de George Anca/65
 Luis Benítez, traducere de Flavia Cosma/66
 Poeme de Andrei Fischhof/67
 Arun – „Soarele de dimineață”, de Nicholas Andresco/68
 Oameni pe care i-am cunoscut: Ștefan Aug. Doinaș, de Veronica Pavel Lerner/69
 Poem de Veronica Pavel Lerner/69
 Starea prozei. O primăvară timpurie, de Mircea Moț/70
 Starea prozei. Scrisoare de la Băile Ciubăr, de Ștefan Jurcă/73
 Poeme de Anișoara Vlejeu, Gabriela Mocănașu, Ioan Gheorghisor/74
 Starea prozei. Puzzle, de Tania Nicolescu/76
 În memoriam. Olimpia Brencea Deșliu, de Iulian Dămăcuș/78
 Dimitrie Poptâmaș, de Claudia Șatravca/79
 Ispitirea lui Devis, de Hatikva Pascal/80
 Faianța, de Paul Leibovici/81
 Curier/82
 Modus vivendi (Petrui-Ioan Gârda), de Iulian Dămăcuș/84
 Zilele „Miron Cristea”, Toplița/84
 Epigrame de Vasile Larco/85
 Colțul lui Ștef/85
 „La aniversară”, de Gabriela Mocănașu/86
 Devis Grebu/87
 Gânduri la marginea lumii, de George Baciu/88

Ilustrația numărului
Devis Grebu

Vatra veche dialog cu Mircea Martin

„Scriitorul adevărat este acela care a reușit să rămână fidel talentului său”

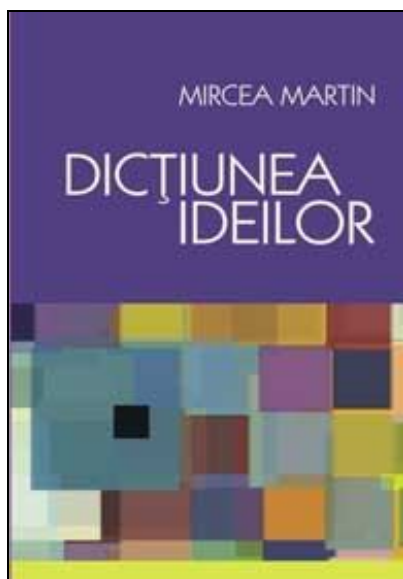
Critic, eseist și teoretician, Mircea Martin (n. 12 aprilie 1940), director al Editurii Univers în perioada 1990-2001 și editor al Revistei „Cuvântul”, a publicat peste 1000 de articole și studii în revistele și ziarele culturale românești: „România literară”, „Contemporanul”, „Cahiers Roumains d'Etudes Littéraires”, „Revista 22” etc. În anii 1969, 1974 și 1981 i-a fost decernat „Premiul pentru critică literară al Uniunii Scriitorilor din România”, iar în 2003 a fost distins de Guvernul Republicii Brazilia cu Ordinul Național Crucea Sudului pentru promovarea culturii și literaturii braziliene, devenind Comandor al Științelor și al Literelor.

– Cine se mai ocupă, dar la modul avizat și obiectiv, de recomandarea cărților publicului larg? Înainte exista o strictețe venită din adevăratul profesionalism. Acum se nasc prefețe pentru cărți scrise pe genunchi, care ajung doar în bibliotecile prietenilor și vecinilor de bloc... sau poate sunt prefăcute, pozitiv recenzate dintr-o obligație ascunsă sau afinitate personală.

– Da, s-a vorbit despre o criză a criticii și în primul rând a criticii de întâmpinare, este adevărat, dar parțial. Pentru că ceea ce lipsește cred că e nu competența, ci miza. Literatura, în primul rând, în consecință comentariul, critica ei, exegeza ei avea o miză infinit mai mare în vechiul regim. Acum, în condiții de libertate, în care există o ofertă multiplă pentru marele public, interesul lui mergând spre alte domenii, alte atracții, era și firesc ca preocuparea pentru această operațiune de interpretare și mai ales de clasare a valorilor literare să scadă.

– De ce este mai greu acum? Odată cu instaurarea pe piață a literaturii comerciale, de consum, avem și instrumentele mult mai exacte pentru a scoate în evidență falsă literatură. În trecut, bineînțeles, valoarea – așa cum o recunoaștem astăzi – și pe care, de multe ori o luăm ca exemplu de scriitură, se năștea sub presiunea anumitor embargouri ale cenzurii. Probabil de aceea vorbim de marile valori, și datorită limitelor impuse.

– Evident... limitele impuse făceau ca interesul să fie extrem de puternic, de mare pentru ceea ce scăpa din curțile cenzurii. Atunci, chiar și acele jumătăți de adevăr, care reușeau să fie spuse, aveau un ecou extraordinar. Acum, poți să spui adevărul întreg, ba chiar și contrariul lui și ecoul este mic. Din păcate, asistăm la despărțirea dintre publicul mare, publicul larg și cartea în sine.

– Care ar fi motivele?

– Unul este cel material și, în al doilea rând – sau, poate chiar în primul rând, este vorba despre formația omului. În sensul că generațiile vechi au fost crescute în cultul cărții. Generațiile noi fac, n-aș spune din dispreț, ci din indiferență față de carte, un titlu, dacă nu de glorie, măcar de specificitate. Pare a fi orgoliul celor mai tineri dintre noi să nu citească, să navigheze doar pe internet. Preferă să se mulțumească doar cu ceea ce oferă acest tip de instrument.

– Cum ați descrie acest tip de public? Totuși, vorbim despre o ignoranță asumată.

– E un fel de ignoranță. N-aș spune că este chiar ignoranță, pentru că tinerii aceștia știu foarte multe lucruri pe care noi, cei mai vârstnici, nu le știm. Dar ei le află pe aceste căi. A spune că ei sunt ignoranți, în comparație cu noi, înseamnă a nega uriașul progres tehnologic care s-a produs între timp și la care ei sunt racordați. În vreme ce noi, firește, am pierdut pasul. Ideal ar fi, totuși, ca acești tineri să înțeleagă cât de importantă este cartea. Că informația pe care o dă cartea e de neînlocuit. Când spun informație înțeleg multe lucruri. Nu este vorba doar de aspectul pur informativ, dar mai ales de acela formativ. Lectura unei cărți este altceva decât navigarea pe internet. A sta singur cu cartea presupune un alt tip de izolare și de reflecție.

– Atunci cum i-ați descrie pe cei din generația tânără despre care vorbim?

– Din acest punct de vedere, al culturii cărții, eu cred că ei sunt niște frustrați inconștienți și foarte volubili, satisfăcuți.

– Cred că ei au un astfel de comportament față de carte și față de relația cu cartea, așa cum era înainte de 1989, deoarece lor li se pare nu numai că este desuet, dar și incompatibil cu modul lor de a fi, atâta timp cât au la dispoziție alternative discutabile din punct de vedere formativ.

– Da, însă marele avantaj al unei epoci în care am intrat este tocmai acesta, care dă libertatea de a alege. Cum, într-adevăr, fiecare este liber să aleagă, prin urmare, alegerile sunt cu adevărat edificatoare.→

GABRIEL DRAGNEA

– Oare nu este cu adevărat edificator faptul că tot mai mulți dau credit unor alternative, multe dintre ele nocive în procesul de formare intelectuală? Despre ce fel de evoluție vorbim?

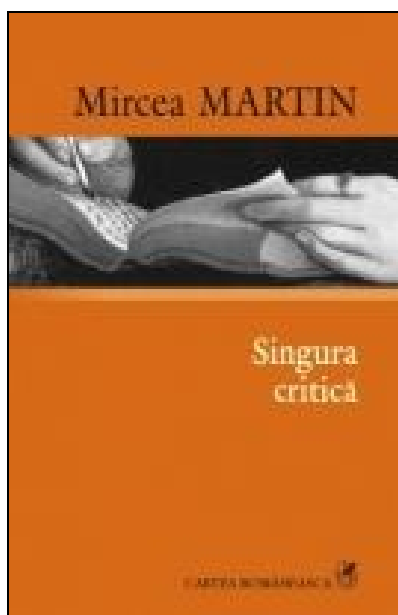
– Mă tem să dau aici judecăți de valoare, pentru că ele pot fi, inevitabil, subiective și, într-un fel, predeterminate de propria mea condiție. Nu putem spune că toate alternativele sunt negative. Depinde ce face fiecare cu aceste atracții, cu toate aceste oferte, cât loc le dă fiecăreia, cum le integrează în propriul spirit, în propria conduită de viață.

– Revenind la carte și la editarea acesteia. Cum vedeți avalanșa aceasta de titluri publicate? Cum putem face diferența dintre o carte bună și una proastă?

– E o caracteristică a ultimilor ani, această multiplicare a ofertei. Apar enorm de multe titluri, în comparație cu ce se întâmpla înainte și, bineînțeles că tirajul acestor cărți este foarte redus. Publicul are acum mari dificultăți în alegerea unei cărți bune, este adevărat. Mă tem că foarte puțini își mai îngăduie să cumpere reviste care să-i orienteze. Și intervine o altă problemă: aspectul material al situației. Presiunile cotidianului sunt atât de mari, încât oamenii renunță la ce este mai facultativ. Nu poți renunța nici la mâncare și nici la plata întreținerii de la bloc, dar nici la cărțile necesare unei profesii sau alta, dar, în schimb, poți renunța la beletristică, de exemplu.

– Menționați, vă rog, câteva titluri pe care le-ați recomanda cititorilor de carte bună?

– M-au impresionat două cărți apărute la Polirom, una a lui Andrei Makine, „Testamentul francez”, o carte remarcabilă, dar acum am descoperit o altă carte a lui, „Le Crime d’Olga Alberina”, pe care eu o consider magistrală din foarte multe puncte de vedere. Recent, am terminat primul volum din jurnalul lui Henri de Montherland, care, iarăși, are un text sfâșietor, care conține o mărturie universală care ne cuprinde pe toți cei care am trăit sub un stalinism mai mult sau mai puțin atenuat. Cam astea ar fi acum, la o primă analiză a lucrărilor parcurse

recent, cărțile pe care le-aș recomanda în vederea lecturii.

– Referindu-ne la Uniunea Scriitorilor din România, mulți spun că nu mai este ce a fost. Cum ați analiza diferențele dintre Uniunea Scriitorilor de azi și cea de ieri, cea regretată, aproape uitată?

– Depinde și cine spune acest lucru, dar este aici și un sâmbure de adevăr, pentru că ne întoarcem la răspunsul meu de la una dintre întrebările anterioare. Nici literatura însăși nu mai este ceea ce a fost. E o chestiune de miză. Înainte de 1989, Uniunea Scriitorilor a fost un fel de mic stat în stat. A reușit să-și mențină o anumită autonomie, chiar în anii cei mai grei ai dictaturii comuniste. Cuvântul scriitorilor reprezentativi, discuțiile care aveau loc în ședințele de consiliu aveau un asemenea ecou, deși ele nu se popularizau sau mediatizau în niciun fel. Dar ecoul acesta răzbătea în public cu o asemenea forță încât „Cabi-

netul 2” a și interzis să se mai țină vreo ședință la Uniunea Scriitorilor. Asta arată, iarăși, ce miză mare era.

– Dar din punct de vedere al avantajelor pe care UR-ul le oferea? Mă refer, nu doar la avantajele financiare, dar și la casele de creație care existau pentru scriitorii cunoscuți ai vremii etc.

– Acestea există și acum, numai că implică niște costuri mult mai mari, adaptate la noile condiții.

– Dar mai are Uniunea Scriitorilor aceeași valoare ca înainte de 1989?

– Nu, evident că nu. Pentru scriitorii adevărați este o formă de solidaritate, de care eu cred că, încă, mai au nevoie. Pentru numeroșii veleitari care adună broșuri și plachete, ca să se vadă intrați acolo, este o chestiune de vanitate.

– Cine este scriitorul adevărat?

– Acela care a dovedit că poate rămâne fidel sie însuși. Încercând să mă apropiez de o definiție aproximativă, scriitorul adevărat este acela care a reușit să rămână fidel talentului său.

– Dați-ne un exemplu de un astfel de scriitor din istoria literaturii române, nu din actualitatea literară, ca să nu se supere nimeni că nu a fost și el nominalizat.

– Nu poți să nu-l pomeniști pe Eminescu, înainte de el Nicolae Bălcescu, apoi Lucian Blaga, Fundoianu, care are un destin exemplar, deși puțin cunoscut la noi...

– Cum a fost primit de-a lungul vremii actul dumneavoastră critic – de altfel destul de riguros și complex, vizavi de o lucrare, și cum priviți ideea de critică, în general?

– N-aș vrea să mă întorc în tinerețe, în perioada când scriam cronică literară. Mi s-a întâmplat, relativ recent, să fiu invitat să lansez anumite cărți, de către anumiți autori. Eu vreau să spun ceea ce cred despre respectivele cărți, să spun ceea ce îmi place, dar și ce îmi place, evident, dar neîntreținând – cum se obișnuiește la noi – o atmosferă festivă. Ori, eu am o concepție diferită. Făcând o observație critică, spunând o anumită nemulțumire, e un fel de a verifica și chiar de a susține viabilitatea unui scriitor, →

de a dovedi că el e viu, că mai are ceva de spus, dincolo de litera acelei cărți la a cărei lansare participă. A vorbi numai elogios și a avea grijă să vorbești numai elogios mi se pare un fel de eșec. Acest tip de intervenție, acest tip de comentariu n-a fost înțeles, uneori, de unii dintre colegii care m-au invitat să particip la lansarea cărților lor. Și unii s-au supărat pe mine. Dar, asta e. Poate că, în felul acesta, sper să se fi aflat că eu nu am o concepție festivă despre lansări.

– Iar percepția valorică a acestor lansări, din punct de vedere al presei care oglindește evenimentul în sine, este una falsă. Cum vedeți presa momentului, jurnaliștii?

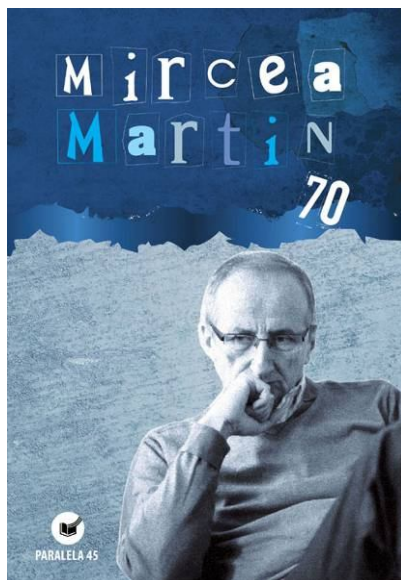
– Din păcate, și acelora din cadrul unor reviste sau ziare cu pretenții le reproșez o lipsă de seriozitate. Nu prin temele pe care le abordează, nici măcar prin limbaj, care este de multe ori trivial. Privirea lor asupra fenomenelor pe care le prezintă este o privire nesiană. Nu reușesc să distingă ce este important, nu au o prioritate care trebuie să fie a judecății lor. Dacă ar fi vorba despre o presă de scandal, atunci aș înțelege, dar, dacă vorbim de o presă, să zic așa, normală, dar care mai are uneori și pretenții culturale, atunci, mi se pare aberant. Prioritatea lor este cancanul, anecdoticul, intimitatea persoanei. Interesul merge strict pe spectaculosul de moment, superficial, al situației. În felul acesta am ajuns să pomenim că există acest gust al epocii pentru așa ceva.

– Gustul acesta al epocii pentru trivial, pentru comercial, pentru kitsch, nu vă transformă pe dumneavoastră, care faceți parte dintr-o altă generație, într-un personaj desuet?

– Fără îndoială că da. Dar trebuie să îți asumi această situație, nu înainte de a încerca să înțelegi ce-i mână pe ei să aleagă acest drum și de ce.

– Cenaclul Universitas...

– A fost o mare bucurie. Privind în urmă la acei ani, la acele seri petrecute într-o încăpăre mohorâtă și friguroasă, îmi dau seama că a fost o perioadă fericită. Însuși contactul acela cu o poezie care era vie și care se făcea sub ochii mei a însemnat mult pentru mine. Se împlinesc anul acesta, în 2003, 20 de ani de când am

înființat cenaclul acela, astfel că lucrez la o carte care se va numi chiar „Universitas – A fost odată un cenaclu...”

– Mai credeți în eficiența cenaclului?

– Nu mai poate fi aceeași ca înainte. Pentru foarte mulți, cenaclul era singura formă de publicitate, singura șansă de a-și publica poemele, cărțile. Acum se pot scoate cu ajutorul unui sponsor, a unei relații...

– Cenaclul a fost o rampă de lansare?

– Nu, era o formă de supraviețuire artistică, în sensul cel mai strict al cuvântului. Asta a fost. A fost o șansă pe care tinerii studenți au avut-o de a se face cunoscuți unii altora, de a se verifica în acest fel, de a auzi și păreri mai autorizate ale unor oameni mai experimentați decât ei și, în felul acesta, de a nu-și pierde încrederea. Pentru că, de publicat, oricum nu puteau publica nimic. Pentru cei chinuți de talent era singurul loc unde se puteau exprima.

– Dați-ne câteva nume de tineri scriitori care s-au afirmat, dintre cei care au format rândurile Cenaclului Universitas.

– Cristian Popescu, Radu Sergiu Ruba, Caius Dobrescu, Simona Popescu, Răzvan Petrescu, Daniel Bănuțescu, Cătălin Țârlea și mulți alții.

– De ce ați oprit existența acestui cenaclu?

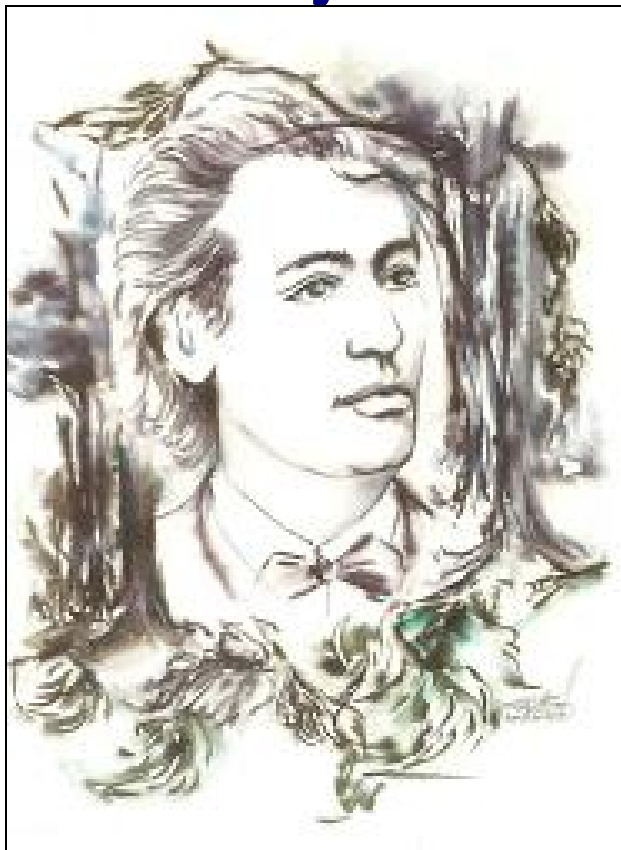
– Am considerat că, după 1989, nu-și mai avea rostul. A fost hotărârea noastră spontană. Dispăruse miza continuității.

(Interviu realizat de Gabriel Dragnea și publicat în volumul „27 Dialoguri – Construcții incomplete”, Ed. Tiparg, 2013)

Mircea Martin a absolvit Facultatea de Filologie, secția de critică literară a Universității din București în 1962. Și-a luat doctoratul în litere în anul 1980, cu teza *G. Călinescu, critic și istoric literar. Privire teoretică*. A beneficiat, în 1973, de o bursă Pro Helvetia, la Universitatea din Geneva, lucrând sub îndrumarea lui Marcel Raymond. A fost conducătorul mișcării literare Cenaclul Universitas (1983-), unde au activat, printre alții, scriitorii: Horia Gârbea, Cristian Popescu, Simona Popescu, Ion Bogdan Lefter, Alexandru Mușina, Caius Dobrescu, Petruț Pârvescu, Marius Oprea, Adrian Aluigheorghe, Daniel Corbu, Andrei Bodiu, Andrei Damian, Paul Vinicius. A fost director al Editurii Univers (1990-2001) și editor al revistei *Cuvântul*. Este profesor universitar doctor, șeful catedrei de Teoria literaturii a Facultății de Litere din Universitatea București. A publicat peste 1000 de articole și studii în revistele și ziarele culturale românești: *România literară*, *Contemporanul*, *Cahiers Roumains d'Etudes Littéraires*, Revista "22" etc.

Cărți publicate: *Generație și creație*, (1969), eseu despre „noul val” în literatura română contemporană, cu trimitere la generația literară șaizecistă, *Critică și profunzime*, 1974, studii despre critica literară franceză de la Sainte-Beuve la Jean Pierre Richard, *Identificări*, 1977, eseu despre marii scriitori români moderni, *Les Actes du Colloque International Beguin-Raymond*, Cartigny, 1977, Paris, Editions Jose Corti, coautor alături de Pierre Grotzer, Joseph Hillis Miller, Georges Poulet, Jean Rousset, Jean Starobinski, *G. Călinescu și complexele literaturii române*, 1981, ed. a II-a, Editura Paralela 45, 2002, studiu asupra tradiției literare românești în context european, *Dicțiunea ideilor*, 1981, *Introducere în opera lui B. Fundoianu*, 1984, *Singura critică*, 1986, eseu asupra deontologiei criticii literare, *Mircea Martin, UNIVERSITAS - A fost odată un cenaclu...*, coordonator, Ed. M.N.L.R., 2008. (După Wikipedia)

EMINESCU ȘI BISERICA

Grafică de Constanța Abălășei-Donosă

Despre poetul, prozatorul și publicistul Mihai Eminescu în viziunea Bisericii, despre raportarea sa la învățătura creștină, precum și abordarea vieții și operei sale din perspectiva credinței creștine...

(II)

Câteva cuvinte despre „naționalismul” lui Mihai Eminescu

Multă lume și-a creat impresia falsă că Mihai Eminescu ar fi un naționalist disperat, care detesta existența celorlalte popoare, dar ceea ce apără el în fapt sunt tradiția neamului, limba curată, românească, și credința creștină: „naționalismul este un semn rău la un popor. Nimeni nu ține la existența sa decât acela ce are să o piardă în curând și aceasta se simte instinctiv. Nicăieri nu se manifestă voința de viață mai tare decât acolo unde viața este periclitată sau prin boală internă sau prin pericol extern” (*Fragmentarium*, p. 129). Cosmopolitismului, la modă spre sfârșitul secolului al XIX-lea, veacul constituirii națiunilor moderne, cosmopolitism pe care Mihai Eminescu îl învinuia că ar fi introdus în estul Europei „formele costisitoare de cultură ale Apusului”, îi opunea cultura națională în adevăratul înțeles al cuvântului.

Într-un articol, publicat în ziarul „Timpul” la 22 ianuarie anul 1880, autorul mărturisea cu nedismulată amărăciune: „În loc de-a merge la biserică, mergem la Caffé-chantant, unde ne-nălțăm cu omenirea din toate unghiurile pământului, scursă la noi ca prin minune. Ba pentru că limba noastră cam veche, cu sintaxa ei frumoasă, dar grea, cu multele ei locuțiuni, îi cam jena pe prietenii noștri, am dat-o de o parte și am primit o

ciripitură de limbă pășărească cu sintaxa cosmopolită pe care cineva, dacă știe nițică franțuzească, o învață într-o săptămână de zile. Bietul Varlaam, mitropolitul Moldovei și al Sucevei, care în înțelegere cu Domnii de atunci și c-un sinod general al bisericii noastre au întemeiat acea admirabilă unitate care-a făcut ca limba noastră să fie aceeași în palat, în colibă și-n toată românia, și-ar face cruce creștinul auzind o pășărească pe care poporul, vorbitorul de căpetenie și păstrul limbei, n-o mai înțelege”.

Legătura dintre Biserica Ortodoxă și neamul românesc Mihai Eminescu o considera a fi fundamentală pentru dăinuirea în istorie a poporului din care și el făcea parte. Rolul pe care Biserica l-a avut în dezvoltarea culturii și identității naționale este incontestabil și aceasta pentru că „Biserica răsăriteană e de optsprezece sute de ani păstrătoarea elementului latin de lângă Dunăre. Ea a stabilit și unificat limba noastră într-un mod atât de admirabil, încât suntem singurul popor fără dialecte propriu-zise; ea ne-a ferit de înghițirea prin poloni, unguri, tătari și turci, ea e încă astăzi singura armă de apărare și singurul sprijin al milioane de români cari trăiesc dincolo de hotarele noastre. Cine-o combate pe ea și ritualele ei poate fi cosmopolit, socialist, nihilist, republican universal și orice i-o veni în minte, dar numai *român* nu e” (M. Eminescu, *Opere*, vol. X, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1989, p. 187).

„Moralitatea este pentru suflete identică cu sănătatea pentru trup!”

Pasiunea națională și socială a scriitorului venea din dorința de a vedea pe români ieșiți din starea nenorocită în care se aflau: „Populația rurală în marea ei majoritate, mai ales cea depărtată de târguri, n-are drept hrană zilnică decât mămăligă cu oțet și cu zarzavaturi, drept băutură spirt amestecat cu apă, trăind sub un regim alimentar așa de mizerabil, țăranul a ajuns la un grad de anemie și slăbiciune morală destul de întristătoare. Chipul unui țăran român, om de țară, trăit în aer liber, seamănă cu al uvrierului stors de puteri din umbra fabricilor. Cine a umblat prin satele noastre, mai ales prin cele de câmp și de baltă, a putut constata că de-abia din trei în trei case se găsește câte o familie care să aibă un copil, mult doi, și aceia slabi, galbeni, lihniți și chinuți de friguri permanente”.

Educația poporului constituia în gândirea eminesciană un pilon de sprijin pentru societatea românească. Instrucția publică are în vedere și integritatea morală a cetățenilor pentru că „moralitatea e pentru suflete identică cu sănătatea pentru trup. Un popor imoral este fizic nesănătos sau degenerat”. Față de calamitățile fizice cu care se confruntă adeseori țara întreagă, dar care se răsfrâng mai cu seamă asupra celor săraci, pericolele pe care le reprezintă oamenii corupți, vicleni, superficiali sunt mult mai mari și descurajatoare pentru contribuabilul român: „Între caracter și inteligență n-ar trebui să existe alegere. Inteligențe se găsesc foarte adesea, caractere, foarte arare. Ceea ce trebuie încurajat într-o societate omenească sunt oamenii de caracter. Energia centrului lor de gravitate și dreapta ascensiune a liniei lor de mișcare trebuie descărcată de greutatea prea mari. Precum Arhimede cerea un punct fix, pentru a ridica cu pârghia→

STELIAN GOMBOȘ

lumea din țâțâni, astfel caracterele tari și determinate sunt (ilizibil) împrejurul căreia se-nvârt lucrurile lumii. Este drept că ele adeseori sunt rezultatul mișcării sociale”.

Schimbând acum, registrul discuției noastre, mă întreb și vă întreb: Cum mai este receptat, tratat și abordat astăzi Mihai Eminescu? Așa cum spunea într-un interviu criticul literar Felix Nicolau, Mihai Eminescu este respectat și amintit doar de zilele nașterii și morții sale, dar mai rău decât atât este faptul că în ultimii ani s-a pus accentul pe omul Mihai Eminescu mai mult decât pe opera sa. Ce mai știe generația de azi despre cel numit șablonard „poetul nepereche al literaturii române” și „poetul național al românilor”?

Citeam recent niște păreri ale unor tineri prin unele spații virtuale de dezbatere – deloc de neluat în seamă – potrivit cărora Mihai Eminescu ar fi mult mai prețuit ca scriitor dacă nu li s-ar băga „pe gâtul elevilor” prin programa școlară. Dacă ar fi să luăm de bun faptul că tot ceea ce este obligatoriu este automat și rău, probabil ar trebui să trecem tot ce este de învățat în școală la capitolul „facultative”, că doar la ce bun atâta efort! Nu păreriile acestea sunt motiv de îngrijorare, ci rolul dascălilor. Cât de fără vocație trebuie să fie niște profesori de limba și literatura română pentru ca Mihai Eminescu să le devină indezirabil și nesuferit elevilor?

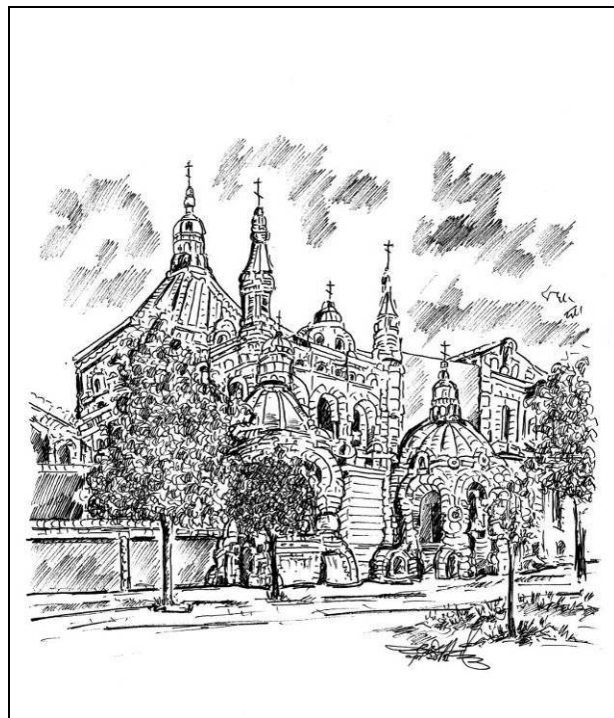
Când astfel de profesori nu au știința de a provoca dragostea de lectură la cei tineri, chiar în condițiile ispitind la a nu citi din lumea de azi, ar fi de preferat ca din mâinile lor să iasă niște elevi care să vorbească și să scrie corect în limba română. Dar știm că nu e chiar așa. De aceea, trecând peste orice vină de o parte ori de alta a catedrei, este important ca Eminescu să fie citit, pentru că are meritul mai presus de orice de a fi turnat în cele mai frumoase forme limba noastră.

Prin urmare, altfel, s-ar cădea să ne amintim de Mihai Eminescu, nu doar într-un mod și într-un cadru festiv, de ziua lui, ci recitându-i o poezie pentru a ne da seama de ce este un geniu. Iar dacă, de bine, de rău, opera sa poetică încă este cunoscută, în schimb, articolele de ziar îi sunt știute mai mult de specialiști, de criticii literari și de o mână de oameni pasionați. Interesant ar fi să mai facem un salt: de la cunoașterea doar a „Luceafărului” și a „Scrișorii III” la articolele lui de presă.

Poate ne va fi mai greu să facem acest lucru, publicistica sa fiind strânsă în volume uriașe pe care nu le are oricine în casă, dar cu siguranță le-am găsi în orice bibliotecă, iar efortul ne-ar fi răsplătit de însăși lectura textului.

Prezentându-și ideile polemic, ca expresie a unui spirit dinamic, Mihai Eminescu arată o cuprinzătoare privire de ansamblu asupra lumii, fiind mereu preocupat de evoluția societății moderne românești. Printre tezele fundamentale ale gândirii eminesciene cu privire la națiunea română, exprimate în articole de ziar, se află chestiunea unirii, situația păturilor sociale în procesul de trecere la o societate modernă, dar și evoluția noastră istorică privită în raport cu așezarea străinilor în teritoriile românești. Mihai Eminescu a iubit România și, ca orice romantic, totdeauna trecutul i-a părut mai frumos, mai plin de oameni mari, de figuri aureolate de vitejie și eroism.

De aceea, vorbind despre poporul român se vede în textele lui totdeauna o undă de durere când se raportează

Grafică de Constanța Abălașei-Donosă

la prezent și o înflăcărare când își amintește de marii bărbați ai istoriei noastre: Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul.

Uimit de vastitatea unei minți atât de scilipitoare, Nicolae Iorga scria în anul 1934: „Mihai Eminescu stăpâna cu desăvârșire cunoștința trecutului românesc și era perfect inițiat în istoria universală, nimeni din generația lui n-a avut în acest grad instinctul adevăratului înțeles al istoriei, la nimeni până la el nu s-a prefăcut într-un element permanent și determinant al întregii lui judecăți”.

Trecând acum, într-un alt registru al dezbaterii noastre, vom susține și remarcă că „în cultura lumii, locuim eminescian”, spunea profesorul de limba română Costel Zăgan, iar poetul Mihai Robea ne atenționează că „vom exista atâta timp cât îl vom apăra pe Mihai Eminescu”, subliniind esențial necesitatea raportării noastre identitare și la dimensiunea Eminescu.

În această dimensiune este cuprinsă și relația marelui poet cu Ortodoxia, cu Biserica, contestându-i-se nejust sau, dimpotrivă, exagerându-i-se deseori legătura, preocuparea pentru religie, pentru credința ortodoxă. Dincolo de toate aceste opinii, până la urmă firești când discutăm de un geniu, strălucește imperial adevărul: Mihai Eminescu și familia lui au trăit credința ortodoxă.

Numai zelul sincer și iscoditor al unor cercetători responsabili au scos la lumină, după lungi și multe decenii de ignorare sau interesate omiteri, adevăruri nespuse despre poetul nepereche, scos programatic din conștiința multor generații de români.

Lor trebuie să le mulțumim pentru faptul că astăzi putem afirma, cu probe, că familia Eminescu a avut dintotdeauna o profundă credință ortodoxă și o strânsă legătură cu Biserica neamului, poetul însuși reflectându-le cu scânteierea geniului în multe din creațiile sale.

Fenomenologia receptării poeziei

(II)

Eliberarea metafizică

Revenind, dacă necesitatea armoniei, satisface certitudinea noastră ontologică, a finitudinii, totodată spiritul tinde organic către eliberare. Poemul trebuie să ne ofere deschidere către libertatea fără limite.

Eliberarea spiritului cititorului are loc, aparent paradoxal, prin făurirea și trăirea unor structurări și ritmicități care să realizeze iterativ numărul de aur al armoniei, așa cum se întâmplă, de pildă, în muzica lui Bach, artă a ritmice absolute și care, tocmai prin această ordine perfectă oferă cea mai largă libertate spiritului. Așa are loc, de exemplu, în poezia *Peste vârfuri*. Aici, mișcări ale naturii și sunetul cornului dilată la indefinit spațiul din afară – „mai departe, mai departe” și apoi preschimbă acest spațiu tensionat în pură mișcare sufletească, iar aceasta crește până se eliberează în moartea inițiată a inefabilului „Sufletu-mi nemângâiet / Îndulcind cu dor de moarte”.

În poezia lui Baudelaire *Elévation*, are loc de asemenea o largă deschidere spațială dezvoltată de zborul avântat al unor ciocârlii, înălțându-se din spațiul miasmelor morbide telurice, în văzduhul eterat cu dublă natură – exterior și lăuntric, care îi îngăduie celui ce poate efectua un asemenea zbor sufletească să asculte vocea misterului: graiul florilor și al lucrurilor mute. Goethe, după ce în lumea de jos, materială, s-a bucurat deplin de viața pământească alături de prieteni, natură, fete frumoase, se înalță dincolo pentru a se pierde extatic în iubirea eternă.

Poemul eminescian exprimă dinamismul muzical al existențialului uman – simțire și intelect - îmbogățit cu dinamica ritmurilor universale. Astfel, are loc o trăire în continuă desfășurare cu inflexiuni ce se prelungesc în ecouri repetate în văzduhurile profunde ale sufletului, ecouri care continuă și după ce poemul s-a „încheiat”, așa cum se întâmplă, de pildă, în *Peste vârfuri*, *O, mamă... Trecut-au anii... Bolnav în al meu suflet* etc., unde are loc eliberarea în spațiile abisale ale interiorității noastre aflată ea însăși, prin esență, în pururea mișcare. Un continuum spațio-temporal de mare mobilitate cu nesfârșită extindere inducând o mișcare sufletească și intelectuală de profund patetism desfășoară poezia *Dintre sute de catarge*, mișcare fără oprire din cauza dramaticii irezolvabilității spirituale „Ne-nțeles rămâne gândul / Ce-și străbate cânturile / Zboară veșnic îngânându-l / Valurile vânturile”. Cititorul este intens antrenat – odată cu valurile și vânturile, în această dramă cosmică a geniului de a nu fi înțeles. Continuumul spațiu-timp din *Luceafărul* conține una dintre cele mai mari desfășurări din lirica universală, practic infinită, culminând cu zborul lui Hyperion către demiurg. Eliberarea spiritului cititorului este maximă în această uluitoare deschidere fizică, la care se adaugă mișcarea ideatică de la teluric la astral, de la creat la increat, de la posibilul uman, teluric, la transposibilul metafizic. Citind *Luceafărul*, încearcă o plutire, o încântare înalt eliberatoare, una din cele mai înalte și mai pure disponibilizări spirituale. Așa încât numai pronunțând numele poemului, cel ce l-a parcurs simte cum îl cuprinde elanul zborului către zonele eterate ale simțirii și ale minții.

Subtilă și cu deosebită rezonanță asupra receptării cititorului este mișcarea eliberatoare constituită de fenomenologia trifazică: *viață-moarte inițiată-renaștere* pe un plan superior, pe care o întâlnim în mitul lui Zalmoxe (sau

Zamolxe), precum și la Orfeu și Dionysos, toți trei fiind de origine tracă. Este vorba de poezii în care se pleacă de la lumină – fizică și/sau spirituală trece prin întuneric de asemenea fizică și/sau spiritual, pentru a renaște în lumina superioară, divină. Astfel, în poezia *Atât de fragedă*, prima

ipostază este constituită de o lumină asemenea florilor de cireș emanată de o făptură plutitoare, o zână cvasi eterică. Urmează întunericul chemării carnale în care iubita decade, din care însă poetul o înalță răsărind sub forma unei icoane divine, întrupare a Fecioarei Maria. În poezia *La steaua*, se pleacă de la lumina unui astru, urmează întunericul străbătut de moartea ei, după care ea reînvie în neuitarea iubirii poetului. În *Venere și Madonă*, în prima ipostază, iubita apare un prototip al îngerilor, urmează decăderea bacantică, dar în final devine o sfință „prin iubire”. În *Cu mâine*

zilele-ți adaogi, ipostaza luminoasă inițială este ziua de azi înveșnicită, urmată de o întreagă defilare a necurmătei treceri, dar în final izbucnesc privescile scilipitoare cosmice sub contemplarea gândului etern, pentru care și moartea este o părere, o luminoasă vestitoare de viață. În *Luceafărul*, se pornește de la lumina astrului în haine festive – galben-albastru și iluminarea sufletească a Cătălinei, urmează întunericul fizic al nopților și opacitatea psihică a fetei de împărat refuzând iubirea de sus, pentru a se transcende în final către strălucina zborului spre Demiurg, din care Hyperion renaște în ipostaza sa de increat. În *Peste vârfuri* și *Dorința*, eliberarea are loc către inefabilul unei morți și a unui somn inițiat, cu virtuți transfiguratoare.

Fenomenologia tristadială eminesciană nu este de tipul formulei dialectice hegeliene *existență-viață-devenire*, pentru că la Eminescu termenul final nu este sinteza dintre teză și antiteză, termenul antitetic nu este inclus în al treilea moment, acesta nefiind o sinteză, o sumă, ci o depășire a negativității și o înălțare a primului termen. De astă dată, similitudinea are loc cu antiteza era necesară pentru impulsionearea celei de a treia ipostaze, care nu mai poate fi depășită. O axiologie superioară care învinge antiteza, negativul, și apoteozează teza. De astă dată, similitudinea este însă cu triada lui Hegel *rațiune-materie-spirit*. Aici spiritul nu mai păstrează nimic din materie; dar materia este cea care, prin contrast, a impulsionează nașterea spiritului

Subliniem că fenomenologia zalmoxică nu constituie pentru Eminescu un joc, o gratuitate, nici nu este pur ontologică, ci este o necesitate ontoaxiologică.

Rezumând, armonia eminesciană rezultă din *organizarea internă a poemelor într-o structură indisolubilă*. Fiecare componentă de formă și idei se intercondiționează atât de perfect, încât lipsa uneia ar destrăma poemul respectiv, care este un organism viu, cu o impecabilă integralizare. Este împlinit în felul acesta dezideratul de întotdeauna al operei de artă de a fi *imperfectibilă*, orice intervenție echivalând nu cu o simplă mutilare sau amputare, ci cu moartea operei, respectiv, cu moartea poemului.

Poemul eminescian este model de îmbinare organică dintre o măiastră organizare internă și deschiderea eliberatoare – un tot (*Ganzheit*) dezvoltând un sistem de tensiuni temporo-spațiale și elanuri ideatice de o armonie absolută, din care, iradiază vectori metafizici de eliberare a sufletului și intelectului, Cea mai perfectă finitudine impulsionează zborul cel mai înalt și fără oprire. Este poezia ideală care satisface cititorului certitudinea existențială și totodată îl pune în cursă pentru depășirea infinită a limitelor.

GEORGE POPA

CARAGIALE ȘI ALEXANDRINA BURELLY

(I)

„Lucrarea d-lui Caragiale este originală, comediile sale pun pe scenă câteva tipuri din viața noastră socială de astăzi și le dezvoltă cu semnele lor caracteristice, cu deprinderile lor, cu expresiile lor, cu tot aparatul înfățișării lor în situațiile anume alese de autor.”

Dacă cineva și-ar forma o părere despre dramaturgul I. L. Caragiale doar prin faptul că este autorul *Scrisorii pierdute* sau a *Nopții furtunoase*, cu siguranță s-ar înșela. Asemeni tuturor scriitorilor, a avut o viață plină, marcată de împliniri, dar și de multe dezamăgiri și insatisfacții în viața personală și-n cea publică, fiind apreciat și blamat totodată de personalitățile din literatura vremii. În același timp, s-a bucurat de prietenia și dragostea unor doamne care au însemnat ceva în epocă, dar și-n literatura română. Trebuie spus că în ciuda cancanurilor (adevărute sau nu) care l-au împovărat, periclitându-i poate voia cariera, în viața de toate zilele Caragiale a fost respectuos, curtenitor și iubitor cu femeile din familia sa.

Ion Luca Caragiale a fost dramaturg, nuvelist, pamfletar, poet, scriitor, director de teatru, comentator politic și ziarist, fiind considerat cel mai mare dramaturg român, făcând parte dintre cei mai importanți scriitori români.

După clasele primare la Ploiești și parțial gimnaziul în București, în 1868 a început să frecventeze cursurile Conservatorului de Artă Dramatică la care fratele tatălui său, Costache, predă la clasa de declamație și mimică. Dar în 1870 a fost nevoit să renunțe, devenind copist la Tribunalul Prahova.

În octombrie 1881, a fost numit prin decret regal revizor școlar pentru județele Neamț și Suceava, iar în 1882 a ajuns la cerere în județul Argeș-Vâlcea, pentru a se distanța de Veronica Micle, cu care avusese o scurtă idilă. Funcția de revizor i-a încetat în octombrie.

În 1885, era profesor la liceul particular Sf. Gheorghe. În 1888, a fost, pentru o scurtă vreme, director al Teatrului Național din București. Dar mai marii vremii și presa l-au privit cu ostilitate, determinându-l să renunțe. În 1890, a predat istorie la clasele I-IV la Liceul Particular Sf. Gheorghe.

Deși era un scriitor apreciat de mulți dintre contemporanii săi, (Mihai Eminescu, George Coșbuc, Barbu Ștefănescu Delavrancea, Ion Slavici, Titu Maiorescu, Emil Gârleanu, Cincinat Pavelescu, I. Al. Brătescu-Voinești, Al. Cazaban, Iacob Negruzzi, Vasile Alecsandri, Vasile Pogor, Gheorghe Panu, Petre Missir, Nicu Gane, Mite Kremnitz – cumnata lui Maiorescu ș.a.), deși s-a bucurat de sprijinul Junimii, acuzațiile și acuzatori nu l-au ocolit, venind chiar din lumea scriitoricească. Urmarea, la 11 martie 1902, în urma unui proces, Curtea cu jurați din Ilfov l-a condamnat în lipsă pe un oarecare Caion la închisoare corecțională, la cinci sute de lei amendă și zece mii de lei daune-interese. Ulterior, Caion a fost achitat, dar n-a scăpat de oprobiul public, și pentru că apărător la procesul intentat lui Caragiale fusese cel mai mare dramaturg român de atunci, Barbu Ștefănescu Delavrancea, care cu spiritul său polemic și sarcastic bine recunos-

cut, l-a ridiculizat pe acuzatorul Constantin Al. Ionescu (Caion).

A fost declarat membru post-mortem al Academiei Romane, chiar dacă în martie 1904 Academia respinsese de la premiu volumul *Momente*, preferându-i o simplă culegere de documente.

Scriitorul s-a născut la 1 februarie 1852 (conform certificatului de botez, descoperit în anii 1970 la Arhivele Statului), la Haimanale de Prahova, fiind fiul lui Luca Caragiali (avocat, secretar al Mănăstirii Mărgineni) și al Ecaterinei (Ecaterina Karaboa, descendentă a unei familii de negustori greci din Brașov). Tatăl și frații săi, care asemeni întregii familii iubeau teatrul, Costache și Iorgu, se născuseră la Constantinopol dar ajunseseră tot România. Erau actori, și-și doreau înființarea unui teatru românesc și a unui repertoriu național, influențându-i viitorului dramaturg, cu siguranță, destinul.

A avut o soră, Lenci (Elena), de care îl lega o iubire frățească, dar și o adevărată prietenie. Între ei a existat o corespondență frumoasă când viața îi îndepărtase geografic. Fiindcă aflase că sora îi era grav bolnavă, în 1905 îi scria, bravând în fața nenorocirii: „Mi se anunță că nenorocita de soră-mea a intrat în faza finală a bolii. A fost supusă unei puncții pentru extragerea apei care o suferea, și acum, foarte redusă de puteri, simte dureri îngrozitoare care îi ajung până la inimă. Doctorii care au înțepat-o spun că cel mult o lună, două, poate să o mai ducă – mai departe remisiune nu este de sperat.” Și Lenci a răspuns scurt: „Dragă Iancule, mama ți-a scris destulă biblie (adică lucruri serioase). Eu îți scriu numai că te doresc și că îți doresc ca întotdeauna să fii sănătos și mulțumit. A ta sora Lenci.” Din păcate, a murit de cancer, fapt care l-a afectat profund pe Caragiale.

În 1884, Ion Luca Caragiale a cunoscut-o pe Maria Constantinescu, cu care a avut primul său copil, Mateiu I. Caragiale. Și-a iubit copilul, s-a ocupat îndeaproape de educația lui. Din păcate, în timp, băiatul care avea o personalitate puternică și preocupări diferite de ale tatălui, s-a distanțat de el.

În anul 1889, la apogeul carierei sale artistice, s-a căsătorit cu fiica arhitectului Gaetano Burelly, Alexandra, căsătorie din care au rezultat mai mulți copii, dintre →

MIHAI ȘTIRBU

care au supraviețuit doar doi: Luca (n. 2 iulie 1893-m.7 iunie 1921), poet, și Ecaterina (n. 1894). Momentul în care și-a cunoscut viitoarea soție și formularea cererii în căsătorie ar putea fi, foarte firesc, subiectul unei piese de teatru sau al unui delicat roman de dragoste.

În perioada în care era director al Teatrului Național, la București era programat un spectacol al cărei vedetă era actrița franceză Sarah Bernard. Biletele se terminaseră. Caragiale, aflat întâmplător în față teatrului, observase o fată frumoasă, zveltă, care voia s-o vadă pe celebra actriță. Era în anul 1888, când el avea 36 ani. S-a îndrăgostit imediat de fată, și evident, a vrut s-o cunoască. Aflând că era fiica unui arhitect, a doua zi dimineată, cu noaptea-n cap, după multe ore de nesomn, s-a prezentat la ușa arhitectului. Cum l-a văzut pe bărbat, l-a întrebat direct, fără nicio introducere: Mi-o dai, tată socrule?

A urmat o căsnicie fericită. Caragiale și-a iubit mult soția blândă și devotată, ca și pe cei doi copii. „Uneori, ochii i se umpleau de lacrimi privindu-și frumoasa familie”, scria Cella Delavrancea. Alexandrina era o bună mamă. „Copiii cresc în sus și nu în lături, slavă Domnului”, îi scria ea unei prietene. Își numea soțul, în scrisorile către prieteni: „maestrul nostru drag”, iar lui i se adresa cu Jean. Cu toate că I. L. Caragiale iubea cafeneaua ca pe o amantă, ca pe o a doua soție, Alexandrina, iubitoare dar și răbdătoare, stătea acasă și-l aștepta.

Era o femeie rafinată. Despre ea, avea să scrie Cincinat Pavelescu: „Soția marelui Caragiale, femeie de o bunătate și de o supremă distincție, era nepoata castelanei Parepa”.

Peste ani, în 1972, chiar fiica lor Ecaterina Logadi, în „Din amintirile mele despre tata” are numai vorbe bune despre părinți: „Mama era foarte gospodină și-și îmbogățea averea casnică prin schimburi în natură cu chivutele. Când tata căuta vreo haină veche, de care i se făcuse dor, mama mărturisea scuzându-se: «Dar nu mai era de purtat, n-o mai puteai pune și nu știi ce farfurii frumoase cu dungi roz am luat pe ele». Dacă tata era bine dispus, totul se sfârșea cu glume și râsete, dar dacă tata avea o zi rea, discuția se transforma în adevărată tragedie, exact ca în novelă.”

Frumoasa domnișoară, încă Alexandrina Burelly, a rămas în istorie și printr-un fapt inedit. Chipul ei a apărut pe prima carte poștală românească în 1894, care a fost editată cu ocazia organizării la București, în Cișmigiu, a „Expoziției Cooperatorilor”. Cartea poștală realizată de Constantin Jiquidi, grafician și pictor (tatăl caricaturistului Aurel Jiquidi), prezenta în prim-plan o țărăncuță în costum național, văzută din profil, ținând grigorescian în mână un snop de spice. Valeriu Avramescu a ajuns la concluzia că personajul din fotografia după care desenase Constantin Jiquidi țărăncuța, era Alexandrina Burelly.

Dovada scrisă că într-adevăr viitoarea soție a lui Caragiale a apărut pe prima carte poștală românească este formulată în *România literară* nr. 22 din 2002, în „Revelațiile cartofiliei”, de către domnul Gabriel Dimisianu: „Întâi a fost fotografia originală, care i-a servit ca model lui Jiquidi. Fotografia i-ar fi putut-o înmâna ilustratorului chiar Caragiale, presupune Valeriu Avramescu. A circulat mai târziu, (sau în paralel) un lot de cărți poștale ilustrate care nu mai erau desene, ci reproduceau chiar fotografia «țărăncuței», una dintre ele fiind aceea pe care o expedia Caragiale în 1907. Se știa și de unele și de altele, dar legătura dintre desenul lui Jiquidi și fotografie a făcut-o abia în zilele noastre Valeriu Avramescu, rezolvând astfel o necunoscută a cercetării cartofilice și, prin tangență, a istoriei literare.”

Alexandra ar fi fost nepoata surorii mamei magistratului Cincinat Pavelescu, o femeie în vârstă, care avea o culă în care și locuia la moșia Parepa (comuna Albești – Prahova, azi). Denumită „castelana”, bătrâna doamnă era coborâtore din neamul spătarului Bucșan, care fusese decapitat de turci în secolul XVII.

Ea deja își formase o părere negativă despre soțul Alexandrei, fiindcă aflase că era un scriitor care avea reputația că întârzia prin berării și făcea piese de teatru pe care le și juca, adică era un om care trăia prin culise și prin berării. Odată, când împreună cu soția se îndrepta spre cula de la Parepa, drumul lung,

întortocheat și plin de praf, îl determină pe comodul Caragiale să facă un joc de cuvinte, folosindu-se de limba franceză: „Oui, mais cela ne parait pas!”

Odată ajunși la nobila reședință, au constatat că bătrâna doamnă dormea.

Pentru a nu-și pierde timpul, Caragiale a explorat podul plin de mobile vechi, portrete de familie fără rame și cărți românești imprimate cu litere chirilice și cărți grecești și franțuzești din sec. al XVIII-lea. Surprins și încântat de comoara descoperită, uită de ora mesei și într-un târziu strigă unui argat din curte: *Ei, creștine, adu-mi mămăligă, brânză, două cepe și un clondir de vin, că eu nu mai cobor la masă. Am treabă aici în pod. Spuneți cucoanelor să nu mă aștepte.* Scriitorul a coborât patru ceasuri mai târziu, *încărcat de elzeviruri, de ediții princeps cu gravuri, de pergamene înflorite cu pajură domnească și de alte prețioase bibelouri și istorice vechituri.*

Conștient de greșeala protocolară comisă față de doamna Smaranda (castelana), care deja nu-l vedea cu ochi buni, pentru a crea cât de cât o atmosferă împăciuitoare, seara i-a trimis flori și o scrisoare în franceză, și-a îmbrăcat smochingul, s-a încălțat cu ghetete de lac, purtându-se cavalereste.

A luat-o la braț, ceremonios ca un lord, și-a condus-o în sufragerie. A dat-o gata pe bătrâna doamnă, făcându-i și o reverență ca la curtea domnească, încât strălucea ca un senior de la curtea lui Ludovic al XIV-lea.

AMURGUL IUBIRII

(VIII)

În ambele cazuri, ca în general în magie, avem de-a face cu resemnificarea actelor umane în scopul instalării unei distincții între animal și om. Desigur, în esența ei, această magie erotică este una unitivă și impunerea distincției, semnificate prin ritual, între om și animal nu exclude orgia. Cu toate aceste distincții, se poate accepta ca importantă formula implicită în context indian, dar devenită explicită în cel chinez care cere „să intri slab și să ieși puternic”: în contextul taoismului, este mai importantă excitația decât potolirea ei. Aici interpretarea ne îngăduie o apropiere de intenția iubirii-pasiune care cere păstrarea tensiunii afective în locul domolirii ei.

Marile religii, religiozitățile deplin constituite privilegiază, selectează și impun anumite tipuri de experiențe religioase. Sacralul poate apare astfel preponderent ca o manifestare a forței, deci ca o cratofanie, sau ca o manifestare a formei, ca o hierofanie. În religiile pentru care sacralul se manifestă cratofanic este privilegiată magia și se dezvoltă ritualul. Acesta este cazul religiilor asiatice, care dezvoltă tehnici corporale și privesc iubirea din perspectiva magiei erotice, sexuale. Religiile occidentale, mediteraneene, privilegiază manifestarea sacralului ca formă, hierofania, dezvoltă mitul și privilegiază mistica. Ele au furnizat imboldul pentru mistica iubirii și pentru forma iubirii-pasiune. Mistica iubirii pasiune operează la nivelul limbajului, al discursului sau al semnificațiilor; în magia erotică, în erotism, semnificațiile devin operații și ritualul devine discurs. Diferența dintre mistică și magie este numai

diferența dintre mit și ritual, respectiv dintre semnificații și sensuri pe de o parte, gesturi și posturi corporale, pe de alta. Și ritualul, ca și mitul, operează la nivelul semnificațiilor: ritualul erotic oriental, tantrismul și diferitele tehnici corporale erotice folosesc gesturi în locul cuvintelor, dar gesturile sunt semnificative, sunt simbolice, nu instinctual-adaptative. Comportamentul erotic din contextul tantrismului sau taoismului, al magiei erotice orientale, nu este un comportament natural, lipsit adică de semnificație religio-culturală, ci dimpotrivă, este înalt semnificativ, are calitatea de ritual. Accentuarea religioasă ori culturală a uneia sau a celeilalte dintre aceste dimensiuni ale iubirii erotice, a gestului sau a cuvântului, a sexualității sau sentimentalității, a produs reprezentările, diferite până la polaritate, ale erotismului sau iubirii-pasiune. Mai precis, concentrarea religioasă asupra gestului, a sexualității, a dus la magia erotică, sexuală, și în cele din urmă, la erotism, iar concentrarea ulterioară, religio-culturală, asupra cuvântului, a semnificației sentimentale, a dus la mistica iubirii, la forma iubirii-pasiune.

E adevărat că în erosul unitiv al iubirii-pasiune se găsește un model ontologic diferit de cel creștin în ceea ce privește relația dintre creator și creatură, între Absolut și fiind. Dar pentru a-i căuta sursa nu trebuie să recurgem neapărat la un Orient îndepărtat și nici la un mai apropiat maniheism, dacă o putem foarte bine găsi în momentele anterioare ale istoriei Occidentului. Suplimentar, dacă facem distincția clasică atribuind Orientului religiozitatea și Occidentului filosofia, iubirea ar putea să aibă în Occident și alte surse, bunăoară filosofice, decât cadrele religioase ale magiei erotice, mai mult sau mai puțin orientale. Similar doctrinelor eretice, filosofia dragostei este și ea în afara sau chiar împotriva religiei oficiale. Apoi, dacă admitem că ontologia compatibilă cu iubirea-

pasiune este cea unitivă, vom găsi de îndată în filosofie una din sursele egale în importanță și mai probabile decât exoticele secte eretice. Dar cheia de control rămâne dualismul. Maniheismul este o erezie puternic dualistă, pentru care Binele și Răul, Dumnezeu și Diavolul sunt egali. Desigur, atât maniheismul cât și o filosofie cum este cea platonice sunt la urma urmei ambele dualiste. Totuși, dualismul platonician, mai asimetric și mai moderat, este de departe mai compatibil atât cu atmosfera religioasă de la curțile cavalierești occitane cât și, mai ales, cu formula iubirii-pasiune, decât maniheismul. Cu atât mai mult cu cât primul teoretician dualist al dorinței, cel care produce paradigma după care va fi analizată, este Platon.

Pentru Platon, prezența dorinței semnaleză o lipsă. Binele omului este de a vrea să câștige ceea ce nu posedă, adică de a iubi. Fără lipsă, n-ar fi existat iubire, ci posesiune sau identificare cu binele. Desigur, cauza adevărată a dorinței noastre de bine este Binele însuși; sărăcia noastră existențială și lipsa noastră de ființă nu sunt, la rigoare decât ocazia. Pentru a explica de ce la originea iubirii există incompletitudinea și sărăcia esențială, Platon interpretează semnificațiile mitului lui Poros și Penia. Poros este fiul lui Mentis – care înseamnă înțelepciune, prudență – dar Penia se unește cu el în somn, pentru a da naștere lui Eros. Iubirea vine de la înțelepciune, chiar de la una transcendentă, dar e generată în timpul somnului propriului intelect. Resursele și orientarea spre bine îi vin iubirii de la înțelepciunea superioară, dar ea este totodată săracă, la fel ca mama ei, Penia, mereu lipsită și mereu la pândă.¹ Întrucât pentru Platon transcendența, Absolutul sau Lumea Ideilor există realmente, prezența dorinței ne spune că noi nu suntem din această lume în care ne aflăm acum, că aparținem celeilalte lumi, adică Absolutului. Dorința este modul în care se manifestă foamea noastră, ca ființe prizoniere în lumea aparențelor, pentru lumea esențelor.

AUREL CODOBAN

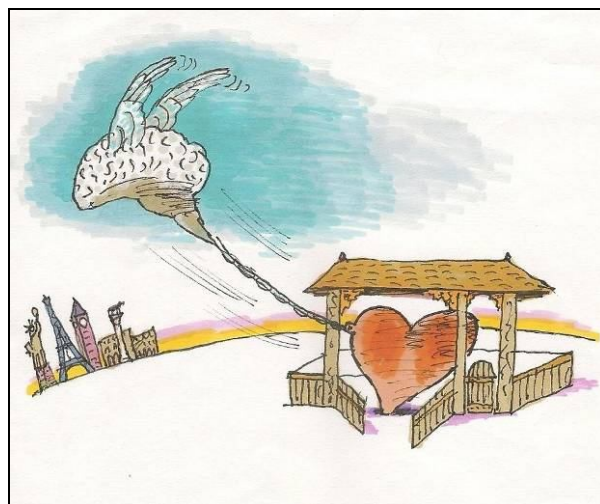
¹ Éliane Amado Lévy-Valensi, *Les niveaux de l'être et la connaissance dans leur relation au problème du mal*, PUF, Paris, 1962, p. 46-47

Despre femeie și sacru

Încercând o lectură feministă a jurnalului lui Alice Botez, *Cartea realităților fantastice*, rezultatul este mai degrabă dezamăgitor. O carte care se structurează într-un demers de tatonare a limitelor mundane în vederea transcenderii ridică vechea problemă a relației feminitate – sacru. Femeia, prin particularitățile ei corporale, a generat în mentalitatea religioasă și mitologică aspecte contrariante: este prin excelență „născătoarea” (zeițele primordiale, precum Ghea sau Rhea, dar și Născătoarea de Dumnezeu, Fecioara Maria), dar nașterea e considerată și impură (impuritatea de 40 de zile dacă se naște băiat, respectiv perioadă dublă dacă se naște fată, în tradiția rabinică), ritmicitatea lunară a trupului ei o circumscrie puterii de reînnoire a naturii, sângele menstrual e perceput ca fluid fertilizator (în riturile agrare, când femeile la menstruație erau puse să alerge pe ogoarele însămânțate), dar totodată ca un material excremental pângăritor (interdicția intrării în biserică în perioada menstruală). Femeia este percepută totodată ca o entitate cu legături insondabile cu sacrul, în special cu un sacru necircumscriș teologiei oficiale (a se observa de exemplu, prevalența femininului în meseriile de vrăjitoare, ghicitoare, în timp ce tagma preoților este alcătuită din bărbați), dar și o ființă care prin slăbiciunea sa e suspectată de posesiunea demonică (păcatul originar, echivalarea generală a semnificației femeii cu cea a ispitei în credința creștină falocentrică).

În concepția modernă a relației femeii cu sacrul, circumscriem polarizării întreprinse de Julia Kristeva, în corespondența ei cu Catherine Clément, adunată în volumul *Femeia și sacrul*²: „Ființă de frontieră, biologie și sens, o femeie este capabilă să participe la cele două aspecte ale sacrului: la împăcarea prin care nașterea își asigură eternitatea, dar și la ruptura suprafeței sacre, unde limbajul și orice fel de reprezentare se pierde în spasme sau deliruri. / Senină sau dezlănțuită, o femeie este, datorită dublei sale naturi, pe același plan cu sacrul și, în același timp, adversara lui cea mai ireductibilă – o atee potențială”³. Pe de o parte, Julia Kristeva identifică puterea generatoare de viață, conștiința calmă a vieții în sine, certitudinea senină de a deține timpul, pe care o întâlnește la mamele negrese new-yorkeze care „gestionează cetatea”. Pe de altă parte, apare latura delirantă a apropierei de sacru, înțeleasă atât ca transă, cât și ca interogație, neliniște spirituală, angoasă, atribuite de obicei unui cerebralism masculin, la care femeile își arogă mai nou drepturi depline. Sintetizate, cele două perspective ar defini „sacralitatea” femeii moderne, care reușește să medieze între viață, fiziologie (*zoé*) și sens, narațiune (*bios*). Observăm și reținem detaliul maternității în prima categorie, care înscrie femeia într-o percepție mai largă, a conștiinței proprii interiorități, a propriei corporalități.

Întorcându-ne la jurnalul atipic al lui Alice Botez, un jurnal eseistic, cu inserții lirice și filozofice, observăm, parcurgându-l de la un capăt la altul, că lipsesc cu desă-

vârșire orice referiri la corporalitatea feminină. O scriere de altfel omogenă, care reia contrapunctic aceeași idee a existenței a două planuri, profan și sacru, lumea aceasta și lumea de dincolo, întrepătrunse pe teritoriul ființei, care trebuie să le disocieze în permanență, în vederea accederii la esențial. Nicio aluzie la trup. Când apare, acesta este circumscriș unei viziuni halucinatorii care îl plasează în opoziție cu sufletul, ignorând specificitatea femeiască. Iată cum își percepe corpul în acest fragment narativ vizionar tocmai revenită de pe fundul „mării viselor”: „Mi-a rămas și acum senzația trupului meu înfășat în alge moi, ondulate, umede, fluide, ce urcau lent și sigur. Eram înfășată în alge care urcau mereu, mi-a rămas și acum în trup senzația morții, a înecării sufletului. Am fost cadavru înfășat în giulgiu de algă”⁴. Trupul mai apare ca viitor supus agenților devoratori („Tot mă deranjează gândul că o să mă macine viermii cât și gândul că divagațiile neliterare ale acestor ore de insomnie. sic!”⁵), ca obstacol prin opacitatea simțurilor împotriva cunoașterii depline („mă încrustez într-o carapace dură în care se pierde întreaga lume. Toate, orizonturi, perspective, sensuri se închid în carapacea mea sau dispar”⁶) sau ca suport senzorial pentru stările de angoasă („Am încercat așeară, și acum de altfel, un soi de «angoise»-ă de o calitate cu totul particulară, o mare neliniște cotropitoare care face din fiecare bucată de trup o fremătare dureroasă”⁷). Sexualitatea este percepută tot ca un mod de accedere la o suprarealitate, deși autoarea adaugă o aluzie a impurității, a culpei: „Am auzit spunându-se că dragostea este un mod de cunoaștere. Nu știu decât că este o cale spre o altă realitate. (...) O, duhoarea asta străvezie și miraculoasă a extazelor mă înnebunește...”⁸). Iată paradoxul unui trup prezent, cu simțurile în alertă (deși activate în stări halucinatorii sau onirice), și totodată un trup complet asexualizat și dezerotizat.

Întorcându-ne la schema accederii la sacru întreprinsă de Julia Kristeva, observăm că, aplicând-o pe textul lui Alice Botez, aceasta apare incompletă: →

ELIZA PURCARIU

² Catherine Clément, Julia Kristeva, *Femeia și sacrul*, trad. Alina Beiu-Deșliu, București, Albatros, 2001 [1998].

³ *Ibidem*, p. 24.

⁴ Alice Botez, *Cartea realităților fantastice: jurnal*, București, Curtea-Vechi, 2001, p. 50, s.m., E.P.

⁵ *Ibidem*, p. 98.

⁶ *Ibidem*, p. 10.

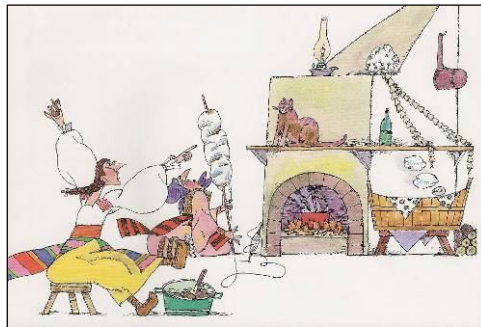
⁷ *Ibidem*, p. 85.

⁸ *Ibidem*, p. 90, s.m., E.P.

conștiința corporalității femeiești și a maternității (active sau latente) lipsește, rămânând angoasa cerebrală în fața morții, confundată cu sacrul, o vibrație insomniacă în fața incertitudinii necunoscutului, asimilabilă mai degrabă unei angoase a castrării în care bărbatul își învâluie teama de moarte. Este cazul unei femei care și-a revendicat atribuirea de sens vieții, interogația, neliniștea existențială, drept care de secole aparține bărbaților, femeile fiind privite ca sursa biologică (sau chiar zoologică) a vieții, *numai-trup*, distribuite așadar îndeletnicirilor casnice. Ea însă ignoră dimensiunile pe care le-ar fi putut oferi valorizarea propriului gen și *gender*. Din această cauză, jurnalul are de suferit, fiind asimilabil unei încercări de uzurpare prin mimetism a statutului de bărbat-intelectual. Scriitoarea încearcă abordarea unui subiect considerat prin excelență viril: filosofia existențială. Cazul este delicat, întrucât, deși ea abordează un subiect „tare”, dintr-o poziție aparent asexuată, inhibându-și feminitatea, scriitura ei rămâne paradoxal feminină dintr-un punct de vedere stereotip: „Discursul femeilor, înglobat de multe ori într-un nebulos discurs feminin, a fost asociat unui limbaj al emoțiilor, al vieții private, favorizând aluzia, eufemismul mai degrabă decât concentrarea logică, evitarea oricărei teorii abstracte”⁹.

Din acest punct de vedere, scriitura lui Alice Botez este prin excelență feminină. Scriitoarea are o predispoziție pentru noțiuni abstracte, precum „limite”, „sensuri”, „armonii” și pentru termeni și sintagme neologice: „exasperări”, „paradisac”, „univers”, „sfera de influență”, „sacru”, „profan”, „neant”, fapt care poate fi explicat ca o reminiscență socială de „adecvare” la normă specifică în general limbajului femeilor. Scriitoarea are o preferință pentru paradoxuri („sunt sau nu sunt, pot să fie sau să nu fie”¹⁰, „erau așa ca și cum nu erau”¹¹), pentru oximoroane („superbă nebunie”), pentru antiteze și contraste, percepend lumea în categorii existențiale antagonice, fără zone de mijloc: lumea de aici și lumea de dincolo, sacru și profan, întuneric și lumină, infernal și paradisiac. Lumea închipuită de ea este dublă: lumea vizibilă și lumea esențială. De aici, preferința pentru metafore care redau superficialitatea (scenă de teatru, farsă, carapace) și pentru termeni precum „transfigurare”, „descărnare”, „fantomă”, „umbră”, „pulbere de vânt”, „iluzie”, „miez”. Alți termeni caută să redea absolutul superlativ: „dincolo de alb”, „abisale străfunduri”, „supraterestre forțe”. Discursul este puternic reflexiv, marcat de prevalența interogațiilor monologice: „De ce aici visele, feeriile se fac durere și de ce durerile de aici se3 fac feerii și vise, dincolo?”¹² Selecțiile paradigmatiche indică anumite neajunsuri stilistice, devenind repetitive: 4. de exemplu, pe parcursul a două pagini, apar 7 referiri la cromatica stărilor abstracte precum: „negre viziuni”, „fond negru și sonor”, „negre văzduhuri”, „liniște

neagră”, „ochi s-aprindeau negri”, „perlă albă”, „basmă albe negre”, precum și termenul „hidos”, folosit de trei ori în trei fraze alăturate: măști hidoase, „mării de întuneric hidoasă”, respectiv „hidoase capete”¹³. Un discurs deloc plastic ori pictural, care preferă explicația directă și termenii abstracți în locul sugestiei creatoare, o diluare lirică în care cititorul nu mai e sigur de limitele teritoriului în care se află – zonă onirică, a treziei sau a viziunii halucinante?... un discurs de autizare către lume, care topește referențialul și contextualul în flora imponderabilă a adâncimilor sufletești, un discurs dezarticulat, repetitiv, obsedant, care este prin însăși structura sa o cale de „acces prin exces”¹⁴ la o altă lume, aceasta este maniera de scriitură a lui Alice Botez.

Este vorba aici de problema pe care o ridică și Xavière Gauthier în legătură cu tipologia scrisului feminin¹⁵. El identifică două mentalități în aparență diferite, de fapt fețele aceleiași monede ideologice, cu privire la scriitura feminină: pe de o parte un stil intuitiv, sensibil, având ca motive florile, drăgălășenia, copiii,

tandrețea, supunerea, toleranța, sintetizată de replica lui Alain Bosquet, „With Mallarmé, I change worlds. With Louise or Marceline, I learn to love the firm solid world in which I live. Feminine poetry brings with it a sublime acceptance of the human condition”, pe de altă parte, negarea diferenței de condiție dintre cele două sexe, în ideea că există un singur tip de literatură – neutră ca gen. În acest al doilea caz, ar fi vorba, spune Xavière Gauthier, de o desconsiderare a femeii, percepută ca recuperând etapele unui proces evolutiv al cărui climax este statutul câștigat de bărbat, o poziție de altfel alienantă și în continuare periferică și auxiliară a femeii. Femeia va trebui deci să își asume stilul alter de scriere. Însă acest lucru ridică o altă problemă. Conform aceleiași Julia Kristeva, sensibilul, „pre-limbajul”, „paradisurile înmiresmate” la care aderă femeile sunt „tot atâtea imponderabile care le conferă femeilor aerul acela de a fi puțin absente, puțin nelalocul lor în ordinea falică, nu prea la largul lor în limba sa de lemn...”¹⁶ Acest lucru, continuă Kristeva, însă nu are de fapt nimic încurajator, întrucât menține sentimentul de a fi o „paria a sacrului falic”.

Referințe bibliografice:

- Botez, Alice, *Cartea realităților fantastice: jurnal*, București, Curtea-Veche, 2001;
Clément, Catherine, Kristeva, Julia, *Femeia și sacrul*, trad. Alina Beiu-Deșliu, București, Albatros, 2001 [1998];
*** *Lexicon feminist*, editat de Otilia Dragomir și Mihaela Miroiu, București, Polirom, 2002;
*** *New French Feminisms. An anthology*, editată de Elaine Marks și Isabelle de Courtivron, New York, Schocken Books, 1981.

¹³ *Ibidem*, pp. 26-27.

¹⁴ expresia aparține lui Marielle Macé.

¹⁵ Xavière Gauthier, *Is there such a thing as women's writing?* în *New French Feminisms. An anthology*, editată de Elaine Marks și Isabelle de Courtivron, New York, Schocken Books, 1981.

¹⁶ Catherine Clément, Julia Kristeva, *Femeia și sacrul*, ed.cit., p. 79.

⁹ *Lexicon feminist*, editat de Otilia Dragomir și Mihaela Miroiu, București, Polirom, 2002, p. 77.

¹⁰ Alice Botez, op.cit., p. 10.

¹¹ *Ibidem*, p. 5.

¹² *Ibidem*, p. 21.

DECADENTISM EUROPEAN ȘI MODERNISM HISPANIC

(IV)

Putem ilustra printr-o multitudine de exemple, luate la întâmplare, din orice pagină a unor romane aparținând acestei perioade, precum: *Tirano Banderas*, *El Ruedo Ibérico* (cu cele două părți: *La Corte de los milagros* și *Viva mi dueño*). Primul dintre romanele menționate - *Tirano Banderas*- considerat o adevărată capodoperă de către majoritatea criticilor, este, în istoria literaturii hispanice, primul – și poate cel mai reușit – roman pe tema dictaturii în America de Sud. Putem întâlni aici, la tot pasul, fraze ca acestea, aproape intraductibile: „El Barón, de media anqueta en el sofá, cristalizaba los ambiguos caramelos de una sonrisa protocolaria” („Baronul, așezat pe marginea canapelei, cristaliza acadelele ambigue ale unui zâmbet protocolar”). Metafora conceptistă („acadele ambigue”) se referă, aici, la dinții dezveliți în rânjet ai Baronului. „Baronul de Benicarles îngrădea albastrul a doi ochi bulbucați, mijindu-și pleoapele”. „Ministrul Maiestății sale Catolice zâmbea și, pe fața grăsulie și proaspăt bărbierită, fardul îngroșat, brăzdat de crăpături, avea sarcasmul unei măști boțite”.

Observăm, în aceste trei exemple, limbajul aproape agresiv, în care predomină vocabule precum: „careta” („mască”), „sarcasmo” etc. și care-l transformă pe „Ministrul Maiestății sale Catolice” într-un „esperpento”, adică o sperietoare, ca caricatură jalnică și grotescă în același timp. În plus, în romanul amintit abundă scenele și descrierile de tip naturalist, realizate cu un umor negru, în imagini și scene de o rară cruzime (de exemplu, episodul în care ne descrie un bebeluș în leagăn, uitat de mama lui în curte și devorat de niște porci înfometați).

După cum se vede, suntem foarte departe, parcă la distanțe de secole, de primul Valle-Inclán. Prăpastia dintre viziunea estetizantă a primei perioade și cea „esperpentică” proprie celei de-a doua, este atât de mare încât i-a pus pe critici într-o veritabilă dilemă, propunând o interogație esențială: se poate găsi un fir conducător neîntrerupt între cele două perioade? Cu alte cuvinte, există o continuitate sau o ruptură totală și absolută între acestea? Guillermo Díaz-Plaja, în excelentul său studiu, *Las estéticas de Valle-Inclán*, încearcă să dea un răspuns plecând de la concepția prezentă în piesa *Luces de Bohemia*. Aici, prin vocea protagonistului Max Estrella, autorul face o distincție clară între cele trei specii dramatice care configurează istoria teatrului european, anume: tragedia (tragicul): eroii tragediei antice; drama (dramaticul): personaje din dramele lui Calderón și Shakespeare, precum Segismundo sau Hamlet și, de asemenea, personajele dramelor ibseniene; comedia (comicul): comedia clasică și modernă, inclusiv propria creație, „esperpento”-ul.

Prin analogie, criticul citat (Díaz-Plaja), descoperă în opera lui Valle-Inclán trei nivele de scriere corespunzând celor 3 perspective diferite ale autorului; astfel, de exemplu, conform acestei scheme, mitul lui Don Juan apare prezentat în aceste trei nivele în felul următor: Don Juan Manuel Montenegro: perspectiva mitică; Marchizul de Bradomín: perspectiva ironică; Juanito Ventolera: perspectiva degradantă, esperpentică.

Primul nivel apare ilustrat în piese precum: *Romance de lobos* sau *Aguila de blasón* (Povestea lupilor, Vulturul de pe blazon). În aceste piese, protagonistul, don Juan Manuel Montenegro, apare în postura de erou, de personaj mitic, pe

care autorul însuși îl privește de jos în sus, dintr-un plan de inferioritate. Prin urmare, perspectiva auctorială este una ce merge de la inferior la superior. Vorbind metaforic, autorul îngenunchează în fața personajului său, precum Homer în fața eroilor lui. Eroul, Don Juan Manuel, umple întreaga scenă cu măreția lui mitică, cu personalitatea-i gigantică, într-o viziune apoteotică.

La cel de-al doilea nivel sau perspectivă, autorul se situează pe picior de egalitate cu personajele sale, privindu-le în față. Astfel, se reduce distanța dintre autor și personajul său. Marchizul de Bradomín, protagonistul *Sonatelor*, se vede despuiat de măreția mitică

a lui don Juan Manuel Montenegro, suferă un proces de demitizare, căpătând trăsături mai umane. Tonul acestor romane lirice este elegiac, iar dimensiunea tragică cedează locul celei dramatic-sentimentale, cu ușoare urme de ironie.

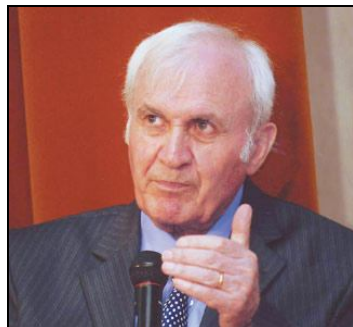
Cea de-a treia perspectivă este cea degradantă și prin ea se manifestă ultimul avatar al clasicei figuri eroice a lui Don Juan, încarnat în personajul Juanito Ventolera, din piesa *Las galas del difunto* (Hainele mortului). Aici autorul se situează deasupra personajului său, privindu-l disprețuitor de sus, minimalizându-l și transformându-l, parcă, într-un pitic. Acest personaj, Ventolera, este replica pe care o dă Valle-Inclán clasicului mit donjuanesco, conform noii sale estetici „esperpentică”. În cazul lui Juanito Ventolera, procesul de demitizare este total. Eroul nonconformist, rebel și irezistibil din epoca barocă devine aici o figură abjectă și caricaturală. Ventolera e soldatul zdrențaros și înfometat, întors din războiul din Cuba, învins și nefericit, ducând o existență de paria, la marginea societății. În mod analog, restul personajelor și situațiilor din drama barocă suferă și ele un proces de degradare, proces mai mult decât vizibil dacă schițăm un tablou comparativ între piesa lui Tirso și cea a lui Valle-Inclán. Practic, observăm că absolut toate calitățile Don Juan-ului baroc se transformă aici în contrariul lor; același lucru se întâmplă cu ceilalți protagoniști și cu mediul în care evoluează aceștia. Astfel, măreția se transformă în josnicie, eroismul în lașitate, iar pasiunea în interes material. Comandorul din piesa clasică apare aici sub chipul unui negustor zgârcit și crud, prietenii lui Don Juan sunt tâlhari și vagabonzi, iar doña Inés apare ca o prostituată, sub numele La Daifa. Mediul aristocrat din piesa lui Tirso – sau din cea a romanticului Zorrilla, din piesa *Don Juan Tenorio* – devine unul de bordel, iar în locul mănăstirii sau al palatului, avem taverna sau cârciuma abjectă. Astfel, după cum afirmă Palmira Arnáiz, „din mitul lui Don Juan a rămas doar noroi și mizerie...”, sublimul a fost înlocuit de grosolan și de abject”.

Altă piesă „esperpentică” este *Los cuernos de don Friolera* (Coarnele lui don Friolera), apărută în 1921, piesă în care Valle-Inclán supune aceleași viziuni degradante, demistificatoare, alt arhetip literar major al barocului spaniol: mitul calderonian al onoarei.

Opera lui Valle-Inclán este reprezentativă pentru a ilustra schimbarea de gust estetic și de stil produsă la începutul secolului XX, înscriindu-se pe linia care duce spre dezumanizare, spre arta pentru artă, ce presupune ignorare sau chiar dispreț față de public, față de marea masă, spre o artă pentru elită, destinată unui grup redus de inițiați. Dezumanizarea artei capătă la Valle-Inclán – după spusele criticului Valbuena Prat – „o deosebită modalitate grotescă. Valle-Inclán se eliberează de sub tutela sentimentalismului specific sfârșitului de secol (XIX, n.n.) alegând drumul caricaturii și al umorului”.

DAN RUJEA

Vatra veche dialog

Ion Brad

(II)

Nimeni nu poate contesta vrednicia acestor condeie, pentru a împlini credința Căpitanului și a celor ce au căzut mistuiți de sfântul foc al martirajului.

Glasul strămoșesc, foaia lui Ion Banea, mucenicul Ardealului legionar, reappare la Sibiu, sub conducerea dlui prof. N. Pătrașcu. Intrat în anul al VI-lea de trăire legionară, *Glasul strămoșesc* ne vorbește la suflet, prin glasul martirilor legionari, ce-și dorm somnul sub glia Ardealului înstrăinat, și cere generației noastre „să refacă și să dea viață la ceea ce lumea care se duce a terfelit, a distrus și a pus sub blestem”.

Cuvântul studențesc, organul Uniunii Naționale a Studenților Creștini Români, intrat în anul al XX-lea, suspendată de vechiul regim, reappare sub semn legionar. *Cuvântul studențesc* e o revistă care a pășit de mult pragul istoriei. El a purtat prin paginile sale slova doctrinei legionare și fapta legionară, înainte de prigoană. „Astăzi, când trăim în altă atmosferă, probleme sunt altele, duhul rămâne același: Duhul Căpitanului”, spune dl V. Trifa, adresându-se studenților, într-o pagină a revistei.

Am reproduș și aceste amănunte despre revistele și ziarele legionare, pe care eu nu le-am văzut mai târziu, ca elev-bibliotecar, gândindu-mă, domnule profesor Ilie Rad, că unor studenți ai cursurilor d-tale, masteranți sau chiar doctoranzi, le-ar prinde bine, în judecățile corecte asupra unei materii interzise și inflamatoare cândva, înainte de 1989, dar deschisă astăzi unor cercetări științifice, obiective. Le-am consemnat pe toate și cu alt scop. Ca să se înțeleagă tot ce am

trăit și eu, în zilele care au urmat, mai precis pe 21 ianuarie 1941.

Dimineața, am urcat grăbiți, ca în fiecare zi, să nu întârziem, buluc pe scări, la etajul I al străvechii noastre clădiri, unde se afla clasa I B, în care fusesem repartizat. Dar, să vezi și să nu crezi: ușa dată de perete și o fereastră dinspre stradă larg deschisă. Frigul aspru nu ne-a împiedicat să ne uităm cu mirare la sârmele de telegraf, care atârnau deasupra străzii, ca niște mațe argintii. Fuseseră tăiate cu toporul de la fereastra clasei noastre, ca să blocheze comunicațiile cu centrala telefonică a Blajului, aflată vizavi. N-am înțeles noi mare lucru din ce s-a întâmplat.

Dar, având o memorie mai bogată decât a mea, colegul și prietenul meu, încă din prima clasă de liceu, inginerul Petru Sechel, a reconstituit acele întâmplări cu un har deosebit, în volumul *Unde ești, copilărie? De la Cergău la Blaj și mai departe* (Editura „Buna Vestire”, Blaj, 2011):

„Îmi amintesc că, înaintea vacanței de Crăciun, în sala de gimnastică a liceului, s-a ținut o adunare festivă, pentru comemorarea lui Zelea Codreanu. Am participat toți elevii și unii dintre profesorii noștri.

S-au ținut cuvântări înflăcărâte de către elevii din „Cuibul legionar”, completate cu un program de cântece, intonate de corul legionarilor din liceu. Unii dintre oratori, elevi din ultimele clase, purtau uniforme legionare: pantaloni bufanți cu cizme și cămăși verzi, cu centură și diagonală. Mărturisesc sincer că și eu am fost impresionat, mai ales de cântecele acestora, foarte melodioase, începând cu *Doina Căpitanului*, cântată pe melodia foarte cunoscută a unei romănțe mult îndrăgită (*În zbor peste mine – anii!!*) și continuând cu marșurile antrenante, care prindeau ușor simpatia tinerilor. În liceu, s-au organizat, pentru elevii din clasele inferioare, *Frățiile de cruce*. Aveau și un mic bufet cu dulciuri, într-o cămăruță de sub bolta de intrare în liceu.

Nu vreau să ascund faptul că chiar și unii profesori simpatizau cu această mișcare politică, mai mult sau mai puțin vizibil. [Întrerup aici amintirile colegului meu, ca să-i confirm această afirmație. Profesorul nostru de sport, Ioan Rinea, ginerele directorului Ioan Popu-Câmpeanu, era șeful superior al legionarilor din

liceu, iar cumnatul său, octavanul Grigore Pop-Câmpeanu, șeful „cuibului” de elevi. Mai adaug încă un fapt semnificativ: un prieten de la Blaj, cercetând în arhivele CNSAS, a descoperit acolo un document care conținea numele a 20 de profesori, chestionați de Siguranță, dacă au participat sau nu la rebeliune și dacă aveau asupra lor pistoale.] Se cunoaște acum că tensiunile apărute între Antonescu și legionari, încă din primele săptămâni, s-au amplificat pe parcurs, conducând la „Rebeliunea legionară”, din ianuarie 1941 [...]. În 21, când am ajuns la liceu, am observat în fața centralei telefonice, aflată pe colțul străzii, vis-à-vis de intrarea în liceu, un grup de vreo 15-20 de persoane, între care și câțiva îmbrăcați în uniforme legionare, cu pistoale la centură. La întoarcerea în clasă, colegii erau buluciți la geamurile dinspre stradă, urmărind grupul din fața telefoanelor. Ne amuzam copios de un țăran care mărșăluia țănoș prin fața centralei telefonice, cu o sabie lungă și o teacă neagră, probabil din Primul Război, care îi atârna la brâu. Nu înțelegeam în ce scop s-au adunat acolo grupul de oameni, care blocase trotuarul și nu lăsa pe nimeni să intre la telefoane, până au venit câțiva colegi blăjeni, care au ascultat știrile difuzate la radio. În București, spuneau ei, se luptă legionarii cu armata. Antonescu i-a dat afară din Guvern și legionarii au început lupta armată.

Trecuse ora 8, când trebuia să începem cursurile și n-a apărut niciun profesor. În schimb, a intrat în clasă un domn necunoscut și, după ce ne-a cerut să plecăm de la geamuri, a escaladat unul din ele. Ne-am înghesuit la celelalte, curioși să vedem ce face. Atunci abia am observat și noi că snopul de cabluri telefonice groase, prins de zidul liceului, era tăiat. După ce s-a uitat la cabluri, s-a întors în clasă și-a plecat, tot așa misterios, cum apăruse. Ceva mai târziu, a apărut dirigintele nostru, profesorul de franceză, refugiat din Ardealul de Nord, Gheorghe Pop, care ne-a spus că se suspendă cursurile. Până se va anunța reluarea, să mergem fiecare acasă, cu mențiunea expresă că nu avem voie să ieșim pe stradă. Cei care vor fi prinși pe stradă vor fi eliminați. →

ILIE RAD

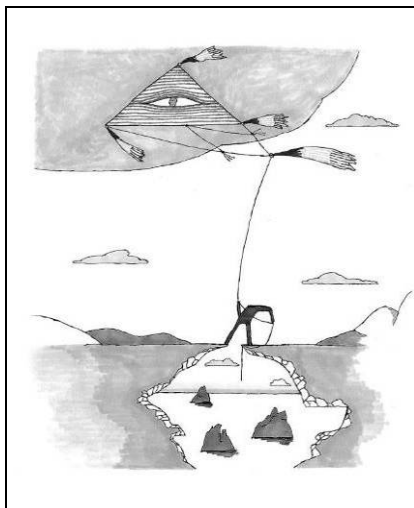
Am plecat spre casă bucuroși, ca orice elev când primește o vacanță neașteptată. Am respectat cu sfințenie „consemnarea la domiciliu”, cerută de diriginte [...]

După zile de la reluarea cursurilor, toți elevii am fost adunați în careul din curtea mare a liceului, pentru anunțuri importante din partea Direcțiunii, cum se proceda de obicei. În deschiderea careului, cu spatele spre geamurile Cancelariei, erau strânși toți profesorii, în mijlocul cărora se afla directorul Ion Popu-Câmpeanu, bătrânul profesor de științe naturale, care ne citise în toamnă lista celor admiși în liceu. S-a făcut o tăcere de moarte când, în mijlocul careului, au fost aduși, legați la mâini, trei din elevii liceului, încadrați de doi polițiști și doi civili.

Emoția care ne-a amuțit glasurile era dublată și de surprinderea tuturor, văzându-l cu mâinile legate pe Grigore Pop Câmpeanu, din cls. a VIII-a Litere, care era considerat pe drept cuvânt cel mai bun elev al liceului, premiant cu media 10, începând cu clasa I-a, o adevărată legendă vie în rândul elevilor, președintele Societății de lectură „Timotei Cipariu”, fiul directorului. Era alături de Micu Inocențiu, din clasa a V-a, băiatul prim-pretorului Micu, cunoscut în liceu ca un tip de elev ce nu trebuia urmat. Regret că nu rețin pe cel de-al treilea elev alăturat celor doi, pe care i-am amintit.

Emoția s-a amplificat atunci când directorul a trebuit să citească în fața careului hotărârea Consiliul Profesorilor de eliminare din toate liceele din țară a celor trei, între care se afla și propriul său fiu. După citirea hotărârii, cei trei au fost plimbați, într-o demonstrație exemplificatoare, prin fața elevilor pe toate laturile careului, după care s-au îndreptat spre poarta de ieșire, urmăriți cu privirile în aceeași tăcere consternantă.

După consumarea momentului, care ne-a emoționat profund, ne întrebam, fără a găsi și răspunsul, cum a fost posibilă alierea eminentului elev Grigore Pop Câmpeanu cu acel Micu, total diferit ca fire și comportament, pentru a comite un asemenea act iresponsabil, de o gravitate extremă? Despre soarta celor trei n-am mai aflat nimic până în ziua de azi.

După această lovitură a soartei, puternică, neașteptată și, fără îndoială, nemeritată, bunul și apreciatul Ion Pop Câmpeanu și-a prezentat demisia din conducerea liceului, fiind pensionat. Acesta a fost epilogul rebeliunii pentru elevii din Blaj. Din păcate, evoluțiile politice din epocă au făcut ca unii colegi să sufere ecourile târzii ale unor nevinovate greșeli ale copilului de 10 sau 12 ani! Anul școlar s-a desfășurat, în continuare, fără evenimente deosebite, încheindu-se cu o săptămână de lucrări de sinteză, în prima jumătate a lunii iunie, urmată de vacanța de vară. Doar trenurile militare nemțești, încărcate cu tunuri, tancuri și motociclete cu ataș Zundapp, ne mai făceau să urcăm pe ștrec, pentru a le privi curioși, mai îndeaproape, când staționau la semnalul de oprire. Numai după o săptămână de vacanță s-a declarat războiul pentru redobândirea Basarabiei și Bucovinei, ocupate de sovietici.”

Un alt amănunt istoric, scăpat prietenului meu, Petru Sechel, ca și mie, a fost trecerea prin gara Blajului a trenului cu care se întorcea din Germania generalul Ion Antonescu, înainte de Rebeliunea legionarilor. Am fost duși acolo, ca să umplem peronul, o mulțime de elevi de la școlile de băieți, în frunte cu unii profesori și reprezentanți ai Mitropoliei, printre care se remarcă Reverendissimul canonic Ion Moldovan, „Popa Coadă”, cum i se spunea. Lângă el, fiul său Nicolae, înalt și slăbănog, poreclit de elevi „Chelea”. Avea studii de specialitate în Italia și ne predă nouă, începând cu

clasa a III-a, limba italiană.

Coborând treptele unui vagon blindat al trenului oprit în gară, tocmai când corul legionarilor intona cuvintele „Cerșetor la el acasă a ajuns bietul român”, generalul a strâns doar mâna prefectului Covrig, care l-a salutat cu „Trăiască Garda și Căpitanul”, grăbit parcă de frigul în care tremuram noi, copiii, și de răceala oficialităților bisericești. Adevărul este, însă, că mitropolitul Alexandru Nicolescu era grav bolnav. A și decedat în luna iunie, 1941, când am intrat și noi, prima oară, pe sub bolțile Castelului medieval, în care fusese depus, înainte de înmormântarea sa în Capela Arhierilor, de la „Institutul Recunoștinței”.

Într-un asemenea tablou, cu linii negre, îndoliate, se conturau anii imediați următori, în care unele clădiri ale școlilor blăjene au devenit lazarete și spitale militare, iar multe cursuri se țineau alternativ, dimineața și după-amiaza, pentru băieți și pentru fete. Ca apoi, imediat după 23 august 1944, când trupele sovietice au ajuns pe Valea Târnavelor, înaintând salvator spre Oarba de Mureș și spre alte puncte de rezistență a trupelor germano-horthyste, o aripă întreagă, cea dinspre Catedrală, a Liceului „Sf. Vasile”, să fie transformată în spital de boli venerice, pentru bravi ostășii sovietici, de toate rasele și neamurile euro-asiatice din URSS.

N-a trecut prea mult până când, treptat, autoritățile regimului stalinist din România au început să-și arate colții față de Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică, și școlile ei. Astfel, abia dacă mai apărea la Blaj, în locul atâtor vechi și importante publicații, foaia *Unirea poporului*, condusă de unii teologi cu harul scrisului, canonicii mitropolitani Iuliu Maior și Dumitru Neda, victime de mai târziu ale tuturor persecuțiilor. Mai colabora acolo și profesorul de română și latină, Gheorghe I. Biriș, eminentul poet și cărturar, cu pseudonimul Radu Brateș, prietenul și colegul de catedră al tragicului prozator Pavel Dan, împreună cu care înființase revista literar-artistică *Blajul* (1934-35), pe care o continuăm noi, azi.

(Din volumul în curs de apariție: Ilie Rad, *Convorbiri cu Ion Brad*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2013)

Scrisori inedite GEO DUMITRESCU

A doua carte poștală expedită de Geo Dumitrescu, din localitatea Urși – Olt, lui Sergiu Filerot, pe adresa Tiparului Universitar și a Editurii Alfa, București, purtând, asemenea celei dintâi, o ștampilă CENZURAT, precum și o alta dreptunghiulară, cu textul: „România a românilor”.

CEN(S)ZURAT, „Urși – Olt, vara 6-7 aug. 941. / Dragă d-le Veghe, / În clipe când, aruncând – pe nedrept, cum vezi – toată năpasta pe poștă, pe Tipar, pe bombardamente, îmi interziseseam orice speranță a unui

răspuns la pretențioasa mea c.p., soarta care cenzurează până și asemenea inofensive decizii, mi-a transmis categorica desmințire a unei „misive” (numerotată inexplicabil „a 2-a”) a d-tale. Desigur, prima mea reacțiune este hotărât gratulativă și numai marasmul cleios al unei „odihne reparatoare de care mă bucur” (pe care d-ta, depășind orice maximum de bunăvoință, te abții de a mi-o turbura, refuzându-mi neghioaba cerere de ziare! – intențiile mele se nutresc neapărat și din anumite sugestii măgulitoare, cu care optimismul d-tale privitor la „Albatros” nu se codește a mă binecuvânta. Desigur, „Directorul” nu va întârzia să apară în capitală, dar asta – vai! D-le Niculescu, cu profundă convingere – nu va coincide cu apariția revistei. Și dacă vestea – încă nelămurită dar totuși cenușie ca aspect – a (cuvânt indescifrabil – n.n.) încasărilor nu e câtuși de puțin de natură a-mi clinti cazematele inexpugnabile ale acestei convingeri,

nu e mai puțin adevărat că sub toate unghiurile, orizontul „material” al biete noastre creații mi se pare iremediabil inundat de – ca să zic așa! – fatalele porunci absurde ale neștiinței, mai ales că (de asta sunt sigur și eu, d-le Niculescu!) primul lucru care mi se va aduce la cunoștință trecând pragul Tiparului, va fi... scumpirea (evidentă) hârtiei..., mobilizarea (sau moartea, cine știe!) a lucrătorilor... etc... etc. Ultima nedumerire pe care ți-o mai adresez – înainte de a-ți transcrie mulțumirile pentru toate amabilitățile și mai cu vârf pentru aceea a colecționării „C.lit.” – este cu privire la „toată lumea care mă așteaptă cu nerăbdare.” (??) / Urează-î, te rog, ...,intenții bune” d-lui Căprănoiu. / Cu bine, G.D.

(Din volumul în pregătire la Editura Nico, Marin Iancu, **PORTRET DE GRUP. Albatros. Sârmă ghimpată. Gândul nostru**)

Conjugarea verdelui

Nesupunerea lui Octavian Goga

Articolul lui Octavian Goga din 31 martie 1931 despre Miron Cristea, cuprins în volumul *Pagini noi*, îngrijit de Veturia Goga și apărut la Editura *Tineretului*, 1966, este insultă, sumă de note de irascibilitate sau exercițiu de luciditate? Ideea generic exprimată este aceea că Patriarhul Întâiul al României va rezista foarte puțin în fața posterității, nereprezentând un crez religios bine determinat. Goga îi impută Patriarhului o alură de frivolitate, o orientare culturală inferioară și atitudini intelectuale ce nu aveau puterea umplerii golurilor morale. Octavian Goga nu îi recunoaște rolul de reformator al Bisericii, ce i se atribuisese de altfel lui Miron Cristea. De fapt, subliniază Goga, întregul cler superior din Ardeal n-a fost la înălțimea situației specifice, reprezentanții acestuia fiind prea laicizați și îndepărtați de fluidul miraculos care la catolici întreținea neconținut fiorul mistic al credinței. Octavian Goga și-a legat, la început, nădejdiile de acest *călugăr chipos cu profil bizantin*, cum îl

numește, l-a susținut când a candidat la Episcopia de Caransebeș și când a fost invitat la Viena de arhiducele Franz Ferdinand. Dar, când Parlamentul l-a ridicat la rangul de Mitropolit Primat, nu vede în Miron Cristea purtătorul de civilizație reformatoare.

Articolul lui Octavian Goga are datele unui rechizitoriu. Miron Cristea nu a dovedit spirit legiuitor, n-a adus formule salutare în legea cultelor, l-a călăuzit subiectivitatea în alegerea colaboratorilor. Cuvintele apostrofatoare ale lui Goga merg până la superlativul aprecierii negative, numindu-l pe Miron Cristea „funcționar de duzină, grăbit pe calea norocului ca atâția alții”. Ziua în care e ridicat la rangul de Regent îi aduce lui Octavian Goga *svârco-lire sufletească*, simțind că în Palatul Regal vine un om care își va pierde echilibrul de gândire. Goga descrie împrejurările în care se hotărâse să ia asupra lui rolul de a-l sfătui, dorind

ca în marile probleme de stat Miron Cristea să-și fixeze o conduită conformă intereselor superioare. Numai că sfaturile și sugestiile cădeau neputincioase în fața acestei „meschine conformații cerebrale de țârcovnic boierit”.

Limbaajul lui Goga este preluat din recuzita pamfletului. Stilul direct, înțepător, exprimă nervozitatea autorului articolului, văzând că biserica și statul pierd prin aceea că Miron Cristea nu evalua cu claritate situația politică dată. Era exploatat de Maniu, comentează cu năduf Octavian Goga, care l-a împins la acte nesăbuite, între care desființarea Ministerului de Culte. Cu o nepăsare revoltătoare – consemnează Octavian Goga – Sanctitatea Sa, iscălea tot.

Când se va scrie istoria analitică a perioadei și vor fi spulberate *minciunile cuvioase*, subliniază cu nesupunere Goga, atunci se va zugrăvi, cu severitatea cuvenită, în galeria oamenilor de răspundere și profilul Patriarhului.

Textul acesta înflorează. El nu poate fi ascuns, a fost scris și publicat, poate fi citit și recitat de oricine. Faptul că ne referim la el preîntâmpină posibile greșite înțelegeri. *Nesupunerea* lui Goga are motivațiile ei. Ar trebui dezvăluite.

VALENTIN MARICA

VATRA VECHIE DIALOG EFIM TARLAPAN

D.D.: Stimate dle Efim Tarlapan, vă rog să ne povestiți în câteva fraze despre întâlnirile Dvs. cu diaspora. Ați fost în trecut la Roma, acum sunteți la Paris. Ce impresie generală vă lasă comunitatea basarabenilor din capitala Franței?

E.T.: O primă deplasare a mea în Europa Vestică s-ar fi produs în ultima campanie electorală parlamentară din Republica Moldova. Cineva s-a grăbit să înștiințeze lumea, prin internet, că eu aș fi acceptat acea călătorie la rugămintea unui partid. Nu! N-am acceptat-o. Dacă dădeam curs acelei solicitări „partinice”, aș fi fost obligat să împrăstii gogoși propagandistice prin bătrâna Europă. Să vă induc în eroare pe voi, diaspora, un electorat plecat de acasă și din cauza minciunilor politicienilor, în primul rând... Ulterior, nevoile mele familiale mi-au dat posibilitatea să mă întâlnesc liber cu *pământeni* împrăștiați prin tot Vestul. Antărț, am avut o prezentare de cărți în cadrul întrunirii compatrioților noștri la ambasada Republicii Moldova din Suedia. Am donat carte, am oferit autografe. În martie anul trecut, am lansat volumul bilingv *Zâmbete pentru export* în sala de conferințe a Academiei di Romania din Roma, acțiune memorabilă, aș zice, susținută financiar de Institutul Cultural Român și organizată excelent de asociația „Dacia” a diasporei basarabene. Și acum, iată-mă la Paris! Grație invitației doamnei Margareta Luță, președinta asociației „Eminescu”, și a Dumitale, dle Dorin Dușciac, președinte al Clubului Liberal Franța. Aici fac tandemul cu prozatoarea Zina Cenușă. Avem parte de o organizare de zile mari, de o asistență numeroasă, receptivă. Dar nu pot să nu-mi exprim și o nedumerire... Acțiunea de la Roma a implicat nu numai compatrioți de-ai noștri, ci și români din dreapta Prutului, oameni de creație italieni: scriitori, artiști plastici, muzicieni, jurnaliști. A fost sprijinită – repet! – de ICR. La Paris însă, nu se observă o asemenea colaborare cu „frații români” din Țară, cu francezii și ICR-ul...

D.D.: Pornind de la această situație, cum considerați că ar trebui să fie relațiile între cele două comunități: de români din Republica Moldova și de români din România? S-ar putea vorbi despre una și aceeași comunitate?

E.T.: Politica și diplomația actuală obligă să fie separate, în străinătate, doar ambasadele celor două state românești. Diaspora însă trebuie să fie independentă, să aibă poziția ei față de politica și diplomația țărilor de origine. Scolită la adevărata democrație din țara de adopție, trebuie să respecte și să traducă în fapt adevărul istoric și cultural, să pretindă același respect de la guvernanțele țărilor „de naștere”. Teoretic, am putea vorbi despre cele două comunități

românești ca despre una și aceeași. Practic însă, mai e mult de făcut ca românul basarabean aflat prin străini să se ferească să-și zică „român”, iar românul „de Dâmbovița” să nu-i confunde pe românii dintre Prut și Nistru cu rușii din Tambov...

D.D.: Ce ar trebui să facă autoritățile celor două state românești, pentru ca să existe o colaborare mai strânsă între emigranții basarabeni și cei veniți din România, în țările lor de reședință?

E.T.: Să nu uite că în voi, în diasporă, e și număr, și putere, vorba Marelui poet. Cu profund regret, uită... Guvernării democrați din Republica Moldova uită că votul vostru a fost oarecum decisiv în înscăunarea lor la putere. Bucureștiul uită că votul românilor basarabeni a jucat rol hotărâtor în alegerea președintelui României... De-aceia, aveți tot dreptul să le amintiți, ca prin pârguile existente – fundații, sponsorizări și, principalul, Institutul Cultural Român, să vă sprijine acțiunile de informare, de culturalizare, de relații cu cei de acasă. În caz că rămân surzi la rugămințile voastre, s-ar putea ca într-o bună zi diaspora să se transforme în...dizidență. Iar dizidența – comuniștii o știu! – nu mai roagă. Cere! Și cere categoric!

D.D.: Credeți că e posibil ca Unirea celor două părți ale poporului român să se realizeze mai întâi în diasporă, și apoi să vină și rândul celor de acasă, din România și din Republica Moldova?

E.T.: Istoria poporului român are în paginile ei și o asemenea variantă. Și în secolul 19 au avut loc migrații. Plecaseră români cu miile prin lume. Unii au revenit în țară, fără să se fi „civilizat”. Despre alde aceștia, Ion Creangă spunea că s-au dus la Paris boi și s-au întors vaci... În istorie însă au rămas numele celor câțiva care, revenind în patrie „europenizați”, au schimbat fața României, ctitorind cele două Uniri... De ce n-am avea motivul să sperăm că și a treia Unire va fi opera câtorva mari patrioți aflați acum peste hotare?...

D.D.: La Paris a avut loc și o lansare a câtorva dintre ultimele cărți ale Dvs. Ce părere aveți – publicul basarabean din Franța este el receptiv la cartea din Republica Moldova? Ce impresii v-a lăsat serata literară care a avut loc la Paris cu această ocazie?

E.T.: În „Orașul Luminilor” m-am prezentat și în rolul lui Badea Cârțan. Acel țaran român care a adus carte românească la Paris, în desagă, pe jos... Am lansat, și eu, și Zina Cenușă, mai multe titluri de carte. O parte le-am donat, celelalte s-au vândut, dar numai după ce le-m prezentat în cadrul spectacolului din incinta Teatrului „Le Passage vers les Etoiles” din Paris și în cadrul unei întâlniri cu enoriașii bisericii ortodoxe din Villeneuve Saint-Georges, o suburbie a Parisului. Publicul basarabean din Franța ni s-a părut receptiv la carte, dar și cu un surplus de curiozitate față de procesul literar de acasă. Serata literară a fost o reușită. Cei peste 250 de spectatori, cu bilete, și nu chiar ieftine, ne-au aplaudat frenetic.

D.D.: Ce planuri aveți în viitor? Care va fi următoarea țară cu comunitate mare de basarabeni, pe care o veți vizita?

E.T.: Dacă reușesc, în timp record, să-mi traduc volumul selectiv *Zâmbete pentru export* în limba lui Voltaire, pornesc „cu desaga” către țările francofone. În Canada avem o numeroasă diasporă românească. Pe la sfârșitul lui august a.c., la tradiționala sărbătoare a Limbii Române organizată acolo, s-ar putea să fim prezenți și noi, câțiva deja invitați din Republica Moldova.

DORIN DUȘCIAC
Paris

Pe sub bluza mea de mătăasă

Ajung prima la ceasul de la universitate...
Ți-am dovedit încă o dată
Că sunt un mare prestidigitator;
Scot din poșetă iepurași mov
Și pe gură, cuvintele care mi-au lipsit
De când ai plecat către tropice.
Pietonii sunt grăbiți și nu văd
Pe sub bluza mea de mătăasă
Inima cum arde.
Se incinerează încă un necunoscut
În mijlocul mulțimii
Care merge cu capul în piept
De-a lungul amiezii toride.
Tu întârzi, ca întotdeauna,
La întâlnirea cu mâinile, cu ochii,
Cu trupul meu de păpușă supusă.
Între timp,
Aș putea afla totul despre moartea
Printesei...
Nu o voi face.
Peste durerea gata închegată în noapte
Mă preling ca jivina fără de blană.
Picături de roșu rămân pe pereții
Orașului cu inscripții bezmetice.
Tu întârzi la execuția mea publică
Din inerție.
Și....cad bombe în încrețiturile
bulevardului
Unde își face intrarea cu lauri

Tramvaiul cu cai și produse de parfumerie.

O fetișcană cu glas în schimbare

Cum să privesc în ochi scheletul,
Jarul care a salvat mai ieri
Catedrala și cocoșii din sticlă
Vopsită cu sânge de om?
Sunt doar
O fetișcană cu glas în schimbare
Și cu bluza descheiată toată
În nasturi...
Sânii, iată hrana luminii adevărate!
Lumea, atât cât se mai poate zări
De aici,
Din foisorul de foc,
Din locul unde tu
Mi-ai zgâriat cu penița obrazul.
Privești dar nu vezi lacul
Din lacrimi și stropi de șampanie,
Nici ploaia prin care
Eu alerg într-un
Maraton inexplicabil.
– Victorie!
Caligrafiez citeț pe zidul închisorii
Și în toate prăvăliile cu
Păpușile cu genunchi anchilozați
În cutiile frumoase, perfect sigilate.
– Văâând garoafe din hârtie roșie!
Strigă un telal de-a lungul
Și de-a latul orașului invadat

De grâul ce a germinat direct din colivă.
Încolo, e tihnă.

Triumf general

Berzele tinere țin în nou-născutul
Legat în fașă de gâtul prelung.
De data asta, da, trăiesc
Cu intensitate maximă
Evenimentul monden.
Urc și eu scările din oțel
Către ospățul din cer.
Păsările albe sunt surorile mele.
Lasă dovadă de cântec morțesc
În cântec de leagăn.
Da, este o zi specială și
Pentru primarul ales.
Un triumf general
Consumat printre pubele cu stele
Și în casa din care
Tenorul cu cancer la gât
Se aude tropotind pe podele.
Libertatea mea trânteste geamul
Spre stradă.
Apoi, se așază turcește,
Citește în beznă
Scripturile scrijelite de
Braille.

MELANIA CUC

FLOAREA MORTII

Am întrebat grădinarul,
în seara aceea:
Ce fel de floare
să-ți duc la mormânt?
Cu spatele spre mine
îmi arătă spre apus, pe un raft –
orhideea.

Din nou întrebai grădinarul:
Vrei să-mi spui cum se udă
minunea asta crudă?
Are vreun cod de nepătruns,
ce-l știu numai păunii?

O, nu! În fiecare seară,
doar două lacrimi îi sunt de ajuns.
În rest,
se îngrijește singură aproape
din cântecul pe ape
al lunii
culorilor jucându-le hotarul.

Și-am vrut să-l mai întreb
de floarea-ți preferată,
dar s-a făcut așa de târziu,
că fără să știu
vorbeam de unul singur;
profilul proptit în lopată
era de fapt groparul.

DIN MOLIFLA PLUTAȘULUI ÎNECAT

Ca să ajungi să găsești cuvântul
înecat,
ascuns de știoalună în bulboacă,
se ia un colac frământat de-o fecioară,
se înfige o lumânare de ceară
și se pune ca o bărcuță pe apă.
Numai pâinea-i cunoaște sorocul,
pe unde hatul lui
(sub mâl catifelat)
ascunde locul
de veci al înecatului.
Pâinea își are frământul
din moartea ce omului scapă.
Slujba se face când salciei
floria s-a deschis în apus
spre lumânarea pâinii –
același motocel din aceeași moliftă,
în care Iisus
strălucea în mersul pe apă.
Când va ajunge colacul,
cu lumânarea-n catarg de făclie,
deasupra bulboanei
ce-a înghițit plutașul spre nuntă,
își va opri purcesul icoanei,
apoi o să-nceapă
să scrie cu ortul lui
pe somnul de undă mărunță

geamănul cerc vârtejit în omega
deasupra mortului.

...așa s-a-ntâmplat și cu mine
cât încă în vis mai citesc
slova ce dincolo duce.
Era lume multă
și la răsruce,
pe unde ieri-ul e mâine,
pentru prima oară,
în fața mea s-a oprit
acea Pâine,
care din cer se coboară,
și de sus așa mi-a poruncit:
– Ție grăiesc, scoală-te
și cere-Mi ce vrei ca să-ți fac?
– Doamne,
dă-mi puțin din al Cinei colac,
și pentru toată lumea la un loc,
din adâncuri te rog:
Precum la ucenicii Tăi
le-ai dăruit în cuvânt
putere și foc,
ai milă,
cerșesc cuvintelor mele,
suflă cu har peste ele
suflare din Duhul Tău Sfânt!

DUMITRU ICHIM
Kitchener, Ontario

Cronica literară

Despre verticalitate

Luciditatea este atributul forte în confruntarea cu acele tari ale vieții care ne-nlănțuie. Dacă vrem să supraviețuim, vom căuta și vom găsi calea spre-aceia liniște interioară care să ne elibereze de balastul cotidian și să ne echilibreze. În acest existențial contorsionat, mai ales postbelic, ne-agățăm de multe exemple pentru a confirma inițiala afirmație. Să ne-amintim, de exemplu, de Alexandru Dragomir, filosoful care și-a găsit liniștea doar în fața foi de scris, după ore de trudă minoră, aflând post factum că acest om de cultură a refuzat, cu demnitate, orice formă de compromis, deși posteritatea nu prea-i cunoaște jertfa. A plecat cu ea dincolo, tăcut și liniștit, cum a trăit o viață. Ce-a lăsat în urmă-i?! „*Semințe*” de-nțelepciune (sute de pagini) despre problemele „*libertății*”, despre relația dintre „ *timpul stăpân*” și „ *timpul stăpănit*” sau despre „*frica de timp*...” A trăit, cândva, și-un Ștefan J. Fay (obligat să-și modeleze ființa, mutilându-o și acceptând să scrie așa cum i se cânta (doar pentru a-și ajuta familia și pe numeroșii săi prieteni). În același context, să ne-amintim și de Dinu Pillat („*fiul risipitor*” al unor timpi însângerați), și de Alice Botez (cea care-și acceptă destinul trăind departe de nimicnicia unor vremi cumplite), și de Georgeta Mircea Cancicov (o necunoscută, elogiată însă de G. Călinescu, în a sa **Istorie a literaturii române...**, pentru micile ei bijuterii, în proză...) Să nu uităm, orice-ar fi, că „*există un destin al ne iubirii – oricâte virtuți ai avea!*” (Ștefan J. Fay), dar important este să nu ne pierdem speranța.

Făcând cunoștință cu Daniel Drăgan, brașoveanul, și-a sa **Subretă** (Ed. Arania, Brașov, 2010), intitulată „*un altfel de roman*” înțelegem că omul și-a urmat calea (moștenirea filierei paterne, după propria-i mărturisire) și la vârsta deplinei maturității (parcă simțind că a sunat ceasul autoevaluării), poate spune că „*a făcut foamea în adevăratul și cutremurătorul sens al cuvântului*”, dar nu s-a „*simțit umilit*” niciodată, și ca urmare, poate rosti, cu demnitate: „*Nimic nu m-a făcut să plec capul, să*

mă rușinez de mine, să trăiesc strâmb”. [Dacă-am putea mulți rosti aceasta... ce bine-ar fi!]

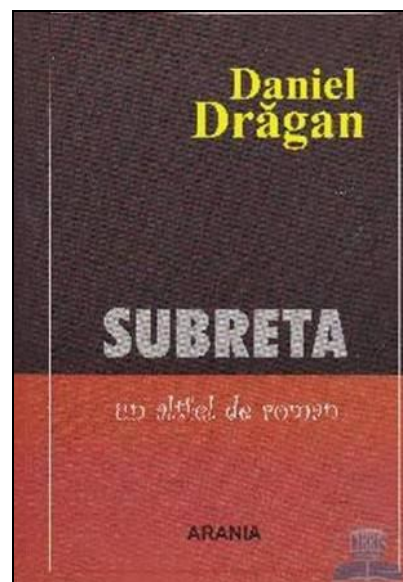
De foarte tânăr, a intuit că fiecare treaptă a vieții se va consemna, firesc, pe-un răboj anume: „*Clipa se sparge la prima atingere / și se face istorie...*” (**Perpetuum**) („Cronica”, nr. 3/ian. 1967, p. 7).

Și la vârsta de 78 de ani (pe care o va sărbători la finele acestui an, 2013), DANIEL DRĂGAN nu uită să-și amintească (și să ne amintească) mărturisirea unui crez, ca o împlinire a vieții, în totalitatea ei, și, îndrăznind să-l credem pe cuvânt, rostim împreună cu domnia-sa: „*destinul meu nu e unul de ocară, ci un destin pe care îl pot purta cu demnitate, un destin care mă onorează*”.

Acestui crez îi putem alătura și o reflecție a tinereții care întărește ideea că traiectul inițiat se conturează cu mult înainte de a păși pe drumul întortocheat al vieții: „*Când lumina-și va întoarce fața / către alte planete / lăsând în urmă rana sângerie / a celui mai din urmă amurg, / când viața va zbura de pe pământ / părăsind cuibul rece ca o pasăre albă / și strigătele nisipului vor îngheța / – înfricoșătoare fantome – / când apele vor muri sub tăcerea de piatră / iar pe scrumul florilor nu va fi / vânt să adie, / am să scriu pe cenușa vulcanilor / numele tău / și ea se va aprinde iarăși, / apele se vor trezi din încreștarea de piatră / ochiul cerului va tresări speriat / florile vor învia din cenușe / ca o pasăre albă la cuib*”. (**Astra**, anul I, nr. 6 /nov. 1966, p. 11)

Gândind la demersul naratologic din **Subreta**, putem conchide că între **cometa** astralului (inițiere în tainele sacralului) înspre **cometa** terestruului (inițiere a unui diabolic sistem), protagonistul va cunoaște, adeseori, urcușuri și coborâșuri șocante. Și nu de puține ori își va fi zis că are nevoie de un „*baros uriaș*” pentru a „*sparge carapacea*” Răului.

Firește că în anii '50-'60, nimeni n-avea această forță, însă, aflat sub protecția zeului suprem, Daniel Drăgan va conștientiza că: „*Numai din interiorul sistemului puteam să înving și numai cu armele mele puteam lupta. Condeiu! Asta era arma mea, și numai cu ea aș fi putut să mă bat. Dar arma nu e totul. Cine a studiat mecanismele bătăliilor știe că la fel de importantă ca puterea ar-*

mei este poziția din care tragi. Și primul lucru care îmi lipsea în lupta aceasta era poziția. Da, mă aflu în cea mai nefericită poziție...”

Însuflețit de elanul generației sale, cu-n Labiș și-un Tomozei, exuberanții, par a crede (pentru cât timp?!) că ar putea schimba ceva, rostind tăios: „*Noi, tânără generație de poezi ai R.P.R. nu ne plecăm capul decât dimineața în fața robinetului...*” Ei, dar totul nu a fost decât „*un vis deșert și fără noimă...*”, doar... „*duh în văzduh / hărăzit să pătrundă / puls herțian pe-o lungime de undă. / Puls vineri, verde nădejde, negru tăceri... / inimă duh!*” (**Herțiana**, „Astra”, 4/1972)

Și-ntr-o **încremenire** lăuntrică, decenii, se întrezăresc ceva speranțe, ce-i drept, foarte îndepărtate, spre care merită, totuși, să reflectăm, reluând aceste versuri: „*Ciutura n-a mai vrut să coboare / vârful, numai vârful năzuind să rămână, / a murit agățată de cer / cu dorul adâncului prăbușit în fântână*”. („Astra”, anul II, nr. 4/apr. 1967, p. 11)

Nu putem omite că și Daniel Drăgan, precum mulți din generația sa, s-a plecat unor compromisuri (să amintim, puțin, de **Trandafirii Doftanei**), abordând, uneori, un „*limbaj din cel mai veritabil lemn de frasin*” (**Subreta**), dar reținând, totuși, că a găsit forța să conștientizeze compromisul, cu multă verticalitate.

E mare lucru să recunoști, cu nonșalanță, deschis, și cinstit, că și minusurile, și plusurile, sunt ale tale și-ale generației tale – în parte.

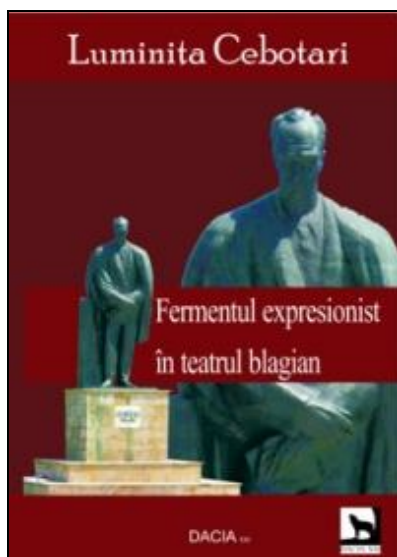
LIVIA CIUPERCĂ

CRONICI REGĂSITE (II)

În ultima vreme, având „motiv” opera literară a lui Lucian Blaga, s-a mai scris despre expresionism. Din rândul acestor contribuții se desprinde, prin cantitate, volumul Luminiței Cebotari, **Fermentul expresionist în teatrul blagian**, Ed. Dacia XXI, 2010. Despre un expresionism românesc nu se poate vorbi ca în cazul culturii din spațiul germanic, dar cultura noastră (literatură, plastică) n-a rămas imună contactului cu acesta. În acești parametri trebuie încadrat și apreciat opul semnat de Luminița Cebotari

Lucrarea este bine gândită și organizată, de la *Argument* la *Concluzii*. Acest „bine” nu înseamnă că nu sunt probleme care ar fi meritat mai multă și profundă atenție sau că nu sunt teze care pot fi puse sub semnul întrebării. De exemplu, mă întreb dacă e corectă o afirmație ca aceasta: „În expresionism, Blaga a văzut un mijloc eficient de îmbogățire a registrelor afectiv și expresiv. Prin mijlocirea teatrului de idei, vechiul *lăcaș al iluziilor* devine un *lăcaș al experiențelor*. Intenția sa e să cedeze specificul spiritual și temperamental al poetului; să treacă de la neoromantism la expresionism, de la expresionism la ibsenianism.” (p. 124) Se impune o mică paranteză: teatrul expresionist diferă – dincolo de cronologie și de relația de rudenie, de teatrul ibsenian. Diferența fundamentală constă în deosebirea de *mesaj*: teatrul de idei ibsenian are un mesaj social, politic, moral; teatrul expresionist are un mesaj de natură ontologică. Nu trebuie să confundăm literatura cu filosofia, dar nici să nu ignorăm *substratul metafizic* din creațiile expresioniste, cu atât mai mult în cazul lui Lucian Blaga.

Studiul se deschide cu un *Argument* în care autoarea indică direcțiile cercetării: „Ne structurăm investigația pe patru registre de cercetare: cel al explorării fenomenului expresionist în artă și teatru, al încadrării teatrului blagian în expresionismul românesc, al evidențierii trăsăturilor expresioniste din teatrul blagian și al raportării acestuia la dramaturgia expresionistă europeană și americană.” În același *Argument*, am identificat șapte obiective (ele pot fi ușor depistate prin faptul că încep cu pronumele de persoana întâi). Rămâne să vedem în ce măsură și cum cercetătoarea își

atinge obiectivele propuse.

Obiectivele structurează materia în patru mari capitole; „Expresionismul”, „Sistemul dramatic blagian”, „Piese de blagiene – depozitul valoric al expresionismului românesc”, „Expresionismul dramatic blagian în relație cu cel european și american”

Primul capitol e o utilă sintetizare a ideilor vehiculate de istoria literară a expresionismului de la delimitarea și definirea conceptului până la Lucian Blaga și alți reprezentanți ai expresionismului românesc. Pentru redactarea acestui capitol, autoarea și-a luat model cartea lui Blaga, „Fetele unui veac”. Autoarea demonstrează că expresionismul românesc atât cât există și cum există este parte din cel european. De notat că supraobiectivul lucrării este tocmai acesta. Capitolul al doilea e despre concepția autorului lui *Zamolxe* și caracterul de sistem al dramaturgiei sale (sintagma e lansată de Dan C. Mihăilescu prin studiul său, „Dramaturgia lui Lucian Blaga”, Ed. Dacia, 1986). Cele mai substanțiale pagini ale capitolului sunt cele despre scenaritatea pieselor lui Blaga. Aceste pagini adresate celor care se mai îndoiesc de teatralitatea dramaturgiei blagiene puteau fi mai polemice și mai extinse. Păcat că excelențele pagini sunt în câteva locuri umbrite de unele formulări neclare, echivoce cum este cea de la p. 111: „Noul stil blagian se dovedește a fi unul postmodernist, prin depășirea cadrelor fixe ale curentului, prin asigurarea unui fond matricial forme moderne, prin depășirea caricaturalului și a oricărei agresivități asupra tradiției.” Fraza, într-un alt aranjament sintactic e reluată la p. 114.

Expresionismul în sine și prin relația cu *spiritul secolului*, prin influențele și prelungirile până în interbelicul european, reprezintă *ultimul tronson al modernității* (modernitatea târzie). Așa că nu prea poți afirma că „noul stil blagian este fără îndoială (s.n. I.P.) *postmodernist*.” Argumentele autoarei nu stau în picioare, deoarece atitudinea postmodernistă față de tradiție (aici, modernismul) este alta decât cea rezultată din expunerea ei. Capitolul „Piese de blagiene – depozitul valoric al expresionismului românesc”, după cum era de așteptat, este cel mai consistent și mai personal al studiului. Fiecărei piese (sunt zece) i se face o analiză amplă. Comentariile debutează cu următoarea afirmație întru totul justă: „teatrul blagian reprezintă cea mai fericită sinteză între un fond ideatic și realizarea adecvată din teatrul românesc”. Fiecare din cele zece analize demonstrează specificitatea și valoarea fiecărei piese în parte și apartenența la formula artistică a expresionismului. În comentariile sale, tânără cercetătoare propune interpretări personale, dar mai ales aduce nuanțări ideilor culese din interpretările anterioare. Astfel convinge că *Zamolxe*, dincolo de micile „imperfecțiuni” rezultate mai mult din patosul tânărului autor, este o piesă complexă și o *prefață-program* pentru sistemul dramatic în curs de edificare. De un bun comentariu, care se vrea și exhaustiv, are parte *Meșterul Manole*, una din capodoperele dramaturgiei naționale. Insistența cu care tragedia a fost abordată de exegeza blagiană de toate calibrele a pus într-o oarecare măsură într-un con de umbră piese precum *Avram Iancu* și *Cruciada copiilor*. Paradoxal, fenomenul are și consecințe pozitive. Prin raportare la capodoperă, devin mai transparente cauzele care coboară valoarea dramelor *Tulburarea apelor* și *Daria* sau diferențele nu atât valorice (care există), cât de construcție dramatică între tragediile *Meșterul Manole*, *Avram Iancu* și dramele *Arca lui Noe* și *Anton Pann*.

Excelentele pagini despre *Meșterul Manole* suferă de unele formulări neadecvate și chiar de mici inexactități: „[...] sunt și detalii ce aduc o mai mare precizie temporală [e vorba de „timp mitic românesc”]. Găman este o ființă bilingvă care vorbește românește, dar delirează →

IONEL POPA

în limba slavă, cutremurat de revolta fondului nostru nelatin. Probabil dramaturgul înțelege prin acele timpuri mitice românești epoca de la mijlocul mileniului I, când se plămădeau poporul și limba română prin asimilarea elementului slav.” În această frază, Luminița Cebotari preia direct ideea lui Mircea Ghițulescu („Istoria literaturii române, Dramaturgia”, EAR, 2007, p. 233). Să ne explicăm obiecțiile. Acele detalii referitoare la precizarea timpului mitic (timpul mitic este *illo tempore*, deci *nu suportă* detalii temporale) Lucian Blaga le folosește în ideea de a sublinia contribuția „tuturor românilor” la construcția capodoperei care este biserica lui Manole. Găman nu este o ființă bilingvă și nu este vorba de limba slavă, ci de slava veche sau mai exact de protoslavă. Blaga atribuie acele sintagme personajului său, în ideea unui artificiu artistic, pentru a pune în relief mitul pe care e construită tragedia lui Manole. Vorbele personajului în asociație cu comportamentul lui vin dintr-un fond ancestral. Prin fonetism (și sens), ele rezonază cu ideea de mister. Este adevărat că la venirea slavilor migratori (a doua jumătate a secolului VI) procesul de formare a poporului român și a limbii sale nu era definitivat, dar mă întreb cum a fost posibilă într-un timp rezonabil de scurt asimilarea unei mase mari de slavi? Desigur că *scheletul și mecanismul* poporului și al limbii, deci factorii fundamentali ai asimilării, deja funcționau. Dar în această problemă, să se pronunțe specialiștii, noi suntem doar datori să punem întrebări. Afirmatia lui Mircea Ghițulescu poate fi nuanțată cu următoarea speculație: să fi vrut dramaturgul să asocieze tema jertfei creatoare cu geneza poporului?

De asemenea, autoarea studiului are formulări frumoase, dar inexacte: „Între sine și personajul său mitic, Blaga intuiește existența unui raport metonimic [până aici corect] aceasta *deoarece în 1940 Blaga se pregătește asemeni meșterului-zidar, să ridice un vast sistem filosofic*.” [s.n.I.P.] În ce constă inexactitatea? Ideea „vastului” sistem filosofic este mult anterioară anului 1940. Monumentalul sistem filosofic se construiește în timp, începând, chiar, cu proza filosofică scurtă (vezi Lucian Blaga, OPERE, vol. 7, 1980, ed. Dorli Blaga) care, printre altele, configurează domeniile sistemului filosofic. Monumentul filosofic blagian se înalță după cum urmează: 1931 – *Eonul dogmatic*; 1933 – *Cunoașterea luciferică*; 1934 – *Cenzura transcendentă*; 1936 – *Spațiul*

mioritic și Orizont și stil; 1940 – *Diferențialele divine*. Volumele respective vor fi grupate în trilogii: *Trilogia cunoașterii* (1943); *Trilogia culturii* (1944); *Trilogia valorilor* (1946). Însumarea volumelor în trilogii și publicarea acestora la momentul respectiv sunt gesturi pur formale. Mai este de remarcat ritmul elaborării și publicării lucrărilor filosofice.

Să ne reîntoarcem la *Meșterul Manole*. Cu riscul de a fi etichetat de căutător de nod în papură, mai fac o observație. Este lăudabilă folosirea metaforei ca subtitlu în ideea punerii în relief a unei trăsături a operei sau a protagonistului, dar trebuie să fii atent ca metafora respectivă să corespundă realității din operă. Astfel, mă întreb dacă e adecvată folosirea metaforei „Icar românesc” pentru personajul lui Blaga pentru a înscris piesa *Meșterul Manole* în sfera unei legende universale foarte frecventată de literatura europeană? Or, cauzele, sfârșitul eroilor și semnificațiile lui sunt atât de diferite încât metafora despre care facem vorbire este neavenită. Astfel de scăpări, ca cele semnalate, sunt regretabile pentru că umbresc valoarea demersului critic al autoarei.

Analiza, tot meticuloasă, făcută dramelor *Tulburarea apelor* și *Daria* subliniază, printre altele, cum s-a manifestat influența psihanalizei (varianta Freud) asupra expresionismului, în general, iar în particular, ecourile ei în cele două piese ale lui Blaga. În felul acesta, exegeta pune în lumină deosebirile, ce rezultă de aici, dintre cele două drame și celelalte piese ale dramaturgului în ceea ce privește locul psihologiei în construcția conflictului și a personajului în dramaturgia blagiană. În mod inspirat, autoarea insistă în comentarii asupra recuzitei expresioniste prezente și în aceste piese. În paginile despre *Tulburarea apelor*, se subliniază continuitatea ideatică, și chiar similitudinile, de la *Zamolxe* la *Tulburarea apelor*. Analiza tragediei *Avram Iancu*, dincolo de decodarea sensurilor istorice, naționale și general umane încapsulate în caracterul de operă de inspirație istorică, este focalizată pe statutul de personaj mitic al protagonistului și pe acel inefabil amestec dintre structura de tragedie și inflexiunile de baladă din textul dramatic. Gândirea și imaginația lui Blaga în parametrii mitului sunt bine marcate și în comentariile la *Arca lui Noe*. Ar fi trebuit insistat mai mult pe caracterul de parabolă a piesei. Criticul punctează modul în care dramaturgul

surprinde nașterea unui mit (aici, potopul) în gândirea omului arhaic.

Bine documentată și stăpână pe judecățile de valoare, Luminița Cebotari așază dramaturgia blagiană la locul ei *de facto* și *de jure* în cadrul dramaturgiei europene expresioniste și postexpresioniste (cap. „Expresionismul dramatic blagian în relație cu cel european și american”). În acest capitol, mai puțin realizate sunt paginile în care propune o paralelă cu scriitorul american Thornton Wilder, având ca punct major de referință piesa „Orașul nostru”.

Capitolul „Concluzii” sintetizează și generalizează o serie de afirmații și judecăți punctuale prezente în corpul studiului: spiritul expresionist care patronează dramaturgia lui Lucian Blaga și caracterul ei de sistem; locul central pe care îl ocupă în această dramaturgie mitul; noutatea absolută a teatrului blagian în cadrul celui românesc. Concluziile se încheie cu o frază în care autoarea își exprimă speranța într-un viitor mai bun în ceea ce privește transformarea textului literar al piesei în spectacol teatral.

Excelentul studiu suferă de câteva mici neajunsuri: 1. când indică sursa unor idei nu totdeauna folosește semnele citării sau celelalte semne academice convenționale: cf. *apud*; 2. poartă povara unor sechele ideologice, de politizare ale unor interpretări vechi: „violența expresionistă este produsul circumstanțelor ideatice și al neîncrederii în civilizația capitalistă generatoare de haos și durere [...] este o artă de ruptură atât față de spiritul burghez [...]”. Sintagme de acest fel sunt frecvente în paginile despre expresionismul european. Oricare societate (precapitalistă, capitalistă, „imperialistă”, comunistă, post...) atingând un stadiu de maximă dezvoltare și stabilitate produce o stare de suficiență, devine conservatoare și reacționară, produce „haos și durere”. Cu deosebirile de rigoare, fenomenul se repetă periodic. Fiecare curent artistic nou și fiecare gândire nouă sunt contestate, în grade și forme specifice, față de ceea ce a fost înaintea lor, sunt nemulțumite de societatea în care s-au născut. Prin urmare, afirmații precum cele citate trebuie evitate în anul de grație, 2013!

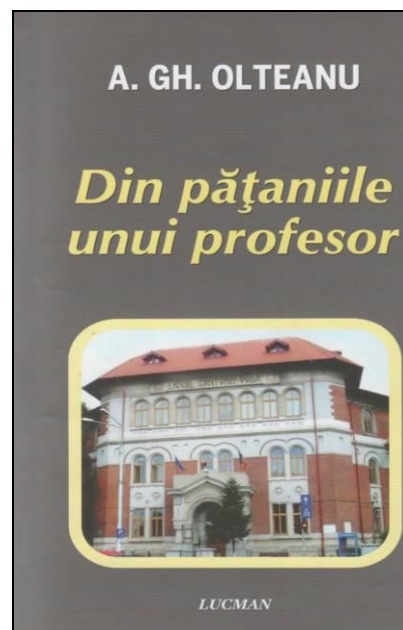
Cu toate observațiile critice, la sfârșitul lecturii celor 400 de pagini, putem spune că studiul Luminiței Cebotari rămâne un *titlu* în bibliografia blagiană.

INCURSIUNI ÎN MEMORIE

După aproape trei decenii de la debutul său editorial cu *Structurile retorice ale liricii orale românești* (Craiova, Scrisul Românesc, 1985), la origine teză de doctorat, urmat periodic de alte volume care l-au impus ca pe unul dintre cei mai erudiți cercetători în domeniul cunoașterii și valorificării folclorului și a corelațiilor acestuia cu literatura cultă (*Folclor și literatura cultă*, 1994, *Cronicarii*, 1995, *Ion Budai-Deleanu: Țiganiada*, 1995, *Reflexe folclorice în literatura scrisă*, 2000, *Perenitatea textului literar*, 2003, *Poezie simbolistă românească*, 2010, *Școala și literatura*, 2011), A. Gh. Olteanu ne surprinde de această dată cu o carte de confesiuni și rememorări ale unor experiențe omenești decisive, dintre cele mai pline de sens din câte i-au fost date autorului să trăiască, de la intimitatea iradiantă a vârstei copilăriei la anii formării și maturizării sale profesionale: ***Din pățaniile unui profesor****. Suntem în fața unui tablou cu mai multe nuanțe și grade de retrăire, reprezentând medii naturale și sociale diferite, începând cu realități proprii unui sat de la marginea provinciilor românești din perioada războiului și a anilor ce i-au urmat imediat, continuând cu imagini ale vieții cazone, cu totul inedite prin perspectiva evocării, întregite, în cele din urmă, printr-o serie de secvențe ale unui complex și dens traseu al desăvârșirii intelectuale, cu toate implicațiile etice și politice ale opțiunilor luate în contextul unor structuri sociale înțepenate în șirul lung și excesiv al unor decizii arbitrare, cu perioadele sale alternative, de la dogmatismul obsedantului deceniu, urmat de un dezgheț mai timid al liberalizării și al revenirii la așa-zisa „normalitate” comunistă, până la anii de după evenimentele din decembrie 1989, cu toate schimbările impuse de acestea în societatea românească.

Pasiunea căutării izvoarelor, comunicată de regulă într-un registru evocativ de un patetism sobru, lipsit de emfază, se asociază cu un ton de mărturie precisă, fără revelații neapărat spectaculoase, dar, poate tocmai prin aceasta, nu lipsite de interes. În secvențele evocării satului natal, surprinzătoare prin bogăția detaliilor, privirea autorului se încarcă de o luciditate nostalgică, tonul devine duios și seducător prin zâmbetul melancolic al aducerilor aminte. Fiecare scenă se impregnează de notele unui

patriarhalism poetic și, fără a le exalta în pagini liricizante, imaginile ce definesc ceea ce Blaga numește orizontul stilistic românesc fac să vibreze semnificațiile unui sentiment de mândrie a apartenenței la o lume de o asemenea frumusețe miraculoasă. Nostalgia satului asociată cu sentimentul de înstrăinare, contactul cu civilizația citadină vor completa, în registru simbolic, cartografia lumii evocate, determinându-ne să identificăm în aceste tablouri de viață destinul bursierului ambițios, lipsit de experiența pregătitoare și de sprijinul familiei, venit în mediul ostil al orașului, ilustrat, de altfel, atât de complex de Marin Preda în evocările din *Viața ca o pradă*.

Acest prim prag al cărții privind vârsta începuturilor este completat de momente ale vieții cazone, surprinse într-un fel de „Jurnal de cazarmă”, „milităresc în timp de pace”, după cum autorul însuși o mărturisește, inedit din perspectiva evocărilor de atmosferă și a dramelor pe plan omenesc, lipsite însă, în mod ciudat, de savoea și vibrația trăirilor de natură sentimentală. Paginile sunt dominate de un spirit cu un acut simț al esenței, lucid și echilibrat, departe de a lăsa impresia unui om chinuit sau torturat de cine știe ce incertitudini. Trecute prin filtrul subiectivității, elementele autobiografice pe care le cuprinde cartea lui A. Gh. Olteanu devin cu atât mai interesante cu cât se desfășoară sub semnul improvizibilului, al realului nemijlocit. Construite limpede, fără divagații și digresiuni stânjenitoare, multe dintre aceste secvențe devin interesante deopotrivă prin ceea ce încorporează. E vorba aici, pe de o parte, de capacitatea „amintirii” de a

reactualiza „clipa”, și, pe de altă parte, de modul cum este exprimată. Fără să supraliciteze în sensul „retrăirii” unor experiențe plasate sub semnul unor gesturi cu totul ieșite din comun sau a situării altora în sfera unicității, A. Gh. Olteanu își propune să refacă un parcurs existențial, articulând pe deplin o arheologie a eului. Suspansul multor scene ține de anecdotică și de unele aspecte ce surprind prin caracterul lor neobișnuit, coloritul întâmplărilor și al tipologiilor angrenate imprimând evenimentelor frenezie și contururi pline de pitoresc. Mai mult decât atât, în afara unui surâs, foarte greu de surprins, în care, altfel spus, se concentrează întreaga valoare a ironiei, A. Gh. Olteanu nu e un „bârfitor”, pașii săi în teritoriul acestui spațiu, prin definiție al unei subiectivități contondente, fiind însoțiți de o atitudine destinată și bonom-zâmbitoare. Sunt și fapte și „personaje” de care autorul se amuză, cuprinzându-le într-o privire tolerantă, nicidecum distantă sau voit răutăcioasă, de cele mai multe ori printr-o înțelegere și spontaneitate cu adevărat cuceritoare, așa după cum, în alte situații, unele persoane sunt descrise în atitudini și exhibări caracteristice, aflate adeseori în proximitatea caraghioslăcului. Profilurile și scenele prind contur, iar ceea ce rămâne e o frescă a unui univers expresiv, surprins cu simpatia unuia care l-a trăit și care acum și-l asumă, din nou, în plan artistic. Tonul e neutru, obiectiv, am zice destul de transparent, fidel adevărului strict.

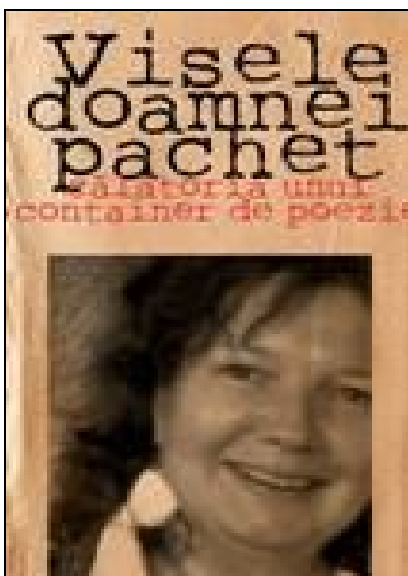
Dacă unele secvențe din viața familială sunt, sub raportul expresivității și al timbrului, melancolice și duioase, captivând prin vibrația transmisă textului, altele, în adâncă lor feroare, devin de-a dreptul savuroase, pline de poezie, expresia rafinată și cuceritoare trădând franchețe și o discretă aspirație spre performanță.

Elaborată într-o formă limpede, fără divagații și digresiuni stânjenitoare, cartea lui A. Gh. Olteanu are indiscutabilul merit de a pune în valoare imaginea unui cărturar în dorința sa permanentă de a se menține în echilibru, a unui om care, în intenția regăsirii de sine, devine un acut observator al imediatului și, în egală măsură, un lucid scrutător al perspectivei.

MARIN IANCU

*A. Gh. Olteanu, „Din pățaniile unui profesor”, Editura Lucman, 2013.

Visele Doamnei Pachet

„Visele Doamnei Pachet” – volum de poezie de Anni-Lorei Mainka 2012 – o prietenă mi-a pus acest volum în brațe spunându-mi: „Citește. E frumos. Mie mi-a plăcut.” Când un prieten te îmbie, nu poți, te face curios. La prima vedere, titlul m-a pus în dificultate – o senzație de doi în unu cu iz comercial m-a făcut să amân lectura. Prima impresie, fără lectură, primul contact și o amânare a gestului esențial. După ceva vreme, am deschis într-o sâmbătă după-amiază paginile cărții și versurile m-au prins în dansul lor. O armonie a unei sensibilități de cristal am simțit, un fior de toamnă târzie ce se zbate să rămână întreg la auzul zăpezii.

Culori și aripi, locuri comune de sorginte stănesciană, o atmosferă urbană și de apartament se îmbină în versurile poetei. O horă molcomă și tristă, un regret ca o ispășire.

„Cuvinte cusute” se întâlnesc discret cu „somnia de mătase” la „jocul de cărți”, „mingi răsuflate” uitate în nisipuri stau lângă „unul” care devine și rămâne mereu „unul, unul, unul” sau „frunză de frunză sub frunză” – o lume populată de vise și scânteii, de uscăciuni și prafuri de timp, de salcâmi sub tălpile cărora „plouă iubiri”.

Cu ochii închiși, se trece pe podul dintre iubiri, trecere inițiată de noiembrie, pas întins cu sfială spre sipetul cu amintiri în care așteaptă să fie citite „pleoape cuvinte” ieșite din „trusa de vise”. Muze, îngeri medievali (ce-mi amintesc de Vasile

Voiculescu), șosete, unghii (roase de ciudă în miezul istoriei), un deșteptător lângă „lampa somnului”, un bunic încheagă o lume și un vis, o răscolire de memorie usturătoare. Poetesa nu plânge, nu se jalește, ci tânguie în surdină un dor numai al ei, o durere neîmpărtășită și-o forță ce-ți ține fruntea sus în fața ursitoarelor. Le întâmpină cu tăceri grele, sfredelitoare, fără „pietre în vorbe”. „Hoții de dureri” i-au adus ușurare și astfel a văzut că există „oameni cu aripi”.

Din acest moment, volumul se luminează și ritmul e mai vesel, un optimism de catifea sângerie pe care se odihnesc răsuflările ascunse ochilor lumii. Alt ritm, altă cadență. O partitură răscolitor-odihnitoare ne invită să trăim răspunsurile noastre la întrebările ce atârnă pe „marginile de aer”. Suntem atrași în poem, cititorii devin ei înșiși versuri, se scrie despre mine, despre tine, despre noi. Ni se pun la dispoziție valize, chei, „agrafe nasturi respirații unghii”, „gust amar de rodie necoaptă”, ni se cere să devenim empatici, să ștergem praful cu „pielea nopților”. Puternică această imagine, eliberatoare și plină de vitalitatea singurătății asumate, la fel ca „osul de cuvânt” ce ține ferm în „ochiul de cerneală” vântul în care „nu se auzea ceața”.

Tonurile se împachetează, visele se adună în colete, durerile se bandajează cu nori, omul ce te apără de istoria ta trecută își face dosar și te ascunde „într-un tanc de oțel” să nu mai auzi „nici zumzet de albină”. Ironie fină, de memorie deasă, din care persiflarea țâșnește balsam. Scut de aer împrejurul ființei nedoborâte de ursitoare și nici de oamenii aceia buni care „își numără răsul”. O viață purtată „direct pe piele” se dezlanțuie în cuvânt pentru a-și regăsi aripile de lumină în fața omului „cu cheile toate”. Ploaia nu are început, știe doar să spele, „imposibilul stă vertical” „să nu țipe umbra la tine”.

Suntem în fața unei grădini-labirint în care cântă mierlele, furtunile se succed, înșoririle își deschid zâmbetul larg și lumânările ard din sângele poetei. Un volum dens în ironii rostite cu miere, în repetate luări de la capăt, care nu răpun, ci fortifică. Îi mulțumim poetei pentru aceste lecții tandre de demnitate, pentru curajul de a-și traduce trăirile în „focuri aprinse”.

GABRIELA MOCĂNAȘU

Premiile Astrei

Poemul comentat

Relansată odată cu apariția seriei noi a revistei „Astra”, pagina de receptare critică a poeziei, a literaturii, intitulată „Poemul comentat”, a renăscut sub o zodie favorabilă – afirmă dl Florin Șindrilaru, profesor și istoric literar, critic, editor, dispecerul ei de astăzi.

„Poemul comentat” a fost inițiat în anii '80, în ediția scriitorului Daniel Drăgan a revistei, rubrica fiind controlată de Alexandru Mușină. A fost preluată nu după mult timp de regretatul Laurențiu Ulici, criticul era atunci în plină ascensiune, care a condus-o mai mulți ani, transformând-o într-o construcție ideistică originală și viguroasă. Întâlnirile sale anuale, dacă nu cumva și mai dese, cu mai tinerii săi colaboratori, erau veritabile seminarii, mai mult chiar, erau spectacole de idei.

Primul laureat al concursului „Poemul comentat” a fost un brașovean: Cornelius Popa, cu un eseu despre Nichita Stănescu. Brașovul a fost în felul acesta privilegiat cu o vizită a marelui poet, care a poposit în cetate tocmai spre a-l cunoaște pe junele său comentator.

Cei mai mulți dintre cei ce s-au încins cu laurii „Poemului comentat” sunt astăzi profesioniști ai literaturii: și-au valorificat adică momentul și vocația.

De exemplu, Constantin Miu este profesor, doctor în literatură și semnează în revista „Lumină lină” ce apare la New York, Lucian Strochi redactează o publicație culturală în județul Neamț, Ștefan Ghilimescu e cronicar literar al revistei „Argeș”.

Întâiul premiu al „Poemului comentat” în noua sa ediție a revenit, iată, în 2007, dlui Cezar Boghici, profesor la Colegiul Național „Emil Racoviță” din Brașov. Opțiunea juriului a avut în vedere: - capacitatea de a comenta un text literar într-un context larg; - cultura solidă; - stăpânirea și mânuirea sigură a ustensilului critic.

Merită, ca urmare, a fi felicități atât laureatul, cât și coordonatorul rubricii, dl profesor Florin Șindrilaru

A. I. BRUMARU

Alina Beatrice Cheșcă, *Odiseea din noi*, Editura Centrului Cultural Dunărea de Jos, Galați, 2013

Clipa de paradis, trimisă de Dumnezeu în acest anotimp al evlaviei, m-a învăluit în pufoasa Lumină. Poezia cu aromă de bine ne dă târcoale precum visul noptatec pe care-l uiți cu desăvârșire în zori, dar care-ți lasă un parfum inefabil. „Acel ceva plâpând, înaripat și sacru” – se înstăpânește treptat, pe măsură ce înaintăm în lumină. Un singur drum se desfășoară dinainte. Fără potecă. Un drum drept, condus de o stea pâlpâindă. Abia dacă o vezi, dar știi că ea îți trasează destinul.

Un destin asumat, presărat cu licurici, pentru că e „*Noaptea celor 1001 de stele*”. Unele surâd, altele rād în hohote, clinchetind în auz. Sunt cuvinte, sunt aripi, sunt petale? E aura de pe creștetul îngerilor. Aceasta ar fi o definiție a Poeziei. Care se poate scrie pe orice suport, inclusiv pe bolta cerească. Inclusiv pe nisip, pe valuri, pe firul de iarbă și pe bobul de orez. Cine se poate lăuda că posedă o mie și una de stele, precum o mie și una din poveștile Sheherazadei, povestitoare prin excelență care-l adormea de sultan cu câte o poveste, istorisită cu grație și cu un farmec nespus de care el se simțea ca vrăjit.

Poezia te poate scăpa de primejdie. Te poate face să te îndrăgostești subit, iremediabil. Îți poate salva sufletul. Te poate mântui. Are ea acest rol răscumpărător. Da, dacă e scoasă din suflet. Din miez de rărunchi. Șoptită cu ochii închiși de o fată frumoasă.

Alina Beatrice Cheșcă ne dăruiește stelele ei, născute din plămada de inefabil numită inspirație. Suflăte cu Duh de viață.

Câte una pentru fiecare din noi. Fiecare stea ascunde o poveste, desigur. Va trebui s-o descoperim singuri. Să cutezăm. Ea doar își deschide sufletul și ne poartă să intrăm.

Să nu șovăim. Mirajul acestei călătorii prin sufletul unei fete frumoase se poate asemui cu o călătorie inițiată. Prin noi înșine. Ooooo, câte similitudini! Și când, în sfârșit, vom ajunge „*la capăt de taină*” – ne vom descoperi laolaltă cu îngerii cei fără de aripi care scriu cu

sine. Adică, hemografia. Adică scrierea cu sine însuși, după cum ne învăța Nichita: „*Te scrii pe tine pe dinlăuntrul sufletului tău mai întâi, ca să poți la urmă să scrii pe dinafară sufletele altora*” (*Fiziologia poeziei*).

Alina Beatrice Cheșcă și-a propus să lase un semn „*la hotarul / dintre viață / și poveste*”. Și a reușit. Un semn pe care-l vedea-vor și orbii. Îl auzi-vor și surzii. Și pietrele îl vor descoperi, scoțându-l la suprafață ca pe florile care răsar din beton, pe zidurile scorojite ale unei închisori, unde nu pătrunde lumina. Un semn care va străbate *spațiul târziu* dintre sufletele noastre.

E greu să descoperi „*Odiseea din noi*”, fiecare. Dar nu imposibil. Fiecare colțișor trebuie cercetat cu luare aminte. Poți întâlni și potrivnici. Poți da îndărăt la fiecare obstacol. Dar poetul descoperă mereu calea. Tălpile lui nu mai calcă pământul. Se înalță într-o posibilă levitație, pașii se fac „*mai înalți / mereu mai înalți*” și ajung pe o cale numai de el știută, o cale nevăzută alcătuită „*din poeme și clipe*” ducând „*spre insule necunoscute / cu iluzia țărmlui / oglindit adânc / în Paradisul din mine*”. Ce poate fi mai promițător?

Poezia Alinei Beatrice este una senzorială, rafinată, carmică, vaporosă, cu reflecții orientale, cu dulci moleșiri de cuvânt, strălucind precum particulele de cuarț din spinările de nisip vâlvurite de vânturi sahariene. Desigur, în căutarea oazei și a stropului de apă, o poți întâlni, dansând sau plutind, pe Fata Morgana. Vălvurile Mayei se pot învălătuci de grumazul tău, așa cum eșarfa Isadorei a sugrumat floarea de câmp a poeziei. Dar călătoria nu

poate fi abandonată, deși tălpile-ți ard, deși ochii te ustură și lăcrimează. Soarele însuși poate deveni inamic în lupta cu valurile deșertice. O, bronzul acela aspru și furnicăturile buricelor!

Ca un rug se înalță cuvintele din care sar scânteii mici ca din spuza vetrei de-acasă.

O poezie seducătoare, lascivă, arzătoare, fecundă, adusă sub privirile noastre de femeia cea de copii născătoare – a focului.

Ajuns la o asemenea înălțime spirituală, omul nu poate decât să-și mențină echilibrul și să bată cu putere din aripi. Din aripile sufletești, de bună seamă. Altfel, ar împărtași soarta lui Icar, prăbușindu-se, fără putință de salvare. Sprijiniți-vă de o stea, a cărei murire e simplă alegere. Restul nu e decât o concluzie de tras oiștea singurătății.

Autoarea este posesoarea a o mie și una de stele. Într-una din ele, cel puțin, ne putem găsi, fiecare. Să nu punem zăvoare sufletului, nici inimii, nici ochilor, nici simțurilor. Iubirea deschide porțile inimii, pentru a găsi „*Odiseea din noi*”.

Tărâmul pe care ne poartă autoarea, servindu-ne drept ghid, este unul aproape oniric. Ceva între religios și profan, pipăibil numai în stare latentă. Avem, binecuvântarea stelelor să înaintăm în spațiul acesta *între-și-între*, spre „*un țarm / cu doruri ancestrale*”, mai mult, „*între două religii*” (de fapt, aceeași), „*între realitate și fugă*”, „*între deșert și ce-o mai / fi dincolo de el*”.

„*Inima mea este un / timp nesfârșit / mai mare decât viața / însăși / toate drumurile mele / merg acolo unde / eu sunt ceea ce sunt*” – spune poeta. E cu adevărat un mare curaj și o adevărată provocare să rostești formula pe care doar Yahve i-a spus-o lui Moise, când acesta l-a întrebat ce să spună evreilor dacă-l vor întreba cu cine a vorbit pe Muntele Sfânt: „**Eu sunt Cel ce sunt**” – a fost fraza în care încapă toată istoria religiei, de fapt, istoria omenirii. În încercarea ei de autodefinire, poeta spune: „*între mine și / mine însămi sunt eu / pasărea liberă / îndrăgostită de / propriile aripi*”.

Autoarea este încredințată că „*iubirea e sfântă / și că fiecare sărut / deschide / Porțile Raiului*”.

Numai Poetul prin excelență poate afirma: „*eu nu călătoresc / prin* →

CEZARINA ADAMESCU

lumea asta / ci prin constelații / divine” – ceea ce e apanajul visătorilor din totdeauna. Conștientă de propria valoare, de propria frumusețe și sensibilitate, tot poeta spune: „*Mereu / între două lumi / trec prin viață / în caleașca de aur / a Faraului*” – de fapt – Sultanul celor o mie și una de zile și de nopți în care frumoasa trebuie să născocască povești ca să nu-și piardă splendidul cap, căci stăpânul e neîndurător.

În starea atât de proprie, de oniro-luciditate, poeta spune: „*nu vreau să știu / unde se termină realul / și unde-ncepe mirajul*”.

Versuri scurte, axiomatiche, panseistice, fulgurații ale unui suflet arzând din dragoste de viață. E adevărat, poetul pregustă, încă din timpul vieții, prin creația lui, nemurirea. El va rămâne pururi un aspirant la nemurire. „*Și-am băut picătura / de absolut / ca la o altă cină / de taină*” – o altfel de băutură, destinată zeilor, mai tare ca ambrozia. Ea te îmbată și-ți conduce privirile spre cele o mie și una de stele, născute într-o noapte adâncă, doar pentru tine. Într-un poem, intitulat „*Scrisoare către Dumnezeu*” – poeta se roagă ca divinitatea să așeze pe umerii ei „*tristețea întregii lumi*” – proiectându-și Jertfa christică asupra sa. Mai mult, cere ca zilele sale să se prefacă în sânge curat pentru toți muribunzii, să împrumute seva pădurilor, și să se transforme în apă vie pentru toate făpturile. De ce poeta cere acest lucru? Se simte puternică pentru că poezia ei o apără, îi dă curaj și avânt, spirit de jertfă pentru omenire. Da, poezia poate tămădui sufletește. Poate opri războaiele și instaura pacea: „*ia din poezia mea / și dă-o celor ce doresc / războaie*”.

O atfel de rugăciune ar putea părea utopică, dar ce nu poate poetul, prin creația lui? Chiar și după ce versurile s-au terminat, cititorul va rămâne cu o căldură înaintându-i de la încheieturile inimii cu sufletul și că s-a săvârșit prin cuvânt, un miracol de speranță, de iubire și, aș putea îndrăzni s-o numesc, o anume fericire, o liniște calmă, moleșitoare și de o tandrețe indescritibilă. Iată ce transmite poezia Alinei Beatrice Cheșcă în „*Noaptea celor o mie și una de stele*” – ajutându-ne să aflăm „*Odiseea din noi*”. Ceea ce nu e puțin lucru, dimpotrivă.

Colocviile de la Beclean, în antologie

Antologia „Cartea colocviilor”, apărută la Editura Eikon, alcătuită și îngrijită de coordonatorul acestor colocvii, scriitorul Aurel Podaru, și prefată de președintele SS BN, Andrei Moldovan, este, în primul rând, un reper pentru cultura din această parte de țară.

Aceste întâlniri literare au adunat, în cele zece ediții, nume importante, amintind aici că au fost prezenți la Beclean scriitori reprezentativi din toate colțurile țării. Inițiate în 1998, colocviile aveau să se impună repede, atât prin seriozitatea dezbaterilor, cât și prin modul în care beclenarii au știut să facă din fiecare întâlnire o sărbătoare.

Ediția I a avut ca temă vinovăția și iertarea în cultura perioadei comuniste, având ca moderatori pe Oliv Mircea și Vasile Gogea.

Ediția a II-a „Rezistența prin cultură la totalitarism”, moderator fiind Oliv Mircea. Remarcăm aici expresia lui Cornel Cotuțiu: „Dacă rezști, rămâi”, dar și afirmația lui Liviu Ioan Stoiciu: „Sunt extrem de refractar la ideologia timpului”.

Ediția a III-a a fost moderată de Adrian Dinu Rachieru și a avut ca tematică „Naționalism. Globalizare. Multiculturalitate”, iar ediția a IV-a – „Cultura în provincie”.

Provincialismul în cultură” – a fost moderată de Adrian Dinu Rachieru, Echim Vancea afirmând:

„Suntem provinciali în măsura în care vrem să fim”.

Ediția de mijloc, cea de-a V-a, moderată tot de Adrian Dinu Rachieru, s-a axat pe „Putere – cultură – politică”, Adrian Popescu afirmând: „O reputație de scriitor face bine, este benefică omului politic, nu și invers”.

Ediția a VI-a – „Memorialistica – între realitate și ficțiune” – surprinde prin cuvintele lui Adrian Dinu Rachieru: „Sunt foarte mulți memorialiști care, acceptând jocurile duplicitate, folosesc două feluri de cerneluri”, iar Ioan Pinteă completează: „Literatura se construiește pe ruinele memoriei”.

Ajungem la ediția a VII-a, care are în centru opera lui Adrian Marino, moderator fiind Ovidiu Pecican, care declară: „Adrian Marino rămâne o mare conștiință a finalului de secol XX și a începutului de secol XXI”.

Laszlo Alexandru este moderatorul ediției a VIII-a, care a avut în centru personalitatea lui Gheorghe Grigurcu, despre care Alexandru Uiuiu spune: „Acolo unde vezi numele domnului Gheorghe Grigurcu îți spui – aici este de citit”.

Ediția a IX-a, moderată de Laszlo Alexandru și Ovidiu Pecican, l-a elogiut pe Mircea Eliade, Luigi Bambulea declarând: „Eliade a încercat să imprime generației sale o atitudine, a încercat să exercite un spirit de coeziune”.

Ediția a X-a, moderată tot de Laszlo Alexandru, a avut ca tematică „Genul epistolar în literatura română”, moderatorul afirmând: „Nu de puține ori scrisorile constituie chiar epicentrul operei unui scriitor”.

De-a lungul celor zece ediții s-a încheiat un adevărat spirit colocvial, surprins și de acest volum, care aduce în atenția cititorului toate lucrurile importante care s-au discutat despre literatură în orașul de pe Someș. Cartea nu este doar binevenită, ci este și un ghid al istoriei literare petrecută în județul nostru.

Aurel Podaru merită toate felicitările pentru modul în care a știut să așeze aceste colocvii în cartelele de la Beclean, în această carte, care cu siguranță va fi bine primită de lumea literară.

MENUȚ MAXIMINIAN

Materia respiră

Absolvent de filologie, Vasile Popovici din Cornii Botoșanilor, născut în 1938, scrie poezie de la 15 ani, dar s-a decis să debuteze în volum abia în 2007.

A publicat de atunci până la prezentul volum zece cărți, unele din ele la Editura Princeps din Iași, sub directa lectură a poetului Daniel Corbu. Filolog fiind, știe ce valoare are cuvântul scris.

Atent la acest fapt de viață a cuvântului, Vasile Popovici și-a așezat poezia scrisă până acum între prozodie și vers alb, de la meditație la reflecție și notație, versul curgând sub semnele augure, în firescul lucrurilor firii: „Nemărginiri de capete de infinituri / din minus înspre plus, iar de la plus la minus; / grăbim pe căi lactee fără de zenituri / spre lumea energetică din punctul Terminus” justifică opinia noastră. Însă, pentru a-și exprima ideile, de cele mai multe ori aplicate la noile descoperiri, la noile descoperiri ale științei, apropiindu-și limbajul adecvat acestora, într-o a percepție facilă la cititor.

Materia respiră, titlu ales de poet „poeziilor alese” din această carte, ne trimite din capul locului la marea, incomensurabila existență a materiei. Ne duce cu gândul și la celebrul vers bacovian „Aud materia plângând”. Privită și aici, cu alte rezultate artistice, evident, ca pe o vietate, materia își declină în versurile autorului nostru stările ființiale. Apelul poetului către materie este unul elocvent, de dialog, de comunicare, de rugă: „Răzbună-te! / Răzbună-te pe fulger / care / n-a putut / să se prefacă-n trăsnet! // ...pe cei ce îțiucid speranța / răzbună-te! // Răzbună-te pe cei / ce nu-ți cântă duios / precum o doină, / o doină de iubire! // Dar nu te răzbuna / pe cei care / nu știu, nu pot iubi; // Iubește aproapele / pe care / ți-l dorești aproape! // Răzbună-te pe ură, / să rămână dragostea, / iubirea francă! // Răzbună-te pe tine, / că n-ai știut / să te răzbuni! // Răzbună-te!”. Un îndemn evident ce definește încordarea pe care autorul și-o menține pe tot parcursul acestei cărți.

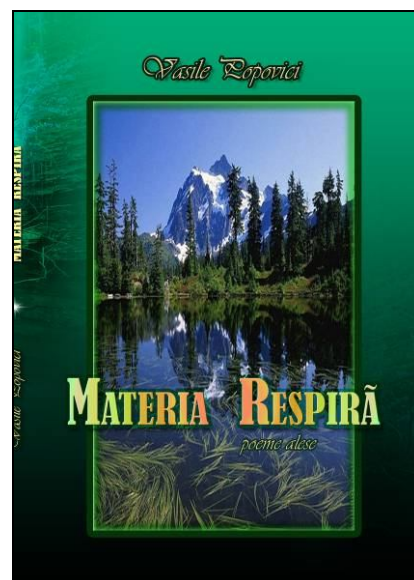
Reflexiv și meditativ, ca în poezia pastelată *Glasul eternității*, autorul scrie cu nonșalanță, conectat

la o realitate imediată, filtrată prin suma sensibilităților sale. Alternate, de la priviri asupra naturii la îndepărtatele aște, ori de la cele mai îndepărtate timpuri la cele mai recente descoperiri ale științei, poeziile lui Vasile Popovici din această carte țin o materie ce respiră așa cum respiră zilnic poetul, firesc, fără a avea pretenții de mari realizări estetice, dar, autorul, convins de împlinirea lor. O poezie de antologie, la o clasă în care l-am include pe poet, între sensibilități subliminale și profesionalism de om pregătit în domeniu, este „Zodiile”:

„Zodiile, bătrâne... / din austral, / din septentrional, / curg zodiile / cum curg ploile / și-mi udă țărâna, / glodul, mocirla / ce-mi poartă / sufletul / alb și roșu, / și verde, și albastru, / și sihastru, / și sihastru...” La fel și poezia „Tresăltare”: „În vântul de seară / pletele-ți saltă / curge senin în revărs / de albastru; // ce vrajă înaltă! // Ce inima-mi / tandră / și neduşmană-mi tresaltă. // În liniștea serii.”

Ușorul aer eminescian, având în vedere că poezia este datată 16 ianuarie, emoționează și clarifică o stare poetică tradițională pe care poetul o are și este conștient de ea. De altfel, Vasile Popovici, deși conectat la un limbaj nou poetic, pe care știe să-l stăpânească, nu este deloc ancorat la noile paradigme poetice, la mode sau la curente ale momentului. El scrie pur și simplu, rezonând cu ceea ce el trăiește, vede, izolat, cu bună voie, într-un sat de pe malul Siretului, unde lumea pare a trăi la fel de secole, deși aerul modernității trece și pe acolo ca un călător ce lasă urme vizibile.

Atent la cele ale Bibliei, ca în poezia *Decență*, dar și în multe altele în care aluziile la religie se fac simțite, Vasile Popovici țese în textele sale tot felul de idei, pe care le topește, nu ca un om religios, ci ca un laic care știe ce rost au toate învățăturile străbune, ironizând moartea într-un mod aparte: „Când va buciuna Adam / – intempestiv – / plecătul / la judecata 'ceea / despre care-n carte scrie, / la patru ace trebuie / să-mi fie îmbrăcatul, / chiar dacă n-oi avea pană la pălărie. // Și ca s-ajung acolo / – să gesticulez convingător – / ar trebui / să îmi adun ciolanele / împrăștiate, / să nu-mi lipsească-o mână, vreun picior, / iar

dacă-s toate, / să le-mbrac, – / chipeș s-arate. // Sunt om orgolios și mă încurcă jena; / nu prea am țoale bune, / nici cravată, / să mă prezint la judecata / cu pricina; / mai bine la alt termen / pentru-o altă judecată. // Să mă prezint în fața Lui / necuviincios, s-ar supăra și Cerurile 'Nalte, / și m-ar trimite / pentru încă-o veșnicie, / jos, să mă inițiez / în Codul manierelor galante.” Astfel de texte mai găsim în carte și dau un aer de siguranță de sine celui ce le scrie.

Nu despre împlinirea lor estetică discutăm aici, ci de sinceritatea din care ele se ivesc. Poetul taxează cu atitudine cabotinismul, întrebându-se dacă Demiurgul o fi având simțul umorului.

Or toate câte sunt, este și autorul nostru convins, sunt la Dumnezeu, deci și umorul, pe care Vasile Popovici îl încearcă cu autoironie: „Că nu suntem decât doar niște bieți actori, / iar printre ei, și eu, umilul cabotin, / ce repetăm de zeci și zeci de mii de ori / intratu-n actu-ntăi, că celelalte acte de la sine vin. / Noi am numit acest cabotinism, – destin, / clădit pe mișcătoarele nisipuri, c-o marjă de erori.”

Ironia, uneori aplicată la prezentul trăit, viu, este foarte atent cultivată de poet, chiar și acolo unde „patriotismul” pare a fi fost motivul principal care a declanșat scrierea textului: „De drag de țară și de neam ne doare-n fesuri, / andante-andante, din succese în succese / ajungem molto presto-n marșa triumfală, / încet dar sigur înspre gloria→

GELLU DORIAN

→ finală. // Din șpagă și hojie ne-am făcut virtute; / v-am pus gâtul în jug – însemn de servitute; din trasu' vost' în ham și jug ne doare-n fesuri / din servitutea voastră ne-am clădit succesuri. // Ne scoatem țara la mezat – curată plească! / așa negustorie nu făcea nici Ceașcă; / din milă prăduim allegro cu succesuri / și cel mai rău ne este când ne doare-n fesuri.” Remarcabilă este și poezia, tot de factură ironică, în care și sarcasmul are un rol impus de autor, *De-ar fi să fie Dumnezeu, – femeie*. (Uneori punctuația pare a fi abuzivă, însă corect practică de autor, care este, totuși, profesor de limba română!). Alte texte care își iau substanța din tradiții, cum ar fi *De deochi*, fac din Vasile Popovici un poet, unul din ce în ce mai rar de găsit printre poeții de azi, care repune în valoare, în felul său, izurile folclorice atât de pline de substanță poetică inepuizabilă.

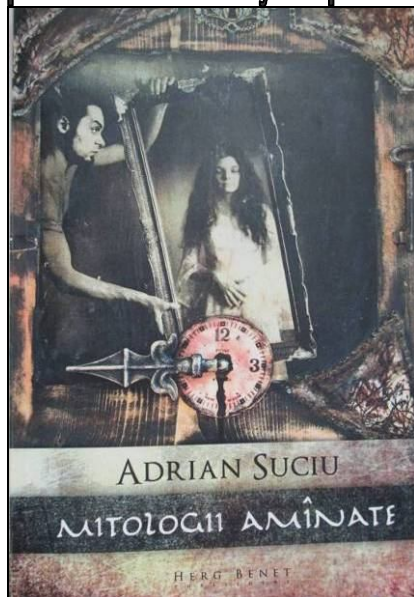
Prin astfel de abordări, de sondări, de excursuri poetice, Vasile Popovici, în noua sa carte, fuge de monotonie, de simplisme, diversificând discursul și modalitățile de punere în pagină a poeziilor sale. Important este că el crede în ceea ce face, nu trăiește din himera poeziei, ci face din fiecare text o bucurie personală. El respiră odată cu materia poeziei sale. Aerul din jurul lui dă aerul poeziei sale.

De la poezia naivă, nonșalantă, firească, în schemele adoptate de autor, la meditațiile filosofale (uneori chiar filozofarde), fără pretenții de precepte ori perspective și priviri personale asupra materiei care „respiră”, Vasile Popovici știe ce face; nu se hazardază în a crede că rupe tipare, că rupe gura lumii (nici măcar pe cea a satului în care trăiește), ci, cu satisfacție, își aduce obolul său de talent semenilor din preajmă, cu decență, nu cu condescendență. Autor a zece cărți, nici nu se putea altfel.

De altfel, această nouă carte a lui Vasile Popovici, de „poezii alese”, continuă linia precedentelor cărți – *Pământul ca o punte*, Ed. Pim, 2012. Legăturile sunt vizibile.

De altfel, autorul și-a și notat fiecare volum, de la primul la prezentul, cu cifre romane, acesta fiind al XI-lea, ca într-o carte fluviu, care se scrie una după alta, ca într-un ciclu la care nici autorul nu știe când va pune punct.

Apelul la verticalitate pe drumurile fierbinți ale poeziei

(vol. „Mitologii amânate”, 2011,
Editura Herg Benet)

Adrian Suci a publicat un volum antologic intitulat „Mitologii amânate” în 2008.

Deținător a numeroase premii naționale și internaționale, premii ale Uniunii Scriitorilor și ale unor reviste literare serioase, premii peste premii, autor tradus în 5 limbi de circulație internațională, poetul are un parcurs exemplar.

În prefața volumului „E toamnă printre femei și în lume” (Editura Echinox, Cluj, 1993) eminentul critic Mircea Zăciu afirma: „Adrian Suci este cel mai promițător exponent al generației sale. Învăluitor, versul lui deține secretul artei adevărate”: „Copiii ascund cărarea-n nisipuri, femeile dibace / Vor lucra să mă rățăcească, să mă audă, / Soarele va îneca pământul, voi turna alcooluri / fierbinți în orbitele lor, / să-mi sting pe carnea vie / durerea din tâmpale.” (Un nor străin)

Poetul are simțul acut al cântului magic, mitologic. Ritualizează, celebrează, exprimă cursul vieții și tot ce îi dictează inima, sufletul și destinul omenesc. Poetul nu propune teme noi, le orientează diferit, cântărește greutatea cuvintelor și le asociază unei sensibilități febrile. Asistăm la o conectare privilegiată cu indiciul și invizibilul: „Iubitule, strigă ea când n-are ce face, ești un animal / tânăr, frumos, lasă-ți ochii triști / și cumpără-mi portocalele / și

părul ei peste omoplați / se culcă blond, eu mă pun în genunchi, / îi șoptesc, zdrobindu-mi oasele de asfalt / viața ne-o facem cu femeile pe care le pierdem.” (Femeile pe care le pierdem). Poeziile sunt dense, compacte, pline de sens, cuvintele – telegrame în care fiecare cuvânt contează. Uneori tonul devine incantație, împrumutată din scurtimea savantă a unor haikuuri moderne în care embleme ingenioase se înșiruie ca niște hieroglife pe pereții unor peșteri milenare imaginate.

Adesea, forța de sugestie și suplețea gândirii autorului îi permit o abordare ludică, retorică, cu miez epic: „Femeie! Te scoală ca să urli, dar să taci: / Prin versurile mele, ca glonte prin sânge bate / Bărbatul tânăr înveninat de doamne / Și-un leu bătrân în dintele de moarte poartă / Pânda lui spartă demult ce te-a pândit. / În versurile mele, stă în picioare tăcut / Bărbatul tânăr înjunghiat de doamne!” (Bărbatul tânăr).

Percepțiile sensibile, afective și culturale sunt dirijate spre lume, dar autorul nu scrie încorsetat, practică o artă liberă, totalizatoare. „Ce de fructe tac, aromite, în lemne! Nu știai tu, / dar fructe erau acelea care ardeau și odaia / plină ochi de amintirea merelor verzi. / Un lung poem între fibrele lemnului, o mare epopee, bunica părtinitoare, învinsă de pământ. / În rest, în adâncuri, liniște.”

Adrian Suci practică un lirism orientat spre destinat, căruia dorește să îi atingă conștiința și sensibilitatea, suntem într-o poezie morală, simte nevoia ca acesta să primească și să împartă cu el aceste „dezvăluiri” intime. De aceea e un poet dificil de categorisit.

„Ah un cer vast spre care urcăm ca două mari / coloane îmbrăcate-n sare! Ce-ascund / în aceste sărmene cuvinte? În trupul lor / stau la pândă / Semne pentru care mi-aș da viața cum aș da iarbă calului din vis. / Alături de șerpi, cresc copiii șerpilor și ei / învață limbile șerpești. Despre limba mea, / în care tocmai scriu, / ce am să spun? (Scrisoarea II).

În prefața semnată de Ion Pop, intitulată „În penumbra melancoliei”, acesta subliniază la Adrian Suci „o vitalitate bărbătească deplin conștientă de avantajele ei, secundată numai-decât de o melancolie a pierderilor”.

→

ANGELA MAMIER

Același critic remarcă „destulă ambiguitate în aceste versuri, și ea este a întregii poezii a lui Adrian Suciuc, oscilând în continuare între reveria plenitudinii, iubirii și aceea incapacitate «de fixare», resimțită ca pierdere și totodată ca singură posibilitate de realizare”.

Este perfect adevărat că poemele sale au un sunet personal (neo-simbolist?), poetul introduce în câmpul poetic aspecte care surprind prin prozaismul lor. În fond, autorul încearcă să varieze temele, tonul, stilul, erijează adesea punți de legătură fine între simbolism/romantism:

„Mă pierd prin oraș. În ochii albaștri / ai cântărețului se-aruncă bani rotunzi și te cunosc / cum pot; Fumul țigărilor e albastru / și te cunosc prin el. Ploaia e rece / și te cunosc ca un călător întârziat. Poate / se-ndură și vine mai repede sfârșitul înțelepciunii. În înțelepciune, nu te cunosc. Stau / rezemat de fereastră și nu te cunosc.” (**Prin oraș**).

Se aude o voce a sufletului, confesivă, care dincolo de confidențe exprimă condiția umană pur și simplu... În același timp, spontaneitatea orală a autorului este un plus, atractiv.

„Nimeni nu e mai singur decât / o femeie singură. Într-o dimineață / ea intră în lan / cu aura ei statornică de regină-n exil, / într-o noapte ea intră / în patul meu și spune: Dacă n-aș fi luptat / în acest război, aș fi visat despre el” (**O femeie singură**).

În „Poem cu sângele meu”, poetul joacă pe ambivalența sângelui, simbol dublu, al vieții și al morții: „chiar sângele strecurat cumva prin porii tăbăciți / de tutun, ajuns afară întâi se oprește nedumerit / ca o mamă în fața fiului întors de la prima noapte / cu vin și femei. Apoi prinde-a boci: Vai, vai cum / își despletește părul sângele meu nesăbuit, vai, / cum își lasă el părul e cămașa murdară!”.

Bachelard afirma ca există o poetică a sângelui, o poetică a dramei și a durerii, căci sângele nu e niciodată fericit. Poetul resimte forța sa vitală, dar și moartea ca pe un vehicul al vieții: „Am o ură nemaivăzută și nemaipomenită, stă / în burtă și-mi macină cu răbdare măruntaiele, în inimă stă și-mi macină sângele” (**Urăsc**).

Harul poeziei, rolul său uneori profetic, solemn, clarvăzător e mănuit cu abilitate, Adrian Suciuc face din

inspirație o unealtă entuziasmantă: „cum secera el cu secera vise prin arbori / și cum îl întristau în somn catargele dărmate. Toate fi-vor uitate când va trage el ușa / de cireș negru și oblonul greu: se va ivi / cinteziul singur, herald întârziat” (**Auto-portret**).

În prefața volumului „Nopti și zile” (Editura Arhipelag), criticul Alexandru Cistelean remarcă „intemperanța senzuală a lui Adrian Suciuc, exersată în metafore voltaice pe un scenariu mai curând donjuanesco decât madrigalesc, n-a luat calea lejeră și imediată a limbajului provocator, pus pe epatarea pudibonderiei și pe aclamarea lascivității ori orgiei. Poetul n-a făcut din falocrație o religie și din erotomanie o mistică, deși în poemele sale explodează ori iradiază, de fiecare dată un buchet senzorial de o fragrantă intempestivă”. Mai încolo, criticul afirmă că „Adrian Suciuc ține melancolia în frapieră, condensând-o spre punctul ei imploziv, într-o tensiune criogenă”: „Melancolie, vino să te ții / În patul meu subțire dintr-un vers; / Port fericirea cu mine și ard / Cu-n cercănații prieteni să o-mpart. /.../ Melancolie, vino să te pun / Pe patul meu subțire dintr-un prun!” (**Cântec de melancolie**). Aceste poeme par scrise cu ochii deschiși, între trezie și reverie, poetul se agață de Real, fuge de șablonul isteric al unor poeți veleitari.

În volumul „Viața fără urmări”, Editura Brumar, 2010, Daniel Cristea-Enache afirmă că „Adrian Suciuc scrie o poezie concentrată, deopotrivă metaforică și ironică, pe care îmi e greu s-o încadrez generaționist. Iată un indice sigur al originalității, nedebitoare unor formule de «autoritate» în contextul unor generații, al unor promoții sau al unei epoci literare care le cuprinde pe toate /.../ Renunțând din capul locului la «-isme» ce consacră prin sufocare și înregimentare, poetul încă tânăr (însă de o evidentă maturitate artistică) încearcă să lărgească și să adâncească o lume proprie, un imaginar personal, schițate fulgurant, sau în trepte până la punctul din care ele pot să pulseze, autonom, mai departe.”

Deși poetul respinge procedeele tradiționale, expresia sa poetică nu e în pierdere. Suntem într-o poezie „spusă”, „ascultată”, „recitată”.

Suntem pe terenul seducției și al unor „pariuri” în teren experimental. Visul face parte din realitatea sa absolută, imaginația așijderea: „Eu nu mi-am plâns niciodată de milă / Am prieteni care îmi jură că merit să fiu mântuit / Ne ridicăm de la masă / ca dintr-o carte goală și ne fugărim femeile cu pietre / Ele râd și vor să mai stea. / Nu-mi plânge de milă. / Rar mă gândesc că, dacă ar trăi mama, / m-aș spânzura de mama...” (**Alungarea femeilor**). Poeme cu turnură impresionistă în care poetul percepe substanțele fabuloase ale existenței, le ridică la rangul de mit: „În fiecare zi o mie de mame / nasc țânci neiușiți îi vezi atârând de țâțele vinete cu / disperarea vulgară a celor ce simt respirația morții / le vezi tații trași la față pe coridoare țepeni străini / mimând fericirea incredibil de prost” (**Biberoane roz**). Volumul se încheie cu proze lirice la fel de personale.

Într-un interviu complex, în binom cu un scriitor, Adrian Suciuc afirmă cu convingere că: „Nu se învârtă «roata poeziei» după «zecisme» menționate; E doar o formulă pentru criticii care țin neapărat să aibă la îndemână niște clasoare. Nu există generații, există doar personalități și anumite solidarități între acestea. În ce mă privește, consider că anul acesta sunt «douămiișioptist», are cineva ceva împotriva???” (în revista *Luceafărul*).

Cât despre critici: „Critica spune multe; dacă ne facem destinele literare după ce spun criticii, în afară de faptul că am fi slabi, am fi și tâmpiți. Criticii vin tot timpul și enunță lucruri cu aerul că au descoperit adevăruri ... mari artiști au fost și analfabeți și academicieni”.

Poetul Adrian Suciuc este un comentator avizat, strict, tranșant, sigur de sine, dar poezia lui este un conglomerat de imaginație și erudiție, de ludic, de serios, de sentimental și de rațional care se completează bine, din fericire... Suntem într-o melancolie fină, a cărei tonalitate se exprimă între pesimism, tristețe, liniște ori singurătate... Un lucid care cunoaște prețul melancoliei, cea cu care își recunoaște dublul egoului cu care de la o noapte la alta, de la o zi la alta străbate drumurile existenței, urcă și coboară tenebrele subconștientului.

Iubind universul, poetul dă un sens concret setei sale de infinit.

AȘTEPTÂNDU-L PE GODOT CÙ GHEORGHE STROE

„O aniversare cu prietenii” (Editura Tracus Arte, București, 2013) este al șaselea volum al buzoianului transplantat în câmpia teleormăneană, Gheorghe Stroe, după „Soarele roșu” (roman, 1996), „Diavolul în Valea Sării” (proză scurtă, 1999), „Vânătoare pe muntele de cenușă” (proză scurtă, 2000), „Fotograful de mirese” (proză scurtă, 2004) și „Vremea consiliului parohial” (roman, 2008).

Așezat de critică în descendența directă a lui Dino Buzzati, dar și a lui James Joyce, alături de Márquez, pus sub influența lui Friedrich Dürrenmatt, legat de numele lui Camus și al mitologicului Sisif, cu care i se compară adesea personajele, Gheorghe Stroe are, cum sublinia Mircea Dinutz, „nonșalanța de a crea și exploata situații kafkiene, absorbite în lumea imediatului și căpătând, astfel, strălucirea netă a fireshcului”. Că în recenta apariție editorială urmează să explorăm cotidianul anost, că personajele nu sunt niște „eroi”, ne-o sugerează, în alb și negru, coperta I a cărții* – ilustrată cu o banală sacoșă, împletită din ață, pe care o mai aflăm azi uitată prin buzunarele vreunui vajnic octogenar deprins a avea la îndemână un astfel de obiect de pe vremea când aștepta „să se dea” câte ceva la alimentara din colț. Citim, în aparență, „simple secvențe” – cum găsim chiar într-un titlu – unele, obișnuită stratagemă spre a crea iluzia realității și a da veridicitate narațiunii – legate de locuri și de oameni din *lumea imediatului*, ușor recognoscibile chiar fără a fi numite: „o clădire galbenă cu etaj” cu „un hol rotund, unde era lume multă în așteptare, dar și haleală și băutură pe niște mese” – este, desigur, Muzeul Literaturii din București înaintea unei lansări (*O sacoșă cu cărți*), hotelurile „Bulevard”, „Orizont” și cabana Cioplea, evident de la Predeal (*O aniversare cu prietenii*), „blocurile noi din Izbiceanu” se află în orașul de reședință al autorului (Roșiorii de Vede) (*Femei fericite*). Îi identificăm de îndată, amestecați printre „ființele de hârtie”, pe „patronul bărbos al unei

televiziuni cu faimă” sau pe „cel mai prestigios critic literar al momentului” care își publicase „monumentala istorie critică a cinci secole de literatură”, ce ar fi putut să caracterizeze cartea „impostorului” ca fiind „incortunabilă, cu cert statut de capodoperă, care ne asigură ieșirea în lume fără complexele noastre de cultură mică”, în vreme ce „un alt mare critic literar, cu o întinsă experiență în exegeza scriitorilor de azi, o întoarce ca la Ploiești” și susține că „persoana autorului contează mai puțin, «putem vorbi, total dezinhibați, de un benefic primat al operei»” (*Impostorul*). Alteori, întâmplările se derulează într-un spațiu geografic bine definit, regăsibil pe hartă, precum cele din *Schimbul de noapte*, unde toponimele plasează acțiunea în locurile de origine ale autorului: Nehoiu, Ciuta, Rușavățu, Cislău, Valea Sării, pe apa Buzăului adică, râu aflat însă într-un moment critic, când ieșise din matcă și distrugea tot ce-i stătea în cale.

Nici personajele nu sunt unele excepționale – un muncitor pe un șantier „promovat” paznic la o nebuloasă DZRC, „schimbul de noapte” de la un atelier al Căilor Ferate, două economiste, un polițist, „bătrânul ceasornicar”, profesori pensionari, magistrați aflați și ei la pensie, un „critic iscusit” ce a renunțat la meserie și s-a făcut editor, un scriitor de succes devenit șofer de camion, „bătrânul chirurg”, anonimi de pe stradă, precum acel „bătrân (...) bine îmbrăcat, după moda tinereții sale” (*Simplă secvență cu doi urmăritori*), cenacliști. Personajele, fără nume și fără strălucire, ies pentru câteva momente din masa păstoasă a anonimatului, în care se vor întoarce „abia târându-și picioarele”, cu fața „scăldată de lacrimi”, asemenea bătrânului care „emana un aer de indiferență” și pe care „nimic nu părea să-l mai intereseze” până în momentul în care zărește o tânără și „fața i se luminează și parcă și ridurile i se împușină, umerii i se îndreptară, să fi zis că pe moment întinerise cu cel puțin treizeci de ani” (*Simplă secvență cu doi urmăritori*).

Volumul cuprinde douăsprezece narațiuni – câte ore pe cadranul ceasului, nu se putea altfel la un împătimit al orologeriei! – dintre care una (*Vacheron Constantin*) având drept „protagonist” o raritate, un ceas

de colecție, „modelul din 1904, cu cifre romane și secundar lateral în locul cifrei IX”, opțiune ce ne face să ne întrebăm dacă autorul și-a pus personajele sub semnul lui Cronos, care-și devorează fiii, sau, dimpotrivă, cel anulat este Timpul însuși. După excepționalele fapte din trenul primejdii de revărsarea Buzăului, naratorul observă că „un ins (...) nu mai avea geam la ceas, o zgârietură adâncă distingându-se bine pe carcasă și pe **cadranul fără limbi**” (*Schimbul de noapte*) [s.n.].

Despovărate de orice figură de stil, narate într-un limbaj de o simplitate dezarmantă, dar amăgitoare, fie la persoana I, fie la a III-a, chiar trei dintre ele – tehnică inedită! – la persoana a II-a, cu aerul unui taifas al personajului-narator cu sine însuși (precum „dialoga” altădată Moromete retras în singurătatea grădinii), încărcate de oralitate, spuse dintr-o răsuflare, lăsând sentimentul unei extraordinare spontaneități, povestirile inserează din cotidian gesturi, atitudini, situații dintre cele mai banale, ochiul prozatorului dovedindu-se foarte atent la nimicurile din care e făcută viața de zi cu zi („gămăliile de fosfor ale chibritului sunt trase” și nu se aprind, navetiștii din tren „își întinseră cărțile de joc pe măsuta de la fereastră sau pe vreo geantă sprijinită pe genunchi”, o gospodină are probleme cu maioneza, poștașul înmânează banii și couponul de pensie, →

RODICA LĂZĂRESCU

completând un formular, soția vine cu umerașul pentru costumul bărbatului ș.a.m.d.).

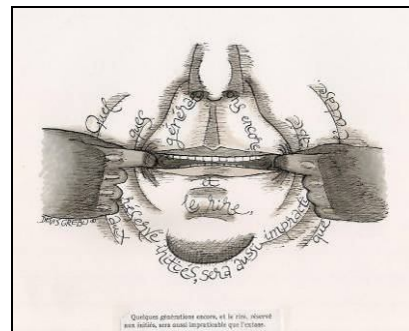
Întâmplările n-au nimic ieșit din comun la începutul istorisirii – un bărbat caută o raritate ceasornică-rească – „e o problemă de familie” –, un profesor pensionar scrie o cărțuie (în două dintre proze), un muncitor de pe un șantier oarecare este transferat ca portar, se defectează locomotiva unui tren, un ins face autostopul... Apoi, personajele așteaptă: paznicul – să-și cunoască atribuțiile, ceasornicarul – întoarcerea clientului care i-a plătit ceasul, dar i l-a lăsat în grijă pentru doar câteva zile, călătorii – locomotiva salvatoare, cele două femei așteaptă ca soțul comun să ia o decizie, scriitorii își așteaptă cititorii, cititorii și editorul așteaptă să-l cunoască pe autorul de succes, autorul așteaptă recunoașterea publică, un cuplu de pensionari așteaptă călătoria anuală...

Asemenea personajelor lui Beckett, fiecare așteaptă să se întâmple ceva, fiecare poartă în suflet un Godot al lui, în sosirea căruia continuă să creadă nesmintit, unii dintre ei având nostalgia vremurilor de-altădată, precum bătrânul chirurg și bătrânul judecător, cărora acum le-a rămas doar „speranța” că într-o zi vor fi rechemați la locurile lor de muncă, moment pentru care „se mențin în formă”, sau „bătrânul ceasornicar” ce întoarce zilnic valorosul ceas și-l controlează „după ora exactă de la radio”, ori cuplul de pensionari ce se pregătește pentru „călătoria anuală” prin țară. Și tot ca Vladimir și Estragon, umanitatea imaginată de Gh. Stroe este foarte „ocupată” în fiecare zi cu așteptarea, căci, vorba celui de-al doilea, „găsim totdeauna ceva care să ne dea impresia că trăim” – portarul dovedește un exces de zel ieșit din comun, face ore suplimentare, deși nu i-o cere nimeni, rămâne la post mult timp după ce DZRCP își încetează activitatea (fără a se fi lămurit însă vreodată în ce consta acea activitate), judecătorul îndeplinește tot ritualul unei zile de muncă al cărei orar îl respectă cu sfințenie, profesorul pensionat scrie în fiecare zi câteva pagini din viitoarea sa carte, chiar dacă știe că la întoarcerea acasă i le va rupe nevasta... Pentru unele dintre personajele lui Gh. Stroe putem afirma, odată cu Octavian Paler, că

„orice așteptare e provizorie, chiar dacă durează toată viața”. Altele însă se decid să acționeze, chiar împotriva legii sau a rezultatului nefiresc/absurd la care se ajunge: ceneștiștii pleacă în căutarea unicului cititor din oraș, copleșindu-l cu cărți, până când acesta dă bir cu fugiții, scriitorul care nu are cum își vinde exemplarele tipărite se decide să le plaseze pe furis pe rafturile librăriilor, pensionarii pornesc în călătoria atât de așteptată, deși bătrânului profesor i se anulasese permisul de conducere, cele două „femei fericite” se decid să nu mai depindă de labilitatea afectivă a unui bărbat, neputând urni locomotiva din calea apelor revărsate, „schimbul de noapte” pornește a o dezmembra, mutând-o, bucată cu bucată, într-un loc mai sigur, în vreme ce „linia (...) atârna în gol pe o distanță bună, curbată de propria-i greutate până la crestele pământii ale valurilor” (*Schimbul de noapte*).

Primei replici din piesa lui Beckett („Nimic de făcut”) i se răspunde în textele lui Gh. Stroe cu câte o „soluție”, oricât de șubredă ar fi. „Camionul acesta vechi și hodorogit a fost singura soluție după ore bune de așteptare în marginea șoselei, pentru că soarele apusese deja și situația începuse să mă îngrijoreze” (*O sacoșă cu cărți*).

Dar chiar atunci când s-ar părea că, în fine, Godot prinde contur, sub forma unui chip sau a unei soluții salvatoare, personajele fie refuză să-l recunoască, li se pare că nu corespunde așteptărilor („O să vin atunci cu autorul în fața tuturor și o să

zic: iată omul pe care îl căutăm de atâta vreme! Dacă aş face asta acum cu dumneata nu m-ar crede nimeni, așa cum nici eu nu te cred...”), fie au nevoie de o „dovadă” care să-i ateste identitatea („Adu-mi o dovadă, ca lucrurile să intre în normalitate”) (*Impostorul*), fie cel presupus a fi Godot nu este cel așteptat: „...femeia renunță să mai meargă pe jos și făcu semn unui taxi. Șoferul opri imediat și, până să apuce bătrânul să-și dea seama ce se întâmplă, femeia se urcă și mașina dispăru în circulația intensă... În sfârșit, bătrânul realizează care era situația (...). Era din nou insul istovit de la intersecția unde apăruse femeia, ba mai mult, uitându-mă atent la el, am putut constata că arăta chiar mai rău, mai bătrân...” (*Simplă secvență cu doi urmăritori*).

Ori, pur și simplu, se dovedește inutil: scriitorul care-și plasase fraudulos cartea pe rafturile librăriilor nu se poate bucura de succesul ei, tot așa cum locomotiva dezmembrată „bucăți-bucăți”, în „mii de șuruburi și piulițe” și întinsă pe jos, de-a lungul drumului bătătorit, nu-și mai are rostul, nu-și poate îndeplini menirea.

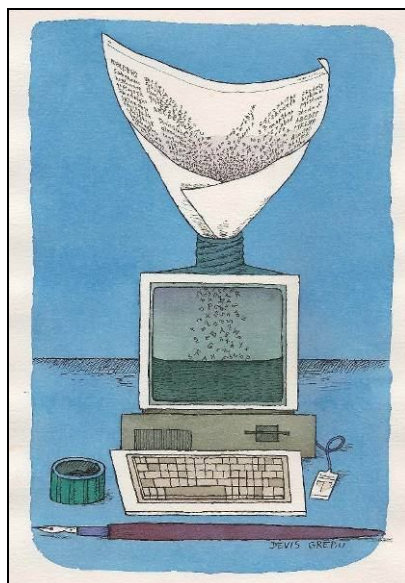
Grele de deznădejde, dar și de speranță, de simboluri, dar și de umor, textele lui Gh. Stroe, construite, cum deja s-a observat, cu migală și precizia unui ceasornicar, trebuie citite tot așa cum **par** a fi scrise – dintr-o răsuflare.

Nu pot fi „desfăcute” fără riscul de a ajunge în situația lui Chaplin, care, demontând un ceas și încercând să-l refacă, nu reușește să pună la loc decât câteva roțițe, înapoiindu-i clientului restul de piese într-o pălărie.

Citiți-le și vă veți convinge!

*Din păcate, nimeni nu-și asumă, în colofon, realizarea ei.

Ilustrații de Devis Grebu

Jocul „de-a clipa” al lui George L. Nimigeanu

Eul lui **George L. Nimigeanu** este, în noua sa carte, **„Ferestre la drum de seară”**, Ed. SAMUEL, Mediaș, 2013, sub proprie observare, adică „introspecție”, cuvânt care este, pe lângă substantiv comun, în cazul acesta, și substantiv propriu, dând și titlul primei poezii din volum, de unde aceste versuri: „*Ți se dă întâi lumina ți pătului... să se știe/ c-ai venit... Apoi, în Ornic, pasul clipei îți măsoară/ lungul drumului... prin... tâlcul fumegos-amăgitor...//...*”. Unde se află „lungul drumului... prin... tâlcul fumegos-amăgitor...” al autorului? În clipă, fiindcă **George L. Nimigeanu** e cel care o identifică ca dimensiune a locuibilității sale! Și totuși clipa nu e decât un reflex conștient de apărare împotriva atotbiruitoarei morți! O încercare de mobilare a acesteia cu trăiri și vise consistente, mai puțin perisabile decât lucrurile materiale. Acestea îi dă dimensiuni siderale, deși, comparativ cu eternitatea, e o dimensiune neglijabilă. Chiar foarte neglijabilă. Și, totuși, **George L. Nimigeanu** se definește simplu, fără emfază, ca „fiu al clipei! Chiar și „jocul de doi” este „de-a clipa”. Și totul se desfășoară „între cuvinte”. De fapt, cuvântul este vehicolul cu care călătorește și se călătorește, într-o aceeași clipă! De altfel, „Fiul clipei”, „De-a clipa – Jocul de doi” și „Între cuvinte” sunt titlurile celor trei părți ale cărții, părți pe care este construită „clădirea” trăirilor sale poetice.

Eul este buricul filosofic prin care trec toate axele închipuirii lumii sale. El, ca entitate spirituală, este locul convergent, el, ca entitate spirituală, este locul divergent. Sufletul său filtrează și aglutinează, deopotrivă întrebări, deopotrivă „răspunsuri”, răspunsuri susceptibile, ca și la **Blaga**, de alte întrebări. Atât întrebările cât și răspunsurile mai mult nedumiresc. Importantă, la **George L. Nimigeanu**, e căutarea. În poezia „**Vespalia**” autorul spune: „*În mine stau... dar cineva din mine / deschide uși, închide uși... iar eu, / trecându-mi prin oglinzi, învăț mereu / că-n mine altul Cheia o deține. //...*”, iar în poezia „**Fiul clipei**” precizează: „*Mă cert cu mine-ades, dar... cine știe / dintre pricini care e mai*

presus?... / poate mă ispitește în pustie / zâmbetul clipei care m-a sedus...”. Pentru ca apoi în „**Balans**”, tot el să fie centrul atenției: „*De mine-ntreb!... cuvântu-i pasămite / sămânță a tăcerii... Întrebând, / Recad – copil – în cumpăna ispitei, / pe rugul îndoielilor din gând...”*. În pofida atenției sporite, a fluxului universal înspre și dinspre sine, poezia nu este una idolatră, față de sine, ci una mai degrabă „albită” în resemnare: „*Aș putea spune că / nimeni nu mă cunoaște cu inima... / Și orele mele albesc!...*” (din poezia „**Singurătate**”). Sau: „*În mine clipa stăruie cu graba!... / Eu în ogorul vieții dând cu sapa, / constat că truda mea e pe deasupra: / abia-mi lungesc necazul!... Pe când apa // fântânilor ce le-am sleit pe cale / mi-au risipit-o hoji de drumul mare... / fântâni din mine – reci și goale – / se cumpănesc, sub vremuri, în uitare...*” (în poezia „**Stare de spirit**”). „Între cuvinte”-le poetului, gândul, iar poetul în postura „Gânditorului.” (de la... Mediaș), fără ironie răutăcioasă, ci cu apreciere sinceră a poeziei domniei sale: „*Of, gândul – cuib de bufnițe stinghere!... / boccea în care strâng făcând avere, / urmele dimineții... către seară / trezindu-mă că-n mine-s... cel de-afară...*” (din poezia „**Of, gândul**”). Sau: „*În vers îți drămu și îți tâlcui viața, / adesea, printre rânduri, luând seama / ce noime-n cale te petrec prin vama / zădărniceii... Și-n rest ...ceața!...*” (din poezia „**Între gânduri**”). Iubita, sau mai degrabă iubirile (în viziuni metafizice), dar și anotimpurile (în speță toamna și iarna) sunt alte două din subiectele predilecte ale prezentului volum. Dar și acestea sunt văzute „sub timp”, și așa cum spune autorul, „*ticăindu-mi clipa*”. Muzicalitatea deosebită a versul clasic, cu rime încrucișate, este un atribut al poeziei lui **George L. Nimigeanu**, poezia fiind șlefuită cu „mâini” de maestru bijutier. Nivelul de tensionare al ideilor este unul constant ridicat, cititorul versat, așteptând și găsind la tot pasul (de fapt, la fiecare vers) surpriza concatenării ideilor, în „soluții” rotunde, bine încheiate și pline de farmec.

„**Curgând natural, într-un pas perfect acordat cu mișcările sinelui**” este versul poetului, în viziunea dnei **Ligia Csiki**, cea care îi prefățează volumul. Perfect de acord. Fiecare poem este consistent, plin

Poeții **George L. Nimigeanu**,
Răzvan Duncan și **Nicolae Băciut**
(Mediaș, 8 iunie 2013)

de forță și expresivitate. Cuvintele definitorii care răzbat volumul într-un polisemantism plin de sensibilitate sunt: clipa, în mine, cu mine, copil, margine(a), lumii, umbra, tăcerea, gânduri, cuvinte, ornic, ființei, neființei, singurătate(a), întrebări(le), răspunsuri(le), urme(le), prag, joc, loc etc. În jurul acestora („fir roșu”) poetul clădește lumea sa, ce se trece și îl trece. **George L. Nimigeanu** este un poet al spațiilor largi, al nemărginirilor din mărginimea clipei! Este un poet, care așa cum spunea scriitorul **Ionuț Caragea** în articolul „**George L. Nimigeanu – un poet pentru mileniul III**”, apărut în revista „**Luceafărul**”, la 17 aprilie 2010, „**se înscrie pe linia poezilor «de calcul și precizie», fără a se oblitera afectivitatea și mesajul artistic...**”, iar cărțile sale „**sunt piese de puzzle care se îmbină perfect într-o imagine ce se vrea a fi întocmai „fața nevăzută a durerii”**”.

Nu voi încheia aceste rânduri, mai mult în notă reflexivă de confrate poet, decât în aceea de critic cu „patalama” (ceea ce nu sunt, de altfel), fără a semna la răvna de trudit a lui **George L. Nimigeanu**, aflat la apogeul vieții sale poetice, fără a consemna consecvența scrisului și aparițiilor sale în volum și reviste, fără a sesiza seriozitatea acestuia în fața (și cu fața) la actul literar, ce-l practică de peste 50 de ani, fără a recunoaște cu sinceritate și apreciere actul de chemare launtrică, fiindcă **George L. Nimigeanu** este „din toată fibra sa” poet cu har, născut, nu făcut, capabil de a recrea lumea, dându-i, astfel, o nouă combustie.

Frumusețea lumii se dezvăluie și prin viziunea sa, în cele 23 de volume de versuri publicate până acum. Viziunea sa, în cele 23 de volume de versuri publicate până acum, îmbogățește frumusețea lumii.

RĂZVAN DUCAN

Singurătatea ultimului Ghilgameș

Un adolescent scund, miop, cu fața mâncată de acnee se încorporează să viseze într-o lume care, după ce a capitulat în fața istoriei, continuă să se miște bezmetic, pentru a-și conserva iluzia existenței.

Seby Sebycek, protagonistul ultimului roman al lui Ionuț Cristache, **Rumegând între antilope**, este fiul unui fost inginer, devenit, în România postcomunistă, instalator de centrale, și al unei foste proiectante care, pentru a-și salva familia din ghearele sărăciei, pleacă la muncă în Italia. O (pseudo)familie tipică pentru România zilelor noastre, tot așa cum tipic atipice sunt și personajele care evoluează în planul secund al romanului. Bolnavi de o stranie sfârșeală, indivizi cu o existență sordidă, schițați în tușe pe cât de rapide, tot pe atât de veridice, au luat în stăpânire lumea. Aici, în zugrăvirea acestui plan secund, trebuie căutat un prim merit al romanului.

Corupția, șomajul și sărăcia par a-și pierde, în această lume buimac-balcanică, caracterul manifest malign: profesorii, sleiți de sărăcie, așteaptă o lună întreagă ziua de leafă, polițiștii și interlopii s-au contaminat prin mimetism și adoptă față de protagonist aceeași atitudine, sectoristul „joacă” în ambele echipe, niște vecini se ceartă ca în comedii românești lipsite de haz, însă nimeni nu se revoltă. Anormalitatea a devenit realitate cotidiană, iar răul nu mai este perceput ca atare.

Cele câteva pâlپări de umanitate, răsărite pe alocuri, contrastează violent cu acest univers larvar: obligată de sărăcie, mama vinde la târg lucruri din casă, iar Seby se ascunde rușinat printre oameni, cu speranța că nu va fi recunoscut, tatăl, recuperându-și parțial demnitatea terfelită de istorie, își anunță mândru familia că fostul său șef nu l-a uitat și chiar l-a căutat pentru a-i oferi un loc de muncă, un medic tânăr încearcă să-l readucă pe protagonist pe linia de plutire, Michele, fostul profesor de sport, se arată mulțumit că și-a făcut un rost în Italia, ca poștaş etc.

În celălalt plan, Seby Sebycek, regele fără regat, incapabil să comunice cu cei din jur, se izolează punându-și căștile în urechi,

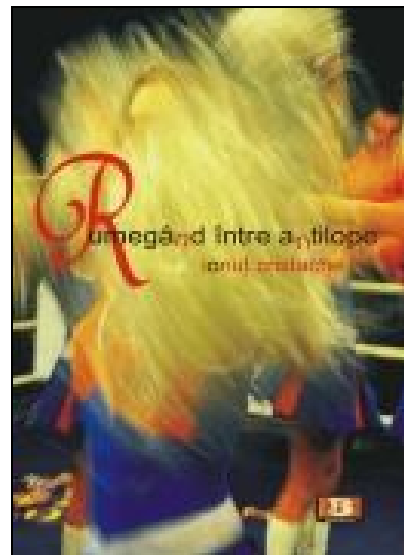
relaționează pe Facebook, visează, dar mai ales stă de vorbă cu *El*, celălalt, alter egoul său. Romanul e, de altfel, structurat în jurul unor dualități aparente: planurile temporale, marcate suspect de explicit cu ajutorul adverbilor *acum* și *atunci*, ajung, în cele din urmă, să se confunde, satul de munte, aparent necontaminat și contrastând cu orașul, sfârșește prin a deveni scenă a unei tragedii moderne, românii plecați în Italia sfârșesc prin a importa o parte din lumea românească acolo, cele două planuri între care protagonistul își împarte existența, realitatea și visul, se substituie sistematic unul pe celălalt până ajung să se contopească.

Alături de motivul dublului, alte câteva miteme amintesc de **Epopoea lui Ghilgameș**: inadecvarea eroului la lumea în care trăiește, visul premonitory, moartea prietenului, călătoria pe un alt tărâm, în căutarea tinereții veșnice. Transferate însă într-o lume care a uitat să fie eroică, mitemele își pierd sensul original, se rătăcesc în universul abulic al ficțiunii: Seby își petrece serile cu câțiva cunoscuți într-o centrală dezafectată, are amici care apar de nicăieri și dispar la fel cum au apărut, ia prima dată droguri în compania unui vecin autist, își descoperă un văr care îl atrage în mirajul etnobotanicele. Protagonistul nu are însă niciun camarad autentic. În episodul consumat în satul bunicii, Ghilgameș și Enkidu fac în mod repetat schimb de roluri: Sabin, cel care îi furnizează etnobotanice și care devine astfel autor simbolic al regresiei către subuman, este totodată și cel care îi face cunoștință cu Lavinia, corespondenta curtezanei din epopeea antică.

În timp ce în **Epopoea lui Ghilgameș** rolul curtezanei pe care regele Urukului i-o trimite lui Enkidu este unul civilizator (ea îl ajută pe Enkidu să uite turma de gazele printre care își duse existența), în romanul lui Ionuț Cristache, expresie a unei lumi iremediabil condamnate, Lavinia însăși se află sub influența narcoticelor.

Mai mult chiar, Sabin moare într-un mod absurd, reiterând destinul tragic al lui Enkidu.

Pe alocuri, comentariul naratorial devine ușor supărător, fie prin tonul didactic, fie prin aerul ușor prețios: *Dacă ar fi înțeles lumea din aceea dimineată, Seby și Sabin ar fi*

putut să se împotrivescă unor plăceri obținute fără greutate. Zborul lor era un refugiu, în care rămăseseră stăpâni doar pe propria viteză (p. 80). Aceste câteva scăderi sunt însă repede compensate de abilitatea cu care scriitorul știe să-și tempereze și să-și canalizeze lirismul în configurarea unui plan oniric construit la granița dintre sublim și grotesc.

În timp ce câteva pasaje amintesc de unele dintre cele mai bune pagini din literatura lui Marin Sorescu (*Mi-ar fi plăcut să fiu o focă, să mă ascund printre pești și să am capul alunecos și zvelt. – Sigur că da... Focă mai lipsea, atârnai cu mustățile peste fereastra de la bucătărie. Și atârnai cu nările în vânt*, p. 96), alte secvențe par desprinse din filmele lui Pedro Almodóvar. Scena în care adolescentul înregistrează ultragiat icnetele de plăcere ale mamei, icnete provocate de compania lui Michele, rămâne una antologică. Înscriindu-se, de altfel, într-una dintre direcțiile literaturii recente, scriitorul demitizează cu dexteritate figura mamei. Amestecul resturilor de tandrețe, impuse de rolul social, cu pozele de femeie care a cunoscut lumea bună fac, din punctul de vedere al adolescentului, înstrăinarea fizică mai ușor de suportat decât cea afectivă.

Meritul major al scriitorului rămâne acela că, prin acest ultim roman publicat, reușește performanța de a da o replică românească, validă din punct de vedere estetic, literaturii scriitorilor din noul val sud-american (a se vedea recent tradusele cărți ale lui Roberto Bolaño, cele ale →

DANIEL TACHE

Laurei Restrepo etc.), literatură ale cărei rădăcini rămân adânc înfipite, orice s-ar spune, în fertila tradiție a realismului magic.

Încercând să compenseze sărăcia evenimențială și afectivă a unei vieți pe care ajunge să o trăiască inertial, protagonistul se refugiază într-un univers halucinant, repede invadat de creaturi de coșmar, univers care sfârșește prin a-l lua prizonier: *Viziunea care s-a repetat peste noapte, sub efectul obiectelor adunate la întâmplare, era aceea a unei păsări uriașe, dormitând pe o ramură groasă, pregătită să-și înghită prada. Avea ciocul atât de lung, încât se confunda cu un stâlp de telegraf* (p. 72-73).

Văzută preponderent din perspectiva adolescentului și susținută de o atitudine naratorială neutru-îngăduitoare, lumea din care binele a fost alungat nu de rău, ci de indiferență, pare a nu le lăsa nicio șansă personajelor.

Probabil strategia de marketing a impus inițial prezentarea romanului drept unul care urmărește istoria unui adolescent căzut în capcana consumului de droguri.

Nu dependența de droguri este totuși cea mai gravă problemă a personajului, ci lipsa direcției existențiale.

Personajul așteaptă fără a aștepta și trăiește fără a trăi.

Figura bunicii Aurica se pierde printre mormintele din cimitirul satului de munte, primele experiențe erotice, groțesti, sunt repede date uitării, în timp, chiar figura mamei își pierde consistența.

Îi rămân o cruntă singurătate, o întrebare la care caută încă răspuns și o dorință pe care o încifrează în limbajul visului: *Încă mai vrea să înțeleagă de ce este atât de ușor de uitat și să nu calce peste dalele cenușii, crăpate spre desenul din mijlocul camerei* (p. 161).

Jamesianul desen din covor, metaforă a inefabilului literaturii, este granița la care demersul demitizator trebuie să se oprească.

Altfel spus, literatura rămâne, iată, ultima șansă a salvării lumii de la propria-i vidare de sens.

*Ionuț Cristache, **Rumegând între antilope**, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2013

IUBIREA CA DAR

Am cunoscut-o pe Mihaela Malea Stroe în urmă cu aproape un deceniu la Kron-Art. Pe atunci descopeream în inima Brașovului, cu uimire (uimire care, trebuie să recunosc, nu m-a părăsit nici până astăzi), un spațiu binecuvântat al interferenței artelor, al iubirii de frumos, al prieteniei, un fel de „acasă” după care tânjim mereu fără să ne dăm seama, de care nu știm să ne bucurăm îndeajuns când suntem înlăuntrul lui, dar de care ni se face dor de fiecare dată când, din binecuvântate pricini, ne aflăm departe sau pe la „acasele” noastre. Un spațiu al memoriei, în care întâlnirile se petrec sub pecetea tainei regăsirii a ceea ce purtai, în și cu tine, de multă vreme, țesând miraculos prin păienjenșul vremii, lumina lină din toiul serii, cea care transformă vederea în revedere și cunoașterea în recunoaștere a ceea ce de fapt știai demult...

Siluetă longilină, de o eleganță înnăscută, amestec deopotrivă de fragilitate și putere, înveșmântate în croiala rară a bunului simț și a unei modestii pe cât de rafinate, pe atât de anacronice timpurilor de astăzi, Mihaela Malea Stroe a însoțit cu discreție și generozitate caldă serile, întâlnirile și convorbirile noastre de la Kron-Art. Am descoperit cu bucurie, atunci, un intelectual cu lecturi serioase, cu o mare disponibilitate

spre reflecție, cu originalitate în exprimarea ideilor, un suflet de o adâncă sensibilitate și nu în ultimul rând, o conștiință mărturisitoare a credinței creștine, asumată profund și exprimată cu inteligență și naturalețe, fapt rar în lumea de azi în care ne întâlnim, cel mai adesea, fie cu impetuozitatea neaoșă și agresivă a unui pietism incult, fie cu punerea la zidul infamiei a nefericitelor noastre apartenențe spirituale răsăritene ce ne-au ținut în afara marilor culturi, departe de culmile de civilizație și progres, de care astăzi, nu-i așa, ne-am fi bucurat altminteri și mai abitir decât suntem siliți să o facem.

Cu poezia Mihaelei Malea Stroe m-am întâlnit, însă, abia în urmă cu două veri, când am început să răsfoiesc și apoi să citesc și să recitesc cu egală uimire și emoție, splendidul ei volum de poezie „Spre al nouălea cer”, apărut în anul 2008 la editura brașoveană „Pastel”. Debut târziu, adunând laolaltă, poeme scrise vreme de trei decenii, rafinate îndelung în alambicul unui artist ce pare a nu se fi grăbit cu propriul său talent, având știința așteptării ce face ca vinul vechi să strălucească în adâncuri de culoare, cerând a fi gustat temeinic și pe îndelete numai la zi de sărbătoare. Iată că astăzi, după ce în urmă cu patru ani ne-a purtat prin toate „vămile văzduhului” într-un fel de călătorie inițiată a iubirii și a suferinței, a trudei și a sacrificiului diurne, a dăruirii și a absenței, a bucuriilor mici de dincolo de tristețile mari, Mihaela Malea Stroe revine cu acest nou mănunchi de poeme așezate repetitiv, sub pecetea stărilor și a semnelor, ce rămân întipărite dincolo de tumultul și zădărnicia clipei. *În lamura cărei povești / Eu sunt așa cum însuși ești? [...] Dă-mi timp liturgic să iubesc / În tine duhul cel ceresc* („Poem la țarm de mare”). Suntem martori de astă dată la o coborâre în adânc, asemenea coborării minții către inimă a isihăștilor palamiți, într-un fel de model personal de mistică a unei „neînserate iubiri” ce o așează pe poetă adesea în linia prozodiei voiculesciene, păstrându-și deopotrivă tonalitățile proprii, cu inflexiuni de înțeleaptă tristețe ori izvor de baladă. *Am ieșit azi afară, în pridvor, iubite, / Și-mi las cuvintele să vină la tine / Rânduiește-le, →*

RĂZVAN IONESCU

ocrotește-le tu cumva, / Adăpostește-le într-un potir de safir / Sau într-un anotimp alb, încăpător, / ...Până la cea de-a doua venire a ta („Poemul cuvintelor iubitoare ca pruncii”) sau Prințul meu de pretutindeni, / Domnul meu din lungi tăceri, / Călătorul meu prin vise, / Voievodul meu de ieri, / Și de azi..., dintotdeauna / Blândul meu păstor de nori, / Și păstor de-amurguri tandre, / De lumini – în zorii..., / Lasă-mă să îți mai fiu / Setea, foamea, somnul, visul, / Mana vremii în pustiu, / Și înaltul, și abisul... / Împletește-mă, de vrei, / Într-o coamă de ponei, / Într-un țâșnet de fântână, / Într-o stea cu brâu de lână, / Și mă lasă, mai apoi, / În poiană, în zăvoi, / Într-un crâng sau într-o vale, / Să-ți spun dorurile tale, / Să te spun, precum m-ai spune, / Fruct oprit dintr-o minune... / Dă-mi, iubite, fir de har, / Să-l Țes, vremii, în hambar, / Să-l cos, dis-de-diminează, / În alțița cea de ceață / Din veșmântul preoțesc, / Din caftanul cel domnesc... / Fii-mi cădelniță-n suspin / Întru flori de măr... Amin! („Poemul ca o rugăciune”).

Alături de o cunoaștere profundă a vieții și a naturii umane, poemele pe care Mihaela Malea Stroe ni le oferă astăzi între paginile acestui volum, dau mărturie asupra unui fel de înțelegere a iubirii ce pare astăzi cu desăvârșire uitat. Iubirea ca dar de la Dumnezeu, iubirea miracol, iubirea care deschide cerurile și lasă să se pogoare asupra ta harul ce-l poate face pe om să o pornească pe calea, câtuși de puțin ușoară, a ascensiunii spre înălțimile spiritului ce i-au fost destinate dintru începuturi. Poruncește ce să-ți fiu / În amurgul străveziu... / Să-ți fiu strajă-n lumi, iubite, / Luminii neirosite... / Domnul meu de prea curând, / Rostuiește-mi să-ți fiu crâng, / Ochiul drept și ochiul stâng, / Să-ți fiu strigăt de cucoare, / Ori Tabor în larg de mare, / Luminiș în înserare... [...] Vreme-n timp, iubite-mi fii, / Să mă-nveți a tot muri, / Tot sporind din a iubi, / Pân' ce-o crește, printre ploi, / Pruncul visului din noi („Poemul rădăcinilor adânci”).

Imaginea femeii-alăută în mâinile bărbatului-lutier este poate una dintre cele mai frumoase și semnificative imagini ale acestui volum, el însuși dar de iubire făcut celor ce vor avea șansa de a-l ține în propriile mâini și a-i parcurge

paginile („Poem rătăcitor la miez de noapte”). Mâinile, ca semn al întâlnirii și al despărțirii, mâinile-mângâiere, mâinile-sunet, mâinile care se împreună, mâinile care plămădesc, reconstituind gestul originar al tainei al cărei rod am uitat că suntem. Lumina mâinii tale – cum ploaia-n miez de vară – / Și setea mâinii mele – frunză de-arin pe ram, / În lumea nevăzută, fragil crepusculară, / Pe care nu o merit. De care... parte am („Poemul întâlnirii mâinilor”).

În cuprinsul acestei cărți rare, cititorii vor avea privilegiul de a parcurge povestea acestei iubiri-dar, a iubirii jertfelnice, așa cum se cuvine a fi povestită de omul care a primit în dar această minune de la Dumnezeu și pe care i-o întoarce, ca semn al nobleței de a cunoaște calea recunoștinței. Povestea celor care sunt și nu-s, / Încarcerați în trup, pentru o clipă, / Ce din iubire fac mereu risipă / Și istovesc în umbra lui Iisus („Poemul gândurilor din inima serii”).

La capătul acestei cărți, veți afla, ca într-o frumoasă rugăciune-ofrandă, șoptită în lumina luceafărului de seară, inima femeii, inima iubirii pulsând pe o frumoasă tipsie de argint. Inima – când umbră, când lumină, / Când chip de floare neștiută, străină, / Un fel de stâncă, un fel de izvor, / Un fel de frunză în zbor dinspre asfințit / Înspre soare-răsare, / Inima – iarbă colilie, inima-colind / Așteaptă să te întâmpine undeva, cândva, / Cu toate roadele bune ale toamnei / Pe frumoasă tipsie de-argint („Poem pe o margine de peron”).

Nu mă fereșc să o spun că, prin aceste poeme, Mihaela Malea Stroe se așază apăsător în linia ilustrilor sale înaintașe autohtone în ale poeziei de dragoste, alături de Magda Isanos, Ana Blandiana sau Ileana Mălăncioiu. Brașovul literar are toate motivele să întâmpine „apocalipsa mayașă” cu nădejdea că ieslea din Bethleemul Nașterii ne face astăzi un dar vestitor de bucurie.

Iar în Biserica cea Neagră – așa cum scrie poeta într-unul din poemele sale – suspinul unui clopot, al unui arcaș și al unui împărat sunt suspine de mulțumire.

Toate acestea, ca și garanția de valoare a desenelor lui Gabriel Stan ce însoțesc versurile Mihaelei Malea Stroe, oferă umilului prefațator privilegiul nesperat de a fi și el parte a unui volum de excepție.

Cronici în vitralii

O carte caleidoscop: *Cronici în vitralii*, de Maria Stoica, apărută la Editura Eurocarpatica din municipiul Sfântu-Gheorghe, județul Covasna. Autoarea paginează, cu tact publicistic, însemnări, recenzii, eseuri, note, interviuri.

Dacă scriitorul Doru Munteanu descoperă în paginile Mariei Stoica din volumul *Cronici în vitralii* onestitate și har (vezi prefața volumului), aprecierile noastre includ, de asemenea, ca generic, subtilitatea ideatică și prospețimea limbajului. În decupajul critic al Mariei Stoica, pentru Ioan Suci, bunăoară, poezia este așteptare cu miez fraged, vis, dorință, aspirație înaltă. În versurile lui Ionel Simota din volumul *Aripi de cenușă* descoperă, pertinent, accente din psalmii arghezieni, poetul supunându-se stării de penitență, condiție a recuperării purității primordiale.

Îi atribuim autoarei *Cronicilor în vitralii* numele de critic literar, deși, domnia sa își anunță un nume mult mai sugestiv, acela de cronicar, de participant la desfășurări semnificative ale fenomenului cultural transilvănean, „clădit pe seriozitate și profesionalism”. Din evantaiul actelor de cultură, Maria Stoica selectează „linie, desen, culoare, imagini și forme” care filtrează lumina precum vitraliile. Autoarea compune vitralii, esențializând apariții editoriale, biografia unui cenaclu literar sau o rotondă literară prin datele lor de permanență. În opinia Mariei Stoica, manifestarea culturală înfrumusețează spiritul, îl ordonează, îl așază într-o azimă a iubirii.

Desigur, Maria Stoica are, ca profesor, rigoarea analizei textului, simțindu-l investit cu noblețe și sacralitate. E martorul și protagonistul acelor secvențe de viață culturală care au profunzime și expresivitate. Astfel, comentează cercetarea profesoarei Doina Dobreanu despre țesăturile românești din zona Mureșului Superior, reuniunile literare de la Casa Memorială „Romulus Cioflec” de la Araci, județul Covasna, reușitele cenaclului „După-amiezile poeziei”, parteneriate culturale, omagii ale scriitorilor ș.a.m.d.

Cronicile în vitralii ale Mariei Stoica au vitalitatea faptului cultural important și bucuria celui care crede în înmulțirea binelui prin rosturi și limpeziri culturale.

VALENTIN MARICA

ANOTIMPUL ÎNGERILOR

Un poem al Anei Blandiana se cheamă „La cules de îngeri!” („Din când în când / Un pocnet înfundat / Ca la căderea / Unui fruct în iarbă. / Cum trece timpul. / S-au copt și au început să cadă / Îngerii: / S-a făcut toamnă și-n cer!” Iată sugestia poetică a existenței anotimpurilor în cer, inclusiv a unui „anotimp al îngerilor”).

Iată o sintagmă care reconsideră anotimpurile, în căutarea acestora, în perspectiva unui an, 2013, „al îngerilor”: „2013, anul îngerului, / Alinierea cifrelor anului / La fel ca alinierea planetelor / Ne pot duce la supoziții...” (2013).

Deși nu diferă ca înfățișare omului, îngerii sunt o prelungire a mâinii divine, mai ales ocrotitoare, o intermediere a relației lui Dumnezeu cu ființele umane. Într-un astfel de orizont... angelic se situează noile elanuri lirice ale Lucreției Bogdan-Ința, din volumul „Anotimpul îngerilor”. Poezia religioasă nu e o noutate pe portativul său liric, dar acum se axează tematic ferm, având în îngeri suportul simbolic esențial.

În anotimpul imaginat de poetă, sunt invocate valorile creștine și morale, iubirea aproapelui, armonia, nevoia de patrie a sentimentelor identitare, chiar patriotismul... luminat!

Mereu atentă la formarea și modelarea celor în căutarea căilor în viață, la început de drum, poeta îi îndeamnă patetic la regăsirea de sine, la asumarea credinței ca mod de a fi în lume.

Având un destinatar țintă, cel al vârstei copilăriei, al îngerilor, al inocenței și purității, poezia Lucreției Bogdan-Ința are curgerea limpede, clară.

Simplitatea rostirii asigură garanția receptării mesajului fără niciun fel de echivoc.

Poezia nu-și refuză nici impulsurile atitudinale, vrând să fie explicită a timpului pe care-l traversează și care-i marchează și ei existența, drumul. Tonul este colocvial, adesea chiar în ritmuri folclorice.

Didactică fără ostentație, poezia Lucreției Bogdan-Ința poate fi asimilată unui curs/lecții despre frumusețe, curățenie, rugăciune, despre „anotimpul îngerilor”, avertizându-ne, la un moment dat, că toate anotimpurile vin din Cer! Dar și că „Anotimpul îngerilor din sufletul meu / E iubirea pentru Dumnezeu” (Dor de Isus).

Din altarul cuvintelor sale, autoarea caută mereu adevărul, viața autentică. Poezia în credință, ne sugerează Lucreția Bogdan-Ința, poate fi o soluție pentru a dobândi virtuți, dar și pentru mântuire. „Aripă ori crin, ori sabie, / Poezia-n lupta vieții, / În credință, cu evlavie, / E victorie-asupra morții!” (Rugăciunea poetului).

NICOLAE BĂCIUȚ

Dor de noi, la bine și la greu

Timpul poate fi privit și ca un teritoriu sacru în care ne este dat să ne întâlnim, să ne recunoaștem, dar și să ne cunoaștem mai bine, să ne completăm istoria cărată după noi de dincolo, de/acolo de unde am venit, pentru a pregăti noi teritorii, pentru alte incursiuni, poate în următoarele vieți.

Dincolo de acest teritoriu în care ne percepem fizic prezențele, cărțile pot fi socotite drept capcane ale timpului, între copertile lor regăsindu-se, ca într-un album cu flori presate, amintirile.

În cartea de față, după cum chiar titlul o spune, se întâlnește dor cu dor, o aripă roșie, caldă, care se transformă în lacrimă.... a Cameliei, și o aripă albă, rece, care se transformă în oglindă, a lui Stelian, iar în dimensiunea acestui zbor... își vorbesc... așa cum nu au putut vorbi altădată.

Suflete de artiști.... Stelian îi lasă Cameliei, în seamă, toate poveștile din cele mai semnificative popasuri pe care le-a făcut în scurta călătorie: primele amintiri, strada Școlii nr. 16, colecții, colecționari, pasiuni, bașca, o pereche de ochi verzi, dăruirea inimilor, o zi la pescuit, chemarea la joc, amintirile sîghişorene... mândria de a fi tată, întâmplările din studenție, amintirile cazone...

La gura sobei, în serile de iarnă, aceste povești îi așează Cameliei pătura pe umeri, ca o îmbrățișare sinceră, ce transcende timpul. Ea îi răspunde în versuri, murmurând sau scâncind, încet, un cântec, despre: cum își tremură durerea, și-și măsoară tăcerea, cum astupă orizonturile cu năfrâmi de lacrimi, și cum mai oftează într-o respirație cu mama, singură-n noapte, privind clepsidra, și dacă ar fii destulă pace-n lume, ar răsturna și clepsidra, numai pentru a readuce primăvara... și nădejdea... că și Hristos a înviat! Cartea – scrisoare de dor și de dragoste, se încheie cu poezia *Vrut-a Domnul*, poeta abandonându-se într-un tablou pe care fiecare din noi ni-l imaginăm, și pe care toți îndrăgostiții și-l proiectează în timp.

Ca o soție devotată, la bine și la greu, dna Camelia Boariu își duce la bun sfârșit îndatoririle creștinești față de dragul ei, de dorul ei, și prin copertile acestei cărți se mai lasă îmbrățișată, contopindu-se prin creație, în aluatul sacru al iubirii, dar și al talentului... pentru că tot ceea ce veți citi este de valoare incontestabilă.

Cartea a apărut la Editura NICO, în luna aprilie 2013, în condiții grafice deosebite, și a fost prezentată într-un cerc select, format din intelectuali reghineni, la Școala Gimnazială „Florea Bogdan”, de scriitorii Nicolae Băciut și Răzvan Ducan.

Ca director al acestei școli, care a sărbătorit și 10 ani de când poartă numele personalității reghinene ing. Florea Bogdan, prof. Camelia Boariu și-a surprins atât de plăcut invitații, între care primar ec. Maria Precup, inspector școlar general Ștefan Someșan și drd. Nicolae Băciut, directorul Direcției pentru Cultură Mureș, cartea „Dor de noi” fiind expusă la începutul lunii aprilie și la Târgul Educațional de Carte Transilvania.

Bun venit, Camelia Boariu, în lumea acelora care-și consemnează dorurile jucăușe – miei nevinovați, pe pajiștile albe înconjurată de ochi, urechi, colți!

SORINA BLOJ

Un supraréalist

Octavian Mihalcea s-a născut la 3 septembrie 1976, în București, a absolvit Facultatea de Filosofie (în anul 2000) și a obținut masteratul în Teoria literaturii și Literatură comparată (în anul 2011), la Facultatea de Litere din cadrul Universității din Capitală.

A publicat următoarele volume individuale de versuri: *Bărbatul artei sângerează fluturi* (Societatea Scriitorilor Militari, București, 2004); *Flagel* (Editura Tritonic, București, 2008), *Epicriza* (Editura Semne, București, 2011) și *Poezii* (Ed. Fundației Culturală Antares, 2012) pe care îl comentez în continuare.

Așa cum ne-a obișnuit din volumele anterioare, Octavian Mihalcea scrie o poezie ermetică, în care realitatea este ocultată, la suprafață răzbat doar simbolurile esoterice: fierul, sângele, triumfiul, cercul, cubul, poarta, podul, tunelul, zăpada, oglinda etc.

În postfața bine aplicată volumului de sonete *Flagel*, Emil Niculescu detectează influențe din Ion Barbu, Mateiu Caragiale, Gérard de Nerval. Lăsând la o parte pitorescul balcanic și imaginarul descântat barbian, putem regăsi în lirica lui Octavian Mihalcea sintagme stranii cu sonorități metalice, cum ar fi: „ca un tremur pios / salvarea în profiluri posibile” (*Un tremur pios*) sau: „rouă lucind în / răni de rouă” (*Poem lucind*).

Un vag aer nobiliar și ceremonial, cu iz de *Craii de curtea veche*, detectăm în *Portretul marchizei*: „închizi o vară în suflet / după gratia umedă /.../ lucește lama minunată a zâmbetului / detaliu încifrat pe nobila dantelă”.

În volumul *Poezii*, la care ne referim, autorul face trimiteri la Nerval și Urmuz, între care există o succesiune tematică de la onirism la supraréalismul caracteristic liricii lui Octavian Mihalcea. De la scriitorul francez, care a trăit în sec. al XVIII-lea, provin apetențele pentru: ocultism, simbolismul numerelor, transmigrarea sufletelor, vis, crearea unei supraréalități compensatorii. În volumul amintit, întâlnim o poezie dedicată magistrului francez: „Direcția modifică dubla / ieșire din corp / egală cu astrul căzut / în visul

lui Gérard // spânzură-mă de foc / așteaptă jos drumul Orientului / înțregit cu întuneric / sau unicul templu clădit / afară din lume // bogăția nu ajută pe nimeni” (*Visul lui Gérard*). Exemplificarea trimite nu numai la metempsihoză, ci și la focul cainic (cel ce mistuie sufletele urmașilor lui Cain), căruia Nerval i-a dedicat lucrarea *Fiicelor Focului* (în 1855).

Gérard de Nerval este considerat unul dintre precursorii supraréalismului, definit astfel în DEX: „Curent artistic și literar de avangardă din sec. XX, care neagă gândirea logică și își îndreaptă toată atenția asupra iraționalului, inconștientului, viselor și fenomenelor de automatism, considerându-le ca fiind unica modalitate revelatoare a veritabilei noastre esențe și potențialități.”

Primul care a utilizat termenul a fost Guillaume Apollinaire în *Les Mamelles de Tirésias*, subintitulată „dramă supraréalistă” (reprezentată în 1916).

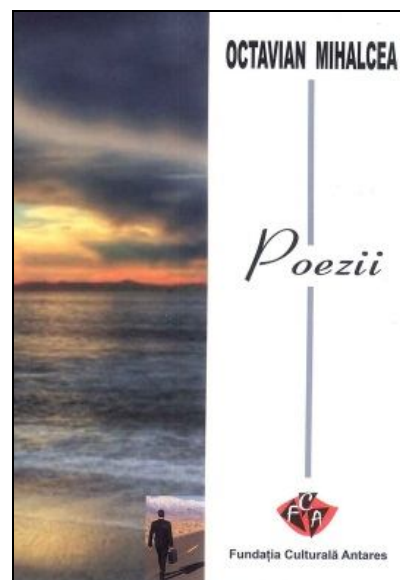
Începuturile mișcării se leagă de grupul de la revista pariziană *Littérature* (1919) condusă de André Breton, Louis Aragon și Philippe Soupault, care îi revendică printre predecesori pe Arthur Rimbaud, Lautréamont și Stéphane Mallarmé.

În 1924, André Breton publică primul său „Manifest al supraréalismului” care elogiază automatismul psihic (uneori Dadaist), prin care gândirea funcționează liberă, în absența oricărui control exercitat de rațiune, estetică sau morală. Mișcarea se extinde în medii artistice diverse (cuprinzând artiști plastici, cinești etc.) și în mai toate țările Europei.

În România, supraréalismul a fost teoretizat și practicat de revistele *Alge* și *Urmuz*. Între reprezentatii supraréalismului românesc amintim pe: Urmuz, Gherasim Luca și mai ales Gellu Naum (cel mai important reprezentant al curentului). Primului de pe listă, poetul îi dedică o poezie: „pereții lucizi înving linia curgătoare/ aproape de nuanțe păzite // arată-mi că nu ești acolo // Urmuz în lume încă” (*Nuanțe păzite*).

Acum putem urmări caracteristicile supraréalismului pigmentate cu simboluri esoterice, specific poeziei lui Octavian Mihalcea.

Multe dintre poeziile autorului nostru imaginează picturi supraréaliste, de genul celor realizate de Giorgio De Chirico, Juan Miró,

Salvador Dali ș.a., în care chipuri, cuburi, păsări, pești, scaune singure pe plajă, table de șah în deșert etc. se amestecă după logica visului. Să exemplificăm cu versurile poetului: „măine când nu mai respiră nici plumbul / penele sfintelor vor dansa imense / la ceasuri târzii în cinstea portretelor / pe triste pământuri plutitoare // (...) // roșu pe roșu întors” (*Se va apropia încet*); „muzica valului topește albastru în albastru / (...) / albastru – cub interior ondulând” (*Voiaj*); „doar pluteau cuburi catifelate / pe când violetul / plângea fără îngeri”, „...tortura pereților goi” (*Bulgăre*).

Cuburile abstracte oferă oarecare stabilitate în universul pulsator și în pământurile plutitoare aflate în curgere heraclitică. Unele imagini se petrec sub privirea ochiului divin închis în triumfi. Cercurile ne închid în ciclul samsarei, fără scăpare. Cifrele ne influențează destinele: „și poartă lângă plete lungi umbra lui trei” (*Umbra lui trei*) și provoacă: „înverzirea cu șapte a sângelui” (*Sinceritate în poezie*) Oglinda reflectă golul existenței.

Trăim „...în zorii nunților de fier”, în vârsta de fier, ultima a actualului ciclu temporal și se arată semnele apocalipsei, iar ca să ne protejăm, trebuie: „... să intrăm în ascunzători”, în adăposturi subterane: „poate o casă subterană învie/ ruinele evitării/ senzația neprimirii” (*Sub tușe groase*); „în pământ poate fi drumul uitării” (*Crochiu*).

Și iată două trimiteri directe la metempsihoză: „mereu altul trăiește /

LUCIAN GRUIA

în suflet / după roata ascunderii” (*Vertij tăiat*); „fuga dimineții / pe ascuns / e o vină din / altă viață opusă” (*Chip*).

Lumea esențială pare inaccesibilă (cenzurată ca la Blaga), vedem doar aparența și simbolurile care trimit spre adâncuri, fără să le dezvăluie: „întrarea lumii noastre se vrea singură” (*Singura intrare*); „pulsez peste drumul închis / de acolo / îngheț-mi trecerea / în jurul porților” (*Am lăsat urme*).

Lumea pare o sferă în care nu putem pătrunde, vedem doar exteriorul acesteia, aparența, pe care sunt incizate simboluri esoterice. Intrarea prin poarta vieții a fost predestinată: „ai pășit ai fost trimis / pe ușa deformată / din fața triumphiului / aproape tremurând” (*Deschis*).

Întrebările despre sensul existenței omenești rămân fără răspuns: „cine ești sau cine vei fi / ecoul necunoscutelor / spume verzi” (*Pielea rezistă*).

Doar memoria trecută și viitoare a sângelui consacră istoria existenței: „trupul ca o pată roșie / rugăciune topită / a cărnii” (*Sfânta Taisia*); „să nu mai rupi cerul / unit lângă pământ // cuvintele sărută trupuri / mai sus de sânge” (*Mai sus de sânge*).

Iubirea străluminează existența: „a săruta înseamnă / a răstigni limpede” (*Limpede*).

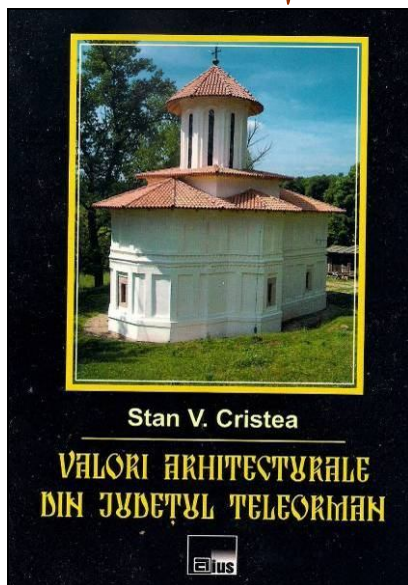
Istoria ne povestește despre efemeritatea condiției umane: „pe când eram siluete de scoici / în vase cioplite / viața cercului aruncă umbre / fără salvare pe urmele / cetății sfârșite // așa cum trece istoria / fumul nu aduce liniștea / varului stins eliberat / în piatră” (*Muza de piatră*).

Existența reprezintă pentru fiecare dintre noi un naufragiu, o cădere: „traul serilor în vernil / peste orice vene albe plutitoare //.../ undeva se învață prăbușirea la fix //.../ cifrul adoarme deja tăiat / pietre negre / oase sub cerul adânc” (*Vene plutitoare*).

Eliberarea din constrângerea contingentului se obține întâi prin dicteu automat, apoi prin asocierea imaginilor astfel create, cu ajutorul simbolurilor.

Poezia elitistă a lui Octavian Mihalcea, transmisă prin ceremonialul liric, singularizează autorul în contextul postmodernismului cultivat asiduu de poeții noștri și provoacă delicii cititorilor răbdători.

Valori arhitecturale din județul Teleorman

Cu o copertă și elegante reproduceri color ale catedralelor și bisericilor din zonă, cartea ar putea concura cu succes la un titlu de cea mai frumoasă carte din domeniul cultural.

În „Argument”, autorul menționează importanta contribuție pe care o are arhitectura lăcașurilor de cult la bogăția spirituală, păstrând simbolurile și patina unor vremi și fapte memorabile.

Cele două catedrale și multe biserici din zid sunt prezentate în scopul cunoașterii de către cititori și în ideea ca ele să fie protejate și chiar salvate, pentru viitor. În subsolul introducerii sunt menționate, cu modestie, alte contribuții publicistice și editoriale ale lui Stan V. Cristea și ale altor autori pe aceeași temă: „Monumente de arhitectură din județul Teleorman” (1998, în colaborare), „Monumente ale arhitecturii ecleziastice din județul Teleorman” (2006), „Habitat medieval în sud-vestul Munteniei în secolele XIV-XVII” (de Ecaterina Țânțăreanu, 2010).

Primul monument prezentat e cetatea medievală Turnu, menționată în lucrările lui Gheorghe Șincai și în cercetările lui Cezar Bolliac, A.T. Laurian și Grigore Tocilescu. A fost un timp raia turcească, ca și Brăila și Giurgiu. Interesante sunt reconstituirile istorice ale stăpânirilor cetății, avantajată de situarea pe traseul sau în apropierea atât a „drumului oii” (Sibiu – Slatina – Turnu Măgurele), cât și a „drumului sării” (Ocnele Mari – Drăgășani – Caracal – Corabia). Cetatea a fost dărâmată în anul 1829. Bibliografia capitoului are 121 de titluri.

Biserica Sf. Dumitru din Coșoteni a aparținut mănăstirii Drăgănești (de Vede) și datează din vremea domniei

lui Negru-Vodă sau Matei Basarab, fiind restaurată. Construcția, în formă de cruce greacă, a fost reparată în vremea domniei lui Constantin Brâncoveanu și la sfârșitul secolului XX, sub rezerva schimbării arhitecturii exterioare în scopul rezistenței mai îndelungate. Și aici există o cuprinzătoare bibliografie.

Mănăstirea Plăvicieni evocă istoria Țării Românești în vremea domnitorului Matei Basarab și are hramul Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil. Fiind așezată într-o frumoasă zonă din apropierea Oltului, a fost plasată de unii cercetători în județul Romanai. Sunt menționate numele egumenilor acestei mănăstiri, din care nu se mai păstrează decât ruinele, două ziduri, resturi ale turnului-clopotniță, urme ale chiliilor călugărilor, biserica fiind fără acoperiș și ruinată. În interior, au fost cercetate cinci morminte medievale, conținând, lângă oseminte, odoare prețioase, confecționate din aur și argint, aparținând, probabil, unor demnitari, unor persoane înstărite. Din anul 2002, s-a reînființat mănăstirea de călugări și se continuă lucrările de restaurare. Bibliografia capitoului include nume consacrate în domeniu, ca Alexandru Odobescu, Nicolae Kretzulescu, Cornelia Pillat, Vasile Drăguț ș.a.

Bisericile din zid din județul Teleorman sunt prezentate cu istoricul, transformările, stilul arhitectonic specific, fiind fotografii reușite ale clădirilor și pisaniiilor, inclusiv în limbile latină și slavonă, punându-le în valoare eleganța și măreția, deși nu sunt de dimensiuni prea mari, așa cum este specificul românesc. Sunt biserici din localitățile Alexandria, cu picturi executate de Ștefan Luchian, Turnu Măgurele, Roșiorii de Vede, Balaci, Orbeasca de Jos, Didești, Smârdioasa, Brânceni, Buzescu, Dobrotești. Și aici bibliografia vastă reflectă efortul cercetării sistematice și pasionate a arhitecturii lăcașurilor de cult creștin ortodox, parte integrantă a istoriei, culturii și artei românești, cercetare desfășurată atât la mănăstirile și bisericile prezentate, cât și în arhive, biblioteci și alte instituții de cultură interesate de conservarea patrimoniului național românesc.

O lucrare care nu este lăsată din mână până la final de către cititorul interesat de apariția și evoluția acestor neprețuite monumente, de viețile domnilor și domnițelor, de păstrătorii tradițiilor milenare la Dunăre, Vede și Olt.

CORNELIU VASILE

Sub vălul tristeții

După debutul editorial din 2010 cu un volum de „amintiri” – cum îl numește autorul său, care îl semnează cu pseudonimul Mugurel Pădureanu-Coarba sau de „memorii” – cum îl consideră autorul prefetei, Alexandru Metea, intitulat „Din Văianu la Toronto”, colonelul în rezervă Ion C. Gociu din Târgu-Jiu publică în 2011 volumul „Cireșe amare”^{*}.

Tomul însumează patru texte epice: „Coarba”, „Jugul din Gura Lupoi”, „Idile” și „Cireșe amare”.

Dacă în primele două narațiuni este vorba despre viața la țară cu mentalitatea de acolo, în ultimele două autorul aduce în prim-plan orașul.

Textele sunt bine scrise, autorului îi revine meritul de a reliza o proză dinamică și de ști să mânuiască cu dibăcie suspansul.

Prozatorul nostru și-a însușit lecția de la un celebru confrate de peste Ocean, care afirmă că orice poveste reușită se termină trist.

Și, într-adevăr, unele dintre personaje sale mor, iar altele sunt decepționate pe viață.

Prima povestire, „Coarba”, ne duce cu gândul la Hanu-Ancuței

al lui Sadoveanu, doar că de data aceasta avem de-a face numai cu două personaje, relatarea lui Vasile: *Era un fel de spovedanie pentru un păcat săvârșit și dorea să se elibereze* (p. 23). E vorba de o scenetă cu doi actori, un bun ascultător care redă întâlnirea la persoana I, și Vasile Popete, prietenul care îi povestește în cârciumă. Povestirea se termină trist, întrucât cumpărătorul armei de vânatoare a lui Vasile se sinucide cu aceasta și întâmplarea nu-i dă pace.

În „Jugul din Gura Lupoi”, spovedania făcută pe patul de moarte de către muribundul Pântilie duce

inevitabil la o răsturnare a valorilor și furtul săvârșit cândva de acesta are consecințe peste generații.

„Idile” duce cu gândul la „Madame Bovary” a lui Flaubert, adaptată la solul românesc de dinainte de 1989, de scurtă respirație epică și cu pedepsirea, în final, prin moarte, a ambilor adulteri, Ionel Pop și Violeta Neacșu, tocmai când se părea că totul merge strună în viața celor doi.

„Cireșe amare” este drama trăită de preadolescentul Ionel Bobocel, dezamăgit profund de comportarea propriului tată. Ce poate fi pentru un școlar mai dureros decât pierderea încrederii în propriul tată? Chiar dacă de data aceasta nimeni nu moare, copilul, care l-a văzut pe părintele său cu o femeie străină gata-gata de a săvârși actul sexual, rămâne rănit sufletește pe viață.

În toate cele patru povestiri ale lui Ion C. Gociu, vălul tristeții acoperă totul în jur.

În concluzie, patru verosimile proze, bine scrise, a căror lectură se face cu interes.

MIRCEA M. POP

^{*}Ion C. Gociu: **Cireșe amare**, Editura Fundației Constantin Brâncuși, Târgu-Jiu, 2011, 181 p.

Laconismul în poezie

Eugen D. Popin, născut în 1951 în Ciacova, jud. Timiș și stabilit de ani buni în Germania, în landul Bavaria, a scris și publicat până în prezent 16 volume de poezie în limbile română și germană. Le-am aminti, în acest context, pe următoarele: „Navigații”, 1985, „Constelația gemenilor”, 1988, „Coiful de ceară”, 1992, „Anonimus Magnus”, 2005, „Geometria focului”, 2009, „Scarabeul imperial”, 2010, „Moartea vânează astăzi altundeva”, 2011 și, recent, la editura Arania din Brașov, i-a apărut elegantul volum „Umbra cântărețului de jazz”, conținând 64 de poeme.

Poetul folosește un limbaj fin, poetic, în redarea realității, sfiindu-se parcă în fața cuvintelor.

Poezia sa este o poezie ce pendulează între transcendent și metafizic.

Poezia transcendentului re-dă aspecte comune, cotidiene, dar mai întotdeauna finalul vine să amendeze realitatea.

Poezia situată pe cealaltă latură, a metafizicului, încearcă să răspundă la întrebări perene.

Cu o vastă cultură și experiență poetică, Eugen D. Popin este o personalitate lirică complexă care se înscrie cu succes pe linia liricii de prima mână, citind și scriind atât în română, cât și în germană.

Există la el o dragoste și un respect față de cuvânt, pe care îl alege cu grijă dintre sinonimele posibile.

În „Jurnalul” său sintetizează nostalgic: *zile / și absențe / cețuri / între încercări și eșec / între căutări și eroare / între șansă și accidente ferice* („Jurnal”, p. 17).

Acest poet care iubește laconismul este încântat de un alt poet, japonez, maestru al haikuului: *undeva în absolut / estompat / impenetrabil/ însoțit de umbre orfane*

/ *Matsuo Bashō* („Zen”, p. 74).

Și în încheiere, am reda un scurt, dar memorabil pastel:

dimineata / pădurea pustie / neastâmpărul fulgilor / și mugurii / dormitând („Îngemănare”, p. 7).

MIRCEA M. POP

Povești din traista cu pătrățele

Îndatorată spațiului natal, Veronica Oșorheian a imprimat scrierilor sale nota de specificitate a zonei născudene, resimțită atât la nivelul fonetico-lexical, cât și la cel al mentalității. Astfel, rândurile autoarei deschid poarta spre o lume ușor aparte, cu povești de viață bine creionate și strânse în mănunchiul amintirilor din ce în ce mai stăruitoare. Condeii autoarei și-a încercat vivacitatea în lucrări monografice (*Casa de sub ochiul stelei* – 2002, *Șirag din pietre de râu* – 2009), studii de etnologie și folclor (*Datini transilvane* – 2007), la fel cum s-a lăsat purtat de preaplinul poveștilor de demult, povești ce trebuiau neapărat spuse (*Mărturisiri* – 2005). La temelia acestora a stat, în majoritatea cazurilor, experiența autoarei, fiică a satului și bună cunoscătoare a realităților sale, la care s-a adăugat nativ un acut spirit de observație și intuiția păstrării unor documente relevante, adevărate surse de explorare a lumii rurale, spre exemplu *Sărsănuța cu scrisori. Din corespondența soldatului Toma Artene* (2008), ediție îngrijită exemplar de autoare.

Atrasă de forța Cuvântului, Veronica Oșorheian a demonstrat de-a lungul timpului, și o apropiere specială față de poezie, debutul stând ca o dovadă certă în favoarea acestei idei. După un prim volum, *Dor de copilărie* (1999), alte versuri s-au întruchipat din imaginația și lecturile autoarei, cerându-și imperios dreptul la tipar. Este cazul unor noi volume sau plachete de versuri, ilustrative prin originalitate și filonul popular-folcloric: *Miracol* – 2000, *Fata Pădurii* – 2010, *Nuntă țărănească* – 2010, *Anotimp cernut* – 2011.

Alte două cărți, recent publicate, *Coloial. Fațete ale binomului autor – impact relațional* (2012) și *Traista în pătrățele* (2013), vorbesc și ele îndeajuns despre dimensiunea unei vieți pentru care literatura și folclorul constituie o componentă importantă, luminând decorul personal cu nevoia confesiunii și a reconstituirii trecutului. În această direcție, se înscrie, în special, volumul de proză scurtă, *Traista în pătrățele*, reactivând, din amintiri și întâmplări narativizate, momente trăite în

copilărie. Proze autobiografice în parte, acestea consemnează, în registrul impresiilor unei tinere fete, comportamente umane specifice oamenilor din sat.

Copila de atunci și autoarea de acum filtrează toate aceste „imagini de arhivă personală” prin grila propriilor percepții și presupuneri, fără a emite prea mult judecăți de valoare și fără a separa tezisă binele de rău. În aceasta constă, credem noi, reușita acestor narațiuni, anume în faptul că ele dețin o mare forță de sugestie, fără a numi precis lucruri, ci doar a le schița subtil. Lumea satului este reinvestită cu drame mai mici sau mai mari, pe de o parte este truda copiilor, nevoiți de mici să muncească în gospodărie, să trăiască într-un orizont închis, dar bine fundamentat religios și moral, pe de altă parte se conturează viața adulților, la fel de aspră, oscilând, după caz, între tragic și comic.

Dacă peripețiile cotidiene le aduc celor mici adevărate învățături de viață, cum ar fi conștientizarea pericolului (*Vis năzdrăvan*), prețuirea animalelor și respectul pentru strădania lor (*Veverițele*), pentru cei maturi, zilele dezvăluie alt gen de provocări, majoritatea cu iz erotic, savuros prezentate de autoare. Escapadele amoroase ale lui Calistraș pe la vecină nu rămân un secret pentru soția acestuia, care deseori le dejoacă planurile, dovedindu-și omnisciența. Replici de genul „– Vai săracu’ de tine. Mari troiene ai rupt, azi.”, venite după mai multe ore de absență ale bărbatului, presupus a fi plecat după lemne, au un pronunțat

caracter aluziv și sporesc deliciul lecturii.

De aceeași factură este și întâmplarea din *Prima audiție*, aducând la suprafață, fără menajamente, relațiile interumane și familiale, așa cum se manifestă ele în anumite împrejurări. Astfel, în timp ce „lelea Arsânica învârtea colesa în ceaun”, bărbatul ei, badea Dămnian, auzind lătratul insistent al câinelui, se gândi să iasă până afară, unde îl aștepta, lângă clăia de fân, ibovnica. Întâlnirea pasională dintre cei doi este surprinsă de soția curioasă și, ulterior, indignată de gestul acuplării acestora „în clăia cu nutreț”. Cu toate acestea, viața își continuă nestingherit cursul, femeia se întoarce în casă și termină de cinat, iar, mai apoi, apare și bărbatul ce „s-a așezat pe lavița lipită de pat. N-a mai scos o vorbă. Părea un străin.”

În *Samoilă și Bujoroaia*, autoarea arată că „pot să dispară imperii, se poate schimba fața lumii, dar oamenii poartă cam aceleași apucături.”, adică își bat din când în când consoartele „spre luare aminte”, își părăsesc uneori familia și copiii pentru a lua totul de la capăt, pentru a recupera freudian tinerețea pierdută, iubirea visată.

Satul a reprezentat pentru autoare și locul unde, copil fiind, a descoperit lumea, cu libertățile și constrângerile ei. Este vârsta care nu lasă loc uitării, căci de acel timp se leagă devenirea personală, primii pași spre cunoaștere și chiar primele ieșiri în lume, cum a fost, spre exemplu, tabăra la mare. *Din opinci, în spuma mării* este chiar povestea fetei simple de la țară care ajunge, prin împrejurări neașteptate, la mare, descoperind, astfel, o altă fațetă a lumii, mult mai confortabilă și mai prietenoasă. Atmosfera predominant sobră de acasă, unde sentimentele, deși strașnice, nu se mărturiseau, este înlocuită acum de o atitudine mult mai deschisă, grupul copiilor fiind bine tratat și îngrijit. „Atunci, pentru prima dată, o ființă plăcută, răsfrându-mi părul împletit în cozi legate cu petele din mătase, prin care se juca vântul albastru, m-a întrebat: / – Tu știi ce ochi frumoși ai? / N-am răspuns. Că n-am știut ce să răspund. Dar știu, de bună seamă, că-mi zvâcnea sângele în temple, iar obrajii îmi ardeau ca para.”→

MONICA GROSU

Oglinda umbrei

Ideile, exprimate într-un flux continuu, sunt menite să aducă refluxul peste simțirile plâpânde ale muritorilor, spre contopirea eului cu lumina astrelor. Oglinda umbrei poate fi privită ca un experiment alchimic, în care se distilează, precum într-o tornadă a simțurilor, materie-antimaterie, teluric-celest, astral-hadesian, sacru-profan, uman-demiurgic. „Oglinda Umbrei” plusează pe ideea că nu orice suprafață reflectorizantă arată realitatea la adevărata sa valoare, ci doar oglinda „însuflețită” are capacitatea de a-și căuta „chipul” pe care să-l redea cu o cât mai mare acuratețe. Versurile, moderne prin construcție și frazeologie, sunt extinderi ale unor retorice și problematizări pe care insipida fire umană nu are puterea de a le înțelege ori explica în totalitate. O lumină tăcută, reflectată în zeci de ipostaze nuanțate de culorile sufletului-stare, *O ung cu alifii, / îi dau haină de ploaie și evantaie, / îi privesc prin oceane, fărâșe și sonde, / o tratez ca pe o făptură ce îmi ține, bolul de cristal / în care mi-i viața. (lumina).*

Martor la facerea lumii-eul poetic „dobândește” capacitatea de a se substitui istoriei, de a-și construi cu încăpățănare propriul parcurs existențial, încercând să evite traumele, să repare greșelile, să dea un nou sens umanului și umanității. *M-aș întrerupe / din punctul în care am fost Cleopatra sau Nefertiti, / sau în războaiele cu perșii spadasini, / ori martor legilor Inchiziției. (de unde).*

Dincolo de acest recurs la istorie, se poate sesiza o pronunțată tentă analitico-psihologică a sensurilor, poeta asumându-și rolul terapeutului, terapia prin cuvântul exprimat, simțit, trăit,

compus din spectre noi de culoare, stări curcubeu, umbre-lumini. Unele titluri ale poemelor justifică nuanțele de pastel ale conținuturilor, colțul de lume unde eul își găsește refugiu sau alinare. Culorile sunt preponderent terne, de un gri obsesiv, din care transpar irizări ale gândurilor. *Și nu știu de voi lua ghetă potrivite unui ghips, / să urc munții în arii cognitive și în necunoscut, / să pot măsura lumea, hegelian ori senzitiv, / fără să-mi bată în ochi, lumina, transformată în voce, / pentru mine, ea, o trusă de îngrijire a sufletului. (Domiciliu).*

Indiferent de postura în care se află, de relația pe care o stabilește cu lumea înconjurătoare, eul se simte în largul său doar în propria-i lume, construită pas cu pas, după „chipul și asemănarea sa”. Un déjà-vu amplu creează însă falsă percepție asupra lumii. Acest sentiment se reflectă în propria personalitate, probând incertitudini și sfârșind în dezamăgire. *Față în față cu oglinda, / într-o reflexie, / nu am habar cât de vizibilă e lumea, / fac cunoștință cu ea, / cum, aș da mâna unor persoane pe care le știu, / locuind în același cartier, de n ani (Față în față).*

Această lume neînțeleasă produce dependență, prin constrângere. Poate de aceea eul poetic are nevoie de o lume proprie, de un univers ce pendulează în jurul luminii nenăscute a cuvântului. Ca într-o peliculă alb negru, cadrele se derulează cu rapiditate, fără a fi nevoie de un sunet pentru a putea fi percepute bătăile inimii, spasmele sufletului, zbaterea aripilor pregătite de zbor. *Dependentă-s de o imaginație ce depășește închipuirea, / de o fotografie în alb negru, neretușată de photoshop, / de simț epistemic, de bustul luminii cu Trandafiri, / de culisele vremii în care se împarte o broșură, / unui spectacol de-al ei, anunțând la rubrici aparte, pe cei depăruți de la Socrate la Kant, Heidegger, etc. (Dependentă).*

Poezia Lucicăi Sava ajunge, cu siguranță, pe labirintice căi, direct la sufletul lectorului avizat. Diversitatea ideilor și a mijloacelor de expresie, puternica transcendere a sensurilor, îngemănarea simbolurilor, fără a face abuz de un limbaj neconvențional, erudiția autoarei (predilecția pentru investigația epistemologică, cu valențe psihanalitice și filosofice), iată câteva din punctele forte ale cărții, carte prin care se probează forța creatoare inspirată, fericita alegere a drumului spre inima cuvântului prin poezia simțurilor. În concluzie, prin „Oglinda umbrei”, se probează o deplină

maturitate de expresie poetică, ce-și urmează cu vehemență traseul ascendent. Pentru final, autoarea păstrează o fulminantă mărturie, în care se pot distinge regret și speranță, dezamăgire dar și certitudine secvențială, întuneric, dar și fulgurație, ingrediente ce vor convinge cititorul de puterea de seducție a poeziei sale. *Aș fi cum sunt, pentru că nu mi-am ucis florile, poveștile, gățile, soarele, muzica, printre clopote răsturnate în suflet, când o crimă brutală a fost oglinda cu umbre, / Când spun despre mine, spun, de un doliu, ce m-a întârziat multor ceasuri și nu pot fi recuperate. (egou).*

GHEORGE A. STROIA

POVEȘTI DIN TRAISTA CU PĂTRĂȚELE

→ Fascinația acestor rememorări se dizolvă într-un discurs subiectivizat, patetic pe alocuri, cum e și această primă plecare de acasă, însă fără a-și pierde autenticitatea și caracterul profund realist. Tensiunea momentului se transferă frazei prin propozițiile scurte, la obiect, expuse într-o ritmică puțin sacadată, grăbită, împrumutând amprenta momentului trăit.

Tabloul copilăriei se compune, într-o anumită măsură, și din figuri umane, aparent anodine, însă cu ecou în sufletul copilului, fie prin curiozitatea, fie prin nedumeririle pe care i le provoacă. Un astfel de evantai al diversității se deschide în cele două narațiuni, *Toma lui Ianoș* și *Ana cea străină*, care aduc la suprafață chipuri umane, cu reacții și comportamente insolite, ascunzând psihologii atipice sau temeri incubate în adâncul ființei.

Fără îndoială, una dintre cele mai reușite narațiuni ale volumului este *Mama*, conturând înduioșător ipostaza maternă, legătura indestructibilă dintre mamă și copii, precum și capacitatea acestora de a reprezenta un univers întreg, acela al copilăriei. Moartea mamei fracturează irecuperabil timpul în două, imaginea ei se supra-dimensionează, prelungindu-se în amintire.

Traista în pătrățele ascunde multe asemenea povestioare, pe unele ni le-a relatat Veronica Oșorheian aici, pe altele le va scoate la momentul potrivit, reconfigurându-le la interferența dintre real și imaginar, vis și amintire, și oprindu-le, astfel, trecerea.

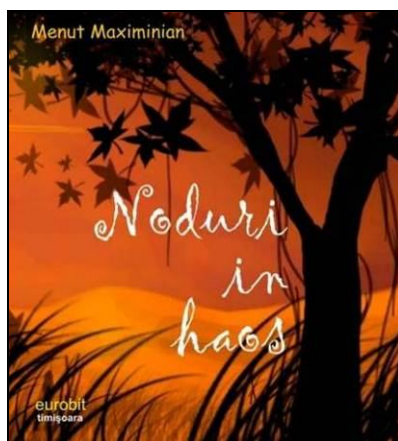
NODURI ÎN HAOS

Menuț Maximinian, poet, prozator, eseist, cercetător, dar și un strălucit jurnalist, editează la Editura „Eurobit” Timișoara, în 2012, volumul de poezie „Noduri în haos” într-o ținută grafică excelentă, tiparul fiind efectuat la S.C. „Karuna” SRL Bistrița.

Titlul volumului, „Noduri în haos”, e luat după poezia cu același titlu de la pagina 37 din carte și care încheie partea a doua a volumului, „CASĂ LUMINII”; subintitulat „Cotidiene” și descifrând faptul că din „haosul” său creat artificial se desprinde faptul că în sufletul poetului „Se îngheșuie sentimente sumbre. / Îmi umplu deznădejdea / Cu fumuri de țigară”. Descifrăm faptul că „haosul” poetului Menuț pleacă de la faptul că acesta, după cum mărturisește: „Mi-am vândut dragostea.”, arătând la fel că: „Am dat-o pe o speranță deșartă. Păcat că sufletul tânărului poet a fost traumatizat din cauza unor speranțe deșarte, mărturisind în încheierea poemului că: „Era o iubire curată, / Fără norme, temere sau constrângeri. / De ce am dat-o / Pentru un timp necunoscut? / Haosul își înnoadă cărările”.

E formidabil acest poem, care dintre cele 100, cât cuprinde volumul, stabilește și titlul acestei cărți de poeme, structurată în 7 părți: (I. Pe-o geană de nemurire – poezii patriotice; II. Casă luminii – Cotidiene; III. În zori de viață – Rustice; IV. Pragul pădurii – Natură; V. În Munții Zăpezilor – Anotimpuri; VI. Răstignit pe cuvinte – Religioase.). La fel volumul cuprinde și două părți, în care poeziile sunt traduse în engleză și franceză, VI și VII, acesta încheindu-se cu „Opinii critice” în care sunt consemnate opinii ale unor critici și colegi de breaslă. O să revenim!

Dar să ne întoarcem la începutul cărții, la prima parte: „Pe-o geană de nemurire” – la poezii patriotice, unde în cele patru poeme, poetul își exprimă mai mult sau mai puțin spiritul său patriotic pornind de la „Țărâna” care „freamătă de aur” și „Plouă cu aur, din belșug. / Prin grădina cu trandafiri cu mușcate / Plutește lumina fosforescentă a verii, / Subțire și transparentă, o nălucă de fum”. Surprinzător și plăcut mie a fost să găsesc printre poemele acestui

prim capitol poezia „Vatra Cetății”, dedicată satului meu natal Ciceu-Poieni, cu ocazia aniversării a 550 de ani de atestare documentară, ocazie cu care am lansat și eu monografia „Ciceu-Poieni – Istorie și credință”, unde este cuprinsă și poezia dedicată satului și oamenilor săi de sensibilul poet Menuț, care ne arată că: „La Ciceu-Poieni soarele râde, / Țăranii sapă în nemurire, / Clopotul vestește bucuria, / Casele se-nalță-n sărbătoare”, lucru pentru care-i mulțumim! În partea a II-a, intitulată „Casă luminii” („Cotidiene”), Menuț are amintiri vagi, uneori precise, care se perindă în mintea poetului și deschid unele reverii sufletului, poetul revenind la tema iubirii în poezia „Și totuși...” arătând că: „Sunt un om fericit. / Și totuși... / Mi-am licitat iubirea pe scena singurătății”, revenind la prima mărturisire: „Mi-am vândut dragostea” pe care a dat-o „Pentru un timp necunoscut?” în care „Haosul își înnoadă cărările”, noi descifrând faptul că poetul, tânăr încă, a fost foarte îndrăgostit și poate că încă mai este, arătând: „Sunt un om tare. / Și totuși... / Iubesc până la lacrimi. / Sunt un om liber. Și totuși... / Mi-e frică de cărări... / Și totuși... Sunt om”.

Menționăm că și în alte poeme, dragostea și iubirea fac obiectul versurilor lui Menuț: „Și-a cumpărat iubita pe trei ruble, / S-a îndrăgostit nebunește de ea. / Frumoasa Catinca nu i-a dat inima... / Și-a închis-o pe veac” („Hoțul”) sau: „Iubirea asta / e o stare de îndrăgosteală / În care inima / O ia pe cărări pierdute” (Da).

În poeziile cuprinse în partea a treia a volumului, poetul ne invită în lumea satului.

Astfel, în „În zori de viață” („Rustice”), poetul realizează că omul

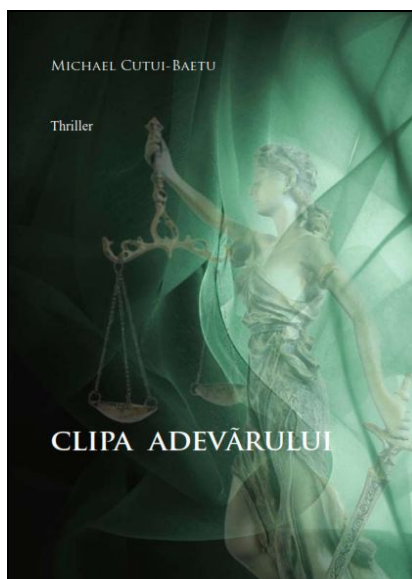
satului este un personaj mirific, primordial, pur, la care sinceritatea se amestecă cu clipele veșniciei pentru că veșnicia s-a născut pe plaiurile natale. Același lucru îl găsim și în partea a patra a cărții de poeme: „Pragul pădurii” („Natură”) din care desprindem faptul că tot ce aparține satului dezvoltă în poetul Menuț Maximinian o puternică sensibilitate poetică: „Aici, îngere, aici e locul meu, / Printre făpturi care nu contribuie la eternitate. / Din durere se naște speranța, / Din râul de gânduri istoria și din mamă viața”. Specificul mioritic al satului îl fac să tresalte la fiecare sunet ivit din sânul naturii. Lucruri asemănătoare desprindem și din poemele din partea a V-a a cărții: „În munții zăpezilor” („Anotimpuri”) și „Când primăvara vine din iarnă, / Dezmoșind sufletul de român, / Când florile ies din iarbă, / Aducând balsam de Rai”. Amintiri vagi, uneori precise, care se prezintă în mintea poetului deschid unele reverii sufletului.

În partea a șasea, în „Răstignit pe cuvinte” („Religioase”), poemele lui Menuț capătă conotații religioase: „Peste margini de lumi, / În pădurea credinței, / Ochii mari și miloși ai Măicuței / Lăcrimează pentru noi” („Minunea”), dovedindu-se faptul că poetul, pe lângă faptul că și-a însușit tehnica poeziei, a căpătat și o solidă credință în Dumnezeu și cele sfinte, ceea ce nu-i puțin, versurile sale superbe: „Iisus coboară calm, / Din înaltul Cerului, / În potirul omenirii. / Holdele dau pâinea vieții, / Strugurii – sângele, / Iar noi credința”.

Pe bună dreptate „Opiniile Critice” inserate la sfârșitul volumului îl scot pe Menuț ca un poet integru, plin de spirit novator, care trăind în trecut, retrăind prezentul, simte că nostalgiile copilăriei sunt adânc înfipite în conștiință. În acest sens, sunt remarcabile opiniile critice exprimate de Mircea Daroși, Dora Alina Romanescu, Liviu-Ioan Mureșan, Doina Drăgan, prof. dr. Valentin Marica, Antonia Bodea, Ioan Mititean, Jenița Naidin, Augustin Ostace, Olimpiu Nușfelean, Elena M. Câmpian, Macarie Doina, Virginia Brănescu, Melania Cuc, Ioan Pinte, Cleopatra Loruțiu, Marinela Tutilă și Victor Știr. Este remarcabil acest poet, ca și opiniile despre el și creația sa!

VALENTIN FALUB

George Bush, Vladimir Putin și Angela Merkel au jefuit o bancă!

Și au jefuit-o nu oricum, fiind echipați corespunzător, adică „... erau îmbrăcați în niște overalluri albastre cu glugă, și țineau în mână câte un pistol”.

Asta se poate citi în primele pagini ale cărții „Clipa adevărului” de **Michael Cutui-Baetu**, apărută la **Ed. Nico, Tg. Mureș, 2013**.

Gândul m-a dus instantaneu la filmul „Point Break/La limită extremă”, din 1991, avându-l în rolul principal pe unul dintre actorii mei preferați, Patrick Swayze, mort mult prea devreme, în 2009, la 57 de ani, de un cancer necruțător. Pe scurt, acolo era vorba de o bandă de hoți (idem ca în roman), purtând pe față măștile unor foști președinți ai S.U.A.: Regan, Carter, Nixon și Johnson, care, la Los Angeles, au atacat și jefuit o bancă. Pasionați de surf, tinerii își asigurau astfel verile, din punct de vedere financiar, pentru a se dedica pasiunii lor de pe valurile înspumate. În final, banda este anihilată datorită infiltrării în ea a unui tânăr agent F.B.I.

Cartea dlui **Michael Cutui-Baetu** are însă un cu totul alt subiect, o altă intrigă și un alt *happy-end*! În carte, cele trei figuri politice contemporane, poartă sub măști, figurile a trei tineri: Peter Klass și Karin (care și formează un cuplu de îndrăgostiți), și, puțin mai „vârstnicul” Johann Hess, care este fratele lui Karin. Ei iau ostateci

personalul unei mici bănci dintr-un orașel aflat undeva prin pădurile din Spessart, în sudul Germaniei, și pe cei câțiva clienți existenți atunci în ea, doi dintre clienți reușind să fugă și să se salveze. Obligă apoi personalul băncii să le deschidă seifurile și iau banii. Datorită unui sistem de alarmă ingenios existent (și) în biroul directorului este alertată poliția care, alături de trupele speciale, oficiali de la primărie etc. înconjoară banca. Tinerii cer 500.000 de euro în bancnote uzate, o mașină și un elicopter. Printre ostateci se dovedește a fi și doi tineri, de origine română, cărora le găsește în buzunar o hartă a zonei, cu puncte însemnate unde, conform știrilor din ziare, s-au dat mai multe lovituri. Adică, „...**ăia care leagă automatele de bani cu cabluri de oțel, le trag afară cu perete cu tot și le iau cu ei...**”, numiți „**banda bancomatilor**”. Până la urmă, cei suspectați de către cei trei „oameni politici contemporani” de a fi din „banda bancomatilor”, adică, „omul cu teniși”, Ion Amariei, și Veturia Homostean sunt ei însași prinși (de fapt, identificați ca posibili hoți) de alți infractori, care, mai pe nemțește, mai cu traducători, cu ajutor dat de acolo de foști cetățeni români, acum în Germania și S.U.A. (Mihael Tatu, John Rus) își dau seama cu cine au de a face. În diversele intervale de timp, între negocierile telefonice dintre poliție și cei trei, în bancă sunt momente tensionate între atacatori, pe de-o parte, și ostateci și personalul băncii, pe de altă parte, cu imobilizarea acestora din urmă. Mai e și un viol, dar și alte momente de violență fizică, amestecate cu replici de violență verbală, într-o „supă” a găsirii, din fiecare parte, de soluții rezonabile de a ieși din situația periculoasă dată. În cadrul unei idei inspirate de ultim moment, Bush, Putin și Merkel îi trimit pe cei din bancă în... lumea viselor, cu „Dormicum”, le iau îmbrăcămintea, îmbrăcându-i în schimb cu cea a lor, într-un plan spontan de scăpare din încercuire, prin „**fuga prin tubul de ventilație și subsolul tehnic**”. Desigur, nu cu mâinile goale, ci cu banii de prin seifuri, dar și cu cei trimiși de Poliție. Aceasta fără remușcări, fiindcă „**banca e oricum asigurată și statul le dă oricum miliarde din banii noștri, ca să nu**

dea săracii faliment” și că „...**Băncile au scos tot felul de hârtii, au făcut tot felul de fonduri pe care le-au vândut pe bani buni, dar care nu aveau acoperire, într-un cuvânt au vândut aer cu preț de aur, numai să facă bani, bani și iarăși bani**” (pg.190). Pentru derutarea Poliției, Peter „**îi puse masca lui Putin lui Ion în buzunar și masca lui Bush lui Mihai în buzunar și controlă dacă în buzunarul Veturiei era masca lui Merkel**”.

În final, Peter și Karin ies la suprafață pe „**strada gării**” (mai puțin Johann, care este rănit într-o altercație cu unul dintre ostateci și rămâne în sediul băncii), ajung, nu fără peripeții, la vila lui Peter (unde părinții erau plecați), apoi la Zürich, unde, cu ajutorul unei cunoștințe, își fac pașapoarte noi. După o încercare de a pune poliția pe o pistă falsă, cu noile pașapoarte pe numele lui Peter Schiffer și Karin Schiffer, cei doi ajung, de pe aeroportul Charles de Gaulle, în orașul unde „Christos îmbrățișează orașul”, adică Rio de Janeiro. Acolo, își trăiesc viața, fără griji materiale, într-o vilă „**construită în stil colonial, așezată pe o colină a faimoasei «Atlantic beach coastline»**”, mai ales că Peter își „transferase” și niște bani, de pe calculatorul de acasă, grație cunoștințelor primite în ani de la părinții lui, care erau funcționari superiori de... bancă! De fapt, acasă, Peter „**avea tot, bani, mai puțină dragoste, afecțiune!**”

Peste ani, Peter devine Pedro, Karin devine Dona de la Hoya, e gravidă și e soția unui bancher brazilian („**Manuel de la Hoya y Alvarado, soțul meu și partenerul tău, m-a rugat.**”, pg. 274). Concitta, soția lui Pedro, este braziliancă. Fiul lor care se naște, Johann, devine Juan. (Notă de subsol – „**Brazilia nu extrădează nicio persoană, indiferent de cetățenie, indiferent de fapta comisă și indiferent de țara care cere extrădarea, dacă persoana respectivă are un copil comun cu o persoană care posedă cetățenia braziliană**”, pg. 278) Johann, partenerul lor de jaf, după o sentință de 5 ani și 4 luni, executată (Acuzatul a făcut „**uz de la începutul procesului de dreptul său de a păstra tăcerea**”), este așteptat, în secret, în America de Sud. →

RĂZVAN DUCAN

Ca un epilog, tihna și „contemplarea” trecutului: „Peter se întinse în hamac privind la cerul care începuse să aibă nuanțele de violet ce anunțau înserarea, apoi deschise albumul gros care conținea articole frumos tăiate și lipite ordonat, din ziarul «Bild», din revista «Spiegel», din «New York Times», din «Paris Match» plus alte publicații prestigioase ale lumii. Adunase cu acribie tot ce se scrisese despre acțiunea lor, începând cu aceea zi ploioasă de noiembrie. Acum știa cu siguranță că nu va ajunge niciodată un Ronald Biggs. Johann respectase înțelegerea.” (pg. 270). Peter și Karin se gândesc, în final, și la o posibilă revedere a Germaniei, fiindcă „în 10 ani totul e prescris”.

Este o poveste cu sfârșit fericit, atipică, totuși, unde nu învinge binele, ci învinge răul. Prin știința autorului, prin povestirile vieților celor trei (dar și ale unor ostateci), în planuri separate, care intersectează fericit, epicul din planul principal, cei trei spărgători, doi dintre ei foarte tineri (Peter – 18 ani, Karin – 17 ani), devin personaje, cu tot mai multe circumstanțe atenuante, până la a deveni chiar agreabile.

Acțiunea este tensionată și imprevizibilă, cititorul fiind sedus până la urmă de eroi, pe care îi transformă „mental” în eroi pozitivi, dorindu-le, cu fiecare pagină, să iasă din încurcături.

Autorul stăpânește profesionist arta dialogului și descrierii, replicile dintre personaje sunt captivante, pline de suculență, forță și, pe alocuri, umor foarte subtil: „...să ne petrecem câțiva ani buni într-o încăpere (pușcăria – n.m.) de unde cerul se vede doar în pătrățele mici” (pg. 76). Sau: „... În același moment, se auzi o voce caldă, liniștitoare, care venea din conserva de ton înregistrată special pentru cazurile de urgență: «Atențiune, atențiune, acesta este un comunicat special. Avionul se pregătește de o aterizare forțată»...” (pg. 212).

Michael Cutui-Baetu este nu numai un foarte bun psiholog, punând în „cârca” personajelor atitudini și reacții, conform profilelor psihologice pe care chiar el le-a inventat, dar este, în povestire, un mare detailist, care mă face să cred că este, în viața de

toate zilele, un practician, un mecanic priceput, în general un om cu mâini „de aur”. „Vezi”, fără efort, cinematografic, în textele lui, reprodus cu rafinament, fiecare detaliu al acțiunilor!

Autorul posedă o vastă cultură generală, fiind capabil să descrie în cele mai mici amănunte lucruri complicate, precum... modul de preparare a șampaniei (ca un adevărat... sommelier): „Descoperitorul șampaniei se spune că este Dom Perignon, pivnicerul mănăstirii Hautvillers la Eparny din Franța, care a trăit cam prin secolul XVII, adică pe la 1600...” (pg. 55), sau să vorbească cu

dezinvoltură despre pistoale: „...Da, era un CZ 75-P01, de fabricație cehă. Tipul de pistol, care a intrat în fabricație de serie în 1976, în fosta Republică Socialistă Cehoslovacă, și la ora actuală este cel mai răspândit pistol din lume (pg. 108), sau posibile „bombe de culoare în pachetele cu bani” (pg. 147), sau chiar să vorbească despre „trenul poștal Glasgow-Londra”, jefuit – precum se știe – în „furtul secolului”, din 1963.

Michael Cutui-Baetu se arată subtil și aluziv, ce denotă a fi un prozator versat, având știința scrisului: „Apoi, deodată, am văzut un punct mic roșu, care a zburat de pe viaduct, a luat o traiectorie ciudată, întâi în sus, apoi în jos și a dispărut. Un muc de țigară, m-am gândit...” (pg. 38), sau „Karin arăta cu capul spre canapeaua din celălalt colț al camerei unde, în semi întuneric, două ființe bipede formau un fel de ghem care se mișca încolo și înapoi” (pg. 64) etc. Alături de ficțiune, care este în economia romanului, grosul povestirii, autorul nu se sfiește să introducă elemente de realitate, precum evenimentele din 11 septembrie 2001, cu atacurile „Turnurilor Gemene” din

New York, sau fapta reprobabilă făcută de un concetățean de-al nostru: „...Mailat, ăsta nu e românul care a omorât-o bestial pe femeia aceea, Giovanna, în Italia?” (pg. 93).

Multe din părerile personajelor sale sunt, cred, propriile păreri: „Bandiții ăștia sunt mai răi decât pesta porcină, ăștia ne-au stricat renumele în toată lumea și, de când pot umbla prin Europa, ne-a făcut neamul de răs...” (pg. 92).

Uneori, părerile sunt mai mult decât atât, sunt adevăruri triste: „...În România au trăit două grupări mari de etnici germani... Da, nemți, o parte din ei au fost vânduți de Ceaușescu...” (pg. 28).

Nici momentele politice de dinainte de 1989 nu lipsesc: „Ion era în celula aceea, celula în care acel Vasile Arsinie, legat de un scaun, gol gol, era bătut cu un sac de nisip, din nou și din nou... – Așa trebuie să te porți cu microbii care infectează țara. ăștia vor să-i omoare pe binefăcătorii noștri, Elena și Nicolae, părinții noștri, cei care ne-au dat o bucată de pâine...”.

Titlurile capitolelor, borne de timp, sunt inspirat denumite, sugerând valoarea acestei dimensiuni în curgere, care e timpul.

Indiferent dacă sunt amintiri din țară, de dinainte sau de după Revoluția din 89, de la sârbi, din America sau din Germania, sau pur și simplu realități contemporane, autorul scrie la fel de interesant, chiar palpitant, putând fi date exemple de scriitură exemplară, de peste tot din carte.

Este, fără doar și poate, scrisul unui profesionist al romanului de gen, Michael Cutui-Baetu situându-se undeva între Haralamb Zincă și Dan Brown. Situându-se și nesituându-se, în același timp, fiindcă are o latură personală puternică, cu o amprentă a scrisului aproape de neconfundat, ceea ce-i dă originalitate și specificitate.

Dincolo de autorul atent, cu scrisul său fermecător, văd, sau mai exact, întrevăd aventurierul, omul care are mereu ceva de descoperit, în ideea de a se descoperi pe sine!

Cartea se citește ușor, și dacă o iei odată în mână nu o mai lași jos până nu o citești până la capăt.

Cred că ne aflăm în fața unui scriitor cu un Box-office foarte ridicat!

Ana Blandiana în lecturi critice

Demoni de cuvinte

Motto: „Și demonii sunt tot îngeri, dar fără aripi, astfel ei devin oameni.”

Stăteam în colțul meu mic, închis, rece cu ochii strâns închiși și simțeam cum aripile negre îmi rănesc obraji, iar râuri de sânge izvorăsc precum din inima unui munte și se preling pe buze apoi pe bărbie, picăturile oprindu-se pe podeaua de marmură albă. Corbul părea să vrea cu ardoare să-mi scoată ochii, croncănitul răsună ca un tunet, iar aripile lui ridicau în aer o tornadă infinită. Durerea mă făcea să țip însă sunetele nu existau nici în realitate, nici în mintea mea, încercam să mă apăr cu mâinile însă nu le puteam mișca, iar cu cât spiritul a început să se resemneze durerea continuă îmi părea dulce alinare și pentru o secundă am vrut să mă las prinsă în vraja ei, să-mi vând sufletul ei și să nu mă mai pot simți vinovată pentru că renunț... Am deschis ochii și m-am ridicat ca și cum aș fi reușit să iau o gură de aer în timp ce mă înecam. Respiram repede, iar picături de lacrimi amare îmi curgeau pe față, am privit în jur... lumina lunii pline îmi invadase camera și câștigase războiul cu întunericul nopții, obiectele din camera mea păreau ciudate și parcă mă priveau.

– Doar un vis... un alt vis... Până spre zorii zilei, am contemplat noaptea. Oamenii cufundați în prejudecăți cred că noaptea atrage răul, maleficul, durerea și suferința doar pentru că sunt pe tărâmul necunoscutului unde simțurile te înspăimântă însă dacă ar închide ochii, și-ar acoperi urechile și și-ar deschide sufletul spre a primi mângâierea rece a stelelor, nu și-ar mai dori decât să se bucure de desfătarea unui univers pe care nu-l pot controla. Liniștea sfântă răsună cu toată puterea ei prin trupul și sufletul tău, căci liniștea nu rănește, ci îi sperie doar pe demonii cuvintelor ce atrag în hora lor nesfârșită, sufletele slabe și inimi frânte de furie și ură. Cuvintele sunt cea mai superficială dar și cea mai simplă formă de comunicare, cea mai influențabilă, cea mai vastă dar dintre toate cea mai firavă. Muzica nu poate fi prin natura sa rea sau bună, muzica este cântecul sferelor, cântecul originar modelat și

acompaniat de cosmos, ca și pictura izvorăște din inimă și se adresează inimii, nu trece prin filtrele rațiunii ca și cuvintele și tot ce e de natură umană. Dar cuvintele se nasc rele sau bune sub aura îngerilor sau demonilor. Cuvintele nu cad asemeni frunzelor, cad asemeni cuțitelor prin tine sau pe lângă tine căci astăzi nimic din ce este bun nu contează, ci doar răul... Privesc ceasul. Iar m-am rătăcit în propriile-mi gânduri. Ridicându-mă din pat, mă simt de parcă aș încerca să merg pe apă, la fiecare pas mă pot scufunda, parcă-mi părăsesc leagănul din copilărie care mă ținea în siguranță. Îmi duc pașii aproape automatizați pe strada udă spre școală. În jurul meu se ridică un murmur asurzitor. Privesc în jur și mă întreb: oare acești oameni conștientizează că nu sunt singuri pe Pământ? Cuvintele exprimă egoismul ce izvorăște năvalnic din inimă rănind alte inimi și oferindu-le șansa să se lege în hora demonilor sau să urmeze calea plină de obstacole, aproape uitată a îngerilor. Un cuvânt... Ce e un cuvânt de fapt? Ce putere are el? Un cuvânt poate fi fals, rău, murdar și fără sentimente. De ce ne-am pune încrederea în el? De ce viața noastră ar depinde de ele? Ne lovesc fără îndurare ca și corbul din visul meu, ne fac să sângerăm, să plângem și uneori să ne dorim să renunțăm la tot. Dacă în cosmos ar fi liniște ca într-o cupolă de sticlă, oamenii nu ar mai suferi, nu ar mai avea inimile zdrobite, nu ar mai plânge, dar nici nu s-ar mai bucura, inimile nici nu ar mai tresălta de emoție și nici zâmbetele nu ar exista. Un cuvânt de încurajare, o vorba bună printre suspine, emoționantele “te iubesc” și mult așteptatul “da” sunt cuvinte angelice ce fac ca viața să merite

trăită. Un destin fără trăiri e un destin cenușiu fără suferință dar și fără fericire, iar cine a simțit iubirea știe că o secundă de dragoste compensează anii de lacrimi. Cuvintele ascund atâtea mistere, fiind întruparea tuturor stelelor ce ne vorbesc din depărtare dar despre care nu știm prea multe.

O nouă zi se încheie, iar soarele se varsă în marea albastră a orizontului, urmând același drum concentric zi după zi, vestind o nouă noapte plină de necunoscut tragic și dramatic pentru omenire, grădina paradisiului pentru mine. Așezându-mă pe o bancă din eden încerc să-mi amintesc toate unduirile buzelor subțiri în încercarea de a controla viața, de a oferi și de a primi trăiri. Încercarea e zadarnică, căci nimeni nu poate număra toate picăturile de ploaie dintr-o furtună, razele de soare dintr-un asfințit sau firele de nisip dintr-un deșert, astfel cuvintele sunt plate, fără însemnătate, fără importanță, dacă în spatele lor nu există emoția sinceră și pură. Cuvintele se uită, trec prin noi și peste noi, căci sunetele sunt primitive, simple și răsună din abundență ca un infinit de stele, ca nesfârșirea universului într-o lume deja prea plină. În liniștea nopții meditam asupra zilei ce tocmai a trecut, iar în lumea irealului ne conturăm scenari, iar ca pe scena unui teatru jucăm duble ale clipelor pe care am dori să le schimbăm sau doar să le retrăim, avându-i pe îngeri ca spectatori critici, asigurându-se că de data asta facem ceea ce trebuie, însă care ne limitează intensitatea sentimentelor pentru a ne dori să ne mai trezim când soarele își reia tronul în înaltul cerului. Dar demoni, îngeri sau simpli oameni gravităm într-o lume de neînțeles, ne pierdem în cuvinte și în ceea ce ne înconjoară, bucurându-ne de tot ceea ce ne face fericiți, dar haideti, în viața asta scurtă și fragilă, să nu lăsăm demonii cuvintelor să ne umbrească sufletul și să ne atragă în hora lor vicioasă, înnegriindu-ne zâmbetele și capturându-ne sufletele în cuștile lor mici în care lumina, iertarea și înțelegerea față de semenii nu pot pătrunde.

DANIELA ELENA ENE

Clasa a X-a Colegiul Național „Ion Minulescu” Slatina

Prof. coord. Albu Mari

ESENȚA UNEI VIEȚI

(III)

L-am invitat pe Ștefan Teodorescu la noi, la Lugano. A fost ceva spontan și de mare curaj, dar el a acceptat. Telefona des și întreba: „Pot să apar la curs?” Cursul meu era la Zürich, ne întâlneam la gară, el venind de la Stuttgart, fiind pensionar și liber... Dar ce-i putea oferi bietul meu curs? Mai târziu am aflat că la Stuttgart, unde predase filozofia, era „mediocritate”, nu avea cu cine „consuna”.

Ștefan Teodorescu nu a scris decât o carte în tinerețe, premiată de Tudor Vianu: *Spre un nou umanism*. El a murit în casa lui, căzând pe scară. George Vulturescu, directorul revistei *Poesis* din Satu Mare, m-a rugat să scriu despre „ontomorfologia” lui, organizând un colocviu, cu mult succes, cu multe flori...

Dar aveam și un text, din Göttingen, dictat la Lugano. Căci Ștefan Teodorescu plecase de timpuriu în Germania, unde a mai frecventat vreo șase universități, citind, la șase dimineața, în metrou, pe Kant.

Și iată acum acest memorabil pasaj dictat, și care îi caracterizează viața întreagă. E vorba de o povestire citită în timpul studenției sale la București, și care: „m-a zguduit într-atât, încât mi-a provocat o imensă nostalgie de atmosfera științifică germană, o sinteză între erudiția exegetică, titanică, și apolinicul mediteranean. Acest contrast prodigios m-a atras și m-a decis să plec la Göttingen, căci acolo se manifestau, în forța lor, adevăratele evenimente pentru mine”.

Am găsit și un adevărat portret al lui Ștefan Teodorescu la Nietzsche: e vorba de un om viguros și de vastă cultură care-l face să fie „mai presus de un rege”.

*

O figură frumoasă în viața mea a fost scriitorul Paul Anghel, autorul ciclului *Zăpezile de acum un veac*. El mi-a trimis ultimul volum din 1988, *Leșirea la mare*, cu războiul Independenței. Evocarea era urmată de defilarea sub Arcul de Triumf a dorobanților (marele mutilat fiind primul. A urmat coloana răniților, în timp ce la tribună erau generalul Cernat ca și demnitarii științei: Maiorescu și Hasdeu. Iată parte din dialogul lor:

„Maiorescu: – Istoria e un abuz, în opinia dumatăle!

Hasdeu: – Istoria e pathos, am răspuns și o repet!

Și Domnul de la *Timpul* e copios reprezentat. Ce a publicat? întreabă prefectul, și i se răspunde:

– «Domnul de la *Timpul*» n-a publicat până acum decât vreo zece poezii. Hotărât, nu-i poet, n-are facilitatea de a scrie precum Alecsandri.

– Ce studii are? Are studii incomplete (Viena și Berlin), școală nemțească – nu franțuzească, nici grecească, precum cândva la noi...”

„Între timp, sub Arcul de Triumf parada continua: soldații defilau, apoi ambulanțele – suedează, britanică, germană, spaniolă... Dar intrarea câinilor chiar că a produs o mare senzație! Aplauzele s-au terminat în urale, iar fanfara a abordat «pentru patrupeze», un marș patetic. Dar

câinii s-au simțit interesați și n-au întors ochii spre tribună și nici nu au fâlfâit din cozi.”

Arta lui Paul Anghel e de un deliciu superior, un fel de comic poetic care era natural firii lui. E același și în scrisorile pe care le primeam. Cum poșta sub comuniști, cenzurată, era exasperantă prin întârzieri, Paul Anghel și aici transforma faptele brute într-o viziune lui specifică, fără deformări, ci cu o poetizare care încânta sufletul: că pe timpul Domnului de la „Timpul” alfabetul Morse îi comunica depeșele din toată lumea instantaneu! Și combina un fapt plauzibil și probabil iar cu o găsim fabuloasă a sa: „Până și o scrisoare din lună ajunge în 7 zile și ceva!”...

Ce imensă bucurie era prietenia cu Paul Anghel! Marinarul său Nae dispărea pentru mult timp ca în fundul oceanelor (era ideea personală a lui Paul Anghel când reîncepea lucrul la ciclul lui al Zăpezilor). Dar Moș Tache, care ținea brutărie, spune într-o zi băiatului: „Hai să facem o muiere mare”. Și de Cășlegi, o noapte întreagă s-au canonit s-o frământă, pe când cuptorul „ardea ca-n iad”. Căci avea și o mărime neobișnuită, dar femeia din aluat de cozonac a ieșit frumoasă. I-au pus și migdale și stafide și a împrăștiat semințe de mac, iar pe sprâncene praf de scortșoară. Și Nașu îi spune băiatului: „După ce o coacem, o mâncăm. Nu mai dăm la nimeni. E muierea noastră! Dar „Baba” era geloasă pe „împielitată”: „– Ce-ai dichisit-o așa? Și dimineața, femeia de cozonac nu mai era! Baba a rupt-o în bucăți, caldă încă, și a dat-o săracilor. Ea nu avea cum să înțeleagă un vis așa de frumos!”

Paul Anghel era prietenul lui Edgar Papu. Și amândoi au murit la o mică distanță. Pentru mine a fost o nespusă durere.

Paul Anghel nu mai era. El rămâne în neuitare, și-mi evoc minunatele lui scene imaginare, ca și cu căpitanul Căpățâna pe care voia „să mi-l prezinte”, și-l vedea cum mă salută militărește – când în realitate el nu exista în carte, ci doar în viziunea lui. Și încă ceva: nu pot vedea o salcie într-o grădină fără să „văd” acea ramură – ba chiar salcia „întreagă” ce-mi trimitea Paul Anghel spre a mă saluta. Vedeam salcia zburând prin văzduh...

Și când Paul Anghel n-a mai fost, am simțit un gol imens. Am pus toate plicurile lui pe masa mea, cu acele timbre minunate cu Hasdeu, „de pus la butonieră”, cum spunea, și am simțit acel teribil gol...

Bietul nostru suflet, cu ale lui „intensități”, cum spune poetul argentinian Borges. Mă gândesc ca la o „salvare” la acele 80 de mii de zâne ce circulă prin univers, și care ne „ating” o clipă! O, dacă și Paul Anghel putea fi „atins” o clipă, căci el, în scrisul lui, căuta acel sunet „primordial”, dar nu rămânea decât la punctul zero...

I-am trimis și o căciulă caldă, de blană. El aștepta primii fulgi ca s-o pună și s-o întoarce spre Viganello...

*

Ajung la cel mai mare prieten din câți mi-a dat viața vreodată. Este medic și poet, dar și filozof al literaturii și artei, precum și traducător al mării lirici universale – Khayyam, Hafiz, Tagore, Rilke, Leopardi, Hölderlin, →

SVETLANA PALEOLOGU MATTA

Baudelaire, Montale, Mallarmé, Keats.... El însuși fiind un mare poet. Este George Popa.

L-am cunoscut primind din senin o carte de-a sa, *Eminescu sau dincolo de absolut*. Nu citisem nimic mai frumos despre Poet! Apoi îmi trimite *Studii de literatură comparată, Trei fețe ale sublimului – Shakespeare, Hölderlin, Tagore, Meditații asupra liricii universale Metafora...* Dau doar câteva indicii, căci George Popa a scris imens, 46 de cărți, dintre care 10 de medicină. Iar opera poetică e reunită în volumul *Cântec infinit*, ed. Princeps, Iași, 2011.

Cine este George Popa? Este „oaspetele luminii”, „straniul pelerin”, și este, după o vorbă a lui Nietzsche, „*Nur Narr, nur Dichter*”. Căci care e „măsura” cuvântului său? – Este drumul de la cuvânt la stele! Drumul îl face poetul o singură dată și apoi nici el nu-l mai poate reface.

Tot ce e „de rând” îl sfășie pe George Popa, el rămâne nevindecă. Doar nufărul său albastru îl poate ajuta, căci el este „hrănit de văi lactee” și „s’aprinde-n lac tot mai cerește”...

George Popa scrie cărți cu o amplexare a liniilor de forță și cu o profunzime ce i-o întrevăzuse mama lui, „sanctisimă” pentru el, care spunea: „Copilul acesta e prea profund” și se alarma. Căci într-adevăr poetul George Popa trăiește într-un pur extaz, intransmisibil, fiind ca „suflul orhideei”... Exotica floare și „Grădinile ideii” sunt pentru poet „pulberea de stele”, căci el scrie în cheia *transposibilului*. E propriul său concept creat în adolescență – această vârstă a harului și a absolutului, căci ea urcă „mai sus și mai în afară”. Și e trăirea unui prezent etern.

Este dificil de scris adecvat despre George Popa, doar el singur se descrie prin „răsfrângeri” și „replăsmuirii de sensuri”. În ele întâlnim și ale sale „melancolii de aur” ca și „melancolii albastre”. Și uneori chiar lacrimile sale de „onix”, „lacrimi grele de pe Styx”.

*

În 2012 am scris cartea *George Popa in extasis mentis*. George Popa este o personalitate foarte specială, izolată, meditativă. Profunzimea și forța gândirii se îmbină, la el, cu un imens har poetic. E marele meu Prieten, printr-o consonanță ca și legendară. Pe lângă *Cântul infinit* cu volumele lui de poeme reunite, el îmi trimite din poeziile lui recente, nepublicate. De pildă, sonetul *Iluminata lectură*, în care se îmbină poetul, poemul și cititorul vizionar, triadă eterică devenind o adiere în Divinitate: *Rază cu rază / Când se-ntălnesc / Înaripează / Gândul ceresc. // Suflul de îngeri / Din verb ales / Poartă-n răsfrângeri / Sfânt înțeles. // Noua lumină – / Gând, tu și eu / Pur ne îmbină – // Lumina vie / Din noi ne adie / În Dumnezeu.*

L-am cunoscut pe profesorul medic și poet George Popa foarte târziu. „De ce așa de târziu?” repeta el. Deși aflați la o mare distanță, el la Iași, eu la Lugano, mi se părea că e un vecin pe undeva... Căci o consonanță – stelară, legendară? – era prezentă în tot. El mi-a trimis acea carte despre Eminescu care m-a uimit. Nu semăna cu niciuna scrise despre Poet. Și multe alte cărți pe care mi le trimitea, sunt de o puternică gândire și de o expresie de mare frumusețe care îi venea spontan, ca un „dictat”. E multă magie și filozofie în toate textele lui. Dar harul lui liric este un suflu rar – precum în *Tristețea lui Orfeu: Am să dansez pentru arcul pleoapelor și al cerului, / am să*

dansez pentru mâna pură a Prințului, / dar am să plâng pentru că ați vânat păsări albastre // Am să dansez pentru perfecțiunea absurdă a cercului, / am să dansez pentru albul dezarmat al sânilor, / dar am să plâng pentru că ați ucis cristalele. // Am să dansez pentru că m-ați sângerat / și a țâșnit lumină, și iată ce frumoși v-ați făcut! / Dar am să plâng pentru că ați vânat îngeri. // Scoateți-mi ochii să un mai pot plânga. / Dar lăsați-mă să dansez / – să dansez pentru fața măhnită a Prințului.

Poemul lui George Popa e orfic prin excelență. Sângerarea inițiată și transfigurarea ei sunt puternic marcate... „și ce frumoși v-ați făcut!” Venind din Tracia în vechea Eladă, Orfeu introduce în Grecia ideea de nemurire. Credința orfică, ascetică, era puternic spiritualizată, străină psihismelor inferioare. Un poem „gotic” în plină natură constituie versurile care glorifică viața: *Silfii luminii / Aprind eterul / Munții, afinii / Zbor minții ceru-l // Invocă Lerul / Irișii, crinii – / Ne-mbracă ceru-n / Haine nevinii. // ...Crug pe altare / Versu-mi rămăie / În ne-uitare.*

Asemenea versuri în imagini ale crinilor, nevinii și luminii urcă spre o sacralizare a vieții prin hierofania neuitării. Ne-uitarea este pentru George Popa esența Prieteniei. Ea leagă oamenii sufletește și cosmic, prin oglinzile lor cerești.

Recenta mea carte – *George Popa in extasis mentis*, 2012, ilustrează lirica sa. Dar mi-au sosit acum ultimele lui „dicteuri” care sunt niște minuni – s-ar spune chiar că ele anunță un alt început, diferit, într-o mai esențială gândire și prospețime. Iată *Meditațiile la umbra unei perle: La umbra unei perle / Sta meditând un sfânt: / Cum a aprins lumina / Fărâma de pământ? // Cum magic rana cheamă / Duhul desăvârșirii, / Cum temnița fluidă / Zbor dă nemărginirii? // Neavând răspuns, el află / În pură-i contemplare, / Că întrebarea-n sine / Este transfigurare.*

Cele mai recente poezii ale lui George Popa sunt din ce în ce mai sublimite prin încărcătura lor gnomică. Vom da două exemple esențiale. Astfel, el consideră că în ființa umană există *trei entități*: eul, arheul și sinele: *Sunt trei ființe-n tine: micul eu / Cel de serviciu-n lume, sclavul ei. / Apoi esența ta umană – un arheu / Cu nimeni altu-asemeni printre cei / Născuți vreodată-n lut. Dar peste ei / E sinele – lăuntric dumnezeu...*

Pe de altă parte, există *trei infinituri*: cel din afară, potențial cognoscibil, cel din sufletul nostru care rămâne un mister, și infinitul eteric creat de muzică, prin care sinele nostru se poate elibera în a treia stare, acel *transposibil*, concept al eliberării ultime, străfulgerare din adolescența lui George Popa: *Pe câtă nesfârșire e-n afară, / Mult mai adâncă este cea din tine. / În jur cărări avem și avem scară, / Ci-abisu-n noi mereu se-afundă-n sine. / ...Dar inimi orfice-n transmندی clipe / Suflu-l primesc al tainei infinite / Și inimilor noastre pun aripe / De cânt – și magic devin negrăite, / Din verb eliberate și tipare – / Doar unde pure – în a Treia Stare.*

George Popa are o incitantă concepție, conform căreia energiile noastre spirituale se fructifică – nu știm unde și nu știm când – în univers, creând stări sufletești superioare, un destin astral sau poate chiar un geniu. Cu atât mai mult, afirmă el, un geniu poate contribui la nașterea altui geniu. Ca atare, transmiterea acestor efluvii ale inimii, ale minții și rodirea lor constituie o formă de nemurire. Din cele mai sublime.

DESCÂNTEC DE TOAMNĂ

hialin – lin pe
lin – și dogoare și
venin

craiul Mască – scorburi
cască – pentru corbi și
pentru iască

foc și vin – crin
divin – salamandra să
trăiască

frați uitați – cruciați
voi luminile cruțați
le-nălțați – până unde
nu le-ajunge – vreo
jivină omenească

dăntuiți – deslușiți
la ospete să poștiți
pe-ascunși regi să
miluiți

numai zâne – maici
albine – să trimiteți după
mine: drepti în grai
magii crai – de pe lună
în alai – ne-aduc aurul
mălai

băsmuiți – și citiți
soarta-n stele o
pitiți

OTRAVA RAIULUI

și-a semănat chiar Dumnezeu grădina
cu vii havuze de amărăciune
din care – însetați – sorb îngerii
lumina
crezând că-i un nou foc de rugăciune

dar aripile li se zbat agonice
și-și uită firea vastă – dumnezeie:
cucuta frângerii își face-ncet lucrarea
și îngerii simt miros de femeie

JOACĂ DE ÎNGERI

la cină – Dumnezeu zahăr le-a-
mpărțit
îngerilor: în zvăpăiată
joacă – ei alb zahărul l-au împrăștiat
– dulce viscolire
a iernat – peste pomii pământului

stau în mijlocul lumii – ca-n
mijlocul unui tort de nuntă – în care
urmează lumânările să se-aprindă

mirii să intre-n colindă
somonoroși – îngerii s-au dus
la culcare: să strângă – de pe mese
Sărbătoarea – nu se știe cine va avea
grija
rigoarea

fierbinte – afundat cu genunchii-n
visul zăpezii
mă rog să nu apară
de nicăieri – servitorii – nici
zorii

e-atâta parfum cald – în plin frigul
minunii: alaiuri – crai și crăieșe de
abur – zăbovesc
sporovăiesc – prin somn și haruri –
la fântâna
sticlindelor daruri

MADRIGAL NEBUN

cu madrigale zemuri tieluite
am descântat timpane biciuite
și din șederi de zâne la pârleazuri
am născocit cuvintele cu nazuri

livide vinuri din cerneluri rare
le-am petrecut alaiuri funerare
până la bazilica din bordeluri
unde vă-mpărtășeați cu fel de feluri

acolo-n raiuri vă-arătați burtica
de-am tot crezut-o noi că-i bazilica:
v-ați tot jucat albina și potirul
până ieșitu-v-a pe nară mirul

tremurături de coarde afectate
le-am pus în leacurile-amestecate
și-am dat pe gât vecia – o cinzeacă
pe când Sfinția-Voastră se dezbracă

nu vreau să iau vecia drept găoază
să trag pe limba Slutei hat și brazdă:
un crin voi să-mi înfig drept în buric
să scap de hazul vostru și de frig

n-aveți decât să vă crăpați la noadă
să-mi năpustiți ispite și iscoadă –
eu iscălesc tot cum am apucat:
Nebunul Vesel – cu nimic spurcat

LINȘAȚI AMĂRĂCIUNEA

linșați amărăciunea – în lanțuri cu
năierul
iubirii dezlănate i-a tot crescut
deverul
hrăniți cu arabescuri reptilele tăcerii
incendiu izbucni-va – și iată
Cavalerii

nu puneți preț pe vorbe – și nici pe
legănare
în danțul fără preget sălțați și stea –
și zare
prin iarba de pe limbă vânați doar
inorogul
vădiți în piața Lunii pe zâmbăreț
ologul

disprețuiți leșia distanțelor de-oceane
și prindeți cărdășie cu iederi și liane:
suiți-vă pe scripeți – voi arlechini de
varuri
și veți visa beția cu raze și cu jaruri

aprinde carnavalluri – concediază
valuri
întreabă-te-n înalturi ce sunt acele
maluri
vei ridica mamuții pe umărul tău
drept –
dar nu-ntreba de nimeni – nebunule-
nțelept

CABARET DE TOAMNĂ

nu-mi mai vorbiți de rostul serii
când își plâng toamnei soarta merii
când crengile imploră vidul
și cerul își vârstă ridul

trec prin lumini comedianții
paiațe se contorsionează
și între bezne hibernează
de-a valma – silfi și elefanții

iubita-mi verde și solzoasă
s-a încâlcit în apa groasă
spre mine s-a târât – sfioasă
despică-și limba – somnoroasă

trec prin lumini comedianții
ne-a înecat valul cortinii
își scuipă-n gură vechi amanții
și cad prin trapă arlechinii

nu-mi mai vorbiți de rostul serii
când măștile se dedau cerii
și se închide cabaretul
strivind în ușă tot libretul

ADRIAN BOTEZ

DOCUMENTELE CONTINUITĂȚII

Convorbiri duhovnicești

cu Î.P.S. Ioan Selejan

Arhiepiscopul Munților

„Pe Cruce, Hristos scrie ecuația celei mai mari iubiri: Eu sunt tu” (I)

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte Arhiepiscop Ioan, vă rog să ne opriți asupra înțeleșurilor Pastoralii pe care ați transmis-o în parohiile Eparhiei Covasnei și Harghitei, cu ocazia marii Sărbători a Învierii Domnului, din acest an, 2013, an omagial al Sfinților Împărați Constantin și Elena. Ați așezat drept motto cuvintele: „*Bucurați-vă pururea întru Domnul!* / *Și iarăși zic: Bucurați-vă!*” (Filipeni 4, 4) Ce anume semnifică?

Î.P.S. Ioan: Aceasta este vestea cea bună pe care ne-au adus-o doi îngeri care străjuiau mormântul gol și giulgiurile zăcând. La Mormânt, s-au întâlnit, în acel moment, Creatorul cu îngerii și cu omul înlăcrimat. Hristos dialoghează cu lacrimile omului: „Zis-a ei Iisus: Femeie, de ce plângi? Pe cine cauți?” (Ioan 20,15).

L.C.: Prin urmare, „omul înlăcrimat” este una dintre femeile mironosițe. Ei i s-au pus întrebările.

Î.P.S. Ioan: Da, acestea sunt două întrebări existențiale la care trebuia dat un răspuns. Mironosița L-a căutat pe Hristos în mormânt. Îngerii o întreabă și ei: „Femeie, de ce plângi? Pe cine cauți?” (Ioan 20, 13). Iată, ea a venit la mormânt cu miresme să ungă trupul lui Iisus, dar nu L-a aflat. Se pune firesc întrebarea: Unde era Hristos? Unde era Învățătorul pe Care Îl urmărea până în urmă cu trei zile? Oare S-a ascuns Hristos de îndurerata Sa Maică, de Apostoli, de ucenicii Săi, de femeile mironosițe, de orbii cărora le-a dat vederea, de cei uscați pe care i-a vindecat, de cei ce L-au iubit?! Oare Se ascunde Hristos de noi ca să nu-L găsim?! A părăsit oare Hristos lumea?! Nu! Dar unde L-a găsit totuși mironosița?

L.C.: Ați spus că mironosița L-a găsit printre lacrimi, ceea ce recunosc că pe mine m-a mirat foarte mult, până am reușit să înțeleg.

Î.P.S. Ioan: Printre lacrimi! Iată unde Se ascunde și azi Hristos de noi! Lacrima este primul rod al omului. Adam, când a fost izgonit din Rai, a plâns, a lăcrimat. Dumnezeu este izvorul vieții, iar de atunci, **omul, prin har, devine izvorul lacrimilor**. O stâncă, decât să lăcrimeze, mai bine crapă. Omului, însă, Dumnezeu i-a dat darul lacrimilor, așa cum i-a dat trandafirului, pe lângă frumusețe, și spinii durerii. Omul, din starea lui paradisiacă, a ajuns un trandafir trist.

M-am întâlnit și eu cu Hristos, într-o zi, pe cărările pământului și m-a întrebat: fiule, de ce nu plângi și de ce nu Mă cauți? Și I-am zis: Doamne, oare pe mine m-ai plămădit din stâncă și nu pot lăcrima?! Doamne, mai frământă-mă o dată, dar, Te rog, pune într-a mea țărână și o picătură din scumpul Tău Sânge ce l-ai vărsat pe Crucea Golgotei, ca să pot plânge și eu și ca să Te pot căuta!

L.C.: Deci ar fi necesar să ne rugăm lui Dumnezeu să ne dăruiască lacrimile mironosiței.

Î.P.S. Ioan: Să zicem: Doamne, caută-ne Tu și dă-ne

Î.P.S. Selejan, în holul Arhiepiscopiei Harghitei și Covasnei, din Miercurea Ciuc

darul lacrimilor pe care l-ai dat mironosiței! Pământul este paradisul unde a venit Hristos să Se răstignească pentru mine. Când a pățit și S-a jertfit Hristos pentru noi, la Ierusalim era primăvară, era timpul când oamenii își sădeau un pom în grădină. Venind la a Sa Patimă de bunăvoie, Hristos dorea să-și sădească și El un pom, dar neavând grădină, S-a dus să-l sădească pe stânca Golgotei. Doar acolo mai era un loc și pentru El. Pomul pe care l-a sădit Hristos era pomul Crucii. Acel pom Îl va rodi pe Hristos Euharistic. Din roada acestui pom, ne cheamă Hristos, la fiecare Sfântă Liturghie, să gustăm, ca să nu mai murim niciodată. Pomul din care gustase Adam în Rai s-a uscat. Hristos, însă, a sădit, pe Golgota, Pomul Vieții, Pomul Crucii, pomul iubirii divine. Acesta nu mai este pomul oprit: „Din toți pomii din Rai poți să mănânci, iar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci, în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit!” (Facere 2, 16-17), ci pomul chemării tale la care să vii, din care să te hrănești și la umbra căruia să te odihnești în pacea lui Hristos. Întinde-ți brațul și frânge și tu din Rodul Crucii. Pe Golgota au fost sădite trei cruci, dar nu în numele Treimii, ci al urii, al răzbunării.

Hristos, pe Cruce, Și-a întins brațele unei lumi întregi pe care o iubea, căci era a Sa creație. Dar nimeni n-a venit, nimeni n-a răspuns iubirii Sale, decât un tâlhar. Tâlharului de-a dreapta nu i-a fost rușine să dea mâna cu Hristos, deși era însângărată și pe cap avea o cunună de spini. Tâlharul de-a stânga și-a zis în sine: „Să dau eu mâna cu Osânditul”? Și apoi inima lui se făcu stâncă.

L.C.: Putem spune că dacă femeia mironosiță L-a găsit pe Hristos printre lacrimi, tâlharul din dreapta Lui L-a găsit pe Hristos pe Cruce.

Î.P.S. Ioan: Trebuie accentuat că tâlharul n-a avut ca prioritate, în acel moment al vieții sale, ca cineva să vină să-i scoată cuiele din mâini și din picioare și să-i lege rănilor, ci dorința sa arzătoare era ca Hristos să-l pomenească în Împărăția Sa. Dorea să dobândească și el Împărăția lui Hristos. El nu se îndoiește nicio clipă că Hristos ar fi Împăratul Cerului, chiar dacă acum, era ca și el, pe același tron al Crucii, deși nu purta coroană de aur, ci de spini. „Și zicea lui Iisus: Pomenește-mă, Doamne, când vei veni întru împărăția Ta. Și Iisus i-a zis: Adevărat grăiesc ție, astăzi vei fi cu Mine în Rai.” (Luca 23, 42-43). Sunt azi mulți oameni care mor fără speranță. Tâlharul credea totuși că este o ființă eternă. Câtă liniște pe fața →

A consemnat LUMINIȚA CORNEA

Stăruind vei dobândi

Dumnezeu va da viață veșnică celor ce, prin stăruință în bine, caută slava, cinstea și nemurirea. (Rom. 2,7)

Potrivit învățaturii noastre de credință, stăruința în bine este o virtute care constă în străduința de a păzi poruncile lui Dumnezeu, în rugăciune și în împărtășirea cu Sfintele Taine ale Bisericii. A stăruii înseamnă a insista în mod repetat. Substantivul „stăruință” este întâlnit în câteva rânduri în Noul Testament și anume la „**stăruința în rugăciune**” (F.A. 25,2), la „**stăruința în bine**” (Rom. 2,7), la „**stăruința în priveghere**” (Efes. 6,18), la „**stăruința în alergarea cea duhovnicească**” (Rom. 12:1). Verbul „a stăruii” este de asemenea întâlnit în Noul Testament: „**a stăruii în rugăciune**” (Col. 4, 2), „**a stăruii în voia Lui Dumnezeu**” (Col. 4,12), „**a stăruii în dragostea frățească**” (Evr. 13:1).

Sfântul Nicolae Velimirovici spune că viața de toate zilele ne învață stăruința. Ostașul stăruitor câștigă băătălia; meseriașul stăruitor își desăvârșește îndemânarea; preotul stăruitor își aduce pe calea cea dreaptă enoriașii; un rugător ajunge, prin stăruință, la sfințenie; un artist stăruitor arată frumusețea lumii; un savant stăruitor descoperă legile firii. Nu este zi lăsată de bunul Dumnezeu în care să nu ni se amintească, câta nevoie este de stăruință în orice lucru. Stăruința este singura faptă

bună de care nu se îndoiește nimeni, pe care o recomandă oricine.

Uneori omul face binele în nădejdea unei recompense, fie pentru iertarea păcatelor, fie pentru că așa spune legea. Însă noi credem că facerea de bine trebuie să fie un lucru firesc, fără nădejdea unei recompense de vreun fel, ca în povestirea următoare:

„Odată, la Sfântul Ioan cel milostiv, Patriarhul Alexandriei, a venit un dregător bogat și a reușit să vadă patul sfântului, care era acoperit cu o pătură proastă. După ce s-a întors acasă, dregătorul i-a trimis Patriarhului o pătură care costa mulți bani, rugându-l să se învelescă cu ea. Nevrând să-l jignească pe dregător, Patriarhul a luat pătura și s-a învelit cu ea, o singură noapte, zicându-și: «Vai, ție, ticăloase Ioane, că te învelești cu pătură de mult preț, pe când frații lui Hristos – săracii – îngheață de ger! Câți oameni nu înnoptează fără adăpost împotriva vântului și a frigului, neavând decât o amărâtă de rogojină sau niște zdrențe! Nu, ticăloase Ioane, ducând asemenea viață nu vei primi Împărăția cea veșnică, ci vei auzi la fel ca bogatul din Evanghelie: *tu ai*

primit cele bune ale tale în viața ta, pe când săracii – cele rele» (Lc.16, 25). Și îndată ce s-a făcut ziua, sfântul a trimis pătura spre vânzare la târg, ca din prețul ei să cumpere haine pentru săraci. Pe când se vindea însă pătura, s-a întâmplat să treacă pe acolo dregătorul care i-o dăruise sfântului. Văzând că e pusă în vânzare, a cumpărat-o și i-a trimis-o lui Ioan iarăși, rugându-l să se acopere cu ea chiar el. Luând pătura, sfântul a trimis-o iarăși la târg să fie vândută. Dregătorul, văzând că pătura este pusă în vânzare din nou, a cumpărat-o a doua oară și i-a trimis-o lui Ioan cu rugămintea să se învelescă chiar el cu ea. Ioan a trimis pătura la vânzare și a treia oară, dar dregătorul, cumpărând-o iar, a trimis-o la Ioan. După aceasta, Ioan a poruncit să i se spună dregătorului: «Să vedem care dintre noi va obosi cel dintâi: eu s-o vând sau tu s-o cumperi și să mi-o dai din nou?» Astfel, Sfântul Ioan a dobândit de la dregătorul acela mult aur, pe care l-a și împărțit săracilor” (sursa: „Ortodoxia și problema banilor”, din cartea „Școala evlaviei”, Editura Sophia, București, 2010).

Datoria fiecăruia dintre noi este să ducem o viață după voia lui Dumnezeu și să-i ajutăm pe cei din jurul nostru să ducă o viață creștinească, spre folosul lor sufletesc. Să-i ajutăm pe semenii noștri, mai ales că mulți dintre ei au uitat că mai au și suflet și că viața nu se oprește pe pământ, în cimitir, ci continuă în veșnicie.

**PR. DR. NICOLAE
GHEORGHE ȘINCAN**

→tâlharului! Câtă bucurie a fost apoi în inima lui, când Hristos i-a spus: „Astăzi vei fi cu Mine în Rai!” (Luca 23, 42-43). Golgota se află la o margine de lume, unde se mai poate auzi și azi suspinul Crucii. Golgota spune lumii întregi drama prin care Hristos a mântuit lumea. Hristos, pe Cruce, Se aduce pe Sine Jertfă Tatălui pentru noi, pentru iertarea noastră, pentru mântuirea noastră. Unul din tâlhari se mântuiește pe cruce, iar celălalt cade pe cruce, așa cum a căzut Adam în Rai.

L.C.: Este clar că trebuie să luăm exemplul de la tâlharul care s-a mântuit pe cruce. Ori trebuie să medităm la comportarea amândorura?

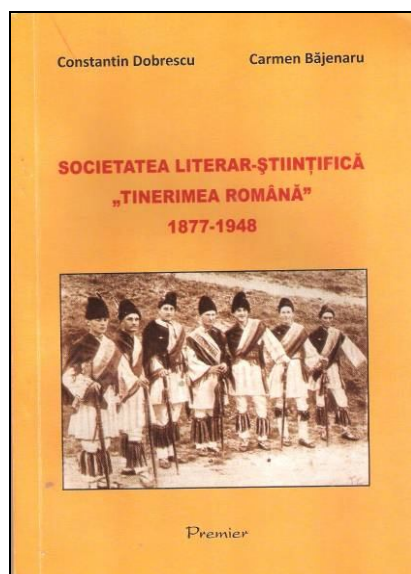
Î.P.S. Ioan: Suntem toți botezați în numele Sfintei Treimi și venim la sfânta biserică. Să luăm aminte la tâlharul care s-a mântuit pe cruce și la cel care a căzut pe cruce. Să nu cădem și noi din Biserică, ci prin ea să dobândim Împărăția lui Hristos Cel Înviat. În Săptămâna Patimilor, la Ierusalim, mulțime de credincioși au mers în duh de rugăciune și

pocăință pe **Drumul Crucii**: de la Pretoriu până la Golgota. Așa a rămas în tradiția ierusalimiteană denumirea acestui ultim drum pe care l-a făcut Hristos pe pământ. Dar i-am mai putea spune și **drumul iubirii**, căci pe acest drum Și-a arătat Fiul lui Dumnezeu – Hristos – iubirea Sa față de lume. Până unde merge iubirea Sa față de noi?! Până la Răstignire!

De azi, timpul nu mai poate stănge veșnicia, nu mai poate stinge iubirea lui Dumnezeu. Așa cum a fost semănat în mormânt de Iosif din Arimatea și apoi a înviat, prin Jertfa Sa, Hristos ne-a semănat și pe noi în veșnicie. De azi, moartea a fost scoasă afară din infinit, iar noi murim înviind în Hristos. Pe cruce, tâlharul a fost condamnat la moarte. Hristos, însă, îl condamnă la veșnicie și îl exilează în iubirea Sa.

Pe Cruce, Hristos scrie ecuația celei mai mari iubiri: „Eu” sunt „tu” – adică Eu Mă jertfesc până la moarte pentru tine. Când voi fi și eu „tu”?! Când vom trece de la egocentrism la altruism?! Când vom trece de la heliocentrism la hristocentrism, de la egoism la iubire?!

Tinerimea de elită a României

Apărută la Editura Premier din Ploiești, în anul 2013, cartea **Societatea Literar Științifică „Tinerimea Română” 1877-1948** scoate la lumină cele mai importante și pline de substanță activități ale societății. Bazată pe un complex material bibliografic, fiind prima sinteză despre această societate, lucrarea face o prezentare de început a scopului acesteia, care și-a găsit întinderea până la Ulmenii Maramureșului. Cel mai de seamă reprezentant de aici, a fost Florian Ulmeanu, pe atunci student la medicină, apoi doctor docent și, mai apoi, promotorul medicinei sportive moderne, cu teza de doctorat în medicina sportivă, apreciată cu calificativul TRES HONORABLE, primind și premiul Boullard din partea Academiei de Medicină a Franței. De asemenea, fondator al Societății de Medicina Culturii Fizice și membru în Comitetul de redacție al revistei „Buletinul Societății Medicale de Educație Fizică” și, mai apoi, membru post mortem al Academiei de Științe Medicale din România. Este întemeietorul societății culturale „Tinerimea din Ulmeni” (1923-1939) care, prin activitatea bogată și diversificată pe care a desfășurat-o, a înscris o pagină luminoasă în trecutul mișcării de emancipare culturală, social-economică și sportivă a satelor de pe Valea Someșului, din raza de acțiune a societății făcând parte cincisprezece

localități: Ulmeni, Tohat, Chelița, Țicău, Arduzel, Mânău, Someș-Uileac, Sălsig, Gârdani, Asuaju de Sus, Asuaju de Jos, Ariniș, Vicea, Băsești și Benesat. Din aceeași instituție, a făcut parte și Emil Gavriș, marele interpret, compozitor și dirijor, violonist de seamă, de obârșie din Chelița, licențiat în drept al Universității „Regele al Carol II-lea” din Cernăuți.

Aici, membrii societății au trecut la organizarea unor manifestări de amploare, prima având loc în 1931, de Sfântul Petru, și a fost rezervată sărbătoririi poetului Petre Dulfu la Tohat, cu ocazia împlinirii vârstei de 75 de ani. În afara sătenilor veniți din peste cincisprezece comune, au participat o serie de personalități din județ și din țară, dintre care amintim pe Emil Bran, Elena Pop Hossu-Longin, președinte de onoare al societății, Leontin Ghergariu, Gheorghe Mătieșanu, prefectul județului Sălaj, Petru Bran și alții. Cu această ocazie, s-a dezvelit monumentul poetului Petre Dulfu, cu sprijinul Despărțământului Zalău al Astei. O altă manifestare de amploare a fost sfințirea Monumentului Eroilor, care a avut loc în anul 1933, la Ulmeni, o sărbătoare patriotică și românească vibrantă, la care au participat mii de cetățeni. O parte dintre serbările culturale de amploare, cu program complex, au fost organizate de societate în colaborare cu Astra. O astfel de manifestare a avut loc la 26 aprilie 1938 și a cuprins concerte corale, prezentate de corurile țărănești, conferințe, dansuri, muzică populară etc. Activitatea societății pe tărâm cultural a cunoscut o continuă extindere și diversificare. În 1936, în comună funcționa o bibliotecă care cuprindea peste 600 de volume de literatură și alte genuri. Cu ajutorul Casei Școalelor, a Societății Studenților Someșeni din București, Tinerimea din Ulmeni și Jur a înființat biblioteci în mai multe sate. Tot în satele din jur a fost înființată câte o Casă de citire. O inițiativă cu rosturi de profunzime pe linia valorificării patrimoniului etnografic a constituit-o inaugurarea Muzeului istorico-etnografic la 23 iulie 1933, cu ocazia dezvelirii Monumentului Eroilor. Activitatea culturală a societății Tinerimea din Ulmeni și Jur a cunoscut continuitate până în

1940, la cedarea Ardealului, când mulți dintre membrii ei au fost mobilizați ori s-au refugiat, ceea ce a generat întreruperea bruscă a activității. Prin realizările înscrise în plan cultural, vreme de aproape două decenii, societatea a constituit un focar de cultură și un far luminos pentru satele codrenești.

Viața culturală și națională reprezintă liantul indispensabil unității unui popor, iar prin ceea ce a reușit „Tinerimea de elită a României”, prin bunele legături cu celelalte societăți culturale și naționale ale vremii, sunt demonstrate cu prisosință aceste deziderate. Neamestecată politic, „Tinerimea Română” a fost mereu sensibilă la problemele confrăților. Prin multitudinea, dar și diversitatea activităților pe care le-a desfășurat, a reușit să aducă împreună generații diferite alături ceea ce nu poate fi decât lăudabil.

Desigur, autorii cărții, doctorul în istorie profesor Constantin Dobrescu, știind să-și exploateze potențialul științific și publicistic, nefiind la prima carte de acest gen, dar și prof. Carmen Băjenaru, dascăl de elită cu bune performanțe ale elevilor, atât la nivel local, cât și național, metodist la ISJ Prahova și formator în diverse proiecte ale CCD Prahova și în cadrul Universității „Valahia” Târgoviște, și-au dat binemeritul obol, pentru ca lucrarea să poată ajunge la cititori. O carte plină de substanță, o carte necesară.

Munca celor doi autori înglobează calitățile lucrului bine făcut: cercetare, aprofundare, profesionalism.

HAR și condei pe mai departe.

prof. istorie MIRCEA BOTIȘ
pr. stavr. RADU BOTIȘ

Bibliografie:

Pamfil Bîlțiu: SOCIETATEA Tinerimea din Ulmeni și Jur și APORTUL EI LA PROPAGAREA CULTURII LA SATE
prof. Mircea Botiș; pr.stavr. Radu Botiș: Ulmeni. Studiu Monografic, Ed. Olimpias, Galați, 2011.

Pecetea Blajului

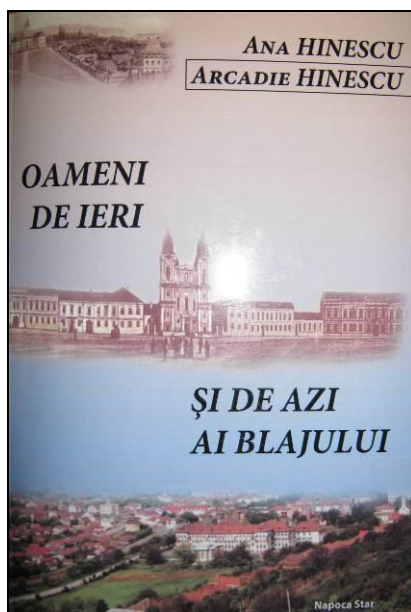
(Ana Hinescu, Arcadie Hinescu)

Toți cei ce poartă cu cinste și demnitate pecetea Blajului, personalități de ieri și de astăzi, se regăsesc în impresionantul tom-dicționar *Oameni de ieri și de azi ai Blajului*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2012, 600 de pagini, format A4. Volumul a apărut cu ocazia împlinirii a 275 de ani de la întemeierea Blajului românesc de către episcopul Inochentie Micu-Klein și este închinat, ca și prima ediție, memoriei „distinsului om al Blajului, prof. dr. Ștefan Manciulea, părintele nostru spiritual.” Autorii – Ana Hinescu și Arcadie Hinescu, ultimul, pe foaia de titlu, în chenar negru, de aceea, pe verso filei cu dedicația, citim „în memoria soțului meu, Arcadie Hinescu.”

Regretatul cărturar blăjean Arcadie Hinescu (1942-2011) a fost îndelung preocupat de noua ediție a acestei cărți, căreia i-a gândit structura și cuprinsul. Împlinirea ideilor lui a fost dusă la bun sfârșit, cum nu se poate mai bine, de Ana Hinescu, cea care i-a fost alături o viață și cu care a colaborat îndeaproape – suficient dacă amintim prima ediție a dicționarului *Oameni de ieri și de azi ai Blajului*, Editura Eventus, Blaj, 1994. Dar dicționarele familiei Hinescu au o frumoasă tradiție în Blajul cu oameni și chipuri de neuitat.

Primul dicționar consacrat personalităților culturale blăjene apare în 1911, fiind intitulat *Dascălii noștri*, alcătuit de Ioan Rațiu „primul istoric literar blăjean în sensul propriu al cuvântului” (Ion Buzași, *Prefață* la volumul prezentat, p. 5). Pe atunci, personalitățile culturale blăjene erau sinonime cu dascălii Blajului.

În anul 1943, profesorul Nicolae Comșa alcătuieste un amplu dicționar biobibliografic *Dascălii Blajului*, într-o serie cronologică, din 1754, adică de la întemeierea Școlilor Blajului, până în 1918, la Marea Unire. Profesorul Teodor Seiceanu, coleg de generație cu Nicolae Comșa, a continuat munca acestuia, consemnând numele și activitatea dascălilor blăjeni din perioada 1918-1948. Abia în anul 1994, cele două

lucrări-dicționare au văzut lumina tiparului, tipărite într-un singur volum, în care „*schita biografică a fiecărui dascăl reprezintă o adevărată fișă de roman istoric, amplu, adeseori dramatic, foarte bogat în semnificații*” (Ion Brad, conform Ion Buzași, *Prefață*, p. 5).

Cele două ediții ale dicționarului *Oameni de ieri și de azi ai Blajului* reprezintă un salt valoric, în sensul că au o viziune mai cuprinzătoare, depășind limita oamenilor școlii, prezentând personalități blăjene într-un sens larg și generos, atât din trecutul, cât și din prezentul Blajului învăluit permanent de cultură.

Considerăm că numitorul comun al tuturor personalităților blăjene îl reprezintă, azi și-ntotdeauna, școlile Blajului, acele flori ale darurilor. Ce faimă ar fi avut Blajul fără vestitele-i școli? Faima culturală a Blajului se identifică cu faima școlilor sale. La centenarul școlilor blăjene, în anul 1854, cărturarul Timotei Cipariu se întreba retoric: „*Care loc în națiunea română, care școală între toate școlile românești poate să arate atâți bărbați mari ieșiți din sânul lor...?*” Interogația lui Cipariu are același conținut și astăzi, după mai bine de un secol și jumătate.

Personalitățile prezentate în dicționarul semnat de Ana Hinescu și Arcadie Hinescu sunt strâns legate de școala Blajului. Au fost profesori ai Blajului sau au făcut studii la Blaj, majoritatea. Toți poartă pecetea Blajului. Oricât de puțin ai trăit la Blaj, rămâi marcat de cetatea de românism numită de Eminescu „mica

Romă”, aflată la confluența celor două Târnave. Blajul a format sufletul românesc și conștiința de neam a atâtor generații. În această privință, George Bariț (1812-1893) afirma cu entuziasm: „*de nu ar fi fost Blajul, românii abia și-ar cunoaște istoria lor și, deși ar mai vorbi, nu ar mai scrie românește; acolo, la liceu, am învățat să rămân român și să scriu românește, patru ani ca școlar, patru ca seminarist în Facultatea teologică și un an ca profesor*” (p. 38).

„Orașelul Școlilor” a devenit, de-a lungul timpului, sintagmă-lemnă a orașului de pe Târnave. Firesc, pentru că Blajul a fost întotdeauna o așezare de cărți și de cărturari, care a atras mereu suflete însetate de cultură românească, precum o floare dulce mirositoare atrage albinele. Să ne mai mirăm că adolescentul Eminescu a fost atras de Blaj?!

Paginile dedicate poetului Mihai Eminescu evidențiază pregnant influența Blajului asupra creației și activității Poetului, care a venit la Blaj, în vara anului 1866, la îndemnul lui Aron Pumnul, profesorul din Cernăuți care l-a format pe Eminescu în spiritul idealului național, sădindu-i în suflet dorința de a cunoaște Blajul „*de unde a răsărit soarele românismului*”. În Blaj, oricine poate vedea locurile legate de memoria lui Mihai Eminescu. „*Pe clădirea fostului seminar blăjean sunt montate două plăci de marmură pe care este scris cu litere mari: Aici a fost găzduit ca elev marele poet Mihai Eminescu, în anul 1866, când a venit în Transilvania, mânat de dorul de a cunoaște această parte a țării și a vedea Blajul, vechea cetate a culturii românești*” (p. 194). În parcul central al orașului se află amplasat bustul Poetului. Pe drumul spre Hula Blajului, admiră statuia Poetului (opera sculptorului Mircea Spătaru). Pe dealul Hula, trecând pe lângă lacul Chereteu (frecventat de tânărul Eminescu), găsești locul de unde Poetul a admirat pentru prima dată orașul, unde astăzi se află un monument ridicat de Astra Blaj și un tei, monument al naturii, cu o placă memorială pe care citești: „*Lângă acest tei s-a oprit Mihai Eminescu, în 1866, și a salutat cu entuziasm Blajul pe care de mult dorea să-l vadă*”. G. Călinescu, în monografia consacrată Poetului, face cunoscute →

LUMINIȚA CORNEA

memorabilele cuvinte rostite de Eminescu pe Hula Blajului: „*Te salut din inimă, Romă Mică! Îți mulțumesc, Dumnezeu, că m-ai ajutat s-o pot vedea.*” Cunoaștem astfel de unde și de când provine simbolica denumire a Blajului de „Romă Mică”.

Autorii dicționarului au menționat bogate referințe bibliografice legate de popasul lui Eminescu la Blaj, din care reținem contribuția remarcabilă a profesorului Ion Buzăși, prestigios cărturar al Blajului contemporan nouă.

În cele 600 de pagini ale dicționarului, se regăsesc nume ale oamenilor de ieri ai Blajului, începând cu episcopul Inochentie Micu-Klein (mormântul în catedrala Blajului), Simion Bărnuțiu, Timotei Cipariu, Axente Sever, Ion Micu Moldovan (ce-și dorm somnul de veci în cimitirul grecesc al Blajului) etc. etc., până la oamenii de azi ai Blajului.

Munca pentru „depistarea” acestora din urmă nu a fost, categoric, de loc ușoară. Dar satisfacția este pe măsură. „Oamenii de azi” reprezintă domenii diverse de manifestare culturală, de la cadre didactice universitare de prestigiu (Ion Buzăși, Arcadie Hinescu, Cornel Tatai-Baltă, Florea Voiculescu, Vasile Burja, Nicolae Ludoșan, Daniel Valer Breaz, Georgeta Orian etc. etc.), la artiști plastici (Horia Cucerzan, Flaviu Domșa, Iuliu Moga, Mircea Maximilian Boeriu etc.), la personalități ilustrând învățământul muzical blăjean (Sigismund Toduță, Florin Handrea, Aurel Cisteian etc.), la celebrități ale medicinei românești de formație blăjeană (Iuliu Hațieganu, Alexandru Pop, Octavian Fodor, Sorin Nicu Blaga ș.a.) etc.

Dar cum am putea, în câteva rânduri, să prezentăm cele 504 personalități care poartă pecetea Blajului?! Au făcut-o elocvent autorii dicționarului *Oameni de ieri și de azi ai Blajului*, realizând, prin opera lor, un deosebit și semnificativ fapt de cultură națională izvorât din plămada frământată de secole pe pământul bătătorit al Blajului.

Ne amintim cuvintele lui Simion Bărnuțiu „*Cultura este forța unui popor prin care poate să răzbată*” și nădăjduim ca, și în prezent, poporul român să răzbată prin cultură. Doamne ajută!

NICOLAE MANEGUȚIU

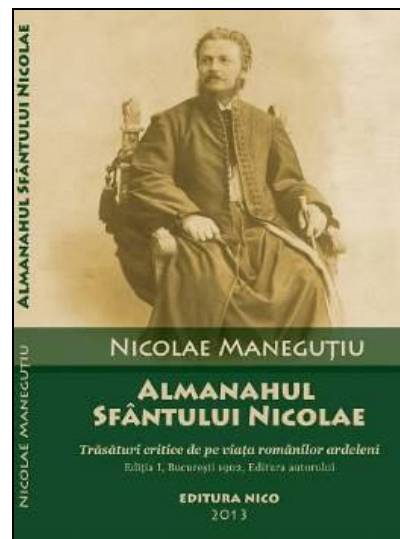
ALMANAHUL SFÂNTULUI NICOLAE

- trăsături critice de pe viața
românilor ardeleni -
Tg. Mureș, Editura Nico, 2013

Trei sunt punctele care assemblează preambulul demersului nostru. Mai întâi, trebuie subliniat că este vorba despre o reeditare (ediția a II-a) – prima ediție apărând la Sibiu, Editura autorului, tipografia Krafft, în anul 1902. Apoi, trebuie spus că istoria este ceea ce se întâmplă (s-a întâmplat) cu adevărat, și nu ceea ce ne imaginăm sau am dori noi să se întâmple (teza de mai sus este o parafrază din Nicolae Iorga). Și, în al treilea rând, nu putem decât să ne exprimăm gratitudinea față de părintele Gheorghe Șincan, a cărui prezență de spirit și, de data asta, cu atât mai inspirată „asociere” cu eminentul istoric care este Elena Mihu, au produs un exercițiu restitativ cu totul excepțional (...).

Evident că, cu toată aplecarea lui spre detaliu, cu toată gama și tot arsenalul de date pus(e) la dispoziția cititorului, spre a-l asigura de conformitate, istoricul are subiectivismul, apetența, elocința, mefiența, idealismul și nedumeririle lui, întotdeauna la subiect. Totul spre a imprima un plus de savoare și a face (su)portabil un document(ar). Ori, tocmai asta fac, deliberat, cu pe deasupra de pricepere, cu aceeași osândă și capacitate de decelare, cei doi „îngrijitori” ai ediției de față.

Inteligența nativă a ilustrului protopop Nicolae Maneguțiu, educația sa, formare profesională, profilul moral, profundul, unicul și irepetabilul – în rândul protipendadei contemporane și, mai ales, postume, eclesiale – atașament față de cauza Bisericii și a Legii Strămoșești, și față de Neamul său, implicit, face ca toată activitatea – slujirea și opera sa – să fie un arc al durerii și revoltei; de care ar trebui să ne „prindem” și noi, cei de azi – un excurs cvasimemorandist. Iar dacă la toate acestea adăugăm și vituperarea și denunțarea unui mare șirag de moravuri reprobabile, culminând cu corupția (a cărei redundanță ar trebui să ne terifizeze), ei bine, este de la sine înțeles

disconfortul – ca să ne exprimăm eufemistic – pe care l-a disipat, totul asumat până la capătul tuturor consecințelor; nu credem că azi destinul lui ar fi fost mai fericit, dimpotrivă.

Exactitatea și maniera cu care a identificat, a decriptat și demantelat „implementarea” la noi a uniției, cu toate mănăriile, manipulările și contrafacerile de rigoare, arată caducitatea, gonflarea și disimularea, din rațiuni meschine, a unei cauze false și a unui dictat (mai mult sau mai puțin voalat). Și nu în ultimul rând, trebuie să recunoaștem în persoana protopopului Nicolae Maneguțiu – *intuitu personae* – un fericit adagio de tip complimentarist. Totul ca rezultat al acumulării livrești-ideatice, grefate pe vizibilitatea și perceptibilul „subtonurilor” întunecate ale condiției sacerdotale ale vremii (vorba vine, pentru că, azi, lucrurile par a exploda). Supremația, perenitatea și pregnantă lui actualitate sunt generate, *primo*, de „lumina interiorizată și intimizată a credinței”, indiscutabil, și, *secundo*, de probitatea și abilitatea sa psiho-sociologică. De unde, se vede treaba, (in)tonând mereu un „bemol ironic”, Nicolae Maneguțiu reușește admirabil să reconfigureze un context religios și social comparabil imaginarului și „transferului de mare subtilitate”, în care idealistii propun, chiar dacă subliminal, o lume nouă, a frumosului, a demnității și a onoarei, pe care, dacă nu le-a fost dat să o afle, au inventat-o.

PR. IOSIF ZOICA

Pe Urmele Mele

(Jurnalul unui român basarabean)

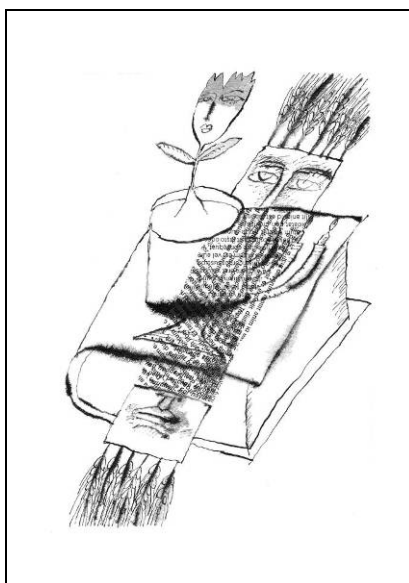
L-am întâlnit prima oară pe autor în 1971, cu prilejul trecerii mele prin Los Angeles. L-am revăzut ulterior la întrunirile Academiei Româno-Americane și, mai târziu, ne-am reîntâlnit la Chișinău. Căsătoria sa cu Stela, fosta mea colegă de facultate, ne-a apropiat și mai mult, iar în ultimii ani i-am vizitat pe amândoi la noua lor reședință din Las Vegas. Într-una din aceste vizite, Ion mi-a oferit cartea sa *Pe Urmele Mele*, pe care o voi semna în rândurile următoare.

Fratele Ion Cepoi s-a născut în 1923, într-un sat din Basarabia și în felul său a trăit tragedia acestui străvechi pământ românesc. Sfârșitul războiului l-a prins în Germania. Fusesse trimis acolo în primăvara lui 1944, la o școală de subofițeri. Schimbarea armelor de către România îl aruncă într-un lagăr. Trăiește clipele grele ale încheierii războiului și are norocul să ajungă în zona de ocupație Americană. Se îmbolnăvește și trăiește perioade grele. După șapte ani, emigrează în Statele Unite, unde îl așteaptă un alt început dificil. Muncește, face mari eforturi, studiază, devine inginer și, printr-o voință puternică, își schimbă destinul. Se realizează profesional, se afirmă și ajunge în cele mai înalte cercuri americane. Astfel, el întâlnește mulți lideri, între care îl menționez pe fostul președinte Reagan. Pe plan social este ajutat mult de soția sa, Stela, și, împreună, organizează activitățile elitei românești din California. O mare realizare pentru amândoi este aducerea în vizită la Los Angeles a regelui Mihai. Într-adevăr, mari realizări pentru fiul unui mic sat basarabean...

Ion se întoarce în România după 35 de ani și, acasă, în Basarabia, după 37 de ani. La încheierea unei cariere ample și bogate, scrie această carte instructivă și fascinantă. Narațiunea, o cronică întinsă pe o perioadă de aproape 50 de ani, are 400 de pagini și se desfășoară pe etape oarecum cronologice: România și Basarabia natală; anii petrecuți în Germania, America; călătorii pe mapamond și diferite alte consemnări. În calitate de

român preocupat de reîntregirea țării, am urmărit cu mult interes relatările din Basarabia. Și m-au răscolit din nou suferințele fraților noștri de peste Prut ajunși pe mâinile rușilor și ale altor alogeni care în numele noii religii comuniste au încercat să ne anihileze.

M-au fascinat, de asemenea, relatările sale despre viața de zi cu zi din Germania anilor 1944-1951. Am citit destulă istorie, dar e cu totul altceva când un martor ocular își descrie în mod realist și fără patimă clipele prin care a trecut în acei ani de mari frământări. Și m-au absorbit, de asemenea, relatările sale despre primii ani în America. Am comparat dificultățile prin care a trecut generația lui în procesul de integrare cu dificultățile întâmpinate de generația mea cu 25 de ani mai târziu. Generația emigranților din anii 50 a avut totuși noroc! Începutul a fost întotdeauna greu în America, dar atunci oamenii se puteau impune prin muncă și efort. Atunci se găsea de lucru, iar pentru cei care au ales să studieze, Universitățile erau accesibile. Cea mai mare diferență constă însă în faptul că pe acele vremuri absolvenții își găseau de lucru; era nevoie de cadre pregătite; mulți tineri intelectuali au ajuns în posturi mari; și majoritatea lor și-au făcut situații bune. Erau anii apogeei post-belice al puterii și prosperității americane. În anii 50, ordinea socială și moralitatea erau și ele altfel. Astăzi au dispărut idealurile. Au mai rămas doar interesele și banii...

Am găsit totodată cunoștințe și afinități comune cu autorul. Unele din organizațiile și personalitățile descrise în carte le-am cunoscut și eu mai târziu. Autorul le-a prins în plinul activității lor, ca de exemplu Comitetul Național Român și Fundația Iuliu Maniu, iar eu le-am prins la apusul lor. Cepoi are respect pentru unele din acele personalități, ca de exemplu Veturia Manuilă, Ion Rațiu, Jean Moscopol... pe care i-am cunoscut personal. În același timp, are rețineri față de fostul Comitet Național Român, condus de Constantin Vișoianu. Eu am colaborat cu acel comitet, dar știu că într-adevăr nu a oferit niciodată o dare de seamă asupra fondurilor lăsate de Mareșalul Antonescu. Mă întreb însă, ce altceva se putea face în condițiile în care Washingtonul promova comitetele naționale numai în măsura în care își urmărea interesele? Mult mai târziu mi-am dat seama că totul a fost un joc bine regizat...

În lucrarea sa, Ion Cepoi își exprimă opiniile personale, dar faptele istorice sunt reale și ele rămân. Altfel, fiecare dintre noi se poate regăsi în relatările autorului. Cei care nu au trăit exilul îl pot înțelege din asemenea cărți. Personal, absorbit de lectură, m-am simțit uneori spectator, dar de multe ori m-am simțit actor în descrierile sale; actor în piesa marii drame a poporului român. Și am înțeles mai bine America înaintașilor mei citind cartea confratelui Ion Cepoi. Felicitări!

Ion Cepoi, *Pe Urmele Mele*, Chișinău: Editura Pontos, 2007, 403 pagini.

NICOLAE DIMA

Casa Memorială „Nicolae Iorga” Botoșani

„Un univers intelectual pe care nu-l cunoaștem încă” (Eugen Simion)

Botoșani... orașul sfânt al românilor, pentru că aici s-a născut, la 15 ianuarie 1850, Mihai Eminescu, „omul deplin al culturii românești” (C. Noica). Tot în Botoșani s-a născut, în anul 1871, Nicolae Iorga, o altă impunătoare personalitate a culturii române. Pe strada Nicolae Iorga, la numărul 14, se află muzeul închinat memoriei savantului – o casuță modestă, existentă încă din secolul al 19-lea, leagănul copilăriei (timp de cinci ani) a celui ce va deveni cel mai mare istoric român de talie universală. S-a născut într-o altă casă, aflată pe str. Copoului, din Botoșani. După moartea prematură a tatălui, starea materială a familiei a devenit precară. Mama, Zulnia Iorga, cu cei doi băieți ai săi, Nicolae și George, a trebuit să locuiască în mai multe case, din diverse părți ale orașului: „Călătoream mânași din urmă de biciul nevoii, în căutarea casei celei mai bune, care să fie ieftină.” Dar cea mai îndelungată perioadă (1876-1880), familia Iorga va locui în casa Marghioalei Vâzdogeasa, actuala casă memorială. Practic, viitorul savant aici „s-a găsit”: „... Aici am înțeles întâiu ce este în juru-mi și tot aici am trecut pragul dincolo de care mă aștepta viața: micul pârau al vieții de școală, torentul pătimaș al tinereții, cursul puternic, larg cuprins în hotare al bărbăției.”

Casa memorială „Nicolae Iorga” din Botoșani, restaurată și deschisă în anul 1965, cuprinde – în cele patru încăperi – o expoziție permanentă care prezintă viața și activitatea savantului, al cărui bust, operă a lui Oscar Han, din 1923, străjuiește grădinița din fața casei.

Impresionat de covârșitoarea activitate a acestui director de conștiințe literare, intri în holul casei. Te întâmpină portretul în medalion al lui N. Iorga, cu inscripția: „În viață, în simțire, în scris, în gând, când te uiți bine, rămâne mai ales ce-ai dat altora, ce-ai lăsat de la tine, ce-ai jertfit... Astfel, poți rămâne, pentru multe timpuri, un stâlp de lumină cald, în jurul căruia crește și

înflorește viața.” (N. Iorga) În această primă cameră, se găsesc mai multe panouri documentare. Te atrage cel intitulat „Nasc și la Moldova oameni...” Printre materialele expuse sunt multe citate provenind din opera savantului, ca de exemplu: „Prin florile lor, buruienile câmpului în zadar se roagă să fie iertate de coasă.” Un panou evidențiază diplomele de Doctor Honoris Causa decernate cunoscutului istoric de către un mare număr de universități din lume. Alt panou prezintă fotografii care-l înfățișează alături de reputele personalități ale lumii științifice internaționale. Toate atestă prestigiul de care marele savant s-a bucurat în timpul vieții. Cu emoție, te uiți la fiecare panou, la fiecare expонат, la numărul mare de fotografii ale strămoșilor savantului, ale părinților și rudelor apropiate, la documentele din anii de școală: diplome, file din carnetele școlare, desene.

În cele patru încăperi se găsesc și câteva piese din mobilierul modest cu care familia Iorga a venit în această casă: masa, scrinul, etajera, lada de zestre a mamei. Dacă în hol predomină aspectul documentar, în prima cameră, spre stânga, e evident aspectul memorial (ca și în următoarea, de altfel). Vizitatorul admiră câteva impunătoare tablouri, din care se evidențiază cel al marelui vornic Iordache Drăghici (autor Ghica Deleni), originar din Muntenia, străbunicul dinspre mamă al savantului. Vornicul Iordache Drăghici a servit țara sub trei domnii fanariote. Alt tablou este cel al cronicarului-postelnic Manolache Drăghici (bunicul), cel care a scris o cronică a Moldovei pe 500 de ani (*Istoria Moldovei pe 500 de ani*), carte scrisă în limba română, cu alfabet chirilic, apărută în 1856; exemplarul expus a aparținut domnitorului Alexandru Ioan Cuza, provenind de la castelul Ruginoasa.

Pe masa rotundă din camera-salon, totodată camera de dormit a mamei, se află un frumos ceasornic

de masă, care a aparținut savantului, și un vas ornamental ce a fost al bunicului Costachi Iorga. Pe etajeră, se găsesc cărțile de rugăciuni (unele copiate de Zulnia Iorga) și ceașca de cafea ale mamei savantului.

În următoarea cameră, găsești aceeași atmosferă de familie, de pace și împăcare sufletească, care domină pretutindeni. Este camera copiilor Nicolae și George Iorga, încăpere ce păstrează amintirea primelor lecturi ale viitorului mare istoric al neamului românesc.

În dreapta holului, se află încăperile ce adăpostesc biblioteca în ale cărei rafturi sunt adunate peste 700 din cele 1453 opere scrise de Iorga (plus peste 127.000 de articole) în cele mai variate domenii: istorie, critică literară, memorialistică, poezie, proză, teatru etc. precum și numeroase reviste conduse și îndrumate de acesta. Atenția vizitatorului este atrasă și aici de documentele expuse, între care amintim filele manuscrise din primul curs universitar ținut de Nicolae Iorga la Universitatea din București, în anul 1894, sau filele din poemul dramatic *Mihai Viteazul*, ori din articolele pentru *Neamul românesc*, scrise în perioada 1933-1938, sau caietul-manuscris *Catapetasma ruptă în două*, dramă cu corecturile autorului, apoi câteva din numeroasele scrisori expediate de N. Iorga, ori altele semnate de Zulnia Iorga, sau cărți cu dedicații primite de savant.

Într-o vitrină, se află trusa de birou primită, în dar, în anul 1930, de la membrii coloniei române din S.U.A., când Iorga i-a vizitat. În altă vitrină, sunt expuse insigne purtate de marele istoric la Congresele internaționale de istorie de la Oslo, Veneția, Varșovia, Roma, Bruxelles. Ultima vitrină, în ordinea vizitării, adăpostește un exponat deosebit: plăcuța cu număr de înmatriculare a mașinii cu care asasinii săi l-au răpit în după-amiaza zilei de 27 noiembrie 1940: R / 6211 – B. Cu emoție și indignare, vizitatorul privește, în aceeași vitrină, certificatul de deces – extras din registrul Stării Civile pentru morți, pe anul 1940, eliberat, la constatarea morții lui Nicolae Iorga, de primăria Municipiului București, sectorul III, Albastru, Oficiul Stării Civile. Cu ochii→

LUMINIȚA CORNEA

Ceahlăul

„Răspuns-a Iisus și i-a zis: Adevărat, adevărat, zic ție: De nu se va naște cineva de sus, nu va putea să vadă împărăția lui Dumnezeu”. (Ioan 3,3)

M-a fulgerat și gândul acesta, după ascensiunea pe Ceahlău – anume că prezența pe înălțime poate fi comparată cu un botez în cristelnița creației Domnului, prin afundarea în „apa Infinitului”, care nu lipsește de pe platoul plin de mister al muntelui.

Dacă nu vedeam muntele sacru al României în Mai, niciodată nu aș fi crezut că un **masiv** din piatră înflorește în luna **Învierii. De la cota 1750, unde se află cabana Dochia, în fața ochilor**, muntele arată ca o floare a Frumuseții, răsărită (creată) înainte de vreme în acest Paradis terestru. M-a impresionat că Ceahlăul se oferă ca jertfă (scară) pentru oricine dorește să vadă Moldova, dar și o parte uriașă din Ardeal. Eminescu a lăsat scris că Alexandru cel Bun, când dorea să vadă Moldova, urca pe Ceahlău... iar în zilele senine de vară după ce văzduhul era spălat de lacrimile ploii (cerului) – atunci vedea și Marea Neagră.

Nu poate o minte prinsă de slăbiciune, cum este a mea, să exprime decât foarte puțin din tezaurul Ceahlăului. Deși arată ca o floare imaculată, muntele primește pe potecile sale și oameni mai puțin curați. M-a primit și pe mine „cel (născut) din păcat netrebnic fiu al tinei”. După trei ore și jumătate de urcuș, toți cei care se silesc să ajungă pe înălțimea sacră [acolo sus] se simt puțin mai ușori, după ce sunt purificați de înălțimii, verdele

pădurii și albastrul cerului. Flori, albastre și violete, surd din ierburile ce străjuiesc poteca. Afinele, înflorite, sunt vii și delicate, aidoma unor puișori care se află în prima zi de viață. Brazii și pinii sunt plini de flori, care au răsărit asemenea unor nestemate, din granitul muntelui.

Păsările se întrec în cântări de mulțumire, fiindcă zăpada și gerul nu le mai chinuie. Imnele înaripatelor sunt grave și frumusețea cântării transformă copacii muntelui în Străni, așa cum le întâlnim în mănăstiri și biserici. Stau și mă întreb: de ce vorbesc despre Ceahlău, ca și cum ar fi o persoană? Sigur că muntele nu este o persoană, dar gândul mă duce la Logosul care l-a creat, și care este una din Persoanele Sfintei Treimi – de aici ideea că, văzând cele create de Domnul, trăim aievea sentimentul că suntem cumva și noi mângâiați de Ființa Treimii. Poate că numai în fața acestei arhitectonici divine, am înțeles, câtuși de puțin, de ce „frumusețea va salva lumea”, cum era convins Dostoievski.

Urmând apoi semnul unei cruci roșii, ajungem repede la Mănăstirea de pe platoul Ceahlăului.

De aici vedem o parte însemnată din răsăritul Transilvaniei, iar, în zare, foarte departe, se văd crestele înzăpezite ale Făgărașului (Alpii Transilvaniei, cum îl numesc occidentalii). Biserica, închinată făuritorului Moldovei (dar având și Praznicul **Schimbarea la față**, ca la muntele Athos), este prinsă într-un psalm al liniștii, ceva asemănător cu pietatea, tăcerea și lumina care strălucește la mormântul lui Ștefan, de la Putna. Poate și de aceea, călugării, mi s-au părut a fi asemenea unor mareași ai tăcerii, care încă sunt sub

sentimentul beatitudinii că Ceahlăul i-a primit ca cetățeni, fără a fi consemnat evenimentul, în nicio scriptă socială. Dar sublimarea ce ne-o oferă Ceahlăul stă în faptul că, atâta vreme cât ne primește ca oaspeți, are darul tainic de a alunga toate grijile, ce ne țin legați de lume.

Coborârea o facem prin **Jgheabul cu Hotar**. Înțeleaptă această numire a văii, ce lasă iluzia că se naște, nu de la baza vârfului Toaca, ci direct din Cer. Mult timp după aceea, am avut sentimentul că am coborât din Nevăzut. Da, nu e lucru de fiecare zi să ai aproape certitudinea că ai fost la porțile Veșniciei. Faptul că Ceahlăul are darul de a ne desprăgi de grijile lumii îi conferă sacralitatea care ne-au transmis-o strămoșii noștri: „Așa că, încă de aici începe viața veșnică, iar chinurile veșnice încep și ele tot de aici”. Această concluzie a cuviosului Siluan Athonitul se potrivește cu sentimentul care rămâne pelerinului, după ce trăiește experiența urcușului pe Ceahlău. Mai mult decât atât, Ceahlăul mi-a lăsat credința neclintită că este în sărbătoare eternă, că s-a schimbat la față, oferind nouă, oamenilor, un simbol real a ceea ce va fi Cerul și Pământul Nou, care vor veni odată cu a doua sfântă venire a Mântuitorului.

TĂNASĂ VALERIU

→umezi, ne amintim versuri din poezia Brad bătrân: „*Au fost tăind un brad bătrân / Fiindcă făcea prea multă umbră / Și-atuncea din pădurea sumbră / Se auzi un glas păgân: // O, voi ce-n soare cald trăiți / Și ați răpus strămoșul vostru, / Să nu vă strice rostul vostru, / De ce sunteți așa grăbiți? // În anii mulți cât el a fost, / De-a lungul ceasurilor grele, / Supt paza crăcilor rebele, / Mulți și-au aflat un adăpost. // Moșneagul stând pe culme drept / A fost la drum o călăuză / Și-n vremea aspră și hursuză / El cu furtunile-a*

dat piept.” 47 de universități din lume au ținut doliu la moartea savantului român.

Pregătindu-ne să părăsim muzeul, ne mai rotim privirea asupra încăperilor. Respirăm o atmosferă cu adevărat cărturărescă între zidurile care au fost martore la „devenirea” tânărului Nicolae Iorga.

Privirea ni se oprește pe un citat aflat la vedere, în bibliotecă: „*Cartea nu e făcută numai pentru cărturari ... Cartea e sprijinul fiecăruia în nevoi, este înțelepciunea tuturor pusă la îndemâna oricui. Cartea este*

doctorul în casă, sfatul celui mai bătrân, lumina ce alungă întunericul.” Îmi amintesc că l-am auzit pe poetul nostru de suflet, Grigore Vieru, spunând că Nicolae Iorga, înțeleptul savant, a fost inclus în *Abecedarul* basarabean, printr-o frază: „*Șarpele este primejdios nu pentru că mușcă, ci pentru că se ascunde să muște.*” Cât adevăr!

Ieșim din casa copilăriei lui Nicoale Iorga, cugetând la afirmația lui Eugen Simion că marele nostru cărturar a fost „un univers intelectual pe care nu-l cunoaștem încă.”

PRIMA DELEGARE...

...Legat cumva de capitolul „deplasări pe teren”, în istoriografia instituției noastre, delegarea colegului Varviganu, în calitate de expert la o Crescătorie de păstrăvi din județul Harghita, se păstrează ca un episod plin de semnificații...

Aflându-se la prima sa „ieșire” în teritoriul din București, și-a simțit sufletul cotropit de-un cod portocaliu spre roșu vișiniu, inclusiv după ce și-a notat principalele probleme pe care le avea de rezolvat pentru ca totul să fie *all right* – cum îi plăcea lui să spună. Pe primul loc s-a aflat, cum era și normal, plecarea propriu-zisă, respectiv: distanța, clima din zona de destinație, ora plecării-ora sosirii, mijlocul de transport – tren, autobuz, vapor, avion, cazarea, masa...

Epopeea ne-a povestit-o el...

– Iubiții mei, ca angajat la o firmă gorjeană de profil, din punct de vedere al serviciului, știam perfect ce aveam de făcut acolo, în rest... Din cauza acestui rest, care însemna deplasarea propriu-zisă, începusem să dărdăi de frică. Ce să pot dormi! După miezul nopții, după ce dormisem, totuși, cât de cât, m-am trezit transpirat de spaimă zicându-mi: phui, Doamne, e ziuă, trebuie să sun urgent la gară, la autogară, la aeroport, la..., să aflu cu ce naiba să plec. Ceea ce am și făcut:

– Alo! Autogara? Uh, ce noroc că vă prinsăi din prima! Cum, e greș...?! A, casă particulară? Vă salut, bună dimineața, să aveți o zi faină-faină! Gata-gata pentru plecare la serviciu? Felicitări! Oho, da' ce voce aveți! Dormirăți într-un butoi? Pardon? Sper că sunteți sănătos... A, v-am trezit dintr-o așteptare? Cum? Toată noaptea n-ați închis ochii? Ce, băiețelul? Febră? Doamne ferește! Ok, scuze, mii de *sorry*!... noapte bună, vă sal... Ce? Mă înjurați de mamă? Păi, nu vă spusăi că sunt în eroare? Na, a închis!... Alo, sâru-mâna, sâru-mâna! Uay, ce voce suavă aveți!... Să mă ia dracu'?! Și eu am propus acu vo săptămână, da'... Să insist? Ok! Aveți umor, să dea dracu'! Bine, am înțeles-am înțeles, mă voi ocupa – promit!... Pân-atunci, aș vrea cu Autogara, vă rog!... Cum, care, domnișoară? Aia de călă... De călărit!?! Am zis eu așa ceva?! Sfinte

Dumnezeule!... Păi, dacă mă întrerupeți la jumătatea cuvântului! Ce?!? Troglodită ești dumneata, și obscenă, și... și... și trivială, cu toate neamurile tale până la a șaptea spiță, siliconata naibii! A închis și asta!... Pa! Pa! Alo! 'Ț-ai dracu' de nimenei, că toți sunteți importanți! Alo, informațiile? Da? Excelent! Cu autogara, vă rog... A, sunt mai multe? Bravo! Deci... Aha, Autogara de Nord? Păi, aia nu e Gara feroviară? Bine, *okei-okei*!, ziceți-mi numărul... O clipă, să notez: unu-unu-doi, bun, mersi, domnișoară! Hei, hallo! Păi, asta nu e SMURDU'? Ce să fac cu el? Să mă ducă la balamuc? Ay, trăsni-m-ar și Doamne ferește! În dimineața asta toți suntem nebuni!... În sfârșit, Doamne-ajută! Hallo!, autogara de nord? Cum, nu există așa ceva? Cum să fiu nebun? Am păscut mărăgună? Poate bunicul după tată... Bine, lasă, vreau să ajung la... Cine sunteți? Pompierii sau spitalul de urgență, că nu s-aude clar... Aha! Deci, Urgența... Perfect! Trimiteți-mi o ambulanță, o... Trimitere de la... ce?! Am, doamnă, delegație, sunt în regulă... Da, la Peșterita, tre' s-ajung, doamnă! Peș-te-ri-ța! E mai aproape Bălăceanca? Ce drac să caut eu acolo? Ospiciu? Aha! Da' la noi, la birou ce credeți că e, doamnă? Bălăceanca e zero pe lângă atmosfera din biroul nostru – pricepi, doamnă? Ze-ro! Nu, doamnă, eu vorbesc despre Peșterita, nu Peștera Muierii! Ce treabă să am eu în peșteră? Doamnă, este o vorba despre o localitate, lo-ca-li-ta-te! A, n-ați auzit? Ce Insula Paștelui, doamnă?

fin'că-s aliniat mintal, asta sunt: a-lini-at!, într-o formă avansată, înțelegeți? A-van-sa-tă! Aseară am sugrumat-o pe nevastă-mea, ieri pe cei doi fii și, dacă-mi dați semnalmamentele soțului dumneavoastră, vă scap și de ăla... *Okei-all right*, e *domnia* sa nu un *ăla*? Felicitări – ați ales bine... Da', ce, e rege, prinț moștenitor, șef de trib...? Cum? Europarlamentar? O, atunci, desigur, da și *sorry*... Bine, *okei-okei*, am glumit, ce naiba! Dumneata nu știi de glumă? Ora? Dacă știu cât e ora? Păi, cât să fie...? Da', ce, eu sunt Radio București, să dau ora exactă? Ce, cum? Se zice *alienat*? Mare sfâr! Important este că știm despre ce vorbim, nu? Bine, doamnă, la orice caz, sunt cetățean UE, alienat-aliniat, pentru mine e la fel de vacs!... Nebun? *Alzheimerist*? Contează? V-am plictisit? Bine, mersi, la fel! Hai, pa!

Mă îmbrac rapid și ies pe balcon: afară luna plină și uriașă împrăstie-o lumină de zi. Formidabil... Ce naiba? Mi s-a oprit ceasul la trei și-un sfert – îngerul meu din schimbul trei m-a deșteptat – Doamne-ajută! Bagajul, telefonul... A, e telecomanda. Am apăsas din greșală pe-o tastă – Antena 3 – reluare, cu Mircea Badea dându-și importanță până la aterizarea pe pista penibilului spre ridicol. Nu pare idiot, dar practică un fel de cult al personalității deșănțat...

Mă rog...

...Iar în colțul din dreapta-jos al ecranului, ora... Nu se poate! Scrie clar: trei și-un sfert... Dumnezeule, am înnebunit! Am trezit oamenii din somn...

(Fragment din romanul *BIROUL DUȘILOR DE-ACASĂ*)

DUMITRU HURUBĂ

O zi din viața unui băiat cuminte

Primăvara apăruse, totuși, pe nesimțite. Arborii ornamentali din curtea imensă, tăiată geometric de alei largi, își plezneau mugurii. Iarba fragedă începuse să încolțească. Mulțimea de elevi respira vioi aerul proaspăt al dimineții. Roua încă nu se ridicase de pe machetele metalice ce reprezentau o locomotivă diesel și a un transformator electric, cu vopseaua lor neagră, decojită, marcând astfel, simbolic, dacă mai era nevoie, profilul grupului școlar.

În fața cantinei mici, vechi și neîncăpătoare elevii așteptau în șiruri lungi, răbdătoare, militărește aliniate. Întâi intrau anii mari, cu mulți băieți, plini de sine, pletosi și bărboși, cărora pedagogii le făceau mici favoruri de teamă că se vor răzbuna la absolvire. (Intrase în legendă cazul lui „moș Metru” care s-a trezit într-o seară de vară tuns zero și spălat cu motorină pe chelie de foștii elevi, nedreptățiți odată.) Apoi urmau clasele anului II și, în sfârșit, noi, cei mici, de la anul I. Trecuse de ora șapte. La șapte și jumătate începeam cursurile teoretice. Așa că așteptam cu resemnare ultimele minute când va trebui să înșfăcăm tava, să servim repede marmelada și ceaiul obișnuit și la fel de rapid să o returnăm împreună cu tacâmurile pentru spălare. Rumoare în șirul nostru. Încep să fie introduși elevii anului I:

- 101.
- 102.
- 103.

Fiind prea multe, clasele erau marcate cu numere, pentru că depășeau cu mult literele alfabetului. Astfel se începea cu 101 pentru anul I, cu 201 pentru anul II și așa mai departe. Noi eram 111. Matrițerii. În față, în poziție de drepti, stătea Chirețoiu, zis „Flaimuc”, feciorul unei familii de ciobani de la Novaci. După el, încremeniți de foame stăteam ceilalți. Eu, fiind mai nevoiaș, rămăsesem mai la urmă. Imediat după mine se furișează altul, întârziat. Pedagogul observă:

– Rândul din stânga va intra ultimul. Ce clasă sunteți voi?

Colegii se uită în spate. „Flaimuc” răspunde:

– 111. Apoi printre dinți: Care mișcă, mă?

– Ultimii de-abia acum au venit. Așa că intră... 112.

– Bă, blegule, iar ai întârziat? Lasă că-ți arătăm noi ție. Din cauza ta iar mâncăm ultimii.

– Nu-s eu de vină, băigui...

Cel din spatele meu o ștersese. Nu era din clasa noastră. Dar privirile colegilor mă fixau pe mine. N-aveam cum să mă justific. Așa că le întorc, cât pot de îndrăzneț, înapoi, privirile. Mă paraliza, însă, gândul la ceea ce mă va aștepta după.

În sfârșit, în sală. Șirul lung trăgea înfuriat, pe șinele metalice, tăvile. Un colț de pâine neagă, felia subțire de marmeladă. Ceaiul leșios. Rapida înfulecare. La ieșire, un ghiont în spate. Mă întorc. Bambache, o namilă de băiat din Mehedinți. Nu era un băiat rău. Acum, însă, își pierduse răbdarea.

– Dacă nu-mi șoptești la chimie te-a luat mama dracului. Din cauza ta n-am putut să-mi arunc ochii peste lecție.

Nu-i răspund. Sigur, îl voi ajuta. Atât cât mă pricep. La ieșire, ne încolonăm în tăcere spre a ajunge în clasă. Aici suntem privilegiați. Învățăm în școala nouă. Trecem prin parculuțel cu arbuștii înmuguriți.

Sunase deja, dar profesoara încă n-a apărut. Eu îmi ocup locul în penultima bancă. Scot cartea, caietul. Știam, însă, că e zadarnic. Va trebui să mă descotorosesc imediat de ele. Pe bancă va rămâne, provocatoare, doar foaia de hârtie.

Intră profesoara: înaltă, uscată, blondă. Băieții se ridică. Unii, în poziții incomode, se străduiesc să mai citească ceva. Cărlionții bogați se scutură la un autoritar: „Luați loc!” Trăsăturile regulate ale feței îi trădau sinceritatea unei roșeli care ne

sensibiliza. Dincolo de gesturile sobre, profesionale, căuta să-și ascundă interesul pentru vreunul dintre noi. Părea mulțumită de sine.

„Proprietățile metalelor”, scrie pe tablă oferind privirilor înfricoșate conturul unui spate mai degrabă fragil, insinuându-și tresăririle o dată cu mișcările nervoase ale cretei.

Știam subiectul. Pe o foaie, înseilez câteva idei. Vreau s-o plasez lui Bambache. Nicolae Codreanu zis „Sugiuc” întârzie cu privirea asupra ei. Profesoara îl observă. Nătâng, el arată spre mine. Doamna mă scrutează cu privirea. Eu mă prefac că scriu, impasibil.

– Bleoancă, ce sunt manevrele astea? Crezi că el nu știe?

– Ba știu foarte bine, doamnă. Dar nu mie a vrut să mi-o „paseze”...

– Dar cui, mă rog?

– Lui Bambache.

Secătura! M-a trădat. Mă uit la el cu furie. El își cere iertare din priviri. Ce putea să facă?

– Bleoancă, dă lucrarea-ncoace.

– Dar n-am reușit să scriu mai nimic.

– Vei primi notă pe ce ai scris.

– Uf, scap înciudat.

Îi întind foaia. Simt cum greutatea din sufletul meu o copleşte. Dar astea sunt rigorile. Umbra de regret din gestul ei face mai mult decât orice notă. Simt cum îmi evită privirile recunoscătoare. Mă uit în jur. Băieții scriu de zor. Unii gândesc profund, alții se prefac că gândesc.

Peste capetele lor, soarele se ridicase pe deasupra plopilor înalți din curte. Razele tinere țâșniseră, parcă, dintr-o dată. Simt cum mă inundă încet, încet, o bucurie a adâncurilor nestăpânite. Nu mai invidiez truda colegilor. Ei nu pot profita de plenitudinea acestor clipe. Oare am motive să-i disprețuiesc în concentrarea lor vană?

Îmi apare în minte vara de dragoste cu Nina. Își petrecea vacanța la buncii bătrâni unde o întrista totul. Îmi povestea despre viața ei liberă de la oraș. Îmi împuise capul cu episoade idilice cu profesori tineri și frumoși, care o admirau pentru maturitatea purtărilor sale. Mă însoțea pretutindeni în corvezile mele obișnuite cu vitele →

GEO CONSTANTINESCU

peste dealuri, peste câmpurile nesfârșite. Mă fascina nevoia ei de dragoste, nevoia de comunicare. Începuse să aibă încredere în mine. Dar eu credeam că toată lumea avea dreptul să o iubească, numai eu nu.

Si, totuși, înainte de a pleca, mi-a dăruit prima sărutare. Eram lângă o fântână veche, săpată în glezna dealului. Avea pereții din bărne cioplite, ca un castel de răcoare. Apa era limpede și rece ca gheața. Se ajungea la ea printr-o poartă veșnic deschisă, direct cu o cupă de lemn.

Eu visam, lângă ea, întins pe spate. Cerul era imens, de un albastru clar. De-abia am observat la orizont zulfii ei blonzi, apropiindu-se tiptil. Îngenuncheară îndrăzneț în iarba coaptă. Deodată buzele carnoase, roșii, fierbinți s-au lipit umede și moi de buzele mele, pierite. Rămăsesem nemișcat, prost. Valurile unei imense fericiri îmi îmbălsămau sufletul. Fata a rămas uluită...

– Cine a terminat poate să aducă lucrarea. Este liber să iasă în recreație.

Câțiva colegi se îndreaptă vioi spre catedră. Mulți mimau satisfacția lucrului bine făcut. Eu îi urmez. Ei nici nu mă observă. În ochii lor, acum, eram un proscris. Pe coridor ne despărțim. Ei intră la toaletă să fumeze. Eu cobor în curte. O nouă primăvară își face încercarea.

Ora următoare avem „Studiul materialelor”. Deschid cartea. *Diagrama fier-carbon. Graficul temperaturilor.* O hartă a unei lumi neînțelese pentru mine. Citesc repede: *ferită, perită, cementită, ledeburită.* Nu rețin mare lucru. Poate am noroc!

Intră profesorul. Ne molestează plictisit în legătură cu disciplina. Băieții tocmai se risipeau de la un joc de zaruri. Ascultă cu falsă smerenie sfaturile părintești ale tovarășului. Profesorul e un ins nu prea înalt, slab, brunet. Mustața stil muscă cu aripioare lungi și subțiri îi tremura ușor peste buza de sus. Omul avea fața bojită de neodihnă.

– Vă rog să faceți liniște pentru că sunt foarte obosit. Am lucrat azi noapte până dinspre ziuă...

Noi știam despre ce e vorba. „Lucrul” dumnealui însemna întotdeauna câte un chef strașnic. Era un holtei bătrân, robul consecvent al unei vieți dezordonate. Dar minciunile-i pioase ni-l apropiu și

mai mult. Ca la o comandă, nimeni n-a mai suflat o vorbă. El și-a sprijinit capul în palme pe catedră și, nu după mult, sforăia ușor.

În spate, în liniștea mormântală, ștregarii suceau babaroasele.

Gândurile mele fugiseră spre satul rămas undeva, departe. Casa noastră, mică, așezată la poalele dealului cu pruni bătrâni. Semnele vechi ale unei prosperități apuse. Acolo stăteau mama, tata, bunica și sora mea mai mică. Eu eram îngrijitorul vițelilor grași. Ocupația asta o aveam din fragedă copilărie. Îi pășteam, îi adăpam, îi țesălam, îi mângâiam. În fiecare toamnă, însă, către iarnă, mă despărțeam de fiecare dintre ei. Ei luau drumul bazei de achiziții pentru tăiere. De fiecare dată, când li se planifica plecarea, năvăleam în obor îndurerat, tulburându-le odihna leneșă, tihnită. Le spălam boturile umede, fragile cu lacrimile deznădăjduite. Le sărutam ochii, le sorbeam respirația. A doua zi nu-i mai vedeam acolo. Alții, mai mici și mai plăpânzi, le luau locul. Dar numai pentru un an...

Sunetul prelung al clopoțelului. Profesorul sare de la catedră.

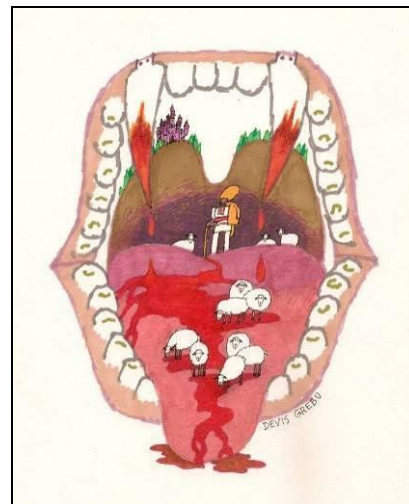
– Pentru data viitoare citiți lecția ce urmează. Dacă nu înțelegeți ceva vă voi lămuri eu. Dar vreau ca voi înșivă să vă obișnuiți cu manualul. Asta fără ajutorul profesorului. Ca în viață...

Pauza mare. Senzație cumplită de foame. De leșuală. La chioșcul de la poartă se vând, în cantități industriale, biscuiți „Eugenia”. La coada lungă, băieții se bat pentru a prinde un loc mai în față. Eu renunț la idee. Ora următoare va fi „Matematica”. Scot precipitat caietele. Pe coridor se aude vocea groasă a femeii de serviciu.

– Eu, babă? Babă e mă-ta, derbedeule! Ai înfundat toate chiuvetele cu țigările tale împutite. Las că-l aduc eu pe director.

Răsetele înfundate ale băieților. Chicoteli, îmbrânceli. Tanti Liza are iar de furcă. Femeie de la țară și ea. Cam trecută, cu umbră de mustață.

Într-o după amiază, rămăsesem singur. Voiam să citesc ceva la lecția opțională de limba franceză. Cum nu aveam unde, mă retrăsesem într-o sală de clasă goală. Tanti Liza venise să măture. Văzându-mă, întreaga față i s-a luminat, cu un zâmbet protector,

matern. M-am ridicat să plec.

– Du-te dincolo, unde am făcut deja curățenie. La ce citești? Îmi vede manualul. Ce faci tu cu asta? Aici nu se învață. Ori ești și tu la liceu ca Dabu?

Îl cunoșteam pe Dabu. Îl cunoștea toată școala. Era persecutat că în paralel cu școala profesională făcea și liceul la seral. Mereu era amenințat cu exmatricularea. Iar el trăia pe unde putea. Pedagogii mai închideau ochii când îl găseau dormind pe mese în vreo sală de meditație.

– Eu nu sunt încă la liceu, doamnă. Voi încerca la anul.

Mă privește insistent.

– Tu nu ești ca ceilalți. Ești un băiat cuminte. Părinții tăi ce sunt?

– Agricultori. Lucrează la C.A.P.

– Se vede că nu trăiești pe roze. Te zbați să ieși la suprafață. Ei sunt bătrâni?

– Cine?

– Dâșii. Părinții tăi.

– Ah, nu știu.

– Cum așa?

Îmi adun puțin gândurile. Sunt copleșit de atenția ei.

– Da, sunt bătrâni. Au aproape patruzeci de ani.

– Cum poți să zici așa? Sunt încă tineri. E drept, cu puțin mai în vârstă ca mine.

Îmi mângâie părul privind pe fereastră iarna care nu mai plecase. Mâna îi alunecase pe gât, mi se furișă sub haină.

– Ești slăbuț. Priviri care mă răscoleau. Nu-mi plăceau mângăierile ei. Știam că îi provoca pe băieții mai mari. Eu nu doream aceasta. Citește în ochii mei spaima. Dar ești încă copil...

MICĂ DOAMNĂ

ești doamnă mică domnișoară
zăpada mieilor tu primăvară?
ești zori de zi amurg
milog sublim sau palid demiurg?
ești cer albastru tină
ești lujer rădăcină
iubire ori pricină?

ești domnișoară mică doamnă
ești secetă tu ploaie crudă toamnă
e vis ce te oprește și te-ndeamnă?
ești pescăruș tu piatră
ești lună câine care latră
ieri și-ndată?

ești vorbă tu tăcere
țărână pasul nepășit ce piere?
ești cal tu fir de iarbă
ești pace vrajbă?
neînsemnat ce mult înseamnă
oh domnișoară mică doamnă!

ești muritor sau zeu
tu suflet călător, pribeag, plebeu?
secundă tu, tu mereu,
tu timp răstimp și fără timp
tu dis de dimineată seară
tu doamnă mică domișoară!

12.02.2012

POTOPUL

ne cunoscusem primăvara
ne cunoscusem parcă
ploua cu ciocuri gri
înfîpte-n gheața gri
aripi încremenite-n promoroacă

ne cunoscusem primăvara
luminoase săbii
străfulgerau copaci
ca zeci de lumânări aprinse
stol de vrăbii

ne cunoscusem primăvara
și nu ne cunoscusem parcă
ploua cu refuzate paseri
din ceruri reci cu paseri reci
în trista noastră în derivă arcă

ne cunoscusem primăvara
pluteam
pe-al paserilor moarte fluviu
ci aripile noastre ude
vâsleau
contra curentului-n diluviu

ne cunoscusem primăvara
ne cunoscusem parcă

uitasem sborul
înlănțuiți pe-un pat călduț de
porumbei
abia căzuți
ne scufundam încet
încet cu trista noastră arcă!

MIC DEJUN

aș fi avut atâtea să îți spun
și nu-ți spuneam din pricini de iubire
tăceam deodată și luam un mic dejun
tăcuți privind un orizont îndepărtat,
subțire

și parcă ceașca de cafea – avea un
drum interminabil –
sărutul tău abandonat într-o mișcare
lentă
cum degustai cu pleoapele tăcute-
nchise
lumina-nceată risipită între noi,
absentă

te urmăream cum treci tăcută și
tăceam anume
lăsând în urmă-o noapte-n care nu a
fost cuvântul
tăceam crezând că ea tăcerea ne va
spune
ce nu puteam să spunem noi pierzând
avântul

firimituri de pâine adunai în palmă, în
tăcere,
și-aș fi avut atâtea să îți spun
cinam în șoaptă după-o zi istovitoare
și așteptam îmbrățișati fără cuvinte-n
noaptea lungă
tăcutul nostru mic dejun!

O ALTĂ LUME

se închise cârciuma din cartier
mocnise zvonul ce era de-acum
sentință
și am rămas încremeniți în fața
drugului de fier

ce țintuia o ușă rece-un zid de
neputință

și becul palid obosit de-atâta veghe
s-a stins nu-l mai vedeam ca pe un
far, în noapte,
cum ne-adunam din întâmplarea zilei
să povestim cu amănuntul a noastre-n
vitejie fapte

grilajul umed, ruginit, ce să păzească?
când lăzile de bere nu mai sunt aicea,
ci în altă parte
și duse-au fost cu ele sufletele noastre
nespuse, pelerine, necitite-n nicio
scrisă carte

și parcă mersul era altul spre pubele
împleticiți, nostalgici, unii –
ndrăgostiți, tăria
ne-o luam de-acuma din isprăvi
trecute
și tristă, lungă ne era călătoria

ne întorceam fără suflare, fără rost,
spre casă
lumina ne rănea pe trupul istovit, o
zeghe,
tăcuți speram o cârciumă doar pentru
noi în altă lume
și becul palid, obosit de-o altă lungă
veghe!

MUNCILE CÂMPULUI

mi-ai cerut să fiu romantic
iată
sunt
tot soarele, toată lumina
o rostogoleam cu grijă
pe pământ

o rostogoleam și-n neglijența mea
se agățase-n cheutoarea de la ie
o răgălie-n primul colț de stea
și împreună cu lumina pe pământul
negru, reavăn,
încet,
cu grijă
mă rostogolea

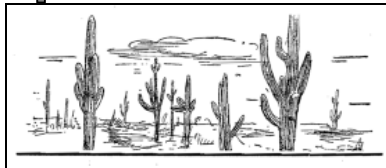
mi-ai cerut să fiu romantic
iată
sunt,
tot glodul, toată tina, glia, tot
pământul
îl rostogolesc
'napoi
cu grijă, împreună cu lumina,
spre ceresc!

VALERIU MARIUS CIUNGAN

Călătorie cu zeppelinul spre America

(XI)

Spre Boulder Dam

De la Piercy, am luat din nou avionul; după ce am trecut Black Mountains (Munții Negri), triști și sterpi, am ajuns deasupra lui *Boulder Dam*, cel mai mare baraj din lume. Barajul a fost creat pentru fertilizarea terenului din jurul Coloradoului, pe tot parcursul lui până la Pacific, și pentru a înlesni construirea unei centrale electrice de mari dimensiuni, ce va alimenta Los Angeles, San Francisco etc.

Lacul format de Colorado, datorită barajului, este destul de mare și nivelul apei s-a ridicat la 190 metri. Privit din avion, barajul părea o jucărie de copil, ingenios lucrată. Apa țâșnea prin patru guri de cascade. Șoselele coborau spre el în cotituri mari, iar fluviul în depărtare își continua drumul între malurile înalte.

Am aterizat la *Boulder City*. Cu automobilul ne-am dus să vedem barajul mai de aproape. Ne-am coborât cu ascensorul în corpul barajului până la nivelul uzinei electrice, adică la peste 100 (una sută) metri adâncime. Printr-un mare tunel, îmbrăcat în plăci de faianță, am ajuns în sala turbinelor. Fiecare turbină are 150.000 cai putere, adică de cinci ori decât cea mai mare uzină electrică din țara noastră. Trebuia să se monteze zece turbine la fel. De aceea, uzina electrică nu va fi gata înainte de 1950 (fiecare turbină costă un milion de dolari).

Pe înserare, ajungem la hotelul din Boulder City, oraș nou, clădit odată cu barajul. În același timp, s-au înființat și diferite fabrici pentru tuburi, motoare etc., necesare construirii barajului și uzinei. Mi s-a spus că este mai practic să clădești și să înzestrezi fabricile pe loc, decât să aduci cu trenul materialul trebuincios. Numai o țară bogată și cu atare mentalitate poate să-și îngăduie acest lux.

La Boulder City, aceleași clădiri înăbușitoare. Hotelul, fiind nou, avea „air conditioned” întăritor și plăcut, după ce o zi întreagă ai fost chinuit de arșița deșertului. În Boulder City, în afară de baraj, nu era mai nimic de seamă de văzut.

De aici, la Las Vegas ne-am dus cu automobilul, mai mult de o oră.

Spre Los Angeles

În Las Vegas, ni se anunță că avionul are o întârziere de două ore. Plimbându-mă prin aerogară, văd întâia oară pahare de hârtie, puse într-un automat de sticlă; după întrebuințare, le aruncai în coșul de alături. La fel la toaletă, scoteai dintr-o cutie prosoape de hârtie, azvârlindu-le în urmă în coșul obligatoriu.

În toată America, la restaurante, în gări, gări, în trenuri, am găsit prosoape și pahare de hârtie, foarte practice și igienice.

Huret descrie în „l'Amérique moderne” din 1911, că în fiecare vagon se găsea filtru cu apă proaspătă de la gheață, în schimb nu exista decât un singur pahar pentru toată lumea, nimeni însă nu se ostenea nici măcar să-l clătească.

Ca un vultur uriaș, planând în văzduh, sosește și avionul. În sfârșit, vom fi înaintea de amiază la Los Angeles. În avion, rămăseseră libere numai locurile noastre. Călătorii și stewardesa erau foarte curtenitori cu un anume domn. Explicația am avut-o în Los Angeles, unde am aflat că este un mare artist de cinema. Soseam doar în „Țara Filmului”.

Am descins la „Baltimore Hotel”, în fața lui Pershing Square. Marele hotel avea multe ieșiri, în diferite străzi, încât odată intrând printr-o altă ușă decât cea prin care ieșisem, m-am încurcat printre halluri, găsindu-mă din nou în stradă.

În Los Angeles, conform planu-

lui de călătorie, nu puteam sta mai mult de o zi. Pentru a vedea cât mai mult în puținul timp, am folosit numai automobil particular. În lungul orașului, am circulat cu viteză obișnuită, pe un bulevard nesfârșit; traversarea lui pentru pietoni era interzisă, s-au construit însă tuneluri speciale.

Din goana automobilului, zăresc alături de un bloc mare de case, o căsuță; lângă un magazin luxos, o prăvălioară. Contraste întâlnite numai în orașe noi de tot. Ca în mai toate orașele americane, și aici centrul nu are nimic deosebit, aceleași străzi croite în pătrate regulate, ca în jocul de șah.

Los Angeles este împresurat de coline – *Beverly Hill*, *Brentwoods Heights*, *Westwood Hills* și altele. Din iuțea automobilului, admir pe Westwood Hills, întinsa Universitate, clădită în cărămidă roșie, singură în mijlocul unui parc cu vegetație luxuriantă. Ce bine se poate învăța în liniștea de acolo! Și azi îmi pare rău că n-am avut timp să o văd mai de aproape.

Am ajuns la Pacific, trecând prin localitățile St. Monica și St. Barbara. Oceanul, în acea zi, era splendid, albastru-vioriu și liniștit, scânteia sub razele calde ale soarelui de început de septembrie. Ne-am plimbat și prin cunoscutul Hollywood; n-are nimic extraordinar. Los Angeles, cu Hollywood, colinele și localitățile de lângă Pacific, se succed ca perlele într-un șirag. Nu observi trecerea dintr-o localitate într-alta.

Pe coline, sunt construite numeroase vile, în mijlocul unor parcuri mari; printre ele se văd și multe locuri virane. Constați imediat că localitățile sunt de curând întemeiate, având vile cu totul noi. La farmecul colinelor mai contribuiau și locuințele, fiecare în alt stil, ale starurilor de cinema. În tot șiragul de localități, vilele vopsite în culori de pastel – trandafirii, liliachii, galben – cu acoperișuri roșii ca vâpaia, strălucesc de frumusețe sub soarele californian. Localitățile sunt vesele, prietenoase, clima ideală, nici prea cald, nici prea frig, o primăvară veșnică. Străzile sunt mărginite de palmieri mari, cum nu vezi pe Coasta de Azur.

ELENA BRAN

(Ediție îngrijită de M.N. Rusu)

(IX)

Cărarea cotind printre mici coline verzi și palmieri m-a cucerit definitiv! Camera mare, cu pat dublu, televizor, frigider, aer condiționat, ventilator și baie cu cadă îngropată mi-a plăcut. Și mai era și prima de lângă plajă! La intrarea în cameră, o mică verandă cu două fotolii din lemn împletit și o măsuță cu placă de marmură. Pe jos, dale de cărămidă roșie.

– Vă place? șoptește tânăra.

– Ă... da, deocamdată da.

– Sper că o să vă simțiți bine la noi.

În clipa următoare, s-a și prelinș afară pe ușă. Bucuros, am dat drumul la aerul condiționat și la frigider, apoi, trântind valiza pe patul de serviciu, fiindcă aveam și așa ceva,... am ieșit la cercetat. Bineînțeles că m-am dus direct spre mare. Un zid de beton de aproape 4 metri se ridica de pe plajă, sprijinind grădina la marginea căreia un șir de palmieri fâlăia din panăse, aplecându-se spre marea cam agitată care-și spărgea valurile la baza zidului. Plaje, ioc! Mă uit în stânga: zidul se prelungea până departe de-a lungul malului bătut de valuri. În dreapta la fel, numai că nu mai era zid, ci o pantă înclinată încorsetată în forme mici de beton care alcătuiau un fel de blindaj care apăra malul de eroziune. Valurile lingeau toată porțiunea fortificată a plajei, venind oblic, dinspre răsărit. Nu mai văzusem nicăieri până acum o consolidare atât de bine făcută.

„Bine, bine... dar cum rămâne cu nisipul... cu plaja clasică, adevărată?”

„Lasă dom'le, nu mai fi așa pretențios. Ai tu piscină la nas?... da' palmierii...”

M-am reîntors în cameră. Zgomotul valurilor mă însoțea ca un ecou în liniștea verde a grădinii. M-am trântit pe pat și-am adormit pe loc în susurul aerului condiționat.

Când m-am trezit, afară era întuneric. M-am uitat la ceas: 23.30. Mă uit la telefon, unde aveam ora de la noi: 5.30 dimineața. Ies pe verandă: zgomot de valuri, grădina luminată, luciul de oglindă al piscinei.... Deși cam buimac, m-am gândit să-mi înmoi picioarele în Marea Chinei de

Sud, așa scria în ghid. Cobor blindajul de beton și încerc apa mării cu piciorul. Caldă, plăcută... Intru mai adânc și simt cum apa îmi suge nisipul de sub picioare. Gata să mă dezechilibrez, tropăi mărunț din tălpi și privirea lovește cerul profund negru, spuzit de stele. La o palmă mai sus de orizont, clară și majestuoasă, se profila Crucea Sudului. Am relatat în primul Jurnal de călătorie, întâlnirea mea cu această constelație pe când mă aflam pe insula Maurițius din Oceanul Indian. Ei bine... am rămas ca pironit, zâmbind, copleșit de același sentiment de admirație și modestie ca și atunci. Din când în când, loviturile valurilor mă clătinău, dar nu-mi puteam lua ochii de acolo. Negrul profund al fundalului ceresc scotea și mai tare în evidență puzderia de stele a Căii Lactee. Mi-am ridicat încet ochii urmărind centura luminoasă a astrelor. Chiar deasupra mea, scliepa constelația Orionului, constelație care m-a urmărit permanent în toate peregrinările mele pe acest pământ, constelație pe care o căutam mereu acasă, pe cerul Branului. Intram în curte... mirosul de fân proaspăt cosit mă învăluia, pătrunzând în toate ungherele simțurilor, și atunci ridicam pe furis capul și căutam cu coada ochiului. Când recunoșteam profilul de neconfundat, mă linișteam ca atunci când te simți vegheat de un prieten bun. Zâmbeam și adormeam cu un fel de bucurie copilărească pe gene. Orion era acolo, la locul lui... deasupra casei.

Acum scliepa puternic, parcă puțin mai mic decât la noi, dar detașat marcant de restul astrelor. Un val

puțin mai mare, aproape să mă răstoarne, m-a adus cu picioarele pe pământ. M-am întors cu spatele la mare și mi-am croit greoi drum spre țarm. Nisipul îmi fugea mereu de sub picioare ca și când apa ar fi săpat gropi în jurul lor. Dădeam din mâini disperat ca să-mi țin echilibrul, și atunci, printre icneli, am zărit cu coada ochiului încă un contur cunoscut pe firmament.

„Să nu zici...”

Ajuns la apă mai mică, m-am fixat pe bucata aceea de cer și am recunoscut Carul Mare!

Poate că e greu de exprimat și mai ales greu de înțeles, bucuria care m-a cuprins. Se aseamăna cu aceeași bucurie pe care o simt ori de câte ori văd la televizor ceva bun despre România sau despre români. Deși rezervat în atitudine, mă bucur negrăit de mult când aud ceva bun despre Țara mea de suflet...

Așa și acum.... vedeam trei constelații favorite odată! Două dintre ele făceau parte din sufletul meu de român... a treia, din bucuria descoperirii pe viu a celor citite cândva...

*

Întors în cameră, am încercat să dorm. Am încercat, fiindcă de dormit n-am putut.

„Unde să mă duc la ora asta... oare e undeva un loc unde să mă duc? Păi ar trebui să fie, că doar nu e pustiu aici, e o stațiune, nu?”

Încurajat de idei și de lipsa de somn, m-am îmbrăcat lejer, adică pantaloni scurți și bluză, și am pornit. În recepția mare deschisă la ambele capete, două ventilatoare puse pe pardoseala de gresie albă zbârnăiau nevoie mare împrăștiind în jur jeturi puternice de aer. Lumina neplăcută a neonului învăluia totul într-o atmosferă artificială. La recepție, nimeni. Pe sofaua din imitație de piele albă, o siluetă întinsă sub o cuvertură la fel cu aceea pe care o aveam și eu în cameră, nu lăsa să i se vadă decât picioarele. Pe un fotoliu ascuns privirilor, după un colț, dormea lăbărțat un tânăr în bluza albastră a paznicilor. Jetul puternic de la ventilatoare îi ridica comic părul care prindea parcă viață pentru o clipă, apoi cădea pleoștit înapoi. Televizorul cu ecran plat mergea pe un program cu muzică de discotecă....

ALEXANDER BIBAC

BALCICUL – RÂSCOLITOR COLT DE LUME

(II)

De fapt, întreg domeniul este o întreagă grădină botanică, adăpostind peste 3.000 de specii de plante, unele dintre ele rare; însă piesa de rezistență o constituie această colecție de 250 de cactuși, una din cele mai importante din Europa așa după cum afirmă ghidul. Grădina are și o zonă care imită celebrul labirint cretan, construit cu materiale aduse chiar din Insula Creta. Complexul cuprinde, în afară de acest parc botanic, și alte grădini, operă comună a peisagistului elvețian Jules Jannin și a Reginei Maria, însăși. Trecerea de la o grădină la alta se face pe neobservate, vizitatorii fiind ghidați de niște alei pe deasupra cărora se întinde viță-de-vie, sau trecând peste poduri suspendate, ca niște ruperi de ritm în desfășurarea imaginilor. Unitatea grădinii văzute ca un întreg, este realizată prin terase din care cad perdele colorate de flori și plante agățătoare. Printre atâtea obiective de vizitat, n-am scăpat „Curtea englezească”, „Cascada” și „Puntea suspinelor” care o străbate; acestea ne-au oferit o priveliște absolut spectaculoasă. Apa învolburată a unui râu cade de la o înălțime de 10-15 metri. Această cascadă minunată are o porțiune unde se zice că dacă îți pui o dorință și pășești cu ochii închiși peste câteva trepte, se îndeplinește.

Grădina oferă, însă, mult mai multe surprize, din care am apucat să văd și eu vreo câteva. „Templul apei” e o construcție cu arcade pictate pe interior în cărămiziu și albastru puternic, susținute de coloane imense și având în interior bazine în care altădată se afla apa. Este și o „Roată de moară” care a fost făcută din dorința expresă a reginei și am admirat imaginea văzând-o funcționând ca în vremurile de atunci.

Trecând printr-o grădină care adăpostește o colecție superbă de trandafiri și urcând câteva trepte de piatră, am ajuns la Capela „Stella Maris” (Steaua Mării). Aici se găsește unica inscripție în limba română păstrată de pe întreg domeniul, o placă de marmură albă pe care stă scris, cu litere aproape șterse și peste care crește iederă, faptul că domeniul a fost construit de Regina Maria, fără

să se menționeze a cui regină a fost. Capela este foarte mică, construită din piatră și pictată complet în interior. O curte mică, cu o fântână și pietre funerare creștine pot fi văzute chiar lângă Capelă. În timp ce Capela era încă în construcție, Regina Maria a României și-a exprimat dorința ca inima ei să fie îngropată aici. După moartea sa, așa cum se știe, inima a fost conservată și pusă într-o casetă de argint, învăluită în două steaguri, cel românesc și cel britanic, și apoi

asezate într-o altă casetă mai mare, din argint aurit cu ornamente din pietre prețioase pe care Regina o primise în dar la sosirea în țară. Cele două casete cu inima sa au fost aduse cu vechiul bric „Mircea” și depuse în capela „Stella Maris”, cu toate onorurile: tunurile distrugătorului „Regina Maria” au tras 21 de salve, iar gorniiștii companiei au sunat stingerea.

După pierderea Cadrilaterului, fiica sa, principesa Ileana, a ordonat construcția capelei „Inima Reginei Maria” la Bran, după modelul celei din Balcic. Acolo au fost depuse casetele cu inima, într-un sarcofag de marmură. Însă în 1968, capela a fost profanată de comuniști și inima a fost scoasă din sarcofagul de marmură spart cu răngile și dusă apoi, împreună cu casetele, la Muzeul de Istorie.

În apropierea Castelului, se află Tronul Reginei Maria, adică un fotoliu din marmură aflat la umbra unui copac, având în dreptul lui o măsuță din piatră. Era locul preferat al Reginei, aici și-a făcut mai multe fotografii. De aici putea să privească

marea, în toată splendoarea ei; am privit-o și eu prin ochii Reginei Maria, simțind că am în preajmă spiritele părinților mei ce mă însoțeau peste tot...

Pentru orice eventualitate, Regina Maria și-a construit aici și un Mormânt care a rămas gol, deoarece a fost înmormântată la Mănăstirea Curtea de Argeș; doar inima sa, la propriu și la figurat, a rămas la Balcic, și asta doar pentru o perioadă scurtă. Am avut un moment de emoție deosebită, de imensă mirare citind cuvintele scrise acolo, de parcă i le dictasem eu: „Poate că în lumea de azi există mai multă ură decât dragoste. Dar dragostea e mai puternică și într-o zi, chiar dacă nu voi mai trăi să o văd, ea trebuie să învingă”.

Sunt cuvinte care subliniază sensibilitatea deosebită a Reginei. De fapt, în orice loc te afli, îi simți prezența încărcată de iubire ce ți se transmite și te stăpânește multă vreme. Iubirea Reginei pentru aceste locuri a fost profundă. A fost fericită în zilele trăite aici și a simțit că se contopește cu acest loc fermecat: „...am avut ca o simțire că locul acesta ori mă așteptase de totdeauna pe mine, ori că eu trăisem totdeauna în așteptarea lui [...]. Făceam parte din loc și locul făcea parte din mine.” (Maria, Regină a României, „Casele mele de vis”, 1930).

Când ne-am apropiat de Castel, am trecut pe o alee numită „Aleea vinurilor” și urcând pe niște trepte am ajuns în fața unei crame unde vizitatorii degustă în voie numeroase feluri de vinuri bulgărești, dar și țuică, rachiu, lichioruri. Eugenia și cu mine am degustat numai câteva soiuri de vinuri foarte dulci, care ar fi putut să te îmbete numai cu parfumul lor. Mai târziu, am regretat că nu am cumpărat câteva sticle, însă ne-a fost frică să nu ne încărcăm cu bagaje de mână pe care trebuia să le cărăm după noi o zi întreagă.

În acest loc edenic, scăldat în soare, așezat pe locul cel mai înalt și dominând peisajul, dar în imediata vecinătate a mării de care îl desparte doar faleza, se înalță Castelul, clădirea centrală și cea mai importantă. Așezarea terasată pe malul mării este o splendoare. M-am străduit să prind de sus cât mai multe imagini care →

ELENA BUICĂ
Toronto, Canada

să-mi rămână lipite de suflet pentru mai mult timp. De acolo nu știi niciodată în ce parte să te îndrepti, oriunde întorci privirea ai impresia că aceea este direcția potrivită. Castelul nu este mai mare decât o vilă, are 14 camere, două terase și un balcon, dar numele de „Castel” i se datorează doar faptului că a fost locuit de o regină. De fapt, pe plăcuța de la intrare scrie: Vila „Cuibul Liniștit”, denumire care definește mai bine destinația acestei construcții. Construcția a început în anul 1926 și împreună cu grădina s-a finalizat în 1936. Arhitecții Augustino și Amerigo au fost aduși din Italia. E construit de-a lungul a trei terase, pe două nivele, înălțat în armonia câtorva stiluri arhitectonice, maur, mediteranean și cel al caselor bulgărești, pentru a se încadra discret în aspectul oriental al zonei. Are pereți groși, de culoare albă și în exterior și în interior, acoperișuri de țiglă roșie străjuite de un minaret, cel mai ușor de recunoscut din tot complexul. Acesta nu are un rol religios, fiind folosit cel mult ca turn de observație, dar a fost amplasat datorită respectului pe care regina îl avea pentru civilizația turcă. În balconul minaretului-far se află și o harpă eoliană.

Interiorul este de o simplitate desăvârșită, pereții sunt groși, de culoare albă, fără decorațiuni spectaculoase, doar niște firide în care sunt expuse diferite obiecte care au aparținut Reginei: dulapuri sculptate și pictate, oglinzi, scaune și un șemineu. Pe toate obiectele se află plăcuțe cu explicații care atestă apartenența Reginei Maria, dar din nou, nu se specifică a cărei țară a fost regină... Ușile masive, din lemn sculptat conferă un aer aristocrat. Prin ferestrele cu boltă străjuite de un grilaj se vede marea ca-ntr-un tablou de vis. Pe pereți sunt icoane și tablouri, unele pictate de ea, în special crinii, florile ei preferate. Sunt multe fotografii ale Reginei Maria în care putem admira silueta zveltă, frumusețea chipului, eleganța și distincția croielilor frumoaselor ținute vestimentare cu podoabe regale, dintre care adesea apar mai multe șiraguri de mărgel lungi. Mă întrebam dacă fotografiile mele cu mai multe șiruri de mărgel lungi nu-și au izvorul tot în vremurile copilăriei, când admiram fotografiile

din „Povestea vieții mele” imagini care să mi se fi imprimat din prea multă admirație. Parcă îi auzeam mersul diafan prin camere, parcă îi simțeam prezența și parfumul suav...

Budoarul Reginei cuprinde baia de marmură, cu cada îngropată în piatră, cu chiuveta și măsuța de toaletă care au fost păstrate intact. Am aflat că apa era încălzită într-o ingenioasă instalație cu aburi. Simplitatea castelului se opune intenționat opulenței altor castele regale. Construcția în sine, împărțirea camerelor, decorul modest, dar de un desăvârșit bun gust denotă caracterul aparte, gusturile alese, sensibilitatea și sufletul frumos al celei care a fost Regina Maria a României, cunoscută pentru înclinația ei spre simplitate și rustic. Având o personalitate covârșitoare, cu un stil propriu de viață, și-a lăsat amprenta inconfundabilă și asupra domeniului de la Balcic. A colecționat și a creat lucrări artistice și și-a decorat interioarele și exterioarele clădirilor în care a locuit, fiind considerată unul dintre promotorii curentului Art Nouveau. Întreg talentul artistic cu care a fost dăruită din plin de Dumnezeu, gustul rafinat pentru frumos, bogăția sufletului romantic, sensibilitatea extraordinară de care dădea dovadă, toate acestea au înflorit acolo. Aceste locuri pe care ea le-a iubit atât de mult, păstrează și acum un parfum al sufletului său minunat. Peste tot domină un inspirat amestec

romantic născut din armonie și bun gust, care te trimite cu gândul la frumusețe și iubire, dându-ți senzația de relaxare și de liniște, ca-ntr-o vacanță fără de sfârșit.

Se spune că lucrurile și locurile pe unde au trăit oameni minunați aduc mărturie mai vii decât cuvintele despre urmele lăsate de sufletul lor. Balcicul este un astfel de loc. Așternând aceste rânduri pe hârtie, îmi dau seama că, oricum și orice aș spune, ele nu pot egala cu o vizită la Balcic, locul de suflet al Reginei Maria a României, loc care vorbește în viu grai celor mai mult de 400.000 de vizitatori anual.

Mi-am luat rămas bun, mulțumindu-i marii noastre Regine pentru că ne-a lăsat aceste locuri încărcate de frumos și de emoție și am trimis un gând părinților mei care și-ar fi dorit atât de mult să calce pe urmele reginei lor iubite.

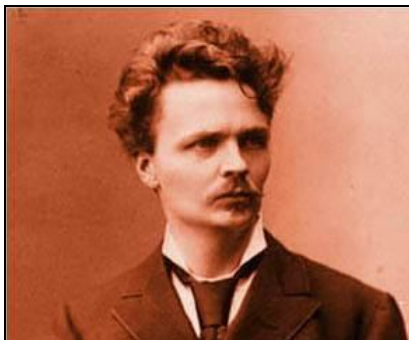
Cu toate că aveam sufletul încărcat de frumuseți, m-am gândit cu regret la faptul că ultima dorință, în care cerea că inima să i se odihnească aici, nu i-a fost îndeplinită, dar și la faptul că acest domeniu nu ne mai aparține...

Dar dincolo de istorie și dincolo de voința oamenilor, domeniul Reginei Maria rămâne un loc de puternică spiritualitate românească.

Castelul din Balcic

Biblioteca Babel

AUGUST STRINDBERG

LA IAZ

Am auzit-o de multe ori pe mama avertizându-i pe copiii mai mici: „Copii, să nu mergeți niciodată la iaz, spiritele rele locuiesc în el.”

Când noaptea caldă de vară s-a coborât peste pământul obosit și toți din casă au adormit, m-am dus în tăcere la colina cea mica și verde lângă oglinda clară a iazului. Vai, unde e acum verdeața tânără și proaspătă a primăverii peste care stăpâneam doar cu câteva săptămâni în urmă! Doamna cu coasa a pustit pajiștea și-a rupt toate florile timide care abia s-au bucurat de viață!

Bogata podoabă de flori a merilor zace acum uscată pe nisip; liliacul nu-și mai împrăștie mireasma în noaptea liniștită ca o tămâie pentru Dumnezeu.

La marginea iazului m-am așezat, sub plopul care străjuia în razele căldute ale soarelui. Razele fierbinți ar sorbi apa până la fund.

Ceața albă, ușoară se vedea plutind deasupra apei. Atunci o briză lentă respiră peste ea și-o risipește, clară se-ntinde oglinda iazului până la marginea ochiului meu, și în adâncuri m-am uitat, dar am văzut doar întuneric. Însă curând imagini obscure se profilează din forme neclare și-n cele din urmă clară apare imaginea verde a colinei.

Ce putere magică-mi păcălește ochiul!

Cine este fata care stă acolo cu bogate bucle negre; și ochii albaștri-ntunecați? Mă întreb dacă o zână mică s-a urcat din sălile sale de sub acoperișul de iarbă verde-a colinei, și în tăcerea nopții de vară așteaptă să-și întâlnească iubitul? Nu, oh, nu, e a inimii mele mireasă, pe care aici n-o pot avea, oh, a fost aici acum câteva săptămâni, cu iubire ascultând cântecele mele, și drept plată mi-a dăruit câteva clipe de fericire. Vezi, acum ea-mi zâmbește prietenos, îmi întinde mâna subțire atât de încrezătoare ca și cum eu aș fi cel pe care și l-a ales de soț. —

Dintr-odată trece un vânt rău prin bătrâna coroană a plopilor și smulge o frunză uscată. Frunza căzută a spart oglinda și dintr-o dată imaginea a dispărut. „De ce-mi tulbură visele, de ce, fără inimă, mă lipsește de un minut de fericire cerească. O, multă vreme am suferit să nu pot privi dulcea imagine pe care timpul mi-a furat-o din inimă.”

Așa că acum mă plâng de farsa bătrânilor plop. Curând însă oglinda e iarăși întreagă și din adâncurile întunecate se ivește de două ori mai frumoasă aceeași imagine. Și ea încă-mi întinde prietenoasă mâna. La fel de prietenoasă, ea cu privirea mă îmbie la întâlnire să vin. Vai, o umbră-ntunecă imaginea și eu văd la picioarele ei un bărbat răpitor care apasă mâna ei de-a sale buze iar ea îi întoarce zâmbetul și roșește. —

Acum nu vreau să văd mai mult fug departe cu inima plină de tristețe. Dar bătrânul plop râde.

Niciodată nu mai merg la iaz, spiritele rele îl locuiesc.

**Traducere de DORINA
BRÂNDUȘA LANDÉN**

Alexandr Pușkin

Talisman

Unde marea-n veci dansează
Peste stâncile pustii,
Unde luna-n caldă rază
Înserarea îndulci,
Unde ziua își petrece
În harem un musulman,

Mângâind-o o conjură:
„Poartă al meu talisman:
Plin e de putere dură!
Dar iubirii tale dan.
De boală și umflătură,
În furtuni și uragan,
Capul tău, iubită pură,
Nu-mi salvează talisman.

Bogății din răsărit
Ție nu se dăruie,
La efort de proorocit
Grația nu-ți stăruie;
Și tu cazi la sân de rasă
Dintr-o tristă țară-stran,
De la nord la sud acasă,
Fără de-al meu talisman.

Dar când ochi lunecători
Te încântă dintr-odată,
Noaptea pe la cântători
Făr' iubire sărutată —
Drag complice! la păcate,
la răni inimii noian,
la trădările uitate,
ține al meu talisman!”

Giacomo Leopardi

Infinitul

Mereu mi-a fost drag acest deal pustiu,
gardul viu ce o bună parte
din ultim orizont ascunde privirii.
Dar stând în contemplare,
nesfârșite
spații de dincolo de el, tăceri
supraomenești, cea mai adâncă
pace
îmi vin în minte; cât pe ce
să se sperie inima. Și cum aud
vântul foșnind prin tulpini, infinita
liniște cu această voce o compar:
și-mi amintesc eternitatea
și duse anotimpuri și prezentul
viu și sunetu-i. Astfel în această
imensitate gândirea-mi se îneacă:
mi-e dulce naufragiul în marea
aceasta.

Traducere de GEORGE ANCA

Luis Benítez

Luis Benítez s-a născut în Buenos Aires la 10 noiembrie 1956. Este membru al Academiei Iberoamericane de Poezie, filiala New York (USA), a Asociației World Poets (Grecia) și membru în Board Advisory a asociației Poetry Press (India). A obținut titlul de Compagnon de la Poésie al Asociației La Porte des Poètes, cu sediu în Universitatea Sorbonne, Paris, Franța. A obținut numeroase premii naționale și internaționale pentru opera sa literară, dintre care menționăm: Primul Premiu Internațional de Poezie La Porte des Poètes (Paris, 1991); Mențiune de Onoare în cadrul Concursului Municipal de Literatură (Poezie, Buenos Aires, 1991); Premiul Doi al Bienalei de Poezie Argentina (Buenos Aires, 1992); Primul Premiu Literatură de Tineret (Poezie) al Fundației Amalia Lacroze de Fortabat (Buenos Aires, 1996); Primul Premiu Tuscolorum Di Poesia (Sicilia, Italia, 1996); Accesit la al 10-lea Concurs Internațional de Poezie (Paris, 2003) și Primul Premiu Internațional pentru Opera Publicată „Macedonio Palomino” (México, 2008).

Cele 36 cărți ale sale (poezie, eseu, narativă și teatru) au fost publicate în Argentina, Chile, Spania, Statele Unite, Italia, México, Suedia, Venezuela și Uruguay.

(Fragment din cartea *Manhattan Song*, Editura Ars Longa, 2013)

Traducere și prezentare de
FLAVIA COSMA

Soarta iubirii în postmodernism

Cineva spunea că nimic remarcabil nu rămâne pe lumea aceasta
În afara obiceiului de a vâna urșii polari
De-a lungul verilor arctice. Deși pare obscenă,
Aceasta este o activitate executată cu seriozitate:
Familii întregi trăiesc din dorința arzătoare
De a conserva ceva deosebit, și în același timp imaculat.

Există oameni serioși care calculează în fiecare primăvară
Cum își vor trimite la iarnă copiii la școli din câștigul de peste vară.
Asta se întâmplă în teritorii triste:
Kholokohak, Furstboro, Saint Felicien
Sunt unele dintre acele locuri unde,
Pe măsură ce se retrag țânțarii
Și ceața cedează, oamenii încep să privească în zare
Sau pândesc telefonul, atenți
În așteptarea unei agenții care să le solicite serviciile.

Două luni mai târziu, când totul s-a pus deja de acord,
Aurora boreală va iriza peisajul acoperit
De zăpada murdară amestecată cu noroi și crengi,
Mari grămezi periculoase unde
Aceași bărbați gravi vor fuma țigări Malboro
Călăuzindu-l cu grijă pe *străinul vânător* spre același loc,
Spre același urs omorât vara trecută.

Urmează mai apoi fotografiile, petrecerile cumpătate,
Bucuria obligatorie în acest moment.
Bucuria este o datorie ca oricare alta.

Orîșicine știe că balena albastră
Este cel mai mare animal care a existat vreodată
Și că nu se cunoaște cu precizie numărul lor,
Deși se estimează că au mai rămas mult prea puține balene
Pentru a decora planeta.

Un animal atât de enorm trebuie să fie de asemeni conservat.

Stațiile de sonar și electrozii de la baza de studii ale vieții marine din Maryland

Au detectat un nou sunet emis de către marile balene albastre:
E ceva ca un urlat înfricoșător, un țipăt emis de mii de șobolani
Închiși în gurile acestor bestii, în care pot staționa
Fără probleme mai multe automobile.

Nervii se îngrozesc la auzul acestui sunet.
Acum douăzeci de ani zgomotul ăsta nu exista.
Dar statisticile se conservă numai de atunci încolo.
Se spune că sunt atât de puține balene, că și-au dezvoltat
Sunetul special pentru a-și chema perechea imposibilă
Din specia lor. Este vorba de dorința ce-și caută eficiența.

Se zice că de multe ori balenele își duc viața întreagă cutreierând
Cele șapte sau mai multe mări unde trebuie să caute, să-și caute perechea.
Până la urmă, ele mor emițând acest sunet,
De fiecare dată mai slab, până când încetează cu totul.
Și câteva zeci de tone de carne se depozitează
În glodul din adâncul visului.

O epavă nouă și silențioasă, la capătul unui timp
– ușor de calculat – preschimbată în încă o mantie
De fire de nisip fin care-i largesc învelitoarea.

Asemenea sunt tipul și tipa care descoperă în carcasa
Pe care le-a dăruit-o soarta drept pereche, calități foarte bune:
Noblețea este o chestiune de imaginație. Face viața
Mai ușor de suportat începând de la micul dejun și până la cină.

Mai apoi, din nefericire, ei visează toată noaptea vise cu râme,
Râme mari lipicioase inelate și care-ți mănâncă articulațiile încetul cu încetul.

Căci au la dispoziție tot timpul din lume.

Dar el/ea sunt cel mai bun lucru ce putea să ni se întâmple.
Privește chiar dacă nu mai e proaspătă această picătură de sânge,

→

Această picătură, care e tot ce-a mai rămas, la întoarcerea
Nefericitului/nefericitei care și-au făcut curaj
Să trăiască singuri cu sine. A se înțelege bine: singuri cu toate Acestea.

Încuind ușa fără încetare, baricadând-o cu mobile,
Punându-i în cale tot felul de obstacole, până la a înțelege
Că este chiar el, monstrul de care se temeau, acela care le oferă cuiele.

Din nenorocire, ei sunt oamenii
Cei mai romantici din lume: sunt cei care
Suferă cel mai mult
Dulcile transformări ale bărbatului și ale femeii,
Obligați să se salveze de la nebunie prin deghizări care salvează viața,
Adam cu port-jartiere, Eva cu mustăți, reprezentând
Fără încetare, neobosiți, cu tandrețe, în toată goliciunea,
Ultimii eroi ai sexualității.

Fără îndoială nu există nicio alternativă.
Și în plus nu-i nicio noutate aici.
E doar rutina, mereu
Există o rutină în specia umană.

Și ce se mai întâmplă cu vampirii, cu Don Juanii tensionați?
Cu fetișcana despărțirilor perpetue fără mătreață pe mamelele majuscule, Cizelată și împodobită cu paiete, aplecându-se peste bara de fier a barului? Nimeni
În deplinătatea facultăților mentale nu va lua toate astea în serios.
Deși dacă ne gândim bine, nu mai rămâne nimeni
Cu mintea întreagă la sfârșitul ăsta de secol.
Așadar, până și aceste reminiscențe sunt posibile.

Sigur că va trebui înainte de toate să proiectezi un film sau două,
Să pui niște muzică, nu știu, să crezi o atmosferă care se va
Susține pe sine. Puține lucruri depind Atât de mult de mediul ambiant. Ar trebui să mergi totdeauna
Ducând toată această scenografie pe umăr,
Și asta-i muncă serioasă, e greu să închiriezi atâtea camioane.
În mod definitiv iată alt lucru care nu servește la nimic.
Mai este de asemeni și chestiunea bugetului.

Ora exactă, figuranții pregătiți, luminile, până și dialogurile,

Mai mult sau mai puțin naturale, fața de masă albă, vaza de flori, îndoitura paltonului exactă,
Exactă. Aici dragostea este o chestiune de exactitudine. Este matematică.

De neconceput tema copiilor care-și iau micul dejun și se întorc mai apoi De la școală, pijamaua cu dungi, mamele mulțumite, verișorii, Mătușile, buncii, străbuncii, stră-străbuncii, toată colecția,
De cretini dintr-un "voiaj lung până la sfârșitul nopții",
Oh, Celine,
Contopiți într-o confuzie de aplauzele inauzibile ale întregii specii.
Tema simulației e altă temă, totul ar fi mai ușor dacă ar fi posibil,
Să-l subjugi pe celălalt de manieră reală, definitivă.
Dacă ei ne-ar crede, dacă nu s-ar tăvăli de râs când îi lăsăm singuri, Crezând că noi credem că ei cred.
Pentru că în spatele ochilor strălucește
Mereu această lumină fatidică, acest joc de-a zarurile numai
Pentru că toate fațetele lor sunt goale.

Dragostea, acest Lucru, această porcărie care stăruie.

A CAPELLA

dacă nu eu,
erai alături de alt bărbat
întrebându-l:
dacă nu eu,
erai alături de altă femeie
întrebând-o

căci lucrurile curg ca-ntr-un cânt *a capella*
și umplu sacii cu gurile veșnic căscate ale ratărilor

AMĂRĂCIUNEA

Uneori amărăciunea are nevoie de pretext.
Albul din ochi cuvântul se subțiază
Precum pânda de păianjen
Pândind în colțul dintre perete și tavan.

Uităm că timpul ne adulmecă,
Ne dă târcoale vreme îndelungată,
La fiecare sfârșit de început,

Căutând parcă adevărul
Așternut peste tăcerile din poemul
Niciodată împlinit la vreme.

Arbeit macht frei – șazecei de ani după

sufletele noastre bolnave de alzheimer visele

noastre bolnave de alzheimer buzele noastre

bolnave de alzheimer rățăcesc fără cruațe

în propriile lor pedepse ca un blestem ca o

în jur aplauze bolnave de alzheimer ca în

arena cu gladiatori care pentru a nu simți durerile se vor

îmbolnăviți de alzheimer

oricum nu vor rezista căci boala aceasta e ca un

blestem ca o

și-atunci singur în fața cuvintelor bolnave de alzheimer

plâng precum copilul speriat de

umbra mișcătoare făcută pe perete de cei care ar fi fost

să-l ocrotească

și totul e ca un blestem ca o
26 ianuarie 2005

ANDREI FISCHOF

Arun - Soarele de dimineață

(I)

Locul – Școala generală J.C. din Bridgeport, Connecticut.

Arun S. era profesoară ajutoare pentru secția de învățarea a limbii engleze pentru studenții noi imigranți în America mai ales cei din Asia de sud-est. Cei mai mulți studenți (elevi) erau din Vietnam, dar mai veneau și din China, Taiwan, Laos, Tailanda, Filipine, India și Cambogia de unde era ea de fel. Povestea oricărui imigrant este palpitantă cu toate neîntrebările prin care trece, cu peripețiile întregului drum până la locul fagăduinței, America. Povestea acestei femei depășea imaginabilul și era de admirat că reușise foarte bine. Își adusese întreaga familie aici afară de soțul ucis de regimul kmer comunist din Cambodgia în 1975. La acel moment, era ofițer superior în fostul regat al Cambodgiei. El și ea se cunoscuseră în Franța cu ani în urmă. La momentul crimelor comuniste, cel mai mare copil, o fată, avea 16 ani. Urmau alți 5 copii, cel mai mic având atunci 3 ani.

Când a aflat că sunt scăpat din comunismul din estul Europei, m-a privit cu compasiune (Săracul..., cum ar spune o bună româncă pe care o știu eu) și s-a purtat cu mine ca fiind fratele ei de aceeași suferință. Continentele și culturile diferite nu mai contau. De obicei nu vorbea cu alții, afară de lecțiile care le predă, decât cu șefa ei de catedră, care era o americană având un părinte român, și cu mine. Deseori, când era în pauză, încerca să-și odihnească capul pe catedră. Noaptea muncea în subsolul casei ei, special amenajat pentru afacere. Aceasta consta din fabricarea de draperii împărătești comandate de soțiile bogătaşilor din Greenwich, unul din cele mai bogate orașe din lume, oraș care se afla și se afla aproape de școala noastră de atunci. Mulți din locuitorii acestui oraș erau bancheri la bănci din Manhattan, New York și împrejurimi. Chiar mai mult. În unul din palatele orașului locuia o împărăteasă a unui imperiu căzut din Asia. Palatul era proprietatea împărătesei. Arun lucrase mulți ani la draperiile palatului. Pe munca ei câștiga bani frumoși. Învățase meseria în Franța la o mănăstire catolică. Nu se gândise vreodată că această artă o va salva. De fapt, ca mulți alții, nu se gândise vreodată că va ajunge în America.

Când și când mai vorbea franțuzește cu mine. Lucra la școală ca

să țină legătura cu societatea. Îi plăcea să educe copiii. Și mai avea un motiv important. Școala plătea asigurarea medicală pentru toată familia. Asigurarea era foarte scumpă. Pe vremea Cambodgiei regale nu fusese atât de practică, dar acum învățase.

„Am învățat din disperare”, spunea ea. Și din marea ei dragoste pentru copii. Venise în America dintr-un lagăr de imigrare din Australia. Atunci nu știa limba engleză și ar fi vrut să

emigreze într-o țară de limbă franceză. Într-o zi, pe la sfârșitul anilor '70, conducerea lagărului i-a comunicat că a fost acceptată în Statele Unite. Bucuria s-a împletit cu agonia. Fata ei cea mare dispăruse în Australia. Fusese răpită din lagăr. A plecat cu cei 5 copii în America. La început a făcut curățenie în case ca să-și întrețină familia și să plătească chiria. A ajutat-o și biserica. Avusese și un diamant valoros ascuns în trupul ei. La o adică ar fi putut să-l vândă. După câțiva ani, și-a adus și fata din Australia după ce a căutat-o pe toate căile s-o găsească. N-a avut liniște zi și noapte până nu și-a întregit familia.

Munca tot timpul. Vocabularul ei se limitase la cuvintele strict necesare. Fără sofisme. Copiii au urmat școli în America și au reușit în viața de aici. N-aș fi aflat mai mult dacă n-ar fi acceptat să-i iau un interviu de care aveam nevoie la cursul de istorie americană de la universitate. Acest curs mi se ceruse ca o treaptă pe calea certificării mele profesionale în predarea fizicii, matematicii și bilingual (povestiri în altă scriere). Această certificare, pe care o am de ani buni, echivalează cu gradul I didactic din România. Acest lucru se întâmpla la începutul anilor '90. Interviul mi se cerea referitor la compararea democrației americane cu alte forme de organizare socială din alte țări. Scrierea mea a fost bine primită de studenți ca și de profesorul universitar. Mai ales că avea mărturii despre imperiile roșii.

Arun mi-a povestit cum «haitele de comuniști», cum spunea ea, umblau înarmați și atacau mai ales noaptea. Erau mulți și au devenit mai mulți după ce comuniștii au eliberat

închisorile cu pușcăriași din regimul regal. Soțul ei a fost prins și omorât din primele zile ale răzmeriței. Ei locuiau în apropiere de capitala țării Phnom Penh. Era îngrozită. Comuniștii căutau peste tot. Instinctul a făcut-o, povestea ea, să fugă cu copiii prin spatele casei când vrășmașii se apropiau de ușile din față.

În noaptea aceea, a pierdut avere, poziție socială, prieteni, totul, afară de copii. Doar într-o noapte. Soțul îl pierduse deja. N-a avut nici timp și nici forță să ia ceva din casă, doar copii speriați de moarte. Au răstăcit prin păduri mai mult de un an, rugându-se la Dumnezeu să-i țină în viață. Au mai fost ajutați de alții cum au putut și ei, tot așa fugiți de oroarea comunistă. Ea n-a putut să vorbească mai mult de un an de zile. Din cauza șocului prin care trecuse, devenise mută. Se înțelegea cu copiii doar prin semne. Unele din cele mai groaznice imagini ce le-a văzut în viața ei au fost apele fluviului Mekong ducând zilnic mii de cadavre spre oceanul Indian. După un an de zile, a fost descoperită de o echipă de salvare a unei țări democratice și așa a ajuns în Australia.

Câțiva ani mai târziu, profund mișcat de tragedia existenței ei, am folosit un film documentar la o lecție de studii sociale despre masacrele dintr-un lagăr comunist de concentrare din vremea lui Pol Pot în Cambodgia. Clasa aparținea unei societăți de binefacere din New Haven, Connecticut. Dosare, dosare, dosare. Interogări și ucideri. Nu scăpase nimeni din acel lagăr. Doar pozele ucișilor. Am încheiat acea lecție gândindu-mă la Arun și la curajul ei de a supraviețui spunându-le studenților: „Cine nu învață din istorie, e sortit s-o repete”. După o asemenea întâmplare de groază, nu mă mai miram de ce Arun avea un zâmbet trist. Acum are deja nepoți. Toți sunt americani.

N-am văzut-o de mult timp. Dar îmi aduc aminte de ea și de sacrificiul ei pentru familie. Femeie de admirat. Într-o zi a mea de naștere, mi-a făcut cadou o oală electrică. Obicei asiatic. Trebuia să-mi fierb orez în ea. N-am fiert niciodată. Eu nu mănânc orez. Am păstrat-o. Țin oala electrică drept simbol al eroismului ființei Arun, Soarele de dimineață. O dimineață senină în Cambodgia peste temple antice invadate de junglă.

ARUN în limba cambodgiană înseamnă „Soarele de dimineață”.

7 Martie 2013, Stamford, Connecticut, USA

NICHOLAS ANDRONESCO

OAMENI PE CARE I-AM CUNOSCUȚ

Ștefan Augustin Doinaș

(26 aprilie 1922 - 25 mai 2002)

Irinel Liciu

(1928 - 26 mai 2002)

I-am cunoscut pe Ștefan Augustin Doinaș și pe Irinel Liciu prin anii 60, când mă duceam cu fratele și un grup de scriitori vara la mare în localitatea „2 Mai”.

Doinaș era foarte admirat de fratele meu, Toma, mult mai tânăr ca el. Citisem și eu câteva din poemele lui eu, asistasem la câteva discuții literare la noi de acasă și mă bucuram să merg la mare cu ei. Ne adunam mai mulți: Doinaș cu soția lui, balerina Irinel Liciu, Dorina (Doti) Stanca, actriță, soția regretatului poet și dramaturg Radu Stanca, și alți câțiva prieteni.

Locuiam de obicei la o gazdă care avea o casă lungă. Camerele dădeau direct pe plajă. Fiind cald, păstram ușile deschise, iar invazia de muște și fluturi de noapte era oarecum diminuată de o perdea de tifon pe care o bătea vântul. Insectele tot intrau, iar unul din prieteni (doctor) prindea fluturi de noapte și, spre mirarea și uneori groaza tuturor, îi consuma cu un fermecător zâmbet, invitându-ne și pe noi la „ospăț” și spunându-ne cât de buni sunt. Nimeni însă nu a dat niciodată curs invitației lui de a gusta din această „delicatețe” locală.

Cum frigider nu exista, alimentele se păstrau în plase agățate în fântână. Era o întreagă tehnică a pusului și scosului alimentelor din puț. Nu participau la acest ritual decât bărbații. La treburi practice, deși poeți și scriitori, erau toți foarte pricepuți. Eu, „cea mai mică”, nu mă băgam, dar îi urmăream cu mare interes. Aveau loc intense schimburi de păreri asupra logisticii. Roșiile, ardeii și telemeaua se puneau în niște cutii de voiaj, dreptunghiulare, de aluminiu. Uneori nu încăpeau în cutii și atunci se puneau în plase și era o ordine anume în care erau „coborâte” în fântână și o tehnică a legării în așa fel încât să nu cadă în puț. La pepenele verde, părerile erau împărțite, unii susțineau că pepenele poate fi răcit la malul mării, alții că e mult mai rece în puț.

Până la urmă, pepenele se puneau și în mare și în puț, ca să fie toți mulțumiți.

De la pescari cumpăram guvizi, înșirați pe o sârmă, pe care gazda ni-i prăjea. Doinaș și ceilalți cântau:

*Pește, pește, ți-am adus un pește,
Ca să-l faci pe varză sau umplut.
Lapții, lapții, unde este lapții,
Fiindcă știu că icre n-a avut!*

Doinaș cu frate-meu compuseseră o deviză pe care o recitau în timp ce scoteau alimentele din puț, cu mare grijă ca să nu le scape.

Generația noastră, anul 2000,

Bărbatu-i nevastă și face copii

Așa gândeau ei în anii 60! Erau, cum se vede, niște vizionari!

Irinel și Doti se scăldau noaptea în mare. Ce grație aveau când veneau cu halatul din apă! Ambele aveau niște imense truse de farduri care m-au impresionat. Nu știam să mă machiez, așa că Doti și cu Irinel m-au „preluat” pentru educația estetică. Au avut multă răbdare cu mine, mai ales Irinel. M-a așezat în fața trusei și mi-a explicat ce e în fiecare compartiment și cum se folosește materialul respectiv. Erau pensule și pensulițe, rimeluri de zece feluri, farduri pentru obraji și pleoape, creioane de toate culorile de conturat sprâncenele și buzele. Mi s-a părut că erau o infinitate de produse. Irinel nu s-a descurajat de neștiința mea totală și, cu răbdare, mi-a arătat cum se machia ea. Mie, totuși, o oră și jumătate dedicată machiajului mi s-a părut cam mult.

După câțiva ani, Doti m-a invitat la ea acasă la Cluj, mi-a cumpărat rimel

SPRE MINE TU, SPRE TINE EU...

*Să călătoresc pe firul de fum
Al sufletului ars,
Și să ajung la răsăritul meu
Din tine.*

*De mă prefac în sunet
Să mă cânti,*

*De mă prefac în aer
Să mă respiri,*

*De mă prefac în rugăciune
Să mă șoptești,*

*De mă prefac în poezie
Să mă strigi,*

*De mă prefac în oglindă
S-o sfărâmi,*

*Pulverizând din trup finit
Minele tu, tinele eu*

*În infinit,
Spre Dumnezeu.*

VERONICA PAVEL LERNER

și m-a introdus mai bine în arta fardurilor, dar despre frumoasa și misterioasa Doti Stanca voi scrie într-o evocare separată. Oricum, când am venit la București de la Cluj, n-am continuat tehnica învățată de la Irinel și Doti, n-am avut răbdare. Rujul și fardul de obraji le-am inaugurat abia în Canada și chiar și atunci cu mare moderațiune.

Când i-am cunoscut pe Doinaș și pe Irinel eram adolescentă. Am devenit familiară cu opera lui Doinaș mult mai târziu. Citesc și recitesc cu emoție poeziile și traducerele lui.

În mai 2002, Doinaș a plecat din lumea noastră și a doua zi Irinel l-a urmat. Am citit în ziare că Irinel, înainte de a-și lua viața, s-a machiat. M-a impresionat acest amănunt. Nu încercase ea să mă învețe și pe mine arta de a-ți înfrumuseța chipul?

Un gând pios la 11 ani de la moartea lui Doinaș și a grațioasei lui soții, Irinel.

VERONICA PAVEL LERNER

Toronto

Intr-o primăvară timpurie

Orice asemănare cu locuri, oameni și evenimente din realitate este întâmplătoare. Mai ales că realitatea imită literatura.

Într-o primăvară timpurie, cu zăpada agonizând pe trotuare, de-a lungul zidurilor înroșite de răsuflarea grea a orașului industrial, profesorul Tudor Iacob a fost de urgență convocat la Inspectoratul Școlar al județului său, onorabilă instituție fără îndoială, cu care însă el, absolvent al Universității din C., nu crezuse că ar putea avea de-a face altfel decât ceilalți colegi, care simțeau în fiecare moment cum umbra clădirii de pe strada cu nume de tribun se alungește amenințător peste clipele neînsemnate ale vieții lor.

– Eu, domnilor, spunea Paul Bacoș, în vreme ce-și sorbea scârbit berea pe terasa de la Casa Albă (în realitate o vilă de protocol construită pentru Tovarășul, nu departe de Izvoarele, în care șeful Statului nu va dormi nicio noapte măcar, poate că nici nu știa de existența ei, lăsând-o în seama lui Eugen Varlam și a tovarășilor săi de la comitetul municipal de partid, care se relaxau acolo după o trudnică săptămână), eu, domnilor, spunea așadar marele profesor de matematică al Orașului, eu simt că inspectoratul școlar al județului nostru iubit este lângă mine chiar și atunci când o... scuzați, când fac dragoste cu nevastă-mea

El spunea de obicei acele vorbe, care ajunseseră destul de repede la urechile secretarului Eugen Varlam, în după-amiezile lungi de august, când dealurile erau seduse de toamnă, iar apa lacului din marele baraj se acumula se încrețea de fiorul plecărilor apropiate, aducând șoapte dinspre Izvoarele, fără ca Paul Bacoș să se gândească o clipă măcar că în locul acela el va trăi o poveste de dragoste cum altora nu le va fi dat să trăiască.

Consoarta lui Paul, doamna Iarmila Bacoș Petrovan, fată de protopop de prin nordul Ardealului și metodistă în vale, în Oraș, cu vreo zece ani mai bătrână decât Paul („mai mare, dragă, mai mare, mai bătrână e mă-ta”) aștepta cu sufletul la gură momentul când soțul ei rostea acele vorbe. Mai întâi deschidea gura larg,

de uimire, cu o spaimă destul de prost jucată, rămânea câteva momente cu gura căscată, lăsând impresia unui pește care se zbate cu disperare, în lipsa unui strop de aer care să-i prelungească cu o clipă măcar viața sau să-i ușureze agonia. Ochii îi erau fixați undeva deasupra capetelor celor de la masă, așteptând ca în adâncul ei să se nască râsul ciudat, care lui Tudor Marian îi producea de fiecare dată când se nimerea cu ei pe terasă un sentiment de milă mai degrabă și de revoltă față de batjocura de care comeseii nu o scuteau pe Iarmila. Râsul clocotea tot mai înverșunat în adâncurile învățătoarei metodiste, până când, eliberat, izbucnea în valuri, „în serii scurte”, după Doru Acrișă, fost ofițer de securitate și trecut în rezervă pe motiv că nu venise de hac organizației subversive GUV, în care se înscriseră de o vreme o bună parte dintre muncitorii combinatului siderurgic din Oraș, în realitate inițiale pentru Gâtul Veșnic Ud, în care fusese cooptat și Pufi Greavu, alături de Bebe Penga, băutorii notorii ai Orașului, amândoi gata să îi privească întotdeauna cu multă scârbă pe aceia care beau doar la necaz ori la bucurie.

– Mi-e silă, domnule, de toți aceia care beau pentru ceva, mă-nțelegi dumneata? Băutura ca și amanta nu se trădează. Bei în sine, domnule, respectă băutura ca pe o amantă pe care nu trebuie să o înșeli cu consoarta.

În treacăt fie spus, aceasta nu era singura organizație de acest fel din urbe, la fel de periculoasă era și O.J.B, condusă, după șoptele unora, de către bătrânul dascăl de matematică Ionel Bulgaru, încântat probabil atunci când Pufi Greavu, la un chef lung și cleios, îi va spune că organele noastre știu că el conduce

mișcarea Organizația Javrelor Bătrâne.

Doamna Iarmila începea așadar să rădă gros, râsul punea total stăpânire pe ea, o lega de mâini și de picioare, din moment ce, în timp ce scotea rotocoalele de răs, se uita cu disperare la ceilalți ca și cum ar fi vrut să le ceară un ajutor cât de mic. Treptat râsul se ascuțea și atunci Iarmila se ridica de la masă și lăsa capul pe spate, şuierând crunt. „– Potolește-te, mocănițo”, îi striga Bebe Penga, care lucrase un timp pe la căile ferate uzinale, de fapt o sinecură pentru meritele sale, de care nimeni nu se îndoia, dar pe care în realitate niciun locuitor al orașului nu le cunoștea. Totul se istovea apoi într-un hârâit, care lui Tudor Marian îi aducea în minte rostogolirea unei bile de oțel pe acoperișul ruginit de tablă al unui conac părăsit. Iarmila se prăbușea apoi pe scaun („a căzut în sine”, zicea Bebe Penga), privindu-i tâmpă pe cei din jur, ca și cum s-ar fi reîntors printre ei de undeva de departe, voi cine mai sunteți, ce căutați alături de Paulică.

Atunci se apropia de masa lor țiganul Petăruț de la Hășdat, în special se lipea de Paul Bacoș, hai, dom’ profesor să vă cânt, vă cânt, dom’, profesor, cântecul acela cu păsările toamnei, păsările, cântă pe mă-ta, se burzuluia Paul, cântă-mi „Deschide, gropare groapa!” Că nicăieri nu-i mai bine ca-n mormânt la tine, completa Iarmila, înviorându-se pe neașteptate.

Paul Bacoș trecea drept marele profesor de matematică al Orașului, făcându-se vestit în primul rând prin meditațiile care ajunseseră să-l istovească peste măsură, ceea ce-l obliga să-și îngăduie la sfârșit de săptămână o relaxare prin satele din apropiere, pe la părinții mai înstăriți, pe ai căror copii îi medita, și care erau mândri că dom’ profesor, însoțit de doamna Iarmila le calcă pragul. Semnele tulburării bahice începeau să se arate destul de repede, și atunci, după ce asculta cum sunt bârfiți ceilalți dascăli de matematică din Oraș, gospodarul aducea, din pământ, din iarbă verde, muzicanți care îi cântau lui Paulică niște cântece lacrimoase, care îl făceau să plângă, spre marea admirație a celor din jur, care descopereau abia acum ce om sensibil este temutul profesor Paul Bacoș.→

MIRCEA MOȚ

Lui Tudor i-au rămas în minte două întâmplări cu profesorul de matematică.

Cum nu se înțelegea deloc cu directorul școlii, Ioan Luncanu, Paul Bacoș era în permanență în căutare de pretexte de ceartă. Participa la consiliile profesionale, însă arbora un aer plictisit, care îl irita pe director, neputincios la gândul că Paul Bacoș îl meditează și pe fiul lui Eugen Varlaam. Faza de plictiseală atent studiată, nedând rezultatele dorite, se încheia destul de repede, și Paul trecea la altă strategie. După ce începea ședința, striga scurt, cu toate că nevastă-sa era lângă el:

– Mila, dă-mi să mănâc!

Doamna Iarmila Bacoș Petrovan scotea atunci din geanta enormă de piele, de care nu se despărțea niciodată, șervețele, furculiță și cuțit, pâinea și friptura, la sfârșit murături. De obicei, Paul comenta destul de iritat, iar salam de Sibiu, iar friptură de vițel, aceasta în vreme ce toți din sală stăteau la cozi pentru a lua rația de ouă sau așchia de unt pe care le-o rezervase Tovarășul. Apoi Paulică începea să mănânce, încet, tacticos, cu aerul că repetă gesturi pe care străbunicii lui, gospodari prin părțile Bihorului, le săvârșeau ritualic. După ce termina de mâncat, Paul adormea, ghemuindu-se în scaunul destul de incomod. Unii sesizau cu destulă ușurință faptul că directorul Ioan Luncanu începea atunci să vorbească mult mai încet, pentru a nu-l trezi pe Bacoș. La unul dintre consiliile acelea interminabile, cu aerul că le comunică ceva foarte important, Ioan Luncanu i-a anunțat că vor trebui să completeze urgent un chestionar, „tovarășul secretar Eugen Varlam ne-o cere”. Secretara de partid, învățătoarea Elvira Dubașu, conștientă fără îndoială de importanța acțiunii, s-a oferit ea însăși să împartă chestionarele, oprindu-se în dreptul fiecăruia și arătând cu degetul ei scurt și bondoc unde trebuie completat cu foarte mare atenție. Iarmilei Bacoș i-a înmănat și hârtia destinată lui Paul, arătându-l complice pe profesorul adormit, apoi și-a amintit că a uitat să dea chestionarul profesoarei de pe partea cealaltă a mesei, din dreptul lui Paul. S-a întins ușor, peste Paul Bacoș, vrând să dea foaia cu antetul comitetului municipal de partid, dar l-a atins pe profesor, care, trezit pe neașteptate, a sărit brusc în picioare

cu secretara de partid îndoită pe umărul lui. Femeii i se ridicase fusta, oricum destul de scurtă, dezvelindu-i pulpele până la chioloții a căror culoare vor face multă vreme obiectul discuției bărbaților din școală. În clipa aceea, în doamna Iarmila Bacoș Petroman s-a aprins gelozia. Uitând că Elvira Dubașu îi este colegă, dar mai mult, trecând chiar peste faptul că ea este secretara de partid a unității școlare, Iarmila a început să o lovească nemilos cu umbrela:

– Ce vrei, scroafă și nesimțită? Nu-ți mai ajung bărbații? Vrei să te călărească Paulică aici, în ședință? Îți trebuie cadru organizat? Cadru organizat îți dau eu ție, curvoancă ce ești!

Buimăcit, Petrică se învârtea cu secretara în spate, loviturile Iarmilei, ritmice, nimerind-o de fiecare dată peste pulpele dezgolite care începuseră să se înroșească primejdios, ca și cum secretara s-ar fi tăvălit prin urzici. Directorul Luncanu, ca să fie auzit mai bine, se suise pe masa prezidiului:

– Tovarășa Bacoș, apelez la rațiunea dumneavoastră!

– Îți dau eu ție tot rațiune! Faci din școala asta cuplerai?

Cea de-a doua întâmplare îl implica pe vestitul secretar cu propaganda, Eugen Varlam, care nu-l va uita pe Bacoș, având grijă să-l șicaneze de câte ori i se va ivi ocazia.

După întâi septembrie, spre marea lor supărare, profesorii trebuiau să se prezinte obligatoriu la școală, cu toate că prea mare lucru nu făceau acolo, mai scriau o planificare, își povesteau întâmplările din vacanță, neuitând să-și semneze însă condica în care menționau „întocmit planificări calendaristice” ori „recondiționare material didactic”. Oricum, programul nu era prea strict, nu erau legați de orar de vreme ce nu începuse propriu-zis școala.

Paulică Bacoș, doamna Iarmila și profesoara de engleză, Ingrid Petrescu, au ieșit din școală în jurul

orei zece, pentru a mânca niște mici la restaurantul de peste drum. Ghinionul lor a fost că tocmai atunci a trecut prin fața localului Eugen Varlam, însoțit de inspectoarea Elena Golumbeanu, care i-au văzut pe cei trei mâncând tacticos pe terasa restaurantului „Metalul”. Negru de furie, Varlam l-a chemat imediat pe Ioan Luncanu la comitetul municipal de partid.

– Tarășu’ director, mneata știi că Bacoș stă la restaurant în timpul programului? Nu știi, fiindcă mneata nu știi ce se petrece în școala pe care ți-a încredințat-o partidul. Ești iresponsabil!

Luncanu a încercat să îndruga câteva cuvinte.

– Măcar taci, că spāl pe jos cu mneata! Luni convocăm o ședință a organizației de bază să-l sancționăm pe neisprăvitul ăsta de Bacoș!

Până luni, au avut loc însă consfăturile cadrelor didactice, în sala festivă a Clubului „Metalul”. Participanții, profesori de toate specialitățile, care trebuiau să fie prezenți la activitățile „în plen”, aveau grijă să ocupe locuri cât mai în spate, mai ferite, mai îndepărtate de prezidiu, pentru a putea citi sau pentru a se putea strecura nevăzuți afară după începerea ședinței, care de obicei dura vreo șase ceasuri. Spre marea uimire a tuturor, Paul Bacoș nu numai că a venit la consfătuiri, ci s-a așezat singur în primul rând, spre enervarea Iarmilei, care s-a refugiat în mijlocul sălii, printre colegele ei.

Ședința a început la ora stabilită. În prezidiu au luat loc Elena Golumbeanu, câțiva directori de școală, Bebe Purdea, instructorul cu probleme de învățământ, și, nici nu se putea altfel, secretarul Eugen Varlam.

Mai întâi, Elena Golumbeanu a citit un material lung și plictisitor, cu fraze cunoscute, care făceau obiectul ironiei lui Tudor și a lui Robert Bălănoiu, în serile de toamnă, când orașul aluneca încet în trecut și uitare, topit în ceața care schimba în adevărată aventură deplasarea de la un bloc la celălalt. După aplauzele ce țineau de ritualul ședinței, dar și prilej de destindere pentru participanți, a luat cuvântul Eugen Varlam. Avea aceeași ținută, cu nelipsita cămașă albă răsfrântă peste gulerul sacoului. De la tribună a privit câteva clipe sala, cu ochii lui mici și porcini, întotdeauna injectați, ca și cum →

→secretarul s-ar fi aflat într-o permanentă beție, apoi au început nelipsitele reproșuri la adresa dascălilor din oraș.

– Tot timpul v-ați râs cât a citit *tarășa* Golumbeanu!

Sala a izbucnit din nou în râs.

– Râdeți-vă! Cu asta veți rămâne! Tot timpul vă plângeți, voi, dascălii, dar ați stat în conced toată vara! Vi-s bronzăți, în vreme ce *tarășul* director al Combinatului îi alb cum îi telemeaua!

Varlam i-a privit din nou cu ură pe cei prezenți, atitudine explicabilă prin faptul ca el reușise cu mare greutate să ajungă un lăcătuș, și nu dintre cei mai buni, în Combinat, cu toate că bătrânul Varlam încercase din toate puterile să-l bage într-un liceu din Oradea, copilul nu putea să învețe, era însă mincinos, guraliv și de nimic, vorba poetului național, a reușit să treacă pe la uteme, apoi utece, activist mărunț în Combinat, apoi secretar cu „propanda” în oraș. Nu i-a uitat pe colegii lui de ciocănăreala, de sprițuri și de sculărie, care, isprăvind liceul la seral, apoi un f.f., au ajuns profesori în urbe, ținuti în preajma lui, care îl alintau „Genucu”, printre ei ocupând un loc de cinstă Helmuth Nacht, care avea să plece în Germania mai târziu și de care Genucu se va dezice și nu-l va scoate din trădător de țară și transfug nemernic.

– De fapt, a continuat Eugen Varlam, *tarășa* Golumbeanu ne va da și nouă un exemplar din materialul de analiză, să-l avem și noi la comitetul municipal de partid!

Cuvintele lui nu au avut asupra sălii efectul dorit.

– Ați văzut că aceleași școli au fost citate la rezultate slabe, aceleași. Școala numărul nouă, școala numărul zece, școala numărul unsprezece și școala numărul doisprezece! Sau invers, școala numărul doisprezece, școala numărul unsprezece, școala numărul zece și școala numărul nouă! Sau pe sărite: școala numărul nouă, școala numărul unsprezece, școala numărul zece și școala numărul doisprezece.

Sala era în delir. Secretarul cu propaganda a înțeles cu totul altfel reacția celor prezenți la consfătuiri.

– Mă bucur, *tarăși*, că luați atitudine față de aceste rezultate care nu caracterizează omul nou, așa cum se desprinde imaginea acestuia din

opera *Tarășului*, pentru noi toți un prețios reper teoretic și practic.

Isprăvind-și vorbele, Eugen Varlam a început să aplaude, susținut de sala căreia i se oferise pe neașteptate un nou prilej de destindere.

După ce aplauzele s-au încheiat, Paul Bacoș s-a ridicat calm și, pășind agale printre rânduri, s-a îndreptat spre ieșire.

Eugen Varlam, care de o vreme nu-și mai trimitea fiul la meditații la Paul, nemulțumit că acesta îl taxa și pe el ca și pe ceilalți, cu toate că se aștepta ca profesorul să facă meditații cu moștenitorul „ca pentru mine”, adică fără bani, l-a văzut.

– *Tarășu* Bacoș, unde pleci, *tarășu*?

Paul ieșise însă, după ce a trecut printre rânduri, cu mâinile în buzunare, căscând de o plictiseală pe care o afișa ostentativ.

– *Tarășu* Luncan, s-a întors Eugen Varlam spre directorul școlii, luni în ședința organizației de bază vom discuta și această abatere disciplinară a lui Bacoș.

Luni, ședința cu care amenințase Eugen Varlam s-a ținut în pauza mare, în cabinetul de științe sociale, pentru a se sublinia abaterile politice pe care le făcuse Bacoș, o ședință care s-a încheiat, după unii, chiar înainte de a fi început.

Același prezidiu, de data aceasta din partea școlii cu Elvira Dubașu, Bebe Urdea, Elena Columbeanu și Eugen Varlam. Secretarul nu a mai avut răbdare să prezinte abaterile lui Bacoș.

– Spune, Bacoș, în fața *tarășilor*, de ce ai ieșit de la consfătuiri! De ce ai sfidat partidul?

– Vreți să spuneți tovarășul Bacoș sau, mă rog, *tarășu* Bacoș!

– Da, *tarășu* Bacoș, a pălit secretarul.

– Săptămâna trecută am luat masa la un restaurant...

– Vom ajunge și acolo...

– Mă lăsați să vorbesc?

– Vă rog!

– Săptămâna trecută am fost la restaurantul de peste drum, să mănânc! Mi s-a reproșat acest lucru, urmează chiar să fiu criticat și probabil chiar sancționat că în timpul programului am fost la birt...

– Asta vor hotărî membrii organizației de bază.

– Bun, nu m-am mai dus, am înțeles! În schimb, în loc să iau masa într-o unitate de alimentație publică socialistă, sănătoasă, curată, mi-am adus pachetul de acasă. Care s-a alterat, fiind cald! Am mâncat salam alterat, în loc să fiu lăsat să mănânc într-o unitate de stat! Mi-am deranjat stomacul!

– Dumneata îți bați joc de noi?

– Nicidecum.

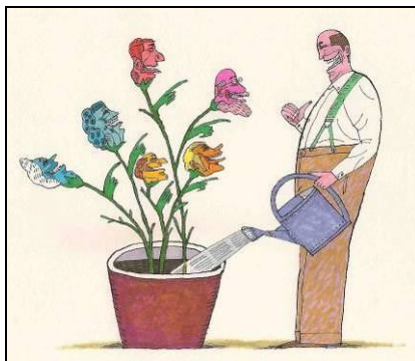
Bacoș s-a întors spre colegi:

– Am făcut diaree, tovarăși, era să mă cac pe mine în timpul consfătuirilor. De aceea am părăsit sala. Oricum, am și un certificat medical, dar dacă voi considerați de cuviință, vă rog să mă sancționați.

Important este însă că în acea primăvară timpurie, tânărul profesor Tudor Iacob a fost convocat la inspectoratul școlar al județului de însuși inspectorul general, care se arăta destul de rar prin școli, prilej pentru Paul Bacoș să comenteze că Bătrânul este ca Dumnezeu, nu se arată deloc muritorilor.

În cele câteva luni care s-au scurs de la începutul anului, viața Orașului a fost tulburată de trei întâmplări, dintre acelea care în anumite locuri și în anumite momente se schimbă inevitabil în evenimente ce influențează mai mult decât s-ar putea crede destinul oamenilor.

Mai întâi (însă nici Tudor Marian, nici ceilalți nu vor ști niciodată care va fi într-adevăr ordinea desfășurării acestor evenimente) în oraș a sosit circul. Panouri cu litere de-o șchioapă au fost așezate în centru, în fața Teatrului (de fapt, în lipsa actorilor dispuși să joace și să rămână în Orașul poluat, o Casă de Cultură, unde s-a afirmat ziaristul Alexandru Chițoranu care, speculând ideea că orașul, tânăr într-adevăr, nu avea un cimitir, aceasta și datorită faptului că oamenii își duceau morții în →

Starea prozei

Scrisoare de la Băile Ciubăr

(Fragment)

Vineri, 10 august

Dragii mei părinți,
Am primit scrisoarea joi și țin să-ți spun, mami, că-mi place mult pasta cu care ai scris. După cum vezi, eu scriu cu un ciot de creion pe care l-am aflat prin sertare.

Lalu și cu mine ne simțim bine aici. Joi a plouat. Pe uliță e mult noroi. Mi-e dor de voi și nu știu când veniți după noi.

Nici aici nu sunt copii mulți. Evi este la Năvodari, iar Felicia are de lucru și-i tot cu Matei, fratele cel mic, după ea. Poate ai auzit că la Mare sunt câteva cazuri de holeră. Părinții Evei sunt îngrijorați. Nico, grasa și cu Tina îs prea mici, iar Lili se uită toată ziua la televizor.

Chiar dacă au venit Ionuț și cu Oana, mă plictisesc, fiindcă am terminat cartea cu Nils de vreo săptămână și ceva, iar după ce Buni nu a găsit „macramé”, am cusut câteva flori care s-au decolorat la spălare.

Oana e foarte drăguță și liniștită. Mie mi-a spus că n-o iubește pe Zina fiindcă o bate. Ionuț s-a îngărașat puțin. Părinții lor merg în Jugoslavia

și în Ungaria. O mătușă de-a lor a fost în Australia și le-a adus multe dulciuri. Oana și cu Ionuț au primit și pachet de la francezi.

Sunt puțin supărată că nu mi-ai lăsat 100 de lei cum mi-ai promis. O întrebare: „Mai știi de măgelele din piață de la Băile Ciubăr cu 80 de lei, de anul trecut?” Am uitat să-ți spun că am văzut și la Mare cu 50 de lei, dar nu mai aveam bani. Anul ăsta vreau să-mi cumpăr.

Cerceii mari mi s-au înnegrit pentru că unuia din cerceii de aur i s-a rupt toarta, dar n-am pierdut-o (Buni nu știe). Aș vrea să-mi aduci ceva material potrivit pentru maieu fără spate (1 m de preferință roșu, albastru sau galben).

Te rog să-mi mai scrii o scrisoare în care să-mi spui ce ne-a adus Flori din Suedia.

În rest, suntem sănătoși, pisicul lui Lalu a murit, fiindcă i-a pus bunica dedeteu pe blană. Mâțul meu a primit de la bunicul un șoricel viu și să vezi ce mândru era Găușel mic cu el. După ce l-a ucis, s-a tot jucat cu el și credea că-i amestec numai, până ce a venit Gaus cel mare și i l-a mâncat. Bivolul este mai puternic decât bunicul iar la „băile ciubăr” ne spălăm când e cald, nu acum.

Chiar în clipa asta bunicul a găsit în grădină dezgropând cartofi un cuib de șoareci cu patru pui de vreo două zile în el. Când a chemat pisicii, Gaus mare era pe la uliță, iar Gaus cel mic nu-i știe mânca.

Lalu nu-i chiar așa de harnic și-i tare plângăcios, dar este și cuminte. De când au venit verișorii lui, mănâncă mai bine.

Combainele încă nu au ajuns la ovăzul lui bunicul. Are trei lanțuri. Cu bine, Didi

ȘTEFAN JURCĂ

→locurile lor de baștină, a inițiat o serie de conferințe și mese rotunde despre tinerețea Orașului ca un nobil destin, acolo unde se produce oțel, acolo nu e timp de moarte), dar și prin cartierele denumite micro cutare sau micro cutare. Tudor locuia într-un îndepărtat Micro 7, de unde a reținut, printre altele, producții folclorice de genul „Până-i Combinatu-n floare / Nici în... limbă nu mă doare”, creație egalată doar de strigăturile nuntașilor care străbăteau pe jos cartierul înainte de a ajunge la restaurantul „Metalul”, femeile târând, nepăsătoare, prin praful roșiatic, rochiile întotdeauna de culoarea roz, bărbații stingheri în costumele de fiecare dată prea groase pentru anotimp, lăsând impresia că nu fuseseră călcate niciodată: „Asta-i nuntă, nu cărnați, / Nuntă de salariati”.

Aceste panouri vesteau că în curând locuitorii vor avea prilejul să

se întâlnească cu maimuța acrobată ori cu un câine care poate face calcule destul de complicate, până la zece firește, ca să nu mai vorbim despre omul cu față de bou, care l-a făcut pe Paul Bacoș să spună că nu a știut că tovarășul secretar Eugen Varlam lucrează mai nou la circul de stat.

Tudor nu ar fi avut chef să meargă la circ, dar a cedat insistențelor fetei. Lipicioasă, cuibărin-du-i-se în brațe, ea a oftat mai întâi și apoi i-a șoptit:

– Tata, hai la circ! Hai și noi la circ, tata!

În oraș, lumea bună era nelipsită de la spectacole, fie că venea câte o trupă din Capitală, fie că venea Teatrul din Vale. Toți se pregăteau pentru eveniment cu multă vreme înainte, se tundeau, ele se coafau, „la coafeza mea”, unde aveau programare, coafeză căreia îi spuneau „doamna Lenți” sau „doamna Maricica”, la ei venea frizerul acasă,

ei nu-l domneau ci, complice și populari, îl apelau Piști sau Vili, după cum îi lăsau de fiecare dată și un bacșiș gras, întrebându-se în gând cât i-o fi dat directorul general al combinatului ori primul secretar. Intrau de obicei la spectacol cu câteva clipe înainte de a începe reprezentația, ei țepeni în costume de stofă scumpă și croite bătăran, cu nelipsite șepci și cu gulerul cămășii răsfrânt peste sacou, ele pășind chinuite pe tocurele înalte cu care nu erau obișnuite. La intrare, arătau invitațiile (că bilete nu cumpărau), declanșând reacția pe care o așteptau și care îi făcea să roșească de plăcere: „Vai de mine, tovarășu, se poate, ne jigniți!”

„– Tata, să mergem și noi la circ, tata! Vreau să văd cățelul matematician și maimuța acrobată!”

(Fragment din romanul *Cimitirul păsărilor*)

OCHII DOMNULUI

Ochii Domnului au prins
rădăcini
în cearcănele adâncite
de genele lumii.
S-au prins în mine metodic,
desăvârșindu-mă,
m-au cinstit cu forma
divino-umană a Mântuitorului.

Nimeni n-a mai plâns așa
pământesc.
Dumnezeu poate orice.
Lacrimile Lui binecuvântează
materia,
aerul,
îngerii văzuți,
nevăzuți...
El vine zilnic
din aura Sa
de realitate,
El vine și pleacă,
deși locuiește mereu
în lumina și întunericul meu.

UNDEVA

Undeva,
lumina se afundă
în taina de piatră a ei.
Divinitatea
nu încapă
în lucruri mărunte,
mâinile înșeală aproape orice.
Se pare că
răsăritul soarelui
va întârzia în
dimineața aceasta.

Totul din pricina
firului acestuia de praf
care a blocat trecerea.

LEGENDĂ

Să te cunosc, Doamne,
ar trebui să curg din soare,
să umblu beată în rugăciune
pe cărările vagi ale timpului,
să umplu cu mir
golul distant,
cercul din mine...
Să te cunosc, Doamne,
mi-ar trebui timp nemăsurat,
nescurs în bolul clepsidric,
timp în care să caut rădăcinile
vidului subțire
din iarba căruia mă desprind
în chip de clorofilă,
fără să-mi probez limitele
în abisul hristic.
Dar, totuși,
eu Te cunosc.
Și cine sunt?
E o lege mireană
ca o părere măiastră...
Din ea m-am înălțat,
nu pentru alții,
ci pentru Tine.

ÎNCERCARE

Plâng ceasuri grele peste mine,
când ochi strălucitori mă sorb
din gând,
din val,
din malul de astral.
De unde înmiita lumină,
dacă soarele m-a orbit cu plânsul
din raze fierbinți?!
Stau singură la masa mea de
frunze,
vântul mă imită în gesturi,
precum umbra zidul.
Dacă aş ridica privirea,
aş vedea că nu mă rog cu har.
La ce sunt martoră
în lumea mea primită în dar???

ANIȘOARA VLEJU

AZI DIMINEAȚĂ, SÂNZIENE

Ziduri de șoapte
ridică zorile
în tinda dimineții

Se face roua
cât ochii
merilor înfloriți,
cât mărul,
cât șarpele,
cât sâmburele
ne-ncolțit
din cornul lunii

Șoaptele strigă dimineața pe nume,
pe numele cel vechi,
vecin cu sauda

Cu chipul tău în brațe
mă las în genunchi
pe pragul cerului

RUSALII 2013

Noapte de Sânziene, galben-roz –
lumină nefăcută –
nimb cu nesfârșire împletind,
ne-nceputul – casa graiurilor noastre,
cu rostirile tăcute –
poartă-n slove gust de pomnițer.

Suflete, rugă-te de rouă,
plină bob cu miere de noapte,
să-ți spele așteptările
cu flori, cu florile, cu înfloririle
ochilor de departe.

GABRIELA MOCĂNAȘU

MARIA

Un nume din sunete vechi,
un nume cu silabele muiate-n nectar,
un nume din care se deschid trei
drumuri:
unul care se afundă în zăpezi
necălcate de fiare,
altul care se îneacă în mări neumblate
de corăbii,
iar ultimul e un drum care pare mereu
că se sfârșește și el,
deși întotdeauna el doar începe în
fiecare dintre Mariile lumii.
Un nume zămislit pentru tine,
dar mai ales pentru mine,
ca să-l port la ureche, ca pe un cercel,
pedepsindu-mi îndrăzneala de a-l
roști.

IOAN GHEORGHIȘOR

Parabola vorbitorului. Publicul său

Enorm tolănit în uitare, ca sfinxul
În marmura stinsă, cu ochii,
Cu nările lui el colindă
Nimicul prolific, meandrele
Pustietății.

Astfel gura sa e o grotă
Din care se prind rar ecouri
În hăul concentric, astfel
Poți în inima lui să întorci
O quadrigă, poți pierde
O turmă de reni la ruleta ninsorii, în
tundra
Tristeților sale.

Eu stau majestuos lângă dânsul, dar
el
Nu mă vede,
Îi torn în auz tânguirea
Retoricii mele deșarte, dar el nu
aude.

Astfel gura sa este grotă
În care eu murmur, astfel
Vocea sa este însăși
Matricea muțeniei, cadra
Tăcerii divine.

Didactica magna

În vreme ce domnul profesor
Multiplică petele negre din cosmos
Cu dezinvoltură,
Școlarii iluziei lunecă molcom
În impietate,

În miezul iubirilor lor vehemente
Trudind să transforme
Senzația fără obiect în percepție
pură –

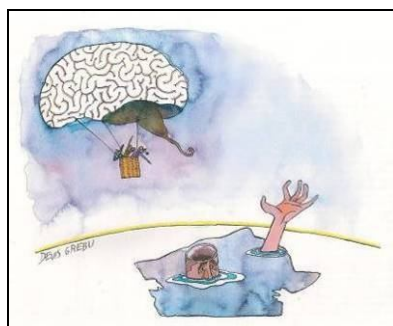
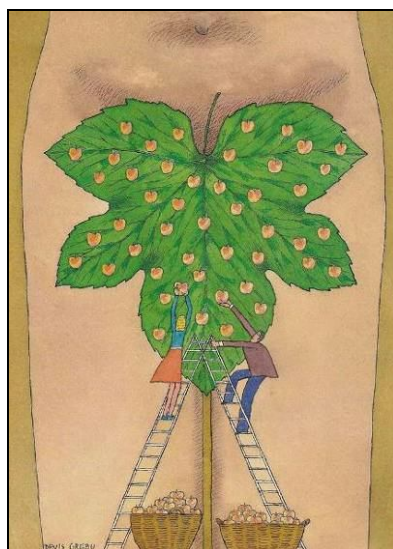
Ferestrele nopților lor
Căptușite cu greieri
Comprimă
Câmpiile bolții,
Împrejmuite norii,

Iar cântecul lor pigmentează
Văzduhul cu păsări.

Scenariul atomic

Ce ni se pare sublim în această
secvență,
Căzu generalul pe gânduri,
pândindu-și soldații,
Este lentoarea împinsă până la
margini,
Născând chiar iluzia că în repaos
persistă
Năluca mișcării prin care arcașul
încearcă
Asprimea săgeții și arcul din coarne
de cerb
Îl întinde,
În felul acesta probându-și asceza,
Sau numai
Deprinderea pentru spectacolul
morții
Așa provizoriu –

(În mod analog, cei ce rumegă săbii
Și-aruncă la bălciuri
Cuțite în fetele goale – ce linii, ce
forme –),
În timp ce copilul, senin, ține mărul
pe creștet
Privind cercul umbrei cum stă
Să se-nchidă-mprejurul
Conturului său diafan ca o aură
Radioactivă –
Săgeata devine un vector concis și
despică

Aidoma mărul ca într-un trucaj
Formidabil –

Copilul înghite perplex jumătate,
Arcașul, întocmai
Și fac reverențe –

Ei, bine,
Secvența aceasta, vorbi generalul,
Nici când un scenariu atomic n-o
poate
Produce,

Luați-o cu voi și-ngropați-o cu
cinste
Pe câmpul de luptă.

Epistolă albă

Domnule K,
Steaua ciobanului palidă ca
O lămâie
Pâlpâie, pâlpâie la o fereastră de
cer,
Zeul pervers s-a chircit într-o
broască țestoasă,
Ea-l ouă
Pe țărmul utopic al sângelui meu
Auster.

Vine un duh destrămat ca o pânză
de aer,
Mă-ntreabă ce simt, dacă simt, iar
eu tac:

„O mie de porți să deschizi, dar în
curți
Să nu afli
Decât doar nimicul și umbra sa
zveltă,
Închisă-n tiparele nopții așa
abundente
Și încă să-ți fie captivă privirea-ntr-o
scoică
De vreme ce stăruie asupra hârtiei
Cu înverșunare,
Bolnav incurabil, tu, ție, fiindu-ți
Rug stins de cuvinte și semn
De-ntrebare”.

(Vezi bine că eu găzduind în tot
corpul
Această sentință,
În haosul spornic din preajmă
Mă caut năuc:
O clipă chiar simt că mă-nprăștiu
În apele moarte
Ce straniu răstoarnă nisipul
În sufletul meu
Eunuc).

VASILE ZETU

PUZZLE

De obicei, se ținea la distanță, ațintindu-l însă cu priviri sfredelitoare și neliniștite, care se ascundeau însă prudente pe sub gene. Doar de atâtea ori, tot răscolind și căutând de-a lungul și de-a latul acelei mogâldețe cu aspect de larvă mare, albă și pufoasă, care se tot ondula încercând să se elibereze din strânsoarea scutecelor strâns înfășate, încercase fără succes să descopere secretul. Acela care îi făcea pe părinții ei să nu se mai dezlipească de el, de parcă ar fi văzut acolo o minune. Îl privea și ea deseori, îndelung, însă tot nu reușea să se lămurească. Era așa de plictisitor... În afară de orele îndelungate de somn, de nenumăratele momente ale zilei în care era hrănit și schimbat, nu se mai petrecea nimic care să-i stârnească interesul.

Asta, dacă nu ar fi luat în seamă și acele țipete fără motiv, care păreau că nu se mai termină și cu care îi aduna pe toți ai casei în jurul lui. În acest răstimp, ea simțea cum dintr-o dată devine invizibilă și atât de singură, ca și cum s-ar fi aflat pe alt tărâm, paralel cu al lor, dar despărțit de un uriaș și invizibil perete de sticlă, prin grosimea căruia, nici unul din sunetele pe care s-ar fi încumetat să le scoată, nu putea să mai răzbată. Era atât de nedrept. Mai ales, pentru că orice încercare de a protesta se lovea dureros de riposta iritată și neînțelegătoare a mamei.

„- Ești mare”, i se spunea deseori și ea rămânea confuză sub acele replici, neînțelegând decât că ar trebui să stea pe margine și să privească ca o străină la fericirea lor. Fără ea. I se părea mereu că ar trebui să păsească în vârful picioarelor și, mai ales, dacă se poate, lipită de pereți, pentru a face spațiu tumultului iscat în casă, odată cu ivirea intrusului. Se străduia să capteze bunăvoința și atenția mamei, neieșindu-i din cuvânt, dar, pe zi ce trecea, simțea cum concurența se desfășura cu forțe inegale, firește, în detrimentul ei.

Într-o zi, mama a fost nevoită să iasă din casă pentru câteva cumpărături. Cum tocmai se juca cu o fetiță din vecini, de aceeași vârstă, mama le-a spus să aibă grija de fratele ei, mai mic decât ea cu trei ani, ca nu

cumva acesta, să cadă din patul larg în care-l lăsase înfășat și a ieșit repede pe ușă. Și-au aruncat priviri complice. Aveau acum o păpușă nouă. Și vie...

S-au apropiat repede de el și tot vorbindu-i îl legănau ca pe o păpușă, urmărind curioase cum acesta reușește să-și strecoare mai întâi o mână, apoi și pe a doua, afară din scutecul care dintr-o dată nu mai era așa de bine strâns peste trup. Și treptat, nu se știe cum, mogâldeța aceea legată acum peste scutec destul de lejer, tot zvârcolindu-se, ajunsese la marginea patului. Încă două, trei mișcări și deja atârna gata-gata să cadă, dacă nu l-ar fi sprijinit ele

amândouă, cu trupurile lor bine lipite de marginea patului, în timp ce plângeau în hohote, de spaimă. Printre lacrimi, îl privea cum se mișca și urla din rărunchi, devenind parcă pe măsură ce trecea timpul, tot mai mare și mai păstos, revărsându-se și apăsându-i tot mai greu umerii, ca o uriașă omidă albă.

Ușa s-a smucit dintr-o dată și mama a năvălit în cameră. Ridicându-l în brațe, a respirat ușurată văzându-și odorul întreg și fără să le mai arunce vreo privire, a uitat să le mai certe. Și bucuria i-a înflorit iarăși în suflet. Doar nuanța ei era nouă. Era totuși și aceasta, o bucurie. Însă expirația de ușurare care a urmat acestui sentiment, nu a mai reușit să ajungă până la capăt, împiedicându-se ca o bilă de marginea mesei de biliard. Era doar primul solz, din carapacea ce începea să crească, acoperind sub cupola ei tăcerea în care filmul mut, interior, rula o altfel de poveste.

Acum, așezați pe pat, mama și cel mic, printre scutecele schimbate și biberonul cu lapte cald, își tot

spuneau unul altuia ceva, ce semăna cu gânguritul unor turturele. Dar... nu îi mai auzea. Cu tenacitatea furnicii, se străduia să tragă mai mult târâș, un scaun, spre fereastra dinspre care auzea venind de afară, glasurile copiilor mai mari ai vecinilor, care se jucau fugărindu-se și lovindu-se în joacă. Printre hohote de râs, strigau:

- Nu mă doare, nu mă doare, c-am mâncat fasole tare!

Urcată pe scaun, cu coatele sprijinite de pervazul ferestrei, îi privea. Începuseră să cadă primii fulgi de nea și pe chip, îngândurarea îi desena în alb, alte și alte întrebări.

*

Lumina gri intra prin ferestrele mari, alunecând pe lângă piciorul mesei și se oprea pe covor pipăind curioasă, pe toate părțile, piesele din lemn colorat, din care deja era construit un fel de castel cu turla și poartă, prin care ar fi putut să intre și micul camion de tablă roșie. Ce păcat că nu avea o trăsurică trasă de doi cai albi, care să-i plimbe păpușa prințesă... Dar era bine și cu camionul.

Mai adăugă o turlă verde și își aruncă pe furie privirea spre cei mari, care vorbeau cu glas scăzut, adunați în jurul pătuțului cu zăbrele. În el, fratele mai mic, roșu în obraji, deși somnolent, scâncea deranjat de obiectul acela metalic, pe care bărbatul străin și corpulent, i-l tot plimba pe piept.

Apoi, a scotocit în geanta mare din piele neagră și a scos din ea câteva hârtii, pe care a scris repede ceva, după care i le-a întins mamei. A mai adăugat cu glas scăzut ceva, după care amândoi au căutat-o cu privirea. Și i s-a părut atunci mai prudent să se retragă cu joc cu tot, sub masa peste care fața de masă ce atârna în falduri lungi alcătuiă un minunat cort, pe care încă nimeni nu pusese stăpânire și unde se simțea în largul ei.

După ce bărbatul acela a plecat, mama a mers repede până la farmacie și pe urmă cineva de la infirmeria cazarmii i-a făcut fratelui injecții și totul a părut să reîntre în normal. Ca o peliculă foarte veche, amintirea se rupe dar se reînnoadă puțin mai târziu. Rămân câteva secvențe lipsă.

Mama este la geamul salonului și o privește încă o dată înainte de a pleca acasă, lăsând-o acolo. Este →

TANIA NICOLESCU

așezată într-un pat metalic, vopsit în alb și este așa de speriată că nici nu îndrăznește să plângă. Mai sunt câțiva copii palizi în încăpere. Tac toți și privesc spre geam ca și cum ar aștepta ceva, însă acel ceva, atât de așteptat, nu apare. În schimb, ușa salonului nu stă o clipă închisă; un du-te vino de mișcări, de infirmiere cu spatule, cu seringi, cu olițe, cu castroane de mâncare.

Trupul îi este sucit și răsucit de zeci de ori pe zi, gura căscată și gâtul șters și badijonat, fundul ciuruit de injecții dureroase. Nu contează dacă plângi sau nu; injecția este inevitabilă. Peste toată această agitație, ordine, țipete sau plânsete, din difuzor se revarsă imperturbabil cântecul, în care solistul pare că se leagănă pe vocalele prelungite: „peeee Muureeeș și peeee cââmpiiiiiee, nuu-i fatăăăă să-mi placăă miiiiiee...”

La început, nu i-a plăcut, însă până la urmă s-a împrietenit cu difuzorul, care părea să fie singurul ce venea să aline tot plânsul acela din salon. Și treptat, a început să fie atentă și să cânte împreună cu el: „hei, mie, mie, mie, mie, mie, mie nici căăă-mi paaasă... c-a mea-i mai fruumooasăă...” Știa dacă este dimineată sau seară, după ceea ce cânta el, așteptând-o cu răbdare să treacă prin supliciile periodice, pentru ca să se poată apoi să cânte împreună. Într-un fel, nu se mai simțea singură în acel „aici și acum” cu care deja se obișnuise și care devenise uriaș, acaparând orizonturile. Dincolo de el, nu mai putea întrezări niciun mâine.

Într-o zi, ușa salonului s-a deschis larg și fără de veste, mai multe infirmiere au năvălit înăuntru, luând copiii în brațe, pentru a-i transfera din cine știe ce motiv, în alt salon. Pe ea a luat-o o infirmieră mai scundă, tânără și plinuță. Surprinsă, a apucat-o și ea aproape încheștând-o de gât, într-un gest de așteptare încordată. Au ieșit pe culoar, unde așezate pe banchete, câteva femei, păreau că așteaptă în tăcere, ceva. Infirmiera, s-a îndreptat spre stânga culoarului cenușiu. Deodată, s-a auzit din spate:

– Ce frumos !

Amândouă, au întors capul, privind în direcția femeilor aflate în așteptare. Acestea, cu gurile întinse până la urechi într-un zâmbet care vădea plăcere, contemplau imaginea

fetei, care strâns lipită de infirmieră, se agățase de gâtul acesteia.

Nu i-a fost necesară atunci nicio explicație. A fost ca un flash, care i-a luminat înțelesul zâmbetelor. Ar fi vrut să își desfacă mâinile de pe gâtul infirmierei, pentru că ea știa că nu de plăcere o ține așa de strâns de gât. Însă ceva, n-a înțeles ce anume, a făcut-o să simtă că ar fi mai prudent să rămână așa, pentru ca zâmbetele de pe acele fețe, să nu se șteargă. Era mai bine așa. Iar infirmiera, văzându-se și ea în centrul atenției, a zâmbit plină de solitudine și săltând-o cu o mișcare mai protectoare și-a continuat drumul legănându-și șoldurile.

Și a venit și ziua în care s-a putut întoarce acasă. Mama părea tare bucuroasă de reîntoarcerea ei. Copsese ceva dulce, așa cum îi plăcea ei și simțea cum speranța îi reînflorea pe față, în culoarea unui zâmbet palid. Însă când rămânea singură, întrebări pe care până atunci nu avusese cum să și le audă în zarva locului din care venea, îi năvăleau spre buze. Însă de fiecare dată, rămăneau îndărătul lor. Tăcea.

Poate pentru că se temea să audă răspunsul, care deja îi încolțise în minte. Sau poate pentru că aflase că din lumea celor mari, țara piticilor pare mult prea mică și neînsemnată.

*

Era vară. Îmbrăcată cu o rochiță cusută de mama dintr-o ie care își făcuse veacul prin șifonier, tot așteptând nu se știe ce ocazie, care uitase să mai vină, ieșise la joacă, afară din curte. Îi plăcea atingerea ca o aripă de fluture a materialului, pe piele. Deseori, îi plăcea să urmărea cu privirea desenul complicat al motivelor populare, cusute cu ață de mătase, pe mâneci și pe piept. Erau culori atât de vii și de frumos îmbinate, încât tare îi mai părea rău când în joacă, reușea să aștearnă ici și colo pete, care parcă se chemau înadins una pe alta, întunecând albul rochiței. Acum însă, era curată.

Ziua fusese fierbinte și praful încă mai păstra căldura soarelui, mângâindu-i mătăsoș, tălpile goale. Îl ridica ușor cu vârful piciorului, urmărindu-l cum se scurge grăbit, cu foșnet moale peste piele. Undeva, din spatele curții, se auzeau și ceilalți copii, întrecându-se unii pe alții în a-și acoperi vocile, pentru că, se părea, fiecare dintre ei avea ceva interesant

de spus și toți își doreau să spună totul, deodată și mai ales în acel moment.

Dinspre curtea morii, venea un cârd de găște, legănându-se ca femeile obeze, iar gușile grele, le atârnavă până aproape de pământ. Întotdeauna se găseau pe acolo, împrăștiate pe jos, o mulțime de grăunțe aurii, ispititoare și resturi de șroturi uleioase, din care puteau să mănânce până peste poate, spre bucuria proprietarilor. Dacă n-ar fi fost zi de duminică, s-ar fi repezit și ea cu gălețușa ei de tablă până la moară, pentru ca oamenii care lucrau acolo, să i-o umple din nou cu semințele decojite de floarea soarelui, care-i plăceau atât de mult... Însă acum moara avea un lacăt greu pe ușa. Strada era pustie și în afară de găștele care treceau, nu se mai zărea nicio mișcare. Tocmai se pregătea să se întoarcă în curte, când un zgomot de copite îi atrase atenția.

În capătul străzii, apăruse un cal alb, călărit de un țigan care îi părea cam bătrân. În urma lui, veneau pășind fără grabă și alți cai, de altă culoare. Însă pentru ea, ceilalți nu mai existau. Stătea așa, împietrită în mijlocul drumului, urmărind cu ochii mari cum se apropie calul acela, alb ca în povești. Imaginea în alb și negru se mărea, apropiindu-se. Alb și negru... Iar țiganul care îl călărea, chiar dacă nu era – știa asta – prințul din povești, avea o ținută maiestooasă, de parcă întreaga lume ar fi fost a lui și numai a lui, iar ceilalți, doar măruntele furnici din drumul lui, cărora le mai arunca din când în când, câte o privire binevoitoare. Așa cum o privea acum și pe ea. Și când a ajuns în dreptul ei... calul a încetinit și fornăind ușor pe nări, s-a oprit.

Aplecându-se către ea, țiganul i-a zâmbit. Și fără să știe cum, s-a trezit că întinde brațele spre el și că este ridicată în șa. Calul a pornit fără grabă mai departe, legănând-o ușor, drumul privit de sus, părea că se trage cu sfială înapoi, învăluit în pulberea răscolită de copite, iar porțile vecinilor, una după alta, rămăneau în urmă. I se părea că amețește. Deodată, a auzit din spate cum striga cât îl ținea gura, Vasilică, mezinul vecinilor, care în acea toamnă, urma să intre în clasa a patra. Când a întors capul, l-a văzut alegând cât îl țineau picioarele după ei și strigând:→

IN MEMORIAM

Olimpia Brendea Deșliu

Recent, ne-a părăsit scriitoarea Olimpia Brendea Deșliu, născută la 1 octombrie 1933, în Nimigea jud. Bistrița-Năsăud. A debutat cu poezie în *Făclia* (1986), iar în volum cu *Punțile fulgerului*, micropoeze, 1991, continuând cu *Scenariu lăuntric*, 1993; *Planete de rouă*, 1993; *Balanțe cu polen*, 1994; *Chilia de chihlimbar*, 1995, *Lacrimă și har*, 1998; *Crâmpete de miracol*, 1998; *Ierbarul vârstelor*, 1998; *Rânduiala ierbii*, 1999; *Blazonul verii*, 1999; *La masă cu vântul*, 1999; *Leac pentru suflet*, poeme și micropoeze, 2002; *Vecernie cu greieri*, poeme și micropoeze, 2002; *Generoasa lumină*, 2004; *La marginea adevărului*, 2005; *Altarul inimii*, 2005; *Ritualul naturii*, antologie haiku, 2010. A fost membră a Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Cluj.

A excelat în poemul de sorginte japoneză, fiind apreciată de-a lungul anilor cu mai multe premii. Criticul literar Petru Poantă scria în acest sens: *Lecturile teoretice au asupra ei (O.B. Deșliu) un efect seminal, iar dovada că a ajuns la o veritabilă*

conștiință estetică o reprezintă tocmai insistența pe imagistica sintetică de tip haiku. Imagini proeminente obținute prin estetizarea naturalului sau prin definiții lirice cu turnură manieristă. Tema generică a unei asemenea forme lirice o constituie natura, cu misterele, regnurile și ciclurile sale cosmice. Variațiile nuanțate și deseori pline de grație sunt într-adevăr o performanță. Întâlnim aici un imagism pur, înclinând spre un soi de decorativism delicat, cât și în pasajele în care atitudinea afectiv-lirică devine explicită.

Pentru poetă au rămas să vorbească mai mult și mai frumos decât oricine, versurile sale:

*Măreață stă ziua
în cumpăna zorilor –
pe maci, melci de rouă.*

*

*Flăcări reci sar
din cădelnița holdei –
ici acolo grauri negri.*

*

*Păstrând tăcerea cântului
m-am exilat cu greierul
în tinda toamnei.*

*

*Blestemul toamnei:
fructul stă să cadă
în lutul zbârceniei.*

*

*Privighetoarea
ademeneste luna
printre flori de cireș.*

*

*Vântul prefiră
pufuleți de pădăie –
salcâmii privesc geloși.*

*

*Sub gheață, apa
pare adormită,
pe țarm, ciori gureșe.*

*

*Cazna harului –
scurm pământul înghețat
la rădăcina vorbeii.*

IULIAN DĂMĂCUȘ

– A spus mama ta să vii imediat acasă!

Întâi, țiganul a părut că nici nu aude ce se întâmplă, îndemnându-și imperturbabil calul să meargă, cu mișcări ușoare ale frâului. Însă Vasilică, nu se dădea bătut și continua să alerge și să strige după ei. Dintr-o dată, a simțit, ceva ce niciodată până atunci nu mai simțise; un inexplicabil fior de neliniște, ce o cuprindea din tălpi până-n creștet. Începuse să tremure.

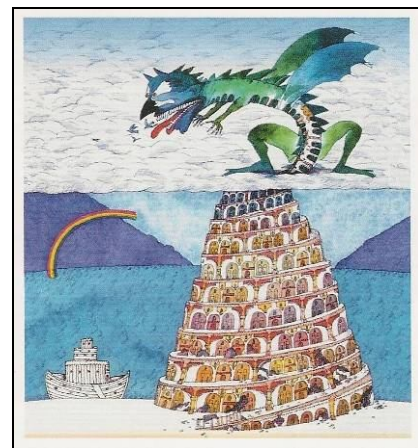
Atunci țiganul a oprit calul, a coborât-o și în scurt timp, a trecut de colțul străzii, pierzându-se din vedere. Doar urmele de copite întipărite în colb stăteau mărturie că ceea ce se întâmplase nu fusese un vis. S-a întors cu Vasilică acasă, însă pe țiganul cu calul său alb nu l-a mai văzut de atunci, niciodată. Cai a mai văzut, însă, uneori, când încerca să-și aducă aminte ce fel de cai văzuse sau să-și mai reprezinte vreunul, memoria

sa, devenită nu se știe cum, mioapă, scotocind prin toate fișierele sale, îi aducea în fața ochilor, orice fel de cal; numai alb, niciodată.

Mai pe seară, a început să plouă. Ploaie scurtă, de vară, cu ropote, cu tunete, cu fulgere.

După ploaie, șuvoaie măloase coborau bulbucindu-se pe panta străzii. Îi plăcea să stea cu picioarele în șuvoaiele acelea repezi și atât de tumultuoase, pentru o existență atât de scurtă.

Când ploaia s-au domolit, într-o băltoacă, a zărit fluturele. Cu aripile lipite de micul trup, încrețite și stropite cu noroi, încă plutea, împiedicat de o rămurică pusă de-a curmezișul, scurgerii. Mici zvâcnituri, arătau că nu murise încă. Tocmai atunci, cu răcnete de exploratori cucerind lumea nouă, copii care l-au zărit și ei, au năvălit în jurul lui. Și până să spună ceva, careva din ei l-a împuns cu un băț, îngropându-l în

noroi. Apoi, nemaifiind nimic de văzut, hoarda s-a depărtat cu chiote, căutând altceva.

I se făcuse frig. Băltoacă privea cerul cu ochiul nemișcat; mort. Îi întoarse spatele. Cu rochița udă lipită de trup și cu picioarele murdare de noroi, se îndepărta încet de locul în care fluturele își găsisese sfârșitul și intra în casă.

Dimitrie Poptămaș - „Sufletul” și „Îngerul păzitor”

al Bibliotecii „Târgu-Mureș” din Chișinău

(III)

Vreau să menționez că pe parcursul anilor, la tradiționalele *Zile ale Bibliotecii „Târgu-Mureș”*, Dimitrie Poptămaș întotdeauna a fost însoțit de prietenii săi, personalități marcante de cultură din Târgu-Mureș. Oaspeți dragi ne-au fost: drd. Nicolae Băciuț, directorul Direcției Județene pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Mureș, Lazăr Lădariu, redactor-șef la cotidianul *Cuvântul liber*, conf. univ. dr. Cornel Moraru, critic literar, dr. Valentin Marica, realizator de emisiuni la Societatea Română de Radiodifuziune, Studioul Teritorial de Radio Târgu Mureș, Mihai Suciu, directorul editurii „Brăduț”, prof. Timotei A. Enăchescu, Zeno Ghițulescu, scriitor și dramaturg, prof. Ilie Șandru (din Toplița, jud. Harghita), Vasile Naste, directorul *Palatului Culturii*, Marin Șara, directorul Bibliotecii Municipale „Petru Maior” din Reghin și alții. Pășind pragul bibliotecii, invitații rămăneau încântați de sediul spațios și atractiv, de colecția extraordinară de cărți și ediții periodice, de fluxul mare de cititori de orice vârstă și de serviciile moderne prestate comunității chișinăuiene. În cartea sa de publicistică *„Basarabia iarăși și iarăși...”*, prof. I. Șandru scria: *„Ceea ce mi s-a arătat privirilor, îndată ce am intrat pe ușa Bibliotecii «Târgu-Mureș», m-a năucit pur și simplu! Sumbrele mele închipuiri s-au risipit ca prin farmec, deoarece ceea ce vedeam era ceva minunat! Un spațiu întins, inundat de lumină, de cărți, de flori și de foarte mulți cititori însetați de cunoștințe! În scurtul interval de când funcționează, biblioteca a adunat în rafturile sale mai bine de 20 mii de volume, la care se adaugă o bogată donație de carte din Târgu-Mureș. Iar aceasta se datorează, în bună măsură, domnului Dimitrie Poptămaș, părintele spiritual și grijuliu, sub ale cărui «aripi» «puil» de numai 4 ani, născut pe una dintre cele mai importante artere de circulație ale Chișinăului, crește frumos! La mulți ani, bibliotecă dragă!”*

Aniversările Bibliotecii „Târgu-Mureș” erau o adevărată sărbătoare, la care se organizau activități culturale (lansări și prezentări de carte, simpozioane literare, conferințe, expoziții de carte, de pictură, sculptură, artizanat, fotografii), de dezvoltare profesională (mese rotunde, ateliere de dezbateri, seminare) și la care, prietenii de la Târgu-Mureș se întâlneau cu oameni de cultură din Chișinău: scriitori, pictori, actori, interpreți etc. Cel mai important moment era prezentarea donației de carte din partea lui Dimitrie Poptămaș și a scriitorilor târgu-mureșeni. Suntem recunoscători scriitorilor: Valentin Marica, Lazăr Lădariu, Cornel Moraru, Zeno Ghițulescu, Ilie Șandru pentru cărțile lansate și donate cu autografe.

Îndeosebi, vreau să-i mulțumesc omului de cultură Nicolae Băciuț, care cu fiecare ocazie ne aduce cărți noi de la editura *Nico* și revistele *Vatra veche*, în care noi, bibliotecarii, publicăm articole referitoare la activitatea bibliotecii.

Aici, la *Biblioteca „Târgu-Mureș”* Dimitrie Poptămaș și oaspeții târgumureșeni i-au cunoscut pe regretatul pictor Glebus Sainciuc și pe Iurie Canașin, sculptor de o mare măiestrie, care a organizat în bibliotecă a zecea expoziție personală de sculptură și grafică. Invitații au avut deosebitul prilej să viziteze atelierele de creație ale acestor personalități de artă și să participe la o *Paradă a Măștilor*, prezentată de Glebus Sainciuc.

Fiind alături de Dimitrie Poptămaș, observam fața lui luminată de bucurie și de respect pentru acești doi mari artiști de marcă și neapărat solicita să imortalizeze prin fotografii aceste momente de neuitat.

Dimitrie Poptămaș, un excelent specialist în biblioteconomie și istoric literar, s-a dedicat cărții și bibliotecii jumătate de veac. Slujind într-una din cele mai mari biblioteci publice

românești, profesorul Dimitrie Poptămaș nicicând n-a putut să rămână departe de carte. Îndrăgostit de carte încă din copilărie, era atras de biblioteca părintească. A devenit proverbială în urbea de pe Mureș observația unui scriitor despre modul cum lua Dimitrie Poptămaș o carte în mână: *„Mângâind-o mai întâi, apoi deschizând-o cu evlavie, cu respect și prețuire, ochii luminându-i-se într-un zâmbet de iubire.”*

În 2003, iese de sub tipar cartea omului de cultură, publicistului și scriitorului **Dimitrie Poptămaș, Philobiblon mureșean. O viață printre oameni și cărți** – cartea vieții sale cu tot ce a văzut, gândit și simțit. Lucrarea conține studii, rememorări, descrieri remarcabile, articole și evocări publicate în ultimele decenii. În *Cuvânt înainte* al cărții, istoricul literar Melinte Șerban remarcă: *„Dimitrie Poptămaș, ca un mare iubitor al cărții, omul care a citit mult, are ceva de spus, mereu cu înțelepciune. În acest sens, se exprimă exemplar despre cărți asemuite cu «ulcioarele», cu «apă vie» din care cei în viață «ne adăpăm zi de zi făcându-ne mai buni, mai generoși, mai înțelegători și mai înțelepți, calități de care astăzi ducem atâta lipsă».”*

În anuarul *Libraria: Studii și cercetări de biblioteconomie*, în articolul său *Portret în devenire*, istoricul literar Melinte Șerban face un portret al vieții și activității profesorului **Dimitrie Poptămaș**, prilejuit de retragerea sa din activitate de la Biblioteca Județeană Mureș: *„Despre Dimitrie Poptămaș e greu să scrii, fiind nevoie de multe pagini pentru a-i surprinde personalitatea; e greu să evidențiezi varile contribuții de la bibliotecarul care, iată, se apropie de o jumătate de veac în slujba cărții, de la specialistul în biblioteconomie care ar putea sluji la o catedră universitară, la istoricul bun cunoscător de carte veche românească.”*

„Dimitrie Poptămaș e prin această carte – menționează Nicolae Băciuț – și cercetător, și critic, și istoric literar, e și conferențiar, e și animator, e sufletul ardent al unei instituții”.

CLAUDIA ȘATRAVCA
și colectivul Bibliotecii
„Târgu-Mureș”, Chișinău

Ispitirea lui Devis

Pe tatăl tatălui meu îl chema Pascal. Și pe mine mă cheamă la fel. Prenumele ce-l port înseamnă „speranță” – Hatikva, în ebraică. În familia mamei au fost și greci, preoți creștin ortodocși; pe unul din ei, străbunicul Petruță, l-am întâlnit în primii ani de viață. Am moștenit o pluralitate culturală, iudeo-creștină, diminuată în tradițiile ei de mediul nivelator al Bucureștiului anilor '80. În ciuda epocii comuniste al cărei ultim deceniu l-am apucat, am avut o copilărie fericită, având ca principale preocupări desenul și poveștile. Îndeletniciri obișnuite pentru un

copil. Poate că în încercarea de a rămâne copil am păstrat pasiunea dintru început pentru imagine și cuvânt. Am studiat pictura la Universitatea Națională de Arte din București și încă din perioada liceului scriu, mai ales poezii. Cuvântul, acolo unde nu e simplu joc sonor, mă ajută să-mi ordonez ideile, să mă eliberez de emoții prea puternice sau să le consemnez, să rețin fapte, momente, să inventez, să mă eliberez de constrângeri... Deocamdată îmi public poeziile pe blog, în așa numita „Jurnalieră din noptieră a lui Seretete Tupatai”, ca o primă alcătuire și prezentare a unui volum pe care mi-ar plăcea să-l văd tipărit. „Jurnalieră”, fiindcă este o formă de jurnal și apare la lumina zilei, „din noptieră”, pentru că mult timp l-am ținut ascuns sau doar pentru că provine din propriile-mi tenebre, Seretete... un nume care nu înseamnă nimic, un fel de „tam tam tirititam”, copilul liber să se joace.

În acest jurnal în versuri, sunt consemnate ca atare și unele dintre întâlnirile mele marcante, iar între acestea, cea cu artistul Devis Grebu. „Ispitirea lui Devis” e o poezie pornită inițial ca o parodiere a ispitirii pentru care aveam nevoie de un erou; odată ce l-am găsit, a devenit în mai mare măsură un portret. Ce oferă

șarpele? Tot ce e mai scilipitor dar în primul rând „vise”. Și aici e problema lui, când întâlnește pe cineva care oferă chiar mai multe. Dar altfel... Cine să fie acesta? Treptat, tocmai îl descopeream pe erou, artistul cu nume predestinat. De la caricaturile pe teme politice semnate D. G., am ajuns (consternată de propria-mi ignoranță) la desenele și picturile sale cu teme esențiale, regăsind în universul său imagistic o sensibilitate și un umor, o vervă și o măiestrie în care aproape toate figurile recognoscibile ale acestei lumi se recombina pentru a aduce bucurie, a prilejui meditații, a deschide drumuri nebănuite sau a-ți aminti ceea ce tu însuși ai trăit sau ți-ai dorit la un moment dat. De-visele strălucesc prin ceea ce oferă, nu prin ceea ce promit. Ele dăruiesc mai ales o „înțelegere”, așa cum numai opera unui mare artist poate oferi. Atât conexiunile ideatice cât și concretizarea lor într-o formulare ce intră în categoria estetică a Frumosului au darul de a ne apropia de această lume (exterioară dar și interioară) cu care ne simțim destul de adesea în conflict. Lumea fascinantă a lui Devis Grebu face ca lumea să fie cu adevărat mai frumoasă.

HATIKVA PASCAL

Ispitirea lui Devis

Șarpele de lemn veni în goană
în dimineața aceea cu două pere
zemoase și-ți zise:

„Merele s-au terminat, dar iată ce târg
avantajos
am încheiat cu Prea Slăvitul!” și-ți bagă
sub nas
parfumul de pergamute, mai, mai să
leșini.

Osteneală zadarnică, șarpe, am ce scrie,
am ce citi,
din surcele ca tine îmi aprind luleaua la
ceasul după-amiezii
și fumul închinat pe altar va merge până
sus,
în fuioare nestingherite de traficul
turmelor celeste,
până vor ajunge la Poarta Raiului și se
vor face toiag
cu piele de șarpe – și va bate și va
ciocăni
și se va încolăci pe mânerul porții până
se va face una cu zăvorul,
iar arhanghelii cu aripi de foc și
iatagane de smoală

se vor repezi să te taie, să te deschidă,
să te desferece,
să te smulgă din rădăcină ca pe-un plop
fără pere,
neroditorule ce ești!

Șarpele de lemn se cutremură de-atâta
obraznicie
și până să-și vină în fire dimineața
trecuse.

Tufele de liliac și macii compuneau o
sonatină vibrantă
pentru flăcăii adormiți cu sapele în jurul
brăului
pe drumul tunelurilor săpate în căutare
de comori scânteietoare,
pe care bezna le face cu atât mai
prețioase
cu cât sunt mai adânc îngropate.
Dintre tufe, se ivi șarpele de peruzea:
„Frumosule, nu te lăsa-nșelat de vorbe-
amăgitoare,
diamantele cresc în copacii din grădina
mea,
le vei aduce-n dar iubitei tale.”

Osteneală zadarnică, șarpe, mi-e inima
un câmp de nestemate,

mi-s ochii stele și părul inele,
mi-s plămâni nori extraordinari,
mi-i vuietul munților cât o doină de-
ndrăgostit,
mi-i pieptul scut încrustat și gătit cu
zale de aur
să nu-mi scape vreun taur din cei ce
aleargă
pe pajiștea largă, fierbinte de magmă

din aceeași tagmă cu îngerii sluți,
ultradecăzuți;
și pe tine te voi coace și te voi măcina
și te voi încrusta, împielitătule,
în coiful ce-mi apără tâmpla de
învolverările
pachidermelor izvorâte din norii
întunecoși,
umflați până-n răsuflările înfumurării
lor de zbor și de înălțare,
de cădere și de abis, de înger și de
Dumnezeu
și de puhoaiete netrebnice chiar tu mă
vei apăra, veninosule,
spărgându-ți colții noroiși de plăsele,
până-n nervura retinei ți se va roti
șiretlicul
cu care-ai vrut să mă prinzi, →

HATIKVA PASCAL

alunecosule, împotmolitule,
încornoratule ce ești!

Șarpele de peruzea scăpără de-atâta
neplecăciune
și până să-și vină în fire amiaza trecuse.

Raiul se-nvârtea pe-un singur picior
în piruete grațioase când luna intrase în
al treilea pătrar
și arborele de cauciuc fusese înlocuit cu
un nuc
pentru a da o imagine cât mai naturală
iluziei de portocală.
Luminătorul cel mare se bălăbănea pe
unde mai putea,
agățat de-o creangă ca-ntr-un ștreang –
zdrang!
se rupea ramul și hahamul fugea după
alt cocoș,
mai gras și mai roș, să mi-l prindă-n
lung,
să mi-l taie-n lat, panaș zvăpăiat, na, că
mi-a scăpat!
Și la scăpătat, de unde s-a dus, tocmai
din apus,
din lacul smălțat și s-a arătat șarpele de
apă
cu toți dinții sapă.
Pe dată ivit, astfel și-a grăit:
„Istovit mai tre’ să fii, flăcăule,

ia de la mine niște vise, că-ți sunt
prezise,
știi de unde? Chiar din undele afunde,
când și Duhu-n căutare se purta peste
tipare
și-n oglinda lacului, vedea forma
racului.”

Osteneală zadarnică, șarpe, i-ai zis,
sunt însuși visul ce mi-a fost promis,
în mine umblu ca printr-o polată
cu sfori de zmee, vafe de-nghetată,
aripi de fluturi cu figuri de prinți,
pene de găscă, nasturi și arginți,
psaltiri de regi, melci, stropi de rouă,
sferturi de ceas și coji de ouă,
cochilii, colivii, coloane,
plicuri timbrate, ochelari, borcane,
agende, lanțuri, ceainice crăpate,
coarde sonore, note sfâșiate,
pickup-uri, tigve, pânze, insectare,
tablele Legii, mouse-uri, monitoare,
colaci pe pupeze, sticle-binoculuri,
balanțe, scări, clepsidre, poduri, socluri,
gondole, mese, piese, cărucioare,
menore, măști, mănuși, mâini și
picioare...
iau hărțile și le debusolez,
pe spini mă cațăr, peste stânci m-așez,
în mere sunt cotor și sub car roată,
de vreau motani, sunt și motan și
aripată,

de vreau legende, zeu sunt și șacal
și din mustață-mi crește-un arbor
cortical
cu ochi de frunză și coroana-n cer,
sunt o peniță ascuțită de-un dulgher,
din coșuri de uzină ca un fum
pe limba lumii am pornit la drum
ca să rechem și să aduc
surâsul florilor de nuc,
lumina verilor târzii,
plapuma-pleoapă peste insomnii,
trâmbe-n trâmbe peste puturoși,
imaginația peste plicticoși,
speranța unde-a dispărut
gonită de pustiu și rele
s-o readuc cu un sărut
de zambilici și de pansele;
iau discobolul și-l arunc în mare
de vrei o probă de participare
că mi-s olimpic și pe tine
te-arunc în gurile canine
de cerber crunt care și-i frate,
să-i ieși multiplicat pe spate
și să te frigi la foc etern

unde și-e locul, în Infern!

Și șarpele de ce-o mai fi
n-a mai răbdât atâtea moșicii
și dac-ar fi avut picioare
ar fi plecat cu coada-ntr-o... dar n-are.

FAIANȚA ALBASTRĂ

Există o expresie pe care o cunosc
încă din perioada copilăriei. „O
cunosc” e un fel de a spune pentru
expresia propriu-zisă am simțit-o pe
pielea mea: „Am văzut stele verzi!”

Asta mi s-a întâmplat în vremea co-
pilăriei când eu, copilul liniștit, m-am
urcat, luându-mă după ceilalți copii și
m-am cățărat într-un pom din livadă,
de pe o creangă pe alta. Tot arborele
era înconjurat de ramuri cu frunze
verzi și când am ajuns aproape de
vârf priveam cerul senin, albastru.

Nu pot să vă descriu acele imagini
ale unui albastru pur în combinație cu
nuanțele verdelui!!!

Numai că eu, probabil, în plin entu-
ziasm coloristic, „am văzut stele
verzi!” Ramura s-a rupt sub mine și
deodată m-am trezit la spital bandajat.
Înainte ochilor stele verzi, stele
albastru!

V-am povestit această întâmplare
pe care mi-am adus-o aminte în Gara
veche a orașului portughez PORTO.

O sală de așteptare imensă. Pereții
de la un capăt la celălalt decorați cu
tablouri din plăci de ceramică de un

albastru a căror nuanțe porneau de la
un bleu pal și ajungând la o
intensitate care se apropia de negru.

Pe același perete, lipite unele de
altele aceste tablouri erau alcătuite
din plăcuțe de ceramică.

Am avut înaintea ochilor o gamă
extrem de largă, cu desene de o finețe
deosebită.

În fața ochilor scânteia albastru!

Dacă obiectele din ceramică albas-
tră pe care le-am văzut, cunoscute și
admirate, ale olandezilor, m-au
entuziasmat tablourile alcătuite din
sute de plăcuțe de ceramică albastră
văzute la orele serii în marea sală de
la gara veche din Porto m-au cucerit.

Dacă la început mi-am spus „ei
bine, cine știe ce arhitect, în anii aceia
îndepărtați, a avut idea construirii și
decorării unei săli de așteptare de la
gara Porto în acest mod, desigur că e
un mare amator al culorilor albastre!

A urmat o noapte de odihnă la un
hotel de bună calitate, cu camere
comode și paturi odihnitoare, unde
obosit fiind am adormit chiar înainte
de a putea observa unde mă aflu.

Noroc de zbârnâitul soneriei de la
telefon, căci poate mai dormeam și
acum!

Am sărit direct în camera de baie,
unde am văzut „stele albastre”! Apoi
am dat buzna în mica chicinetă să-mi
prepar cafeleuța. Din nou „albastru
înaintea ochilor”.

Povestea ceramicii albastre portu-
gheze am aflat-o în acea zi, după ce
am avut o convorbire pe această temă.

PAUL LEBOVICI

Curier

De la „Vatra” veche, la noua „Vatra veche”

Am primit și „Vatra veche”, iunie 2013, mulțumesc maestre Nicolae Băciut, iar la Dv:

Vara, că e ziua mare,
Se adună chiar din zori
Și căldura de la soare,
Și cea de la cititori!

VASILE LARCO

Iubite Nicolae Băciut,
Fiind în comisia de examinare la bacalaureat, proba orală, am avut plăcuta surpriză să constat că unul din subiecte, la care candidatul trebuia să răspundă, fusese formulat pe baza unui fragment extras dintr-un text publicat în *Vatra veche*. Asta înseamnă că revista pe care o conduci cu ardelenească îndârjire este în bună circulație și citită în cercuri largi de pasionați. Mulțumesc pentru exemplarul trimis. Mult succes pe mai departe!
Cu bine,

Mihai Ioana

Mulțumim și felicitări,
drag Nicolae Băciut (inclusiv pentru poeticeasca prezență a familiei... Vasiliu în paginile consistente ale VETREI tale!).

Lucian,
redacția Dacia literară

Cu mulțumiri sufletești și urări de bine și sănătate! Încă un număr strălucit al VETREI VECHI - mulțumesc frumos!

Ștefan Doru Dăncuș
Mulțumesc. Succes în ceea ce faceți, cu deosebită considerație,

Mihaela Lunca

Sincere felicitări!

Prof.univ.dr. Ioan Gâf-Deac

Stimate domnule Băciut,
Mulțumesc pentru nr. 6 - foarte reușit, cu materiale variate; mi-au plăcut, mai ales, cele care se referă la literatura clasică - Eminescu și Creangă, însă, în general, materialele sunt foarte interesante. Succes și pe viitor!
Al dv.,

Hans Dama

Bună seara, Mulțumesc pentru nou număr al prestigioasei dvs. reviste.
Cu respect,

Cătălin Moldoveanu

Vă mulțumesc mult de semnalarea revistei.
Cu drag,

Mirona

Vă mulțumesc pentru revista *Vatra veche*.
M-au impresionat lucrările închinat lui Eminescu și Ion Brad. Domnul Stelian Gomboș aduce câteva elemente de noutate din scrierile de geniu ale lui Eminescu din perspectivă teologică. Iar interviul cu longevivul Ion BRAD are harul unic de a învia atmosfera din anul cu cea mai tragică încărcătură de fatalitate din istoria românilor: este, firește, vorba de anul 1940. Sunt încântat să constat de receptivitatea superioară a ardelenilor față de

crezul providențial al lui Corneliu Zelea Codreanu. Deși legionarii au fost eliminați fizic din istorie, ideile și lupta lor inspiră respect atât nouă, românilor, dar mai cu seamă rușilor și nemților-, dar și europenilor și lumii întregi, în general. Cu respect,

Valeriu Tănăsă

Frate Nicolae, ce se întâmplă cu numărul 6-2013 din *Vatra veche*? Parcă înainte apăreau la început de lună și chiar mai repede..

Stefan Jurcă

Vatra veche se poate citi și pe <http://cititordeproza.ning.com/forum/topics/revista-vatra-veche-6-2013>
e-manuel <http://cititordeproza.ning.com/>
Portalul Republica artelor - <http://www.netvibes.com/cititor-de-proza>

Mulțumesc mult. Studenții mei au vreo șansă să apară în *Vatra vech*, sau considerați că eseurile lor nu sunt încă publicabile?
Cu stimă,

Mihaela Mudure

Excelentă revistă. Este o încântare să citești literatură adevărată și să găsești oameni de cultură care ard pentru a păstra tradițiile culturale naționale. Felicitări celor care compun partea redacțională, felicitări colaboratorilor și cinstesc lor celor care mai cred în continuitatea actului de cultură. Vă mulțumesc că mă număr printre cei privilegiați de a primi revista dvs. Vă doresc zile lungi, frumoase și asortate cu sănătate deplină pentru a continua ceea ce întreprindeți cu profesionalism. Cu deosebită considerație,

Prof. Univ. Dr. Nicu Vintilă,
avocat

În *Vatra veche* se rumenește mereu frumoasa limba română. Într-o zi, sper și mi-ar plăcea să apar și eu în paginile sale, cu versurile mele, și dacă se consideră că am talent și pot fi sau merit să fiu numită poetă. Vă mulțumesc, *Vatra veche* și domnule Băciut, că nu m-ați uitat nici de data asta! Fidela cititoare,

Katalin Cadar

Revista *Vatra veche* nr. 6/2013 a ieșit în vremea cireșelor. Bogată și frumos ilustrată, cu siguranță va fi o nouă bucurie pentru cititori. Sănătate și voie bună pentru alte împliniri, stimate domnule Nicolae Băciut. Cu aceeași statornică prețuire,

Veronica Oșorheian

Mulțumesc foarte mult! Așteptam cu nerăbdare, ba chiar cu puțină îngrijorare, numărul acesta puțin întârziat. Calitate impecabilă, doar l-am răsfoit, acum am în ce lectură să mă cufund.

Felicitări! Cu cel mai distins respect,

Veronica Pavel Lerner
Canada

Revin, stimate domn Băciut, pentru că e imposibil să nu vă spun cu câtă emoție am parcurs revista dv. Rar o lectură mă absorbe în asemenea măsură. Ilustrațiile sunt cu gust alese, iar materialele sunt unul mai palpitant ca altul. M-a bucurat să văd că a apărut o carte a dv. despre Nichita Stănescu. Nu mai spun despre încântarea de a citi cronică cărții dv. de poezie. Și materialul despre Cenaclul de la Brăila, despre care știam că urma să vină și mă întrebam de unde voi citi cum a fost. Iată că am aflat! Mi-a făcut plăcere să citesc și materialul "complementar" despre George Constantin, despre care scrisesem eu.

Sunteți un "neobosit" al culturii românești și nu numai că va aduceți aminte de cei dispăruți, cum menționa cineva, dar va ocupați și de tineret! Și, în plus, editura Nico e și ea foarte activă, am făcut cunoștință și eu, prin cronică dv., cu un poet de valoare. Dați-mi voie din nou să vă transmit toată admirația mea și să vă mulțumesc pentru numerele de revistă care-mi fac o mare, mare plăcere!

Și, fiindcă vine luna iulie, luna prietenului nostru Nicu St., permiteți-mi să îmi exprim un gând pios în amintirea lui.

Cu aceeași prețuire,

Veronica Pavel Lerner
Canada

Domnule Nicolae Băciut,
Mulțumesc pentru revistă, numărul acesta e dens și literatura aduce argumente pentru o viziune a sentimentelor, căldura textelor face să rodească visul, ficțiunea, lumea dură a poveștii fără de sfârșit despre fragilitatea ființei umane și puterea ei, totodată, în anotimpurile universului.

Festivalul "Ana Blandiana" demonstrează că există o lume în care copiii scriu texte serioase despre teme serioase!

Am să postez revista pe blog, fiind citită și căutată.

C. Stancu
www.costyconsult.wordpress.com

Domnule Băciut,
Vă mulțumesc tare mult pentru Revistă!!! Că nu m-ați uitat, deși, de la o vreme, parcă toate sunt împotriva mea și nu am avut timp să mai scriu. Suntem la Archiud, soțul meu e încă în refacere (...), dar totul merge spre bine și vă așteptăm cu drag la noi.

O să vă placă aici.

Am cam rupt orice legătură cu acțiunile culturale de la Bistrița, voit sau nu, și nu simt nevoia să particip la nicio activitate de acolo. Am început să pictez și, sper, să am timp fizic și pentru noul meu roman în lucru.

M-aș bucura dacă ați ajunge pe aici cu doamna Codruța, să îmi vedeți Muzeul și livada. E un loc unde poate inițiați o seară de poezie.

Vă doresc tot binele și, acum, deschid fișierul de la dv., să mă bucur de revistă. Vă felicit pentru tot ce faceți și vă admir pentru efortul depus și harul de Sus cu care faceți să iasă totul minunat.

Melania

Ce bucurie amară, domnule Nicolae Băciut! Cronică la volumul meu "Insomnii lirice", rămasă neterminată..., sub semnătura →

dragului de Eugen Axinte...Când știu cât și-a dorit să ajungă încă o dată în Țara Dornelor, după Paști, la o lansare de carte, la care scrisese prefața, autoare o fostă elevă a mea (Emilia Popescu Rusu), mă apucă o tristețe fără capăt...Se vedea ajuns aici cu A.I. Brumarul, cu Nicolae Băciuț (il știți?), cu Ilona...E acum sub iarba verde și nu pot să cred, în ruptul capului, că a plecat, pentru că îl simt mereu aproape, foarte aproape...

Anica Facina

Mulțumesc din inimă. Ca întotdeauna un număr foarte, foarte substanțial. Iar picturile alese dau o Lumină cu totul aparte fiecărei pagini. Felicitări!!! Zâmbește și fericirea te inundă ! Cu prietenie,

Dan Lupescu

Bună ziua, Vă mulțumesc pentru revistă și pentru publicarea poemelor. Aș putea primi și un număr tipărit al revistei?

Tatiana Scurtu-Munteanu

Stimate domnule Nicolae Băciuț, Vă mulțumesc pentru revistă și vă felicit! Nu e ușor să scoți o astfel de publicație, dar eforturile Domniei voastre merită întregul respect al unui cititor ca subsemnatul. Cu plăcere,

Ion Berghia

Vă mulțumesc mult, d-nule Băciuț pentru această minunată revistă! Avea, odată și Brașovul o revistă minunată „ASTRA” condusă de scriitorul Daniel Drăgan (am citit aici, un interviu luat d-nului Drăgan de A. I. Brumarul. Sunt scriitori care au lucrat împreună la această minunată revistă care a fost „ASTRA”!), dar acum cu altă conducere, editor, redactor-șef, revista nu mai este la fel de interesantă, citită, căutată. Îmi plac articolele, materialele din „Vatra Veche”, vă mulțumesc că vă gândiți la noi și ne-o trimiteți. În Brașov n-am văzut-o pe suport de hârtie. O zi bună, de-aici, de la poalele Tâmpelui!

Nicolette Orghidan

Mulțam fain! La prima ochire văd că ilustrația e superbă! Ce-ați zice dacă v-aș trimite un articol, nu mare, despre un scriitor istoric român absolut necunoscut la noi, dar cu multe premii (Italia, Austria). A scris în italiană, a murit în 1999, se numea Fulvio Tomizza (Tomiță) și era născut într-un sat numit Juricani... A luptat pentru recunoașterea istriților și a reușit să obțină un acord italo-sloven de protejare a minorităților... Am și ilustrație frumoasă, imagini cu el se păstrează în Cafeneaua Gambinus (!) din Trieste...

Ecaterina Țărâlungă

Mulțumesc! Felicitări!

Cornel Ungureanu

Iubite poet, Îți mulțumesc pentru revistă. Ca de fiecare dată, e interesantă, vie și colorată, deloc "veche"! Cu drag,

Ion Cristofor

Vatra veche 6 se poate citi și pe <http://scoala-online.eu/vatra-veche/> sau <http://articole.scoala-online.eu/reclamanonprofit/vatra-veche/vatra-veche/> sau <http://basn.scoala-online.eu/vatra-veche/vatra-veche/>

Domnule Nicolae Băciuț, Mulțumesc pentru acest număr al revistei! O vară frumoasă! Cu drag,

C.

Cărei furtuni datorăm lipsa revistei pe luna iunie?

Ne-ați obișnuit, și chiar am devenit dependenți

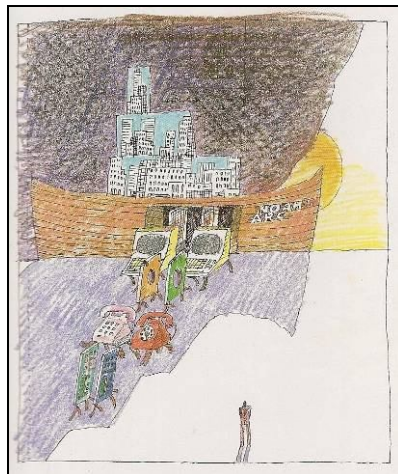
de revista ce cu onoare și generozitate o redactați și ne-o oferiți.

Sper să nu vă înopinez sau deranjez cu sinceritatea... Oricum se simte deja această lipsă...

Corina și Bogdan Simeanu

Mă bucur de fiecare dată când îmi trimiteți revista Dvs. *Vatra Veche* ! Felicitări celor care vă susțin, bucurii celor care vă citesc revista! Vă îmbrățișez,

Georgia Miculescu

Vă mulțumesc ! Felicitări pentru eficiență !

Voica Foișoreanu

Vă mulțumesc foarte mult! O vară frumoasă!

prof. Cătălina Gheorghe

Bună seara, frate Nicolae, Greu le mai vine vremea, rar mi se întâmplă să fiu refuzat cu texte, e drept că eu m-am oferit, ca prostul că mă umplui de melancolie cu Tg.Mureșul acela pe care dumneata nu l-ai trăit și e mai bine așa. Promit să nu mai fac imprudențe din astea,

Ștefan Jurcă

Baia Mare, 17 iunie 2013

Sunteți un boier, vă mulțumim,

buzau@agerpres.ro.

Vă mulțumesc mult! O voi citi cu mare interes!

Claudia Crețu

Îți mulțumesc, sănătate și tot ce-i mai frumos și mai bun să fie al tău.

Vera

Am răsfoit. Interesant. Citesc mai pe îndelete mâine. Mulțumesc.

Gabi

Mulțumesc, voi replica-n curând, fiindcă știți cătu-mi place *Vatra*: partea de pe cotruță, nu aia din față(adă).

Nicolae Ciobanu

Mulțumesc din suflet pentru efortul d-vs de a ne lumina.

Cu stimă,

Vasile Mesaroș

Vă mulțumesc foarte mult.

Giuseppe Munarini

Vă mulțumesc mult.

Vă doresc o vară frumoasă.

Elena Aluculesei

Mulțumesc mult.

Mina Maria Rusu

Mulțumesc, am citit-o cu interes.

Bogdan Ulmu

Într-un fel, regret că nu cunoașteți contextul în care trăim aici, ca să vă dați seama ce înseamnă

pentru noi publicarea în "Vatra veche" a secvențelor decupate din "Ludoteca". Nu pot să vă explic ce înseamnă... Am primit ieri revista. Am mai deschis-o și azi, cu teama că nu este decât un vis... Poate că nu este decât un vis... Dar voi mai deschide și mâine revista. Poate voi reuși să citesc mai mult...

Carman Sima

Bună ziua, distins domn,

Vă mărturisesc că începusem să cred că am greșit cu ceva de nu mai primesc revista „Vatra veche”. Mi-am spus și că ați fost ocupat cu Festivalul „Ana Blandiana” sau că „m-ați sărit” luna aceasta. Toți am fost foarte prinși în iureșul de fiecare zi, dar, când lipsesc ceva de valoare, de bună calitate, apare setea de acel „evantai literar” fără de care, noi, filologii, nu avem aer nici iarna...

Cu aleasă considerație!

Jungheatu Georgiana

Și nr. 6 este o mostră de dăruire, elevație intelectuală, seriozitate a prestației, calitate în altă ale textului, ilustrației și punerii în pagină. Felicitări pentru osârdia și finalitatea de care are parte un instrument spiritual demn de "vechea vatră" românească integrată noii arhitecturi euroatlantice și globale. Cu prietenie și mulțam.

Nicolae Rotaru

Mulțumesc, frumoasă și interesantă revistă, mereu pe recepție.

Pe adresa ta, dacă e posibil să-ți expediez ultima mea chiar ultima...cadou.

Stimate Domnule Băciuț,

Am primit numărul 6. Tot scutur copacul cuvintelor, dar cele alese și râvnite pe care să le culeg pentru a întâmpina scrisul și munca dvs. rămân tot acolo sus.

Dumnezeu să vă înzilească de-a veacul admirabila creație!

D. Ichim

Mulțumesc pentru revistă, că v-ați gândit și la mine. Am fost plecat în ultimele trei săptămâni. Vă rog să primiți cele mai bune urări,

D.M.

Bună dimineața, d-nule Băciuț. Am citit în revista „Vatra veche” despre concursul de literatură „Agatha Grigorescu Bacovia”, dar să știți că adresa de e-mail menționată acolo, respectiv „Imanailescu@yahoo.com” e greșită. Am trimis câteva mesaje pe acea adresă și mi se-ntoarce ca răspuns: „adresă nevalidă”. Eu am trimis și anul trecut lucrări literare la acest concurs, dar adresa de e-mail era așa: lucianmanailescu@yahoo.com. Această adresă cred că este și acum a d-nului Mănăilescu, am trimis mesaje, dar, probabil că nu le-a deschis pentru răspuns. Mai aștept. Oricum, de pe această adresă nu mi s-a mi întors răspuns ca fiind nevalidă aceasta. O zi bună, de-aici, din Țara Bârsei!

Nicolette Orghidan

Buna ziua dle Băciuț!

Pentru viitoarea ediție a revistei pe care o îngrijiți, vă propun un interviu cu epigramistul basarabean Efim Tarlapan, care acum câteva săptămâni ne-a onorat cu prezența sa la Paris. Dacă sunteți de acord să publicați acest interviu, vă rog să mă informați. Vă mulțumesc, și vă doresc o zi bună!

Dorin Duscic

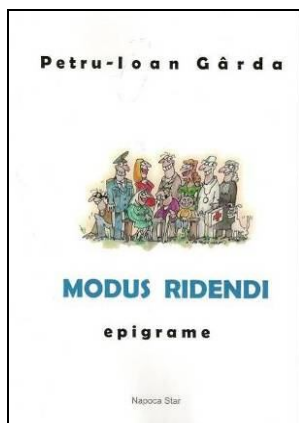
Paris, Franta

Excelentă editie ! (...)

Mulțumesc și felicitări pentru frumoasa paginare și ilustrație, generală.

m.n.r.→

MODUS RIDENDI

Debutul în volum al epigramistului Petru-Ioan Gârda urmează altor debuturi în volumele colective de epigramă și haiku, a prezenței sale –

foarte adesea – pe locurile frunțase ale clasamentelor (a se vedea revistele de epigramă sau de haiku), cu toate că nu are o activitate prea îndelungată de condeier. Umorul său debordant este în același timp unul de profunzime prin abordarea unor teme care țin de problematica socială: *Cei tari, în vremuri austere, / Își fac, în special aici / Din lefuri mari, din furt, avere / Și din... prăjirea celor MICI,* a psihologiei umane: *De-un timp, vecinul și vecina / Au nasu-așa de ridicat / Că nu-l atingem cu prăjina / ... Atâtea funduri au pupat!*

sau: *Primesc mărit salariul șefii, / Dar șpaga – e o lege-a firii – / Se cere pe măsura lefii / (Și pe măsura nesimțirii)*, dar și de efect imediat, provocând râsul, buna dispoziție, grație atingerii punctului (bine) țintit, așa cum stă bine unei epigrame veritabile!

Ridendo castigat mores!

Cei care vor citi cartea vor vedea că aprecierile mele sunt motivate și prin tematica variată a volumului, iar faptul că suntem consăteni e doar o satisfacție în plus. Petru-Ioan Gârda continuă într-o formă intelectuală, ca să zic așa – poeziile cu

influență folclorică ale mamei sale, versuri de o mare sensibilitate în care cuvântul este bine adaptat sentimentelor inspirate de dragostea maternă, frumusețea naturii, viața cotidiană cu bucuriile și necazurile ei...

E o bucurie că încă o carte inspirată se așează în lada/raftul de zestre a satului Cătina. Îl felicit pe autor în așteptarea altor cărți!

IULIAN DĂMĂCUȘ

Petru-Ioan Gârda, MODUS RIDENDI, epigrame, Napoca Star, 2013

→Mulțumesc! Așa cum ne-am obișnuit, o revistă de referință.

Cu stimă,

M.B.B.

Stimate Domnule **Nicolae Băciut**,
Încă o dată, felicitări pentru "Vatra veche". Și să împliniți cât mai multe asemenea excelente numere, cum este acesta din iunie.
Cu deosebită prețuire. Al Dumneavoastră,

Stan V. Cristea
24 iunie 2013, de Rusalii

Stimate N.B., vă mulțumesc pentru trimiterea revistei și vă felicit pentru excelența prestației Dvs în viața literară a țării. Vă invit să intrați pe-al meu blog de scriitor ilazu.blogspot.com, unde postez zilnic la rubricile: Scriitorul zilei, Poezia zilei, Cărțile prietenilor mei, autografe de scriitori, Fotografii de autor, inclusiv consemnarea unor evenimente culturale... Devotat,

Ion Laz

Stimate Domnule Nicolae Băciut,
Am primit revistele solicitate și vă mulțumesc din suflet, mai ales că mi-ați oferit (și pe hârtie) bucuria unui "regal" spiritual, care îmi îmbogățește sufletul și cugetul, convingându-mă încă o dată de efortul pe care

îl faceți, din dorința de a oferi semenilor interesați frânturi de gânduri și trăiri topite în cuvânt... Îndrăznesc să trimit și o cronică literară (segmentată din cauza spațiului redacțional), a cărei publicare rămâne la aprecierea Dv.

Cu mulțumiri și prețuire,

Livia Fumurescu

Domnule redactor șef Nicolae Băciut,
Vă cer scuze că până acum n-am avut contact cu revista ce cu onoare o conduceți. După ce v-am expediat coperta, ca un oltean ce sunt cu mintea de pe urma, căutai și descoperii o frumoasă revistă. Nici prietenul, care, probabil crezând că știu, nu mi-a atras atenția. Vă promit că de acum voi fi abonatul dumneavoastră și nu-mi va scăpa niciun număr. Încă o dată vă cer scuze.

Ion C. Gociu
Târgu-Jiu

Dragă domnule Băciut,
M-am gândit ca să vă cruț...
Dar m-am răzgândit acum
Și-o să spun ce vreau să spun.

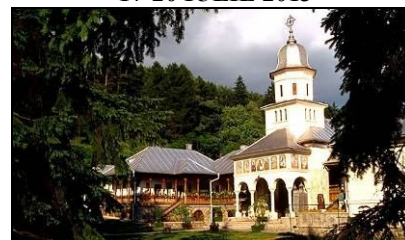
Suntem cam mulți amatori,
Ce din gânduri facem flori,
Talentăți (sau mai puțin),
Toți poeți am vrea să fim.

Cinste pentru ce-ați creat,
Pentru munca ce-ați prestat,
Pentru tot, stres, implicare,
Dar am și eu o-nțebare:

De ce poezii ce-au fost în concursuri apreciate.
La d-voastră în revistă nu au putut fi publicate?
Ce considerați d-voastră relevant
Interesant și palpant?
Sau numele unui "necunoscut"
Nu interesează de la început?
De ce nu acordați o șansă și celor neconsacrați
Sau considerați că nu merită să-i ajutați?
Ce ar trebui să facă un biet amator
Pentru a putea publica și el în... viitor?
Cu tot respectul, dezamăgit sunt,
Poate aș fi meritat și eu un cuvânt.
Vă salut cu un gust amar,
Iertați-mi pledoaria scrisă-n zadar!

florilegandului@yahoo.com

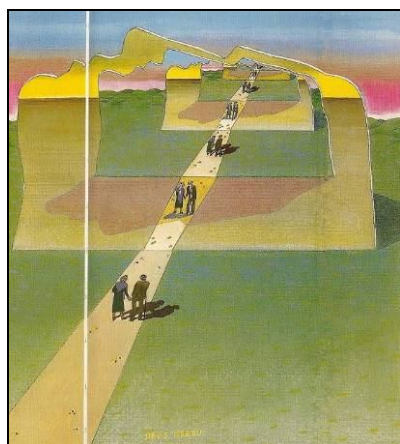
TOPLIȚA: ZILELE „MIRON CRISTEA”, EDIȚIA A XVI-A, 17-20 IULIE 2013

J o i, 18 iulie: ora 9,30 - Deschiderea celei de a XVI-a ediții a Zilelor Miron Cristea (Sala mare a Casei Municipale de Cultură; Luări de cuvânt în plen: Înalt Preasfințitul Ioan – cuvânt de binecuvântare; Pr.Dr. Vasile Petrica – Episcopul Dr. Miron Cristea la Caransebeș; Prof.Dr. Alexandru Porțeanu – Dezbatere ratificării Tratatului de la Trianon în Parlamentul României; Dr. Ioan Lăcătușu – Complicațiile schimbărilor administrativ-teritoriale din ținutul secuiesc asupra comunității românești din județele Covasna, Harghita și Mureș; Lansarea volumului omagial „Profesioniștii noștri”(7); Nicolae Băciut, „Isus în celulă”, recital din poezia „Sfinților închisorilor”; Lansarea volumului „SANGIDAVA” I(7), serie nouă; ora 11,00 – Lansări de cărți; ora 16,30 – Parasas la bustul Patriarhului (Parcul central); ora 18,00 – Vizitarea M-rii Sf. Ilie, a Muzeului și Camerei Memoriale „Miron Cristea”;

Vineri, 19 iulie: Ora 9,00 – Sesiunea de comunicări științifice: „Istorie, Cultură și Civilizație, Credință străbună”: Secțiunea Istorie – Sala de consiliu a primăriei; Secțiunea Cultură și Civilizație – Bibliotecă; Secțiunea Credință străbună – Protopopiat. Ora 17,00 - Vernisarea expoziției de fotografii și documente „Miron Cristea – 145”; ora 20,30 – Participarea la deschiderea „Zilelor toplice”

Sâmbătă, 20 iulie: ora 9,30 – Participarea la Sfânta Liturghie prilejuită de sărbătoarea hramului Mănăstirii „Sfântul Ilie”; ora 14,30 – Discuții, propuneri, concluzii. Încheierea manifestărilor.

ÎN LUNA IULIE

Cei bogați sunt la plimbare
Înspre **munte**, cum se știe,
Iar săracii sunt la **mare**
... Ananghie!

SFAT PENTRU UN GURMAND

Vrei să slăbești, întâi de toate,
Un sfat îți dau și nu sunt gureș:
Mai lasă „Cartea de bucate”,
Ia „Vatra” de la Târgu-Mureș”

UNOR SPORTIVI

Din viața lor alungă norii,
Se mișcă iute ca prâsnelul,
Le plac frumoasele victorii...
În luptele cu „păhărelul”.

APA CALDĂ E OPRITĂ

Perioada grea va trece
Și-i o liniște firească,
Doar se știe, dușul rece
Pe mai mulți o să-i trezească!

LA MUNTE ÎN CONCEDIU

Nu voi privi în jos, mi-am spus,
Deși nu-s superstițios,
Și alții când ajung mai „sus”,
Privesc tot mai puțin în „jos”!

DUPĂ NOILE SFATURI ALIMENTARE

Mâncăm doar fructe și verdeță,
Regim alimentar aparte,
Trepstat, din dragoste de viață,
Ne condamnăm discret la moarte!

GRIJĂ PENTRU SĂNĂTATE

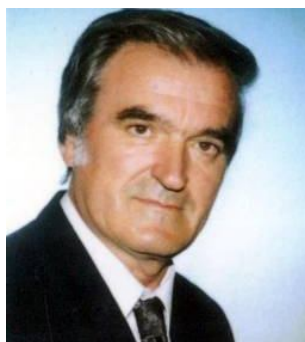
Un electrician e-atent,
Ținându-ne în glume bune:
Să n-avem stări de tensiune,
Ne face pene de curent!

DREPTURILE OMULUI

Sfinte-or fi, doar vorba-aceea,
Date sunt de Preaînaltul:
Dreptul de-a vorbi, femeia,
Și să tacă mălc, bărbatul.

RESPECTUL LEGII

Râvna nu poți să mi-o negi,
Tună ca un proiectil:
Șeful nu încalcă legi,
Ci le... ocolește-abil.

COMPORTAMENT

O vorbă e la cei supuși,
Valabilă în lumea toată:
Cel ce se poartă cu „mănuși”
Nu se va „frige” niciodată!

SPOVEDANIE

O, Doamne mor, îmi vine rândul,
Nu mai rezist, mă prind suspine,
Mă iartă, am greșit cu gândul...
Gândeam c-o să trăiesc mai bine!

MUTAȚII COMERCIALE

De-o vreme-ncoace n-a fost greu
Să se transforme, pasămite,
Alimentara în muzeu...
Căci mărfurile-s doar privite.

RONDELUL UNIRII

Să fiți cu forțele unite,
Ca răul să nu vă cuprindă,
Necazul să nu se extindă,
Având doar visuri împlinite.

Averile nu-s pân' la grindă,
Dar trebuie oricum păzite ...
Să fiți cu forțele unite,
Ca răul să nu vă cuprindă.

Partidele dezlănțuite,
Când la putere se perindă
Și funcții-nalte vrând să prindă,
Iar „oasele”- or fi pe sfârșite,

Să fiți cu forțele unite!

SOLICITAREA MAIDANEZULUI (fabulă)

Nu mai vreau să mă dezmierzi,
M-am făcut de-acum isteț,
Nu iau rața din coteț
Și nici ouăle ei verzi.

Mi-a spus Zdreanță ce-a pățit,
În humorul său lătrat.
Eu cu simțul ascuțit

Îl urmez. E-adevărat.

Nu am loc pe canapea,
Nu mă tem de vreme rea,
Rabd și tac de vine bățul
Să mă-nvețe cu dezmățul.

Și mai spun, nici chef nu am
Să mă las pe străzi târât.
E destul. Mi s-a urât,
Sunt sătul de glume. HAM!

MORALA

Binele și răul – toate –
Le suportă în libertate.

La masă nu se vorbește!

E un aspect ce-l constatați
La prânz, dejun, dar și la cină:
Tăcere-i doar la cei bogați...
Nu pot vorbi, au gura plină!

SFAT ESTIVAL

Că este foarte cald la noi,
Cu mâinile în sân nu stați:
Căldura strângeți-o-n butoi,
La iarnă o s-o căutați!

VASILE LARCO

COLȚUL LUI ȘTEF

"La aniversară"

Un artist român, ce-și „ispășește” întâlnirile cu muzele în spațiul culturii franceze, se hrănește spiritual, în discreție, din tot ce călătoriile și societățile satului planetar îi pun la îndemână – în toată diversitatea. Implicat ideologic, prin artă, în spațiul cultural-politic românesc, **Devis Grebu** rămâne în cele din urmă o voce a patrimoniului acestui sat McLuhanian însetat de cultură tocmai din pricina unui exces de „cultură” (sau, cum se vehiculează printre gânditorii autentici, trista cultură a faptului divers).

Trăind vremuri în care paradoxurile slute (aceleași dintotdeauna, de altfel) trec drept normalitate, în care orice infirmitate intelectuală ori socială devine bun de consum, nu ne rămâne decât să privim „sceptic rece” la acest spectacol în ritm alert și să căutăm cu încăpățănare artiști capabili să te lase fără cuvinte în fața emoției.

Noe, odinioară, căuta să salveze, împreună cu ai lui, pe Arcă, măcar cincizeci de oameni dreți, apoi douăzeci, apoi fie și zece. Dumnezeu l-a lăsat să-i *cate*, nu l-a descurajat, ci doar l-a avertizat că nu-i va găsi. Noi suntem în căutare de artiști, de voci simple, geniale tocmai prin simplitatea matură a expresivității (pentru că ce este geniul altceva decât desăvârșita simplitate a relației dintre formă și conținut, curgerea lină a ideii până în adâncul nici de noi bănuț al propriei capacități de a ne emoționa?). Artiști care trăiesc arta, o respiră și ne inspiră. Se pare că nu suntem mai norocoși decât Noe. Am găsit doar unul (no offence).

Ce poate face Devis Grebu din cuvinte, linii și culori clatină (im)percepția noastră casând rutina cu care sufletul și ochiul se obișnuiseră îngurgitând fără selecție meniuri culturale by default. Neispitit de valurile înalte ale platitudinii (râvnitor de carieră autentică, așadar), imun la țipetele stridente ale culturii comerciale pe care de altfel o ridiculizează fără milă ori întârziere, arta sa cuvântă și cântă în sunetul curat de nobil salon al creatorilor de forță. Ceea ce comunică lucrările lui Devis Grebu este idee învelită în emoție, trăire intensă a spiritului, autentică virilitate intelectuală. În universul său intri tăcut ca într-o enciclopedie – de la istorii ale Vechiului Testament până la lumea modernă și diversitatea ei pestriță nimic nu se petrece fără a fi observat de ochiul clarvăzător al artistului. Unele sale de lucru sunt, cum spuneam ceva mai înainte, cuvântul, linia, forma, volumul, distanța (lupa, dacă vreți), culoarea ori colorarea. Devis Grebu desenează cu slovele uneori, poeme apollinariene caligrafiate de imagini pentru a ne trage de mână, pentru a ne atenționa, pentru a ne învăța că percepția este o umanitate uitată în tentația generalizării. Maurice Merleau Ponty încă din 1945 atrăgea atenția asupra fineții de care științele sociale și umane pot profita dacă aruncă un ochi atent spre fenomenologie învățând de aici o practică a individualizării privirii. Percepția dă așadar un sens unui stimul venit din exterior. Cum frontierele realităților lumii în care trăim nu sunt clare, Devis Grebu mănuieste formele și culoarea în spațiu tocmai pentru a ne umaniza, a ne ajuta să vedem mai limpede în amalgamul de manipulări ce ne înconjoară și a distinge ce se cade a numi valoare și ce nu. Artistul ne surprinde, așadar, în propriul joc al percepției, se joacă descoperindu-ne și acoperindu-ne simultan ceea ce nu reușim să percepem singuri prin prisma limitelor ce ni le-am creat în virtutea experiențelor fiecăruia.

O „pată” este o formă căreia artistul îi adaugă culoare și suflet pentru a ne stimula nu doar să vedem, ci și să gândim, să ne îmbogățim intelectual.

Nu în zadar lucrările domniei sale circulă în lumea largă și se bucură de recunoaștere internațională de elită, recompensată prin premii și onoruri prințiare. Evenimente de talie mondială beneficiază generos de prezentări grafice sub semnătura lui Devis Grebu, campanii ale unor evenimente cu impact social, coperte de cărți și de reviste, tricouri imprimate cu imagini ce promovează curente de opinie etc.

Ne alăturăm astfel tuturor care îl vor felicita în acest iulie festiv pentru cei 80 de ani de viață conjugați în bogate realizări, împliniri artistice și personale. La Mulți Ani, Maestre!, spunem și noi. Sănătate și muze cu jar în penel!

GABRIELA MOCĂNAȘU

DEVIS GREBU

(scurtă biografie prezentată de
Gabriela Mocănașu sub
scrutătoarea îndrumare a
artistului)

Oricine dorește poate consulta pe internet "sait"-ul ilustratorului Devis Grebu în limbile franceză și engleză pentru a avea acces la o cunoaștere mai amplă a parcursului vieții și activității artistice ale domniei sale. „Sait” gândit și încheat de sine însuși pentru a nu lăsa pe alții să scapere laude ce ar întina modestia caldă a bibanului (cum îl alintă confrății apropiați), a rechinului adorabil cum îl simt de fiecare dată când intrăm în dialog.

Născut pe 12 iulie 1933, în România plaiurilor constănțene, strămutat încă din fașă la București, Devis Grebu a emigrat în Israel în 1964, la doar câțiva ani după absolvirea cursurilor Academiei de Arte Frumoase. După alți șase-șapte ani s-a stabilit în Franța, ținut protector al artiștilor de pretutindeni. Datorită talentului genial, a obținut cetățenia franceză destul de repede și astfel a devenit artist francez de origine română. Cincisprezece ani mai târziu, s-a mutat în ape oceanice, pe Coasta de Est a Americii, așa cum îi șade bine unui explorator de obiceiuri și mentalități, unde a scanat cu aplomb mediatic societatea New-York(eză).

1996 îl cheamă din nou în Țara Sfântă, apoi 1998 îl readuce la Paris, pentru ca 2001 să-l cheme la București pe care îl repărăsește în 2010 pentru același minunat Paris, unde locuiește în prezent (la porțile Versailles, ca regii – cum altfel?).

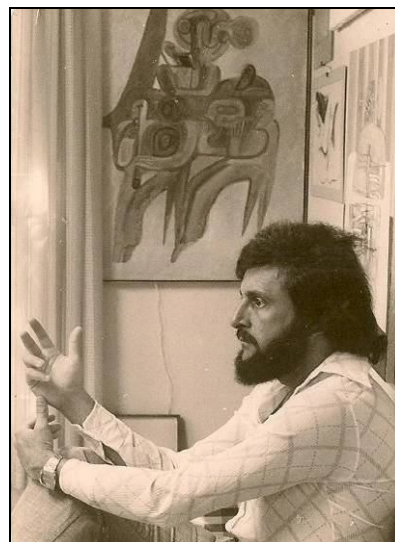
Devis Grebu este un Om adorabil, orice dialog cu domnia sa este o desfătare, o îmbogățire sufletească. Să dialoghezi cu rechinul devine devorator pentru stărnirea imaginației, pentru provocarea de a te îmbogăți fără voie din spusa sa simplă, dar cu miez de esență vie. Mușcă cu sete din idei, le naște, le îmblânzește și le supune. Un dresor de spirite, un cântec ce pune în vibrație. Artistul este, de asemenea, un fericit tată a trei copii din câteva reușite mariajuri, odoare cu care se laudă în permanență (fără modestie).

Doina Silvana căreia îi place să i se spună Sivan, Răzvan Liviu, căruia îi place apelativul Leo, și Alice Rosalie. Moștenitori rechini ce vor fi învățați, cu siguranță, de la tatăl lor că viața nu este nici dar, nici corvoadă, ci un miracol la îndemâna noastră – dacă-l muncim dumnezeiește. De asemenea, super-bunic al micuțului super-star Thimotée, de numai doi ani și două luni.

Cariera domniei sale se întinde pe cel puțin o jumătate de veac. Lucrări sub semnătura sa au atras laude la expoziții din Franța, Statele Unite, China, Germania, Spania, Italia, Iran, Israel, România, Japonia, Belgia, Elveția și au fost publicate de prestigioase reviste de profil precum „New York Times”, „International Herald Tribune”, „Washington Post”, „Time”, „Playboy”, „Le Monde”, „Frankfurter Allgemeine Zeitung”, „Ha'aretz”. Numeroase case editoriale au fost, de asemenea, interesate să-și sporească imaginea și prestigiul folosind lucrări cu semnătura artistului – „Gallimard”, „Simon&Schuster”, „Viking-Penguin”, precum și prestigioase agenții de publicitate – „Cline Davis & Mann”, „TBWA”, „Grey”, „Saatchi&Saatchi”, „JWT”. Numele domniei sale se regăsește în **Who's Who** al celor mai valoroși ilustratori din lume. Devis Grebu a condus timp de 10 ani propriul Studio d'Arts Graphiques. A creat timbre, standuri pentru târguri internaționale, ilustrații pentru modă (Haute Couture), calendare, anunțuri publicitare, jocuri de cărți, postere și broșuri, logo și medalii, ambalaje, scurt metraje animate pentru televiziune. A creat decoruri și costume de teatru. A fost, de asemenea, director artistic la numeroase magazine și publicații.

Cariera didactică desfășurată în paralel cu creația îl regăsește profesor în Statele Unite la Universitatea Columbia, la Parson's School of Design, N.Y. State. Apoi în Israel și în România la diverse Universități.

Casa Editorială de Artă RIZZOLI din New York i-a dedicat în 1989 o monografie, iar o altă superbă monografie „Devis Grebu” a fost publicată de Institutul Cultural Român la București, din grija lui Horia Roman Patapievici.

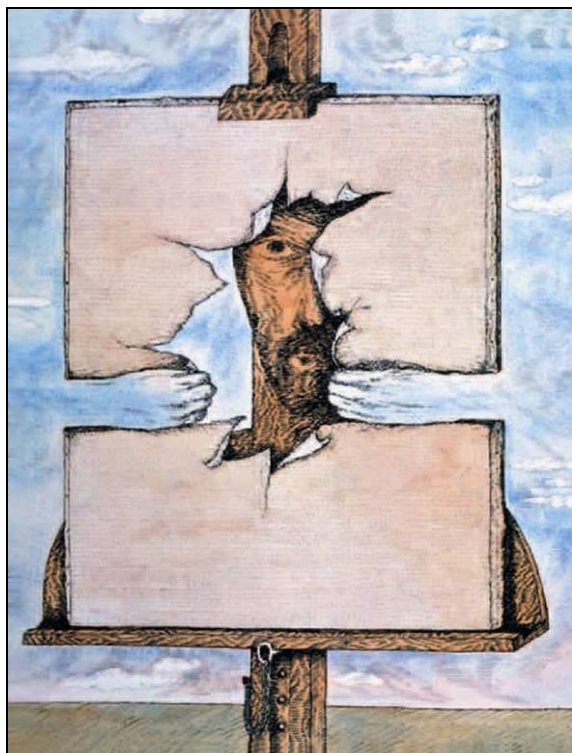

Devis Grebu alături de ultima lui soție, Coca Nella

Devis Grebu cu fiica lui, Alice Rosalie, la Paris

OCHIUL CICLOPULUI

Ilustrație de DEVIS GREBU, AUTOPORTRET

GÂNDURI DE LA MARGINEA LUMII

Ascult ora surpată în mine, martor asasin al trupului de suflet cu care mă târăsc sub gura cerului, rostit

Directori de onoare

MIHAI SIN

ADAM PUSLOJIC

Redactor-șef adjunct

VALENTIN MARICA

Redactori:

Cezarina Adamescu, Eugen Axinte, A.I. Brumaru, Mariana Chețan, Geo Constantinescu, Luminița Cornea, Mariana Cristescu, Melania Cuc, Iulian Dămăcuș, Darie Ducan, Răzvan Ducan, Alexandru Jurcan, Mioara Kozak, Vasile Larco, Lazăr Lădariu, Rodica Lăzărescu, Cleopatra Lorințiu, Bianca Osnaga, Mihaela Malea Stroe, Ioan Matei, Menuț

meticulos pe verbul gestului împăturit în pașii începutului. Viața mă doare explicativ, cojindu-și aerul, îngrămadit în pleoape de umbre, ca și cum întâmplarea respirației cu care mă privesc ar suspina pe colțul ferestrei rugăciunii de la subsuara inimii.

Trăiesc, pipăindu-mi silaba crucii, înflorită-n propria-i rugină, pedepsită în zori să dezvăluie ascunsul dintre tâmplă și genunchi.

Un singur argument mă cufundă în sunetul de dincoace de chipul Nimicului: hoinăreala cuvântului care mă merge ca pe un obiect tocit de sandala vieții.

Iubesc viciile, fiindcă mi-e frică de sfințenie. Nostalgia dezmățului duce la adevăr.

Iată de ce-l urăsc pe Kant, moralistul! Construieste o lume fără dezgust, fără geamăt.

Existența pură e dincolo de „*cerul înstelat și de legea morală-n mine*”. Nuditatea amantei ce-și desfată înclinațiile e mai dulce decât slova rațiunii. Doar ruina cărnii îți trezește conștiința finitudinii. Te scoate din ordinea lumii, desăvârșindu-ți răstignirea între cer și vulgaritate.

Aud clinchetul rugăciunii disprețuindu-mi intelectul. Vreau să mă tăvălesc în Eul pasiunii izbăvit de seducțiile gramaticii amorțite de obsesia logicii. Sentimentul nu mă poate salva, ci ofili.

Să cuget pentru a crede că exist? Teologia viciului este un principiu etic ce nu are nevoie de rațiune. Ea se relevă simțului, singurul altar în care poți gusta împărtășania lăuntrică a Sinelui sinucis în imunitatea domestică a Cumineniei.

Mă uit în metafora inimii mele și simt cum Dumnezeu mi-atinge coasta ca unui complice oarecare...

GEORGE BACIU

Maximinian, Miruna Ioana Miron, Liliana Moldovan, Marcel Naste, Cristian Stamatoiu, Gabriel Stan, Gheorghe Șincan, Gabriela Vasiliu

Corespondenți: Raluca Andreea Chiper (Spania), Claudia Șatravca (Chișinău), Flavia Cosma (Canada), Mirela Corina Chindea (Italia), Andrei Fischof (Israel), Ovidiu Ivancu (India), Dorina Brândușa Landén (Suedia), Gabriela Mocănașu (Franța), Ionela van Rees-Zota (Germania), Dwight Luchian-Patton (SUA), Raia Rogac (Chișinău), M.N. Rusu (New York), Adriana Yamane (Japonia)

Lunar de cultură editat de ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUȚ” PENTRU DESCOPERIREA, SUSTINEREA ȘI PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE Președinte SERGIU PAUL BĂCIUȚ

Tiparul executat la S.C. Intermedia Group, Târgu-Mureș, str. Cuza Vodă nr. 57, România. Nicio parte a materialelor nu poate fi preluată fără acordul editorului. Copyright©Nicolae Băciuț 2012 *Email : nbaciut@yahoo.com; vatraveche@yahoo.com *Adresa redacției: Târgu-Mureș, str. Ilie Munteanu nr. 29, cod 540390 * telefon: 0365407700, 0744474258. Materialele nepublicate nu se restituie. Responsabilitatea asupra conținutului textelor revine autorilor. Opiniile reflectă exclusiv punctul de vedere al acestora.

